

ΕΘΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ / NATIONAL CENTRE FOR
SOCIAL RESEARCH
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ / INSTITUTE FOR SOCIAL RESEARCH

ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ:
*ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΕΣ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΣΤΟΥΣ ΤΟΜΕΙΣ ΤΗΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ, ΤΗΣ
ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ, ΤΟΥ ΑΣΤΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ ΚΑΙ ΤΩΝ ΥΠΟΔΟΜΩΝ ΤΟΥ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟΥ*

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ:
ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΝΙΚΟΣ ΔΕΜΕΡΤΖΗΣ, ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΕΚΚΕ

2.1

Αποτίμηση και σχεδιασμός δημοσίων πολιτικών στον τομέα της καινοτομίας

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ:
Νικόλαος Γ. Γεωργαράκης, Ερευνητής ΕΚΚΕ

Τελική Έκθεση Υποέργου 2

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:
«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας,
βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

Τίτλος Μελέτης:

**«Αποτίμηση και σχεδιασμός δημόσιων πολιτικών
στον τομέα της Καινοτομίας»**

Συνεργάτες Ερευνητές:

Καραγιάννη Ανθή

Κουραχάνης Νικόλαος

Επιστημονικός Υπεύθυνος:

Νίκος Γεωργαράκης

Υπεύθυνος Ερευνητής ΕΚΚΕ:

Νίκος Σαρρής

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:
«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

Περιεχόμενα

Επιτελική Σύνοψη.....	6
Ευρετήριο Πινάκων και Σχημάτων.....	10
Αρκτικόλεξα.....	11
Πρόλογος.....	13
Κεφάλαιο 3.1 Αποτύπωση της Υφιστάμενης Κατάστασης της Δημόσιας Πολιτικής για τη Νεοφυή Επιχειρηματικότητα	15
3.1.1 Εισαγωγή.....	16
3.1.2 Το Ευρύτερο Περιβάλλον των Πολιτικών για τη Νεοφυή Επιχειρηματικότητα.....	18
3.1.2.1 Είναι η Νεοφυής Επιχειρηματικότητα μια Αναπτυξιακή Διέξοδος;.....	18
3.1.2.2 Τα Χαρακτηριστικά της Ελληνικής Οικονομίας και η Συμβατότητα τους με τις Νεοφυείς Επιχειρήσεις.....	20
3.1.2.3 Οι Πολιτικές της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την Καινοτομία στη Στρατηγική ‘Ευρώπη 2020’.....	26
3.1.2.4 Η Εμβληματική Πρωτοβουλία: Η Ευρώπη «Ένωση Καινοτομίας».....	26
3.1.2.5 Η Εμβληματική Πρωτοβουλία «Ψηφιακό Θεματολόγιο για την Ευρώπη».....	27
3.1.2.6 Το Πλαίσιο Πολιτικών της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη Νεοφυή Επιχειρηματικότητα.....	28
3.1.2.7 Η Στρατηγική για την Ψηφιακή Ενιαία Αγορά.....	30
3.1.2.8 Το Πρόγραμμα Δράσης για την Επιχειρηματικότητα 2020.....	31

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο: «Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»	
3.1.2.9 Χρηματοδοτικά Εργαλεία και Προγράμματα της ΕΕ για τη Νεοφυή Επιχειρηματικότητα.....	34
3.1.2.10 Μέσα Συντονισμού και Δικτύωσης της ΕΕ για τη Νεοφυή Επιχειρηματικότητα.....	37
3.1.3 Οι Πολιτικές του Ελληνικού Κράτους για την Καινοτομία.....	39
3.1.3.1 Το Ελληνικό Σύστημα Καινοτομίας.....	41
3.1.3.2 Η Εθνική Στρατηγική Έρευνας και Καινοτομίας για την Έξυπνη Εξειδίκευση 2014-2020 (RIS3).....	44
3.1.3.3 Το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Ανταγωνιστικότητα, Επιχειρηματικότητα και Καινοτομία» (ΕΠΑνΕΚ).....	52
3.1.4 Οι Πολιτικές για τη Νεοφυή Επιχειρηματικότητα στην Ελλάδα.....	54
3.1.4.1 Το Πλαίσιο Πολιτικών για τη Νεοφυή Επιχειρηματικότητα στην Ελλάδα.....	54
3.1.4.2 Το Περίγραμμα της Δράσης «Νεοφυής Επιχειρηματικότητα» του ΕΠΑΝΕΚ....	58
Βιβλιογραφία Κεφαλαίου.....	65
Κεφάλαιο 3.2 Η Δημόσια Πολιτική για τις Νεοφυείς Επιχειρήσεις	73
3.2.1 Περιεχόμενο και πλαίσιο πολιτικών για τις νεοφυείς επιχειρήσεις και την καινοτόμο επιχειρηματικότητα.....	74
3.2.1.1 Τα διακυβεύματα της πολιτικής για την καινοτόμο επιχειρηματικότητα.....	74
3.2.1.2 Ο ρόλος του κράτους στην ανάπτυξη της καινοτόμου επιχειρηματικότητας.....	75
3.2.1.3 Το περιβάλλον ένταξης της πολιτικής για τις καινοτόμες ΜμΕ.....	76
3.2.1.4 Πλαίσιο ρύθμισης – πολιτικής.....	79
3.2.2 Ο κύκλος της δημόσιας πολιτικής για τις νεοφυείς επιχειρήσεις: Σχεδιασμός, λήψη αποφάσεων και εφαρμογή της δημόσιας πολιτικής (policy	

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο: «Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»	
process)	80
3.2.2.1 Σχεδιασμός της δημόσιας πολιτικής για τις νεοφυείς επιχειρήσεις.....	80
3.2.2.1.1 Διαδικασίες σχεδιασμού της δημόσιας πολιτικής.....	81
3.2.2.1.2 Όργανα σχεδιασμού.....	83
3.2.2.1.3 Ο ρόλος των εμπλεκόμενων δρώντων	89
3.2.2.2 Το πλαίσιο εφαρμογής της δημόσιας πολιτικής για τις νεοφυείς επιχειρήσεις.	94
3.2.2.2.1 Τα εργαλεία πολιτικής που αξιοποιούνται.....	95
3.2.2.2.2 Όργανα εφαρμογής της δημόσιας πολιτικής.....	102
3.2.2.2.3 Διαδικασίες εφαρμογής της δημόσιας πολιτικής.....	106
3.2.2.3 Αναζητώντας την αποτελεσματικότητα: αξιολόγηση της δημόσιας πολιτικής για τις νεοφυείς επιχειρήσεις.....	109
3.2.2.3.1 Μηχανισμοί και διαδικασίες παρακολούθησης και αξιολόγησης.....	109
3.2.2.3.2 Έλεγχος αποτελεσματικότητας της εφαρμογής των πολιτικών στον τομέα της καινοτόμου επιχειρηματικότητας.....	114
3.2.3 Ζητήματα/προβλήματα σχεδιασμού, υλοποίησης και αξιολόγησης της εφαρμογής της δημόσιας πολιτικής.....	123
3.2.3.1 Στρεβλώσεις και πρακτικές αδυναμίες του πλαισίου ρύθμισης – λειτουργίας του πεδίου της καινοτόμου επιχειρηματικότητας.....	123
3.2.3.2 Προβλήματα και ελλείψεις που αναφέρονται στα διάφορα στάδια του κύκλου πολιτικής.....	126
Βιβλιογραφία Κεφαλαίου.....	138
Κεφάλαιο 3.3 Καλές Πρακτικές Νεοφυούς Επιχειρηματικότητας σε Κράτη Μέλη της Ε.Ε.	146

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:

«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

3.3.1 Εισαγωγή.....	147
3.3.2 Ποιοτική Ανάλυση: Επισκόπηση Πρακτικών Νεοφυούς Επιχειρηματικότητας σε Κράτη Μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης.....	149
3.3.3 Ποσοτική Ανάλυση: Επιδόσεις Κρατών Μελών σε Διαστάσεις Σχετιζόμενες με τη Νεοφυή Επιχειρηματικότητα.....	180
3.3.4 Επιλογή και Ανάδειξη Καλών Πρακτικών Νεοφυούς Επιχειρηματικότητας.....	189
Βιβλιογραφία Κεφαλαίου.....	193
Κεφάλαιο 3.4 Προτάσεις και Κατευθύνσεις της Δημόσιας Πολιτικής	200
3.4.1 Προϋποθέσεις υπέρβασης των προβλημάτων και δυσκαμψιών της τομεακής πολιτικής.....	200
3.4.2 Συγκεκριμένα μέτρα βελτίωσης της διαδικασίας σχεδιασμού και εφαρμογής της πολιτικής για τις νεοφυείς επιχειρήσεις.....	203
3.4.2.1 Προτάσεις για τη βελτίωση της ποιότητας της υφιστάμενης τομεακής πολιτικής.....	204
3.4.2.2 Πρακτικά μέτρα που αφορούν στη διαδικασία σχεδιασμού και υλοποίησης της πολιτικής.....	208
Βιβλιογραφία Κεφαλαίου.....	219
Συμπεράσματα μελέτης.....	223
Παράρτημα.....	226

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:
«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

Επιτελική Σύνοψη

Η μελέτη επιδιώκει να διερευνήσει το πλαίσιο της δημόσιας πολιτικής για την καινοτομία με έμφαση στη νεοφυή επιχειρηματικότητα στην Ελλάδα. Κεντρικό ερευνητικό ερώτημα είναι αν οι νεοφυείς επιχειρήσεις δύνανται να συμβάλουν στη διαμόρφωση ενός αναπτυξιακού προτύπου, αποτελώντας εργαλείο εξόδου από την κρίση, με προεκτάσεις και κοινωνικές, πέρα από οικονομικές. Για την απάντηση αυτού του ερωτήματος σε πρώτο επίπεδο επιδιώκεται η καταγραφή της υφιστάμενης κατάστασης για την καινοτομία και τις νεοφυείς επιχειρήσεις στην Ευρωπαϊκή Ένωση και την Ελλάδα. Κατόπιν ενός συνοπτικού σχολιασμού των διαρθρωτικών χαρακτηριστικών της ελληνικής οικονομίας επιχειρείται η καταγραφή των πολιτικών για την καινοτομία και τη νεοφυή επιχειρηματικότητα στη Στρατηγική «Ευρώπη 2020», όπως και του πλαισίου εφαρμογής τους στο ελληνικό πλαίσιο της δημόσιας πολιτικής.

Σε επίπεδο καταγραφής της υφιστάμενης κατάστασης, σε ευρωπαϊκό επίπεδο αναλύονται εμβληματικές πρωτοβουλίες όπως η «Ένωση Καινοτομίας» και η «Ψηφιακή Ενιαία Αγορά» αλλά και το Πλαίσιο για την Επιχειρηματικότητα 2020, τα χρηματοδοτικά εργαλεία που θεσπίστηκαν από την Επιτροπή, καθώς και τα μέσα συντονισμού και δικτύωσης που έχουν μέχρι σήμερα διαμορφωθεί από τους εμπλεκόμενους δρώντες. Σε εθνικό επίπεδο καταγράφονται η δομή και τα χαρακτηριστικά των ελληνικών πολιτικών για την καινοτομία. Εκεί κεντρικό ρόλο καταλαμβάνει η περιγραφή της Εθνικής Στρατηγικής για την Έξυπνη Εξειδίκευση. Έμφαση δίνεται στη Δράση «Νεοφυής Επιχειρηματικότητα» που ήρθε στο φως της δημοσιότητας τον Φεβρουάριο του 2016. Εκεί γίνεται διάκριση της διοικητικής διάρθρωσης και των μέσων συντονισμού της Δράσης, των εμπλεκόμενων φορέων, των χρηματοδοτικών εργαλείων, των θεματικών που εμπεριέχει, της προβλεπόμενης διαδικασίας υλοποίησης και αξιολόγησης της.

Κατά την ανάλυση του πλαισίου και του περιεχομένου των δημόσιων πολιτικών για την καινοτόμο επιχειρηματικότητα περιγράφεται ο κύκλος της δημόσιας πολιτικής (policy process) για την καινοτομία και τις νεοφυείς επιχειρήσεις (με έμφαση στην πολιτική για την Έρευνα, την Καινοτομία και την Τεχνολογική Ανάπτυξη, καθώς και

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:

«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

στην αναπτυξιακή πολιτική, όπως αυτή εκφράζεται στο πλαίσιο του εκάστοτε αναπτυξιακού νόμου), από το σχεδιασμό και τη λήψη αποφάσεων μέχρι την εφαρμογή της, διερευνώντας το ρόλο των κύριων πρωταγωνιστών, αλλά και των εμπλεκόμενων φορέων στα διάφορα στάδια, καθώς και τα εργαλεία πολιτικής και τις διαδικασίες που αξιοποιούνται. Έμφαση δίνεται και στους μηχανισμούς παρακολούθησης και αξιολόγησης των πολιτικών που επιλέγονται και εν τέλει στον έλεγχο της αποτελεσματικότητας της εφαρμογής τους αξιοποιώντας δείκτες και έρευνες σε διεθνές, ευρωπαϊκό και εθνικό επίπεδο και αναδεικνύοντας τις αδυναμίες του πλαισίου λειτουργίας του πεδίου της καινοτόμου επιχειρηματικότητας, καθώς και τα προβλήματα και τις ελλείψεις που αναφέρονται στα διάφορα στάδια του κύκλου πολιτικής.

Σε επίπεδο καλών πρακτικών διεξάγεται συστηματική επισκόπηση ποιοτικών και ποσοτικών δεδομένων σχετικά με τις δράσεις νεοφυούς επιχειρηματικότητας που έχουν σημειωθεί σε επίπεδο κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Μέσα από τον συνδυασμό των πιο ολοκληρωμένων παρεμβάσεων και υψηλών επιδόσεων στις δύο αυτές διαστάσεις προκρίνονται τρεις καλές πρακτικές που αφορούν τα κράτη μέλη της Γερμανίας, της Σουηδίας και της Ολλανδίας. Πρόκειται για τρεις διαφορετικές πρακτικές, συμπληρωματικού χαρακτήρα, που αφορούν μέτρα συμβουλευτικής και καθοδήγησης για την εκπόνηση εγχειρημάτων νεοφυούς επιχειρηματικότητας (Γερμανία), την πραγματοποίηση δράσεων χρηματοδότησης νεοφυών επιχειρήσεων (Σουηδία) ή προγραμμάτων που συνδυάζουν τα εργαλεία της καθοδήγησης και της οικονομικής υποστήριξης (Ολλανδία).

Τέλος, διερευνούνται οι προϋποθέσεις υπέρβασης των προβλημάτων και δυσλειτουργιών που κάνουν την εμφάνισή τους κατά τη διαμόρφωση και υλοποίηση της πολιτικής που αφορά στην καινοτομία και στην ανάπτυξη της στο πλαίσιο δραστηριοποίησης των νεοφυών επιχειρήσεων, δίνοντας έμφαση στην ανάγκη συνειδητοποίησής τους και αξιολόγησής τους, στον επαναπροσδιορισμό της σχετικής πολιτικής, την επιλογή των κατάλληλων μέσων υλοποίησης, τη συνδέσμευση όλων των εμπλεκόμενων και εν τέλει στη διαμόρφωση μιας κουλτούρας καινοτομίας και δημιουργικότητας. Παράλληλα, αναζητούνται συγκεκριμένα μέτρα/προτάσεις που μπορούν να συμβάλουν στη διαδικασία σχεδιασμού και εφαρμογής της πολιτικής για

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:

«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

τις νεοφυείς επιχειρήσεις, στοχεύοντας στη βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος, στην αποτελεσματική αξιοποίηση των εργαλείων πολιτικής, στην ανάπτυξη συνεργιών – συνεργασιών και στην αναβάθμιση του ρόλου όλων των εμπλεκομένων.

Η αδυναμία ύπαρξης μιας στοχευμένης πολιτικής που θέτει στο επίκεντρο τις νεοφυείς επιχειρήσεις, δεν προεξοφλεί την αποτυχία της όποιας πολιτικής που επιδιώκει την ενίσχυσή τους, λαμβάνοντας υπόψη ότι και η καινοτομία και η επιχειρηματικότητα διατρέχουν οριζόντια διάφορες πολιτικές. Στην περίπτωση αυτή, όμως, καθίσταται αδήριτη η ανάγκη ύπαρξης αποτελεσματικού συντονισμού κατά το σχεδιασμό, τη λήψη αποφάσεων και την εφαρμογή (σε επίπεδο οργάνων και μέσων υλοποίησης) των πολιτικών που συμβάλλουν στην ανάπτυξη της καινοτομίας και της νεοφυούς επιχειρηματικότητας.

Το κράτος οφείλει να παρεμβαίνει ρυθμιστικά στις περιπτώσεις στρεβλώσεων στην ομαλή λειτουργία της αγοράς, ενώ εν γένει να παραμένει υποστηρικτικό στην καινοτόμο διαδικασία και επιχειρηματικότητα, στο πλαίσιο της ελεύθερης αγοράς και του ανταγωνισμού. Σημαντική είναι η υποστήριξη στις επιχειρήσεις, όχι μόνο στην αρχή, αλλά και στη συνέχεια της λειτουργίας τους. Πάνω απ' όλα κρίνεται κρίσιμη η συνεργασία δημόσιου και ιδιωτικού τομέα, προκειμένου να εντοπιστούν τα προβλήματα στην επιχειρηματική καινοτομία και να αναζητηθούν λύσεις σε θεσμικό, οργανωτικό και εφαρμοστικό επίπεδο που θα υπερκεράσουν τα εμπόδια και τις αδυναμίες του οικοσυστήματος της νεοφυούς επιχειρηματικότητας.

Η ανάπτυξη της καινοτομίας και της νεοφυούς επιχειρηματικότητας συνιστά μοχλό για τη διαμόρφωση ενός εθνικού αναπτυξιακού μοντέλου και εργαλείο εξόδου από την κρίση με προεκτάσεις και οικονομικές και κοινωνικές. Η ανάκαμψη της οικονομίας δεν μπορεί να προέλθει μόνο από τη μείωση των δαπανών και τις διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις. Χρειάζεται, μεταξύ άλλων, η ανάπτυξη ενός συστήματος καινοτομίας και νεοφυούς επιχειρηματικότητας που θα στηρίζεται στην υιοθέτηση στοχευμένων και συνεκτικών μέτρων που θα αφορούν στη βελτίωση του θεσμικού πλαισίου και του επιχειρηματικού περιβάλλοντος για τις καινοτόμες επιχειρήσεις, στην ανάπτυξη των χρηματοδοτικών εργαλείων, στην αναβάθμιση της

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:

«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

λειτουργίας της δημόσιας διοίκησης, στη διευκόλυνση της δικτύωσης και της συνεργασίας μεταξύ των εμπλεκόμενων διασφαλίζοντας τη συνδέσμευσή τους και τη διασύνδεση της έρευνας και της καινοτομίας με την αγορά, αλλά και στην αλλαγή της επιχειρηματικής κουλτούρας και της νοοτροπίας που επικρατεί εν γένει στην κοινωνία μέσω της εκπαίδευσης και των δράσεων διάχυσης της γνώσης και της πληροφόρησης.

Αν και οι επιδόσεις της Ελλάδας στον τομέα της καινοτομίας και της επιχειρηματικότητας χρήζουν βελτίωσης, κάποια βήματα έχουν γίνει. Υπάρχει ένα σύστημα καινοτομίας, καθώς και προσπάθειες, χρηματοδοτικής κυρίως, ενίσχυσης των νεοφυών επιχειρήσεων. Αυτό που απαιτείται είναι να αντιμετωπιστούν τα κενά που παρατηρούνται στον κύκλο δημόσιας πολιτικής, προκειμένου αυτή να καταστεί πιο αποτελεσματική, επιτυγχάνοντας τους στόχους της και διαμορφώνοντας ένα θετικό αντίκτυπο όχι μόνο στους άμεσα αποδέκτες της, αλλά και ένα περιβάλλον ευνοϊκό και ανταγωνιστικό για την προώθηση της επιχειρηματικότητας και της ανάπτυξης και εν τέλει την επίτευξη της οικονομικής και κοινωνικής ευμάρειας.

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:
 «Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΠΙΝΑΚΩΝ

Πίνακας 1	Αναλογία Τύπου Επιχειρήσεων και Εργαζόμενων σε Ελλάδα και ΕΕ-28 (2013)	22
Πίνακας 2	Αριθμός Δημιουργίας Νεοφυών Επιχειρήσεων ανά Έτος	25
Πίνακας 3	Σταθμοί Εξέλιξης του Ελληνικού Συστήματος Καινοτομίας (2000-2007)	40
Πίνακας 4	Επιδόσεις Σύνθετου Δείκτη Καινοτομίας στην ΕΕ	42
Πίνακας 5	Ανάπτυξη των Κατηγοριών Παρέμβασης της RIS3	47
Πίνακας 6	Το Σύστημα Διακυβέρνησης της RIS3	51
Πίνακας 7	Η Στρατηγική για τη Νεοφυή Επιχειρηματικότητα	62
Πίνακας 8	Κατάταξη της Ελλάδας βάσει δεικτών στο πλαίσιο της έκθεσης της Παγκόσμιας Τράπεζας “Doing Business”	122
Πίνακας 9	Επιδόσεις Καινοτομίας (2015)	181
Πίνακας 10	Επιδόσεις Ανθρώπινων Πόρων (2015)	182
Πίνακας 11	Επίπεδα Ανοικτού, Άριστου και Ελκυστικού Συστήματος Έρευνας (2015)	182
Πίνακας 12	Επίπεδα Χρηματοδότησης και Υποστήριξης (2015)	183
Πίνακας 13	Επίπεδα Συνδέσεων και Επιχειρηματικότητας (2015)	184
Πίνακας 14	Επίπεδα Καινοτόμων Πρωτοβουλιών (2015)	184
Πίνακας 15	Επίπεδα Συνδεσιμότητας στο Διαδίκτυο (2016)	185
Πίνακας 16	Επίπεδα Χρήσης του Διαδικτύου (2016)	186
Πίνακας 17	Επίπεδα Ενσωμάτωσης Ψηφιακής Τεχνολογίας (2016)	187
Πίνακας 18	Επίπεδα Ψηφιακών Δημόσιων Υπηρεσιών (2016)	188
Πίνακας 19	Αντικείμενο και Στόχοι των Τριών Καλών Πρακτικών που Επιλέχθηκαν	191

ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΣΧΗΜΑΤΩΝ

Σχήμα 1	Η Διαδικασία Κοινοτικής Χρηματοδότησης	35
Σχήμα 2	Η Δομή του Ελληνικού Συστήματος Καινοτομίας	41
Σχήμα 3	Οι πλατφόρμες διαβούλευσης της εθνικής εξυπνης εξειδίκευσης	93
Σχήμα 4	Ελληνικός δείκτης καινοτομίας σε σύγκριση με τον αντίστοιχο ευρωπαϊκό	116
Σχήμα 5	Απεικόνιση συστήματος δημόσιας πολιτικής για την ανάπτυξη και ενίσχυση ανταγωνιστικότητας	127
Σχήμα 6	Απεικόνιση συστήματος δημόσιας πολιτικής ΕΤΑΚ	128
Σχήμα 7	Σύστημα Διακυβέρνησης της Εθνικής Στρατηγικής της Έξυπνης Εξειδίκευσης	129

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:
«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

ΑΡΚΤΙΚΟΛΕΞΑ

GEM	Global Entrepreneurship Monitor
KETs	Key Enabling Technologies
OECD	Organisation for Economic Co-operation and Development
p.	Page
A.Φ.Μ.	Αριθμός Φορολογικού Μητρώου
ΓΓΒ	Γενική Γραμματεία Βιομηχανίας
ΓΓΕΤ	Γενική Γραμματεία Έρευνας και Τεχνολογίας
Γ.Ε.ΜΗ.	Γενικό Εμπορικό Μητρώο
Γ.Σ.Ε.Β.Ε.Ε.	Γενική Συνομοσπονδία Επαγγελματιών Βιοτεχνών Εμπόρων Ελλάδος
Γ.Σ.Ε.Ε.	Γενική Συνομοσπονδία Εργατών Ελλάδος
ΔΝΤ	Διεθνές Νομισματικό Ταμείο
E&A	Έρευνα και Ανάπτυξη
ΕΒΕΑ	Εμπορικό και Βιομηχανικό Επιμελητήριο Αθηνών
Ε.Ε.	Ευρωπαϊκή Ένωση
Ε.Κ.Ε.Δ.Δ.	Επιτροπή Κοινωνικών Εταίρων και Δημόσιας Διοίκησης
Ε.Κ.Τ.	Εθνικό Κέντρο Τεκμηρίωσης
ΕΛΣΤΑΤ	Ελληνική Στατιστική Αρχή
ΕΝΠΕ	Ένωση Περιφερειών Ελλάδας
ΕΠ	Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
Ε.Σ.Α.Α.	Εθνικό Συμβούλιο Ανταγωνιστικότητας και Ανάπτυξης
Ε.Σ.Ε.Ε.	Ελληνική Συνομοσπονδία Εμπορίου και Επιχειρηματικότητας
ΕΣΕΚ	Εθνικό Συμβούλιο Έρευνας και Καινοτομίας
ΕΣΕΤΑΚ	Εθνική Στρατηγική Έρευνας, Τεχνολογικής Ανάπτυξης και Καινοτομίας
ΕΣΠΑ	Εταιρικό Σύμφωνο για το Πλαίσιο Ανάπτυξης 2014-2020
ΕΤΑΚ	Έρευνα, Τεχνολογική Ανάπτυξη και Καινοτομία
ΕΤΕΑΝ	Εθνικό Ταμείο Επιχειρηματικότητας και Ανάπτυξης
ΕΤΠΑ	Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης
ΙΜΕ	Ινστιτούτο Μικρών Επιχειρήσεων της Γενικής Συνομοσπονδίας
Γ.Σ.Ε.Β.Ε.Ε.	Επαγγελματιών Βιοτεχνών Εμπόρων Ελλάδος

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:
«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

Ι.Ο.Β.Ε.	Ίδρυμα Οικονομικών και Βιομηχανικών Ερευνών
ΚΑΠΕ	Κέντρο Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας
ΚΕΠΕ	Κέντρο Προγραμματισμού και Οικονομικών Ερευνών
ΜμΕ	Μικρομεσαίες επιχειρήσεις
Ν.	Νόμος
ΟΒΙ	Οργανισμός Βιομηχανικής Ιδιοκτησίας
ΟΕΣΥΝΕ	Ομοσπονδία Ελληνικών Συνδέσμων Νέων Επιχειρηματιών
ΠΔΕ	Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων
ΠΕΠ	Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
ΠΣΕΚ	Περιφερειακά Επιστημονικά Συμβούλια Έρευνας και Καινοτομίας
Π.Σ.Κ.Ε.	Πληροφοριακό Σύστημα Κρατικών Ενισχύσεων
Σ.Ε.Β.	Σύνδεσμος Επιχειρήσεων και Βιομηχανιών
σελ.	Σελίδα
Σ.Ε.Τ.Ε.	Σύνδεσμος Ελληνικών Τουριστικών Επιχειρήσεων
ΤΠΕ	Τεχνολογίες Πληροφορίας και Επικοινωνιών
ΦΕΚ	Φύλλο Εφημερίδας της Κυβερνήσεως

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:
«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

Πρόλογος

Αντικείμενο της μελέτης αποτελεί η δημόσια πολιτική στον τομέα της καινοτομίας μέσα από το παράδειγμα της νεοφυούς επιχειρηματικότητας, όπως σχεδιάζεται και υλοποιείται σήμερα στην Ελλάδα. Η ανάλυση που ακολουθεί δομείται σε τέσσερις διακριτές ενότητες. Κατ' αρχάς περιγράφεται η υφιστάμενη κατάσταση στον τομέα των νεοφυών επιχειρήσεων, αναλύοντας τον στρατηγικό σχεδιασμό των ασκούμενων πολιτικών, το πλαίσιο οργάνωσης και λειτουργίας του εθνικού συστήματος για τη νεοφυή επιχειρηματικότητα, τα προβλήματα που παρατηρούνται, τις δεσμεύσεις στο ευρωπαϊκό και το διεθνές επίπεδο και τα υφιστάμενα χρηματοδοτικά εργαλεία. Στη συνέχεια, η ανάλυση εστιάζει στη διαδικασία σχεδιασμού και εφαρμογής των δημόσιων πολιτικών, βάσει των διακριτών σταδίων της πολιτικής διαδικασίας (policy process), αποτυπώνοντας το ισχύον θεσμικό πλαίσιο, τη δομή και τη λειτουργία του πεδίου πολιτικής, τους αρμόδιους θεσμούς και τα εργαλεία εφαρμογής, το δίκτυο των εμπλεκόμενων δρώντων, τους όρους συμμετοχής στη λήψη των αποφάσεων και τις διαδικασίες ελέγχου και αξιολόγησης. Παράλληλα εντοπίζονται και καταγράφονται ορισμένοι βασικοί περιορισμοί και προβλήματα της πολιτικής διαδικασίας, καθώς και οι συναφείς προσδιοριστικοί παράγοντες.

Το τρίτο μέρος εστιάζει στην αναζήτηση και την καταγραφή καλών πρακτικών από τη διεθνή εμπειρία, για τις οποίες υπάρχει ερωτηματικό αν θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν ως παραδείγματα για τη βελτίωση των εθνικών διαδικασιών στον τομέα της νεοφυούς επιχειρηματικότητας, καθώς και στις προϋποθέσεις ενσωμάτωσής τους στο ελληνικό σύστημα καινοτομίας. Τέλος, η μελέτη προχωράει στη διατύπωση μιας δέσμης πρακτικών προτάσεων και κατευθύνσεων πολιτικής, οι οποίες θα μπορούσαν να συμβάλουν στην αντιμετώπιση των προβλημάτων που επισημάνθηκαν και να βελτιώσουν την ποιότητα της πολιτικής διαδικασίας και αντίστοιχα την ανάπτυξη της νεοφυούς επιχειρηματικότητας.

Σε επίπεδο μεθοδολογίας για την εκπόνηση της μελέτης αξιοποιήθηκαν πρωτογενείς και δευτερογενείς πηγές αλλά και εμπειρικά δεδομένα. Επιστημονική βιβλιογραφία,

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:

«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

όπως άρθρα και μελέτες γύρω από τα ζητήματα της καινοτομίας και της νεοφυούς επιχειρηματικότητας, πρωτογενείς πηγές όπως θεσμικά κείμενα και ανακοινώσεις της Επιτροπής, καθώς και νόμοι, εγκύκλιοι και αποφάσεις της ελληνικής δημόσιας διοίκησης αποτέλεσαν αντικείμενο εκτεταμένης επεξεργασίας.

Πολύτιμη πηγή πληροφοριών αλλά και κριτήριο επαλήθευσης όλων των παραπάνω πληροφοριών αποτέλεσε το επιστημονικό εργαστήριο μεταφοράς τεχνογνωσίας για την καινοτομία και τη νεοφυή επιχειρηματικότητα, το οποίο διεξήχθη στο πλαίσιο της μελέτης. Στο εργαστήριο συμμετείχαν ακαδημαϊκοί, στελέχη της δημόσιας διοίκησης, εκπρόσωποι κοινωνικών εταίρων και άνθρωποι του επιχειρηματικού κόσμου με σκοπό να καταθέσουν τις απόψεις τους για τα υπό διαπραγμάτευση ζητήματα.

Στο εργαστήριο οι τοποθετήσεις των συμμετεχόντων περιστράφηκαν γύρω από το υφιστάμενο πλαίσιο και περιεχόμενο δημόσιας πολιτικής στην Ελλάδα για την Καινοτομία και τη Νεοφυή Επιχειρηματικότητα, την Καινοτομία αλλά και τον ευρωπαϊκό χώρο. Επίσης, τέθηκαν επί τάπητος ζητήματα / προβλήματα σχεδιασμού, υλοποίησης και αξιολόγησης της εφαρμογής της δημόσιας πολιτικής για την καινοτομία και τη νεοφυή επιχειρηματικότητα, η διάσταση των σύγχρονων χρηματοοικονομικών εργαλείων και, κυρίως, προτάσεις και κατευθύνσεις δημόσιας πολιτικής για την καινοτομία με έμφαση στις νεοφυείς επιχειρήσεις.

Στο πλαίσιο της παρούσας μελέτης απευθύνονται θερμές ευχαριστίες στην κα Καλλιόπη Σπανού, Καθηγήτρια Διοικητικής Επιστήμης στο Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης του Πανεπιστημίου Αθηνών και στον κο Θεόδωρο Τσέκο, Αναπληρωτή Καθηγητή Δημόσιας Διοίκησης στο Τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων και Οργανισμών του ΑΤΕΙ Πελοποννήσου για την καθοδήγηση και τις πολύτιμες οδηγίες τους, καθώς και στους συμμετέχοντες στο Εργαστήριο «Σχεδιασμός και εφαρμογή της δημόσιας πολιτικής για την Καινοτομία στη Βιομηχανία και τη Νεοφυή Επιχειρηματικότητα» για το χρόνο που αφιέρωσαν και την τεχνογνωσία που προσέφεραν.

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:
«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας,
βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3.1

ΑΠΟΤΥΠΩΣΗ ΤΗΣ ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΤΗΣ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΓΙΑ ΤΗ ΝΕΟΦΥΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:
«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

3.1.1 Εισαγωγή

Το πρώτο κεφάλαιο της μελέτης έχει ως αφετηρία το ακόλουθο ερευνητικό ερώτημα: υπάρχει ένα πλαίσιο πολιτικής για τη νεοφυή επιχειρηματικότητα στην Ελλάδα και ποιο είναι αυτό; Είναι ακόλουθο με τις δεσμεύσεις και τις κατευθύνσεις των πολιτικών της Ευρωπαϊκής Ένωσης; Αποτελεί η νεοφυής επιχειρηματικότητα μια θεμιτή αναπτυξιακή διέξοδο για την υπέρβαση της οικονομικής κρίσης της τελευταίας επταετίας, η οποία να είναι συμβατή με τα δομικά χαρακτηριστικά γνωρίσματα της ελληνικής οικονομίας;

Η νεοφυής επιχειρηματικότητα είναι μια νέα πρόκληση η οποία, παρά το ευρύτερο δυσμενές οικονομικό περιβάλλον, παρουσιάζει έντονη δυναμική εμπεριέχοντας υψηλό βαθμό καινοτομίας και έντονο προσανατολισμό προς την τεχνολογική ανάπτυξη. Η σχετικά πρόσφατη εμφάνιση της στο διάλογο για τα διαθέσιμα εναλλακτικά μονοπάτια που έχει να επιλέξει η ελληνική οικονομία για την υπέρβαση της ύφεσης την καθιστά ένα πρωτότυπο πεδίο μελέτης, καθώς μέχρι σήμερα έχει ελάχιστα ερευνηθεί.

Πρόκειται για έναν τομέα που παρουσιάζει αρκετά συγκριτικά πλεονεκτήματα για τα ελληνικά δεδομένα. Ένα από τα βασικότερα είναι η συμβατότητα της με την επιχειρηματικότητα μικρής και μεσαίας κλίμακας. Τύπος επιχειρηματικότητας που συνάδει με τον τρόπο ανάπτυξης και την μορφολογία των ελληνικών επιχειρήσεων. Παράλληλα, στο σύγχρονο πολιτικό προσκήνιο η νεοφυής επιχειρηματικότητα αποτελεί μια τάση ανάπτυξης που διασταυρώνεται τόσο με τις ευρωπαϊκές, όσο και με τις εγχώριες διαμορφούμενες προτεραιότητες. Η περιγραφή του συνόλου των διαστάσεων που διέπουν τη νεοφυή επιχειρηματικότητα θα επιχειρηθεί στις παρακάτω σελίδες.

Σε αυτό το πρώτο κεφάλαιο λοιπόν θα επιδιωχθεί η παρουσίαση του ευρύτερου περιβάλλοντος μέσα στο οποίο αναδύονται οι πολιτικές για τη νεοφυή επιχειρηματικότητα. Αναφέρονται οι πρακτικές καινοτομίας που διαμορφώθηκαν από

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:

«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

την Ευρωπαϊκή Ένωση και επίσης μελετώνται οι τρόποι ενσωμάτωσης τους στην ελληνική δημόσια πολιτική.

Εντός αυτής της προβληματικής γίνεται αναφορά σε μια σειρά δράσεων και ενεργειών. Η Ευρώπη 2020 θέτει στο επίκεντρο της τις πρακτικές Καινοτομίας και διαμορφώνει με βάση αυτές τις εμβληματικές της πρωτοβουλίες. Μια σειρά Πρωτοβουλιών, όπως η Ένωση Καινοτομίας και η Πρωτοβουλία για το Ψηφιακό Θεματολόγιο για την Ευρώπη 2020 επιχειρούν να εκπληρώσουν την κεντρική στόχευση της με ποικίλους και συμπληρωματικούς τρόπους. Οι Πρωτοβουλίες αυτές σχετίζονται έντονα με το πεδίο της νεοφυούς επιχειρηματικότητας.

Σε ευρωπαϊκό επίπεδο, εστιασμένα στις κατευθύνσεις για τη νεοφυή επιχειρηματικότητα, αναλύονται δράσεις όπως η Πρωτοβουλία για την Ψηφιακή Ενιαία Αγορά, το Πλαίσιο για την Επιχειρηματικότητα 2020, τα χρηματοδοτικά εργαλεία που θεσπίστηκαν από την Επιτροπή, καθώς και τα μέσα συντονισμού και δικτύωσης που έχουν μέχρι σήμερα διαμορφωθεί από τους εμπλεκόμενους δρώντες στην ευρωπαϊκή επικράτεια.

Στη συνέχεια αναλύονται η δομή και τα χαρακτηριστικά των ελληνικών πολιτικών για την καινοτομία. Εκεί κεντρικό ρόλο καταλαμβάνει η περιγραφή της Εθνικής Στρατηγικής για την Έξυπνη Εξειδίκευση. Οι διαστάσεις που μόλις αναφέρθηκαν αποτελούν το γενικό πλαίσιο στο οποίο εντάσσεται το ειδικό αντικείμενο της μελέτης μας. Εκεί επιχειρείται η απεικόνιση των πολιτικών για τη νεοφυή επιχειρηματικότητα. Αυτό συμβαίνει με τον εντοπισμό και την ανάδειξη μιας σειράς άμεσων και έμμεσων παρεμβάσεων που αφορούν σε αυτόν τον τομέα πολιτικής. Στον ύψιστο βαθμό εμβάθυνσης διεξάγεται η παρουσίαση της Δράσης «Νεοφυής Επιχειρηματικότητα» που ήρθε στο φως της δημοσιότητας τον Φεβρουάριο του 2016. Εκεί γίνεται διάκριση της διοικητικής διάρθρωσης και των μέσων συντονισμού της Δράσης, των εμπλεκόμενων φορέων, των χρηματοδοτικών εργαλείων, των θεματικών που εμπεριέχει, της προβλεπόμενης διαδικασίας υλοποίησης και αξιολόγησης της.

Μεθοδολογικά το παραδοτέο εκπονήθηκε με την αξιοποίηση δευτερογενών και πρωτογενών πηγών. Επιστημονική βιβλιογραφία και άρθρα, όπως και μελέτες Διεθνών Οργανισμών, αξιοποιήθηκαν για την επίτευξη των παραπάνω στόχων. Κυρίως όμως, διεξήχθη αναλυτική επισκόπηση πρωτογενών θεσμικών κειμένων και

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:

«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

ανακοινώσεων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, καθώς και νόμων, εγκυκλίων και υπουργικών αποφάσεων της ελληνικής δημόσιας διοίκησης. Αυτό το εκτεταμένο πρωτογενές υλικό αποτέλεσε την βάση τεκμηρίωσης του παραδοτέου που ακολουθεί.

3.1.2 Το Ευρύτερο Περιβάλλον των Πολιτικών για τη Νεοφυή Επιχειρηματικότητα

3.1.2.1 Είναι η Νεοφυής Επιχειρηματικότητα μια Αναπτυξιακή Διέξοδος;

Οι κοινωνικές μεταβολές και οι αναδιαρθρώσεις του κράτους ευημερίας στις χώρες του Δυτικού Κόσμου επέφεραν μια σειρά αλυσιδωτών επιπτώσεων. Στον τομέα της εργασίας και της τεχνολογίας κυρίως μετά την δεκαετία του 1970 επικρατεί μια κουλτούρα ευελιξίας. Τα εργασιακά πρότυπα προσαρμόζονται εντονότερα με κριτήριο τις ανάγκες της αγοράς, την ανάπτυξη μιας περισσότερο ευέλικτης τεχνολογίας καθώς και ένα μοντέλο παραγωγής επικεντρωμένο στην επίτευξη της καινοτομίας (Wood 1989).

Το μεταφορντικό μοντέλο παραγωγής επέφερε πολυδιάστατες αλλαγές. Δύο κύριες είναι η ακόμα μεγαλύτερη εντατικοποίηση της τεχνολογικής προόδου με επίκεντρο την αλματώδη ανάπτυξη των ψηφιακών τεχνολογιών και κυρίως των τηλεπικοινωνιών και της πληροφορικής. Επίσης μια δεύτερη είναι η κλιμακωτή μετατόπιση των δραστηριοτήτων προς τον τριτογενή τομέα της οικονομίας με έμφαση στην οικονομία της γνώσης (ενδεικτικά Paganetto 2004).

Χαρακτηριστικές εκφάνσεις αυτών των ριζικών μεταβολών στην έννοια και το περιεχόμενο των μορφών εργασίας και παραγωγής είναι η περίπτωση της Silicon Valley αλλά και πιο πρόσφατα το σημερινό αναπτυξιακό υπόδειγμα των σύγχρονων νεοφυών επιχειρήσεων. Η Silicon Valley αναφέρεται σε ένα μεγάλο αριθμό εταιρειών που είχαν έντονα στοιχεία καινοτομίας με προηγμένα χαρακτηριστικά τεχνολογικής ανάπτυξης συγκεντρωμένες σε εκείνη την περιοχή. Γενικά έχει ταυτιστεί με πρωτοβουλίες υψηλής τεχνολογίας εμπεριέχοντας επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται κυρίως στον τομέα της Πληροφορικής (Sturgeon 2000).

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:

«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

Αντίθετα, μια Νεοφυής επιχείρηση είναι ο προσωρινός φορέας που στοχεύει στην ανάπτυξη ενός επιχειρηματικού σχεδίου κλιμακούμενης έντασης (Ogura 2013). Πρόκειται για μια νέα επιχείρηση με την μορφή εταιρείας ή ένας συνεταιρισμός ή ένας προσωρινός οργανισμός σχεδιασμένος για ένα επαναλαμβανόμενο και κλιμακούμενο επιχειρηματικό μοντέλο (Blank and Dorf 2012). Οι νεοφυείς επιχειρήσεις συνήθως στα αρχικά στάδια είναι πολύ μικρές ή ατομικές. Χρηματοδοτούνται και λειτουργούν από λίγα ή ένα άτομο. Οι επιχειρήσεις αυτές προσφέρουν ένα προϊόν ή υπηρεσία που δεν προσφέρεται από άλλους φορείς στην αγορά (Ries 2011, Tell 2013).

Οι νεοφυείς επιχειρήσεις διαφοροποιούνται σε τουλάχιστον τρία σημεία από τις παραδοσιακές μορφές επιχειρήσεων. Καταρχήν, διαφέρουν εξαιτίας ακριβώς της έμφασης που δίνουν στη γρήγορη ανάπτυξη τους. Αυτό υποβοηθείται από το γεγονός ότι οι περισσότερες νεοφυείς επιχειρήσεις διαθέτουν τεχνολογικό προσανατολισμό, με αποτέλεσμα μέσω των νέων τεχνολογιών (και ιδιαίτερα του διαδικτύου) να απευθύνονται σε μια ταχέως αναπτυσσόμενη αγορά, καθώς οι τεχνολογικές επιχειρήσεις διαθέτουν δυνατότητα απεύθυνσης σε μια διευρυμένη δεξαμενή πελατών. Ένα δεύτερο σημείο διαφοράς αφορά στη σχέση τους με την χρηματοδότηση. Οι πιο διαδεδομένοι τρόποι χρηματοδότησης τους μέχρι σήμερα διεξάγονται μέσω των επιχειρηματικών αγγέλων (business angels) ή επιχειρηματικών κεφαλαίων (venture capitals). Αντίθετα, οι επιχειρήσεις βασίζονται κυρίως σε πηγές χρηματοδότησης με την μορφή δανείων ή επιχορηγήσεων. Η τρίτη διαφορά έγκειται στο γεγονός ότι η χρηματοδότηση από επιχειρηματικά κεφάλαια προϋποθέτει κατά την έναρξη της επιχείρησης την εκπόνηση ενός σχεδίου στρατηγικής εξόδου (exit strategy). Σε αντίθεση με τις νεοφυείς οι παραδοσιακές μορφές επιχειρήσεων δεν έχουν ως προϋπόθεση κατά την εκκίνηση δραστηριοτήτων τους την ύπαρξη ενός τέτοιου σχεδίου (Landau 2016).

Κατά τον τρόπο αυτό για να θεωρείται μια επιχείρηση νεοφυής πρέπει να ενσωματώνει τρία τουλάχιστον χαρακτηριστικά. Πρώτον να είναι νέα στην αγορά. Δεύτερον να εμπεριέχει στοιχεία καινοτομίας, δηλαδή να προσφέρει ένα προϊόν ή υπηρεσία που να μην παρέχεται από άλλες επιχειρήσεις ή να διατίθεται ανεπαρκώς. Τρίτον, να διαθέτει προοπτικές διαρκούς και ταχείας ανάπτυξης. Βασικό κριτήριο για τον χαρακτηρισμό μιας επιχείρησης ως νεοφυούς είναι ο προσωρινός χαρακτήρας

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:

«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

της, ο οποίος θα διαθέτει προοπτική μετουσίωσης σε κανονική επιχείρηση μέσω του επιχειρηματικού σχεδίου της (Κορμαρή 2015: 9, 10). Το επιχειρηματικό σχέδιο επιχειρεί να περιγράψει το μέγεθος και την προοπτική της επιχείρησης, την ανάγκη που φιλοδοξεί να καλύψει και την λύση που το νέο εγχείρημα επιδιώκει να προσφέρει (Blank 2013).

3.1.2.2 Τα Χαρακτηριστικά της Ελληνικής Οικονομίας και η Συμβατότητα τους με τις Νεοφυείς Επιχειρήσεις

Οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις διαχρονικά αποτέλεσαν τον κινητήριο μοχλό της ελληνικής οικονομίας. Στην Ελλάδα ο κατακερματισμός του μετεμφυλιακού κοινωνικού σχηματισμού διαμόρφωσε μια ποσοτική πληθυσμιακή κυριαρχία στη μεσαία τάξη κατευθύνοντας την ελληνική οικονομία προς τις μικρές επιχειρήσεις και λιγότερο σε ελεγχόμενους ρυθμούς εκβιομηχάνισης (Τσουκαλάς 1986). Η χώρα υιοθέτησε, απορρόφησε και θεσμοθέτησε την κουλτούρα της ιδιωτικής επιχειρηματικότητας¹, ωστόσο εμφάνισε σημαντική καθυστέρηση στην ανάπτυξη του τεχνικού μέρους της συσσώρευσης κεφαλαίου, δηλαδή στη διαδικασία και τους τρόπους εκμηχάνισης και, επίσης, τεχνολογικού μετασχηματισμού του παραγωγικού συστήματος της οικονομίας (Αργείτης 2012: 51).

Ο συνδυασμός μικρού πληθυσμού και χαμηλού εισοδήματος είχαν σαν αποτέλεσμα την δημιουργία μιας πολύ μικρής εσωτερικής αγοράς, σε σύγκριση πάντα με τις ελάχιστες απαιτούμενες προϋποθέσεις για μια διευρυμένη πολιτική εκβιομηχάνισης. Συνεπώς το ελληνικό μειονέκτημα στους τομείς της βαριάς και της μεσαίας βιομηχανίας, όπου η οικονομική παραγωγή δημιουργούσε δεσμεύσεις μεγάλης κλίμακας, μετατόπιζε συστηματικά τις επενδύσεις προς την ελαφρά μεταποίηση, τις δραστηριότητες έντασης της εργασίας και την οργανωτική δομή των μικρών επιχειρήσεων (Θωμαδάκης 2011: 163-4).

Η σημασία της αγροτικής ανάπτυξης και της βιομηχανίας με την πάροδο των δεκαετιών μειώθηκαν σε μεγαλύτερο βαθμό, καθώς ο τομέας των υπηρεσιών

¹ Βλ. Veblen (1904).

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:

«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

αναδείχθηκε ως ο σημαντικότερος για την ελληνική οικονομία. Η αναγκαιότητα μεταρρυθμίσεων στο πλαίσιο της εισόδου της χώρας στην ΕΟΚ και, μετέπειτα, στη διαδικασία υλοποίησης του εκσυγχρονιστικού προγράμματος οδήγησαν σε διαρθρωτικές αλλαγές του παραγωγικού συστήματος δίχως την δυνατότητα ενδυνάμωσης παραδοσιακών πολιτικών, όπως η Βιομηχανία, οι επιδοτήσεις, οι δασμολογικοί και μη δασμολογικοί φραγμοί. Συνέπεια αυτών των περιορισμών ήταν η διαμόρφωση ενός δυϊστικού και πολωμένου παραγωγικού συστήματος με μεγάλες επιχειρήσεις από την μια πλευρά και μυριάδες μικρές, συχνά οικογενειακές, επιχειρήσεις από την άλλη (Ιωακείμογλου 2008: 11, 14).

Από την κλαδική διάρθρωση του ελληνικού συστήματος παραγωγής φανερώνεται επομένως η έμφαση στον τριτογενή τομέα, ενώ, ακολουθούν οι δραστηριότητες στη μεταποίηση και έπεται ο πρωτογενής (Μπελεγρή-Ρομπόλη κ.α. 2010: 64). Η ελληνική επιχειρηματική δραστηριότητα ενισχύει σημαντικά την δημιουργία θέσεων απασχόλησης λόγω του μεγάλου αριθμού μικρών επιχειρήσεων. Ωστόσο, αυτό έχει περιορισμένο αντίκρυσμα καθώς η αναλογία φτάνει περίπου μέχρι 4 θέσεις απασχόλησης ανά επιχείρηση (Μανασάκης 2013: 6).

Η μεταπολεμική κυριαρχία των μικρών επιχειρήσεων στη διάρθρωση της ελληνικής οικονομίας ερμηνεύεται ως μια ρεαλιστική έξοδος διαφυγής από δομικά προβλήματα της κοινωνίας, όπως αυτό της ανεργίας. Πολλές από τις πολύ μικρές, μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις στηρίζονται στην εργασία των μελών της οικογένειας. Κι αυτό γιατί το πλαίσιο της δημόσιας πολιτικής για την απασχόληση συχνά ενθάρρυνε ή ακόμα και εξανάγκαζε την δημιουργία οικογενειακών επιχειρήσεων. Άλλωστε, μια ακόμη παράμετρος δημιουργίας των ΜΜΕ είναι η διευκόλυνση τους από την οικογενειακή διαχείριση των επιχειρηματικών κινδύνων και της συλλογικής συγκέντρωσης των αρχικών κεφαλαίων. Παράλληλα χαρακτηρίζονται από απλές οργανωτικές δομές, ανεξαρτησία και ευελιξία αλλά σπανίως από χαρακτηριστικά καινοτομίας (Ιωακείμογλου 2008: 15).

Κατά τον τρόπο αυτό η δομή της ελληνικής οικονομίας έδωσε βαρύτητα στη διάσταση της μικρομεσαίας επιχειρηματικότητας. Βαρύτητα, η οποία εξακολουθεί να υφίσταται μέχρι και σήμερα. Στον πίνακα 1 αναφέρονται στοιχεία του SBA (2014) για την Ελλάδα και τον μέσο όρο των 28 χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε σχέση:

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:
«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

- (α) με την αναλογία πολύ μικρών, μικρών, μικρο-μεσαίων και μεγάλων επιχειρήσεων.
(β) Με την αναλογία των εργαζόμενων σε πολύ μικρές, μικρές, μικρο-μεσαίες και μεγάλες επιχειρήσεις.

Πίνακας 1 Αναλογία Τύπου Επιχειρήσεων και Εργαζόμενων σε Ελλάδα και ΕΕ-28 (2013)

	Επιχειρήσεις		Εργαζόμενοι	
	Ελλάδα	ΕΕ-28	Ελλάδα	ΕΕ-28
Πολύ Μικρές	96.2%	92.4%	55.2%	29.1%
Μικρές	3.3%	6.4%	19.5%	20.6%
Μεσαίες	0.4%	1%	11.1%	17.2%
ΜΜΕ (Σύνολο)	99.9%	99.8%	85.8%	66.9%
Μεγάλες	0.1%	0.2%	14.2%	33.1%

Πηγή: Ενημερωτικό Δελτίο SBA 2014: 2.

Από τον πίνακα 1 διαπιστώνεται η διαφοροποιημένη πορεία της ελληνικής οικονομίας συναρτήσει του μέσου όρου των 28 χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Οι μεγαλύτερες αντιθέσεις εντοπίζονται σε δύο κυρίως σημεία. Πρώτον, στο γεγονός ότι οι πολύ μικρές επιχειρήσεις δεσπόζουν στο ελληνικό πρότυπο ανάπτυξης. Δεύτερον, ότι η Ελλάδα υπολείπεται σε επίπεδο μεγάλων επιχειρήσεων έναντι του ευρωπαϊκού κυρίαρχου προτύπου. Φυσικό επακόλουθο είναι το κέντρο βάρους για την επιστροφή στην ανάπτυξη να δοθεί σε επιλογές που ταιριάζουν με την μικρομεσαία επιχειρηματικότητα.

Η μελέτη της McKinsley and Company για λογαριασμό του IOBE (2011: 11, 17), πραγματοποίησε μια αναλυτική χαρτογράφηση των προβλημάτων και των εμποδίων του ελληνικού αναπτυξιακού μοντέλου, καθώς και των επιπτώσεων που επιφέρει σε αυτό η οικονομική κρίση και ύφεση. Οι επώδυνες συνέπειες της κρίσης κατέστησαν σαφές ότι το συγκεκριμένο μοντέλο ανάπτυξης, σε συνδυασμό με τις ευρύτερες

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:

«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

ιδιαιτερότητες και παθογένειες της ελληνικής οικονομίας, όπως η αποθάρρυνση της ανάπτυξης ενός ευνοϊκού επενδυτικού κλίματος και μεγάλων επιχειρηματικών μονάδων, ο υδροκέφαλος και αναποτελεσματικός δημόσιος τομέας, η ανελαστικότητα και το έλλειμμα ευελιξίας του εγχώριου εργατικού δυναμικού, οι καθυστερήσεις του ελληνικού δικαστικού συστήματος, όπως και η εκτεταμένη παραοικονομία, συγκεντρώνουν πολλά δομικά μειονεκτήματα. Ο υπερδανεισμός και η υπερκατανάλωση του δημοσίου τροφοδότησαν την υπερκατανάλωση του ιδιωτικού τομέα, συντηρώντας σημαντικά ελλείμματα στην ανταγωνιστικότητα και στην παραγωγικότητα.

Ειδικότερα για την διάσταση της διάρθρωσης και της κυρίαρχης μορφής των ελληνικών επιχειρήσεων η μελέτη αναγνώριζε το γεγονός ότι οι μικρές και πολύ μικρές επιχειρήσεις αποτελούν την ραχοκοκκαλιά της ελληνικής οικονομίας. Γεγονός που χαρακτηρίζει και τις υπόλοιπες χώρες της Μεσογείου. Αυτό γίνεται εύκολα αντιληπτό και από μια συνοπτική εξέταση του τύπου επιχειρήσεων ανά παραγωγικό κλάδο. Ενδεικτικά, στη μεταποίηση πάνω από το 30% των εργαζομένων απασχολείται σε επιχειρήσεις με λιγότερο από εννέα εργαζόμενους. Παράλληλα με τον μεγάλο αριθμό πολύ μικρών επιχειρήσεων και τα μεγάλα ποσοστά αυτοαπασχολούμενων, παρατηρείται σχετική υστέρηση στην ανάπτυξη μεγάλων δομικών μονάδων και στην επίτευξη οικονομιών κλίμακας. Αυτή η υστέρηση οφείλεται στην ύπαρξη πολλών αντικινήτρων που περιλαμβάνουν υπερρυθμιζόμενους τομείς οικονομικής δραστηριότητας (παράμετροι όπως το επίπεδο ανταγωνισμού, ο αριθμός των συμμετεχόντων και οι περιορισμοί στην είσοδο νεοεισερχομένων ελέγχονται νομοθετικά), πολυνομία και γραφειοκρατία που καθυστερούν τις επενδύσεις, καθώς και ένα φορολογικό και εργατικό νομικό πλαίσιο που δεν ευνοεί την κλίμακα (McKinsley and Company: 17-8).

Σε αυτό το δυσμενές περιβάλλον και με τους βασικούς παραγωγικούς άξονες της ελληνικής οικονομίας να έχουν πληγεί σημαντικά από την οικονομική κρίση, παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον η αποτύπωση του υφιστάμενου πλαισίου της δημόσιας πολιτικής για την επιχειρηματικότητα και την καινοτομία. Σκοπός είναι να διακριβωθούν οι δίοδοι εκείνες που μπορούν να επαναφέρουν την ελληνική οικονομία και απασχόληση προς μια τροχιά ανάκαμψης.

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:

«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

Αφετηριακά υποστηρίζεται ότι τα χαρακτηριστικά των νεοφυών επιχειρήσεων παρουσιάζουν μεγάλη συμβατότητα με τον τρόπο διάρθρωσης της ελληνικής οικονομίας. Συνδέονται με υψηλή ανάπτυξη, έχουν τεχνολογικό προσανατολισμό και πολλές από αυτές επιδιώκουν να δημιουργήσουν μια νέα αγορά ή να εξελίξουν δυναμικά μια υπάρχουσα. Επίσης, παρουσιάζουν χαμηλό κόστος υλοποίησης σε συνδυασμό με υψηλό ρίσκο και υψηλή απόδοση σε περίπτωση επιτυχίας. Είναι λοιπόν ιδανικές περιπτώσεις για δοκιμή και πειραματισμούς νέων ιδεών στην πράξη, γεγονός που μπορεί να υπερβεί τον υδροκεφαλισμό της ελληνικής δημόσιας διοίκησης. Εξίσου, μπορούν να οδηγήσουν σε εξωστρέφεια και σε τόνωση των εξαγωγών που είναι άλλη μια αναγκαιότητα της ελληνικής οικονομίας.

Παράλληλα, ο έντονος επιστημοτεχνολογικός προσανατολισμός τους δείχνει ότι αποτελούν μια αποτελεσματική λύση για την διακοπή της διαρροής εγκεφάλων προς το εξωτερικό (Doxiadis 2016). Φαινόμενο που αναδεικνύεται από τις πιο επώδυνες επιπτώσεις της κρίσης για την ελληνική κοινωνία. Τέλος, η ευελιξία και η ταχεία ανάπτυξη με την οποία χαρακτηρίζονται ενδεχομένως να είναι και ένας πρακτικός τρόπος διακοπής της φυγής επιχειρηματιών προς τις χώρες με τις οποίες γειτνιάζει η Ελλάδα.

Οι νεοφυείς επιχειρήσεις αναπτύσσονται αξιοσημείωτα τα τελευταία χρόνια στη χώρα μας, καθώς ένα νέο μοντέλο οικονομικής ανάπτυξης με υψηλή ανταγωνιστικότητα αναζητείται. Έχουν έτσι αποκτήσει ένα δυναμικό ρεύμα ως μια προσπάθεια υπέρβασης της οικονομικής κρίσης. Νέες επιχειρήσεις παρουσιάζουν μεγάλη κινητικότητα προσελκύοντας όλο και μεγαλύτερες επενδύσεις. Η ταχύτατη ανάπτυξη αυτής της μορφής επιχειρηματικότητας είναι παροιμιώδης. Το 2010 δημιουργήθηκαν μόλις 16, το 2011 30, το 2012 65 και το 2013 144. Την ίδια στιγμή οι επενδύσεις στις νεοφυείς επιχειρήσεις παρουσιάζουν αντίστοιχη πολλαπλασιαστική τάση, καθώς από 500.000 ευρώ που ήταν το 2010 έχουν ανέλθει σε 42.000.000 το 2013 (Gikas 2014: 15-6).

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:
«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

Πίνακας 2: Αριθμός Δημιουργίας Νεοφυών Επιχειρήσεων ανά Έτος

2010	2011	2012	2013
16	30	65	144

Πηγή: Gikas 2014: 16

Είναι εμφανές από αυτή την εισαγωγική ανάλυση ότι ο τομέας των νεοφυών επιχειρήσεων διαθέτει έντονη κινητικότητα τα τελευταία χρόνια Πρόκειται για επιχειρήσεις που αναπτύσσονται γρήγορα και μπορούν να επιφέρουν άμεσα αποτελέσματα συμβάλλοντας στην απόδραση από το υφεσιακό περιβάλλον (Σωτηρίου 2014). Επίσης επιδρούν θετικά στη βελτίωση των παραγωγικών και ανταγωνιστικών χαρακτηριστικών της οικονομίας. Διαθέτουν κομβικό ρόλο στη διασύνδεση οικονομίας και έρευνας οδηγώντας σε μια καλύτερη εκπλήρωση της πορείας προς την οικονομία της γνώσης. Κατά τον τρόπο αυτό ο τομέας των νεοφυών επιχειρήσεων είναι μια επιλογή καινοτόμου επιχειρηματικότητας που ανταποκρίνεται σε μεγάλο βαθμό στο ελληνικό μοντέλο ανάπτυξης. Παράλληλα, το προικοδοτεί με εφόδια που του επιτρέπουν να ανταποκριθεί στις παγκόσμιες αναπτυξιακές προκλήσεις που έχουν στο επίκεντρο τους την οικονομική τεχνολογικά προσανατολισμένη καινοτομία.

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:
«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

3.1.2.3 Οι Πολιτικές της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την Καινοτομία στη Στρατηγική 'Ευρώπη 2020'

Η Στρατηγική Ευρώπη 2020 φιλοδόξησε να θεσπίσει ένα νέο πλαίσιο στόχων και προτεραιοτήτων. Σύμφωνα με το κείμενο της Στρατηγικής [COM(2010) 2020 Τελικό] ορίστηκαν τρεις συμπληρωματικές προτεραιότητες: Η έξυπνη ανάπτυξη, βασισμένη επάνω στην οικονομία της γνώσης και την καινοτομία. Η διατηρήσιμη ανάπτυξη, προωθώντας μια πιο αποδοτική χρήση πόρων, πιο πράσινη και πιο ανταγωνιστική οικονομίας. Η ανάπτυξη χωρίς αποκλεισμούς, αναφερόμενη σε μια οικονομία που θα επιτυγχάνει υψηλά επίπεδα απασχόλησης με στόχο την επίτευξη της εδαφικής και κοινωνικής συνοχής. Για την εκπλήρωση αυτών των προτεραιοτήτων θεσπίστηκαν επτά εμβληματικές πρωτοβουλίες των οποίων ο ρόλος θεωρήθηκε καταλυτικός για την επίτευξη της προόδου. Εκείνες που φαίνεται να αφορούν περισσότερο την Καινοτομία και την Επιχειρηματικότητα στις ΜΜΕ είναι η Πρωτοβουλία Ευρώπη «Ένωση Καινοτομίας» και η Πρωτοβουλία «Ψηφιακό Θεματολόγιο για την Ευρώπη»

3.1.2.4 Η Εμβληματική Πρωτοβουλία: Η Ευρώπη «Ένωση Καινοτομίας»

Η καινοτομία αποτελεί τον πυρήνα της Στρατηγικής «Ευρώπη 2020». Για τον λόγο αυτό αποφασίστηκε η δημιουργία μιας εμβληματικής πρωτοβουλίας που να αναφέρεται στην προώθηση μιας «Ένωσης Καινοτομίας» [SEC(2010) 1161]. Η πρωτοβουλία επιδιώκει την έναρξη μιας Στρατηγικής με σκοπό την βελτίωση της πρόσβασης στη χρηματοδότηση για την έρευνα και την καινοτομία. Οι κεντρικοί άξονες με τους οποίους δομήθηκε η Ένωση Καινοτομίας στοχεύουν στην ενίσχυση της γνωστικής βάσης και στο μεγαλύτερο δυνατό περιορισμό του κατακερματισμού των εθνικών και περιφερειακών συστημάτων καινοτομίας.

Ο στόχος αυτός επιχειρείται μέσα από τέσσερις επιμέρους άξονες: την προώθηση της αριστείας στην εκπαίδευση και της ανάπτυξης δεξιοτήτων, την δημιουργία του

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:

«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

Ευρωπαϊκού Χώρου Έρευνας, την επικέντρωση των χρηματοδοτικών μέσων της προτεραιότητας της Ευρωπαϊκής Καινοτομίας και την προώθηση του Ευρωπαϊκού Ινστιτούτου Καινοτομίας και Τεχνολογίας (EIT) ως προτύπου για την διαχείριση της καινοτομίας στην Ευρώπη [SEC(2010) 1161].

Βασικό εργαλείο υλοποίησης αυτής της Εμβληματικής Πρωτοβουλίας αποφασίστηκε το Ορίζων 2020 [COM (2011) 808 Τελικό]. Το πρόγραμμα εισάγει μια σειρά ουσιωδών νεωτερισμών. Μερικοί από αυτούς είναι η απλουστευμένη αρχιτεκτονική του, η ενιαία σειρά κανόνων και γενικά η μικρότερη γραφειοκρατία σε διάφορες όψεις της εφαρμογής του. Παράλληλα, ενθαρρύνει τη συμμετοχή νέων, άριστων και καινοτόμων ερευνητών υποστηρίζοντας με συνεκτική χρηματοδότηση από το στάδιο σύλληψης μιας ιδέας μέχρι την υλοποίηση της.

Το Ορίζων 2020 θέτει ως προτεραιότητα την συμμετοχή μικρομεσαίων επιχειρήσεων. Η ενίσχυση των ΜΜΕ διατυπώνεται ως ένα ζωτικής σημασίας ζήτημα στην εξέλιξη ταχέως αναπτυσσόμενων εταιριών. Το «Ορίζων 2020» υιοθετεί ολοκληρωμένη προσέγγιση όσον αφορά τις ΜΜΕ. Μέσω αυτής της προσέγγισης αναμένεται ότι περίπου το 15% του συνολικού προϋπολογισμού για όλες τις κοινωνιακές προκλήσεις και τις ικανοδοτικές και βιομηχανικές τεχνολογίες θα κατευθυνθεί προς ΜΜΕ.

3.1.2.5 Η Εμβληματική Πρωτοβουλία «Ψηφιακό Θεματολόγιο για την Ευρώπη»

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή τον Μάιο του 2010 εξέδωσε την Ανακοίνωση της Εμβληματικής Πρωτοβουλίας του Ψηφιακού Θεματολογίου της Ευρώπης [COM (2010) 245 Final]. Βασικός στόχος του θεματολογίου είναι η οικοδόμηση μιας βιώσιμης ψηφιακής αγοράς που θα βασίζεται στο διαδίκτυο μεγάλης και πολύ μεγάλης ταχύτητας, καθώς και σε διαλειτουργικές εφαρμογές. Κατά βάση το Ψηφιακό Θεματολόγιο αναδεικνύει τον καταλυτικό ρόλο που διαδραματίζουν οι Τεχνολογίες Πληροφοριών και Επικοινωνίας για την εκπλήρωση των τιθέμενων στόχων, ιδιαίτερα για στις πτυχές της καινοτομίας και της ψηφιακής μεγέθυνσης.

Σύμφωνα με την Ανακοίνωση το 5% του ευρωπαϊκού ΑΕΠ οφείλεται στον τομέα των ΤΠΕ αγοραίας αξίας 660 δισεκατομμυρίων ευρώ ετησίως, με πολύ μεγαλύτερη όμως

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:

«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

συμβολή στην αύξηση της συνολικής παραγωγικότητας (20% απευθείας από τον τομέα των ΤΠΕ και κατά 30% από τις επενδύσεις ΤΠΕ). Αυτό το αξιοσημείωτο ποσοστό πηγάζει από την υψηλή καινοτομία που χαρακτηρίζει αυτόν τον τομέα.

Ταυτόχρονα, στο Θεματολόγιο επιχειρήθηκε να αποτυπωθούν οι βασικές προκλήσεις της ΕΕ που χρήζουν αντιμετώπισης τα επόμενα χρόνια. Θεμελιώδη προβλήματα για την δημιουργία μιας ενιαίας ψηφιακής αγοράς είναι ζητήματα όπως: ο κατακερματισμός των ψηφιακών αγορών, η έλλειψη διαλειτουργικότητας, το γεγονός ότι η αύξηση του ηλεκτρονικού εγκλήματος στοιχειοθετεί μια υπαρκτή απειλή για την αξιοπιστία των δικτύων, η έλλειψη επενδύσεων σε δίκτυα, οι ανεπαρκείς προσπάθειες έρευνας και καινοτομίας, η έλλειψη ψηφιακού γραμματισμού και δεξιοτήτων, καθώς και η αξιοποίηση ευκαιριών για την αντιμετώπιση κοινωνικών προβλημάτων. Για την αντιμετώπιση αυτών των επτά προκλήσεων η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προχώρησε σε μια δέσμη έξι αξόνων που ενσωματώνουν συνολικά ένα φάσμα δεκαέξι δράσεων.

3.1.2.6 Το Πλαίσιο Πολιτικών της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη Νεοφυή Επιχειρηματικότητα

Στους κόλπους της Ευρωπαϊκής Ένωσης παρατηρείται από το 2008² και μετά μια μετατόπιση του ενδιαφέροντος προς τις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις με σκοπό την προαγωγή της επιχειρηματικότητας. Η Νεοφυής Επιχειρηματικότητα αποτελεί μια δυναμική συνιστώσα αυτής της μετατόπισης, η οποία είναι συμβατή και απόλυτα συναρμοσμένη με την ευρύτερη τεχνολογική και ερευνητική ανάπτυξη που μπορεί να συμβάλλει στην καινοτομία. Θεμελιώδης στόχος της προαγωγής των μέτρων για την προαγωγή της νεοφυούς επιχειρηματικότητας είναι η αύξηση του αριθμού των επιχειρήσεων με τεχνολογικό προσανατολισμό, προκειμένου να επιτευχθούν θέσεις εργασίας με προστιθέμενη αξία και να παραχθεί οικονομική ανάπτυξη (Eurofound 2016: 14).

² Βλ. Κείμενο για το Small Business Act (2008).

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:

«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

Η αυξανόμενη σημασία της οικονομικής ανάπτυξης μέσω των νέων τεχνολογιών και του διαδικτύου μπορεί να μετασχηματίσει το σημερινό υφεσιακό τοπίο βοηθώντας εκατομμύρια ανθρώπους προσφέροντας τους νέες θέσεις εργασίας και νέες δεξιότητες (Start-up Manifesto 2014: 1-2). Η αναζήτηση νέων επιχειρηματικών μοντέλων, όπως η νεοφυής επιχειρηματικότητα, μπορεί να οδηγήσει στην αλλαγή των αναπτυξιακών προτύπων. Το μοντέλο των μεγάλων επιχειρήσεων και η δημιουργία θέσεων εργασίας από το κράτος υφίστανται εν μέσω κρίσης μεγάλες πιέσεις. Η δημιουργία περισσότερων επιχειρήσεων και ιδιαίτερα περισσότερων νεοφυών επιχειρήσεων συνεπάγεται κάτι παραπάνω από αλλαγή στην πολιτική. Σημαίνει αλλαγή στην επιχειρηματική νοοτροπία, η οποία διασυνδέεται και με μη οικονομοκεντρικά οφέλη.

Πέραν της οικονομικής διάστασης, τα εγχειρήματα έρευνας, ανάπτυξης και καινοτομίας είναι σημαντικοί κατευθυντήριοι άξονες για τη μη οικονομική ανταγωνιστικότητα, στο βαθμό που είναι σε θέση να διαδραματίσουν ηγετικό ρόλο στην παροχή αγαθών και υπηρεσιών. Τα εγχειρήματα για καινοτομία και E&A μπορούν να συμβάλλουν σημαντικά στην παραγωγική διαδικασία δημιουργώντας πιο αποτελεσματικές λύσεις. Για παράδειγμα με την εισαγωγή μιας νέας τεχνολογίας ή μιας νέας οργανωτικής μεθόδου (European Competitiveness Report 2014: 39).

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή με Ανακοινώσεις της έχει παροτρύνει τα κράτη μέλη να δώσουν προτεραιότητα στις δαπάνες που ευνοούν την ανάπτυξη δράσεων έρευνας και καινοτομίας. Επίσης θεωρεί σημαντικό οι δαπάνες αυτές να συνυφαίνονται με ένα εγχείρημα μεταρρυθμίσεων για την βελτίωση της αποτελεσματικότητας των δημοσίων δαπανών αλλά και των επιχειρήσεων για δράσεις έρευνας και καινοτομίας (European Commission 2014).

Το πλαίσιο των πολιτικών της ΕΕ για τη Νεοφυή Επιχειρηματικότητα συναθροίζεται μέσα από ένα πολύμορφο πλέγμα δράσεων και ενεργειών επίκεντρο τον κόμβο Startup Europe. Το Startup Europe στοχεύει στην ενδυνάμωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος για επιχειρηματίες που δραστηριοποιούνται στους τομείς του διαδικτύου και της Τεχνολογίας Πληροφοριών και Επικοινωνιών, των οποίων οι επιχειρηματικές ιδέες μπορούν να ξεκινήσουν και να αναπτυχθούν στην Ευρώπη. Ωστόσο η διάσταση της νεοφυούς επιχειρηματικότητας εφάπτεται με ένα διευρυμένο

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:

«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

πλέγμα στρατηγικών και πολιτικών που έχει σχεδιάσει η ΕΕ, οι οποίες επιχειρείται να παρουσιαστούν παρακάτω.

3.1.2.7 Η Στρατηγική για την Ψηφιακή Ενιαία Αγορά

Το Startup Europe είναι υποσύνολο της Στρατηγικής για την Ψηφιακή Ενιαία Αγορά. Η Ψηφιακή Ενιαία Αγορά αποτελεί μια από τις υψηλότερες προτεραιότητες της Επιτροπής. Με βάση την ανακοίνωση της Επιτροπής η Στρατηγική επιχειρεί να διανοίξει ψηφιακές ευκαιρίες για ανθρώπους και επιχειρήσεις με σκοπό να καταστήσει την ΕΕ ηγέτη της ψηφιακής οικονομίας. Η Στρατηγική θεμελιώνεται επάνω σε τρεις πυλώνες: πρώτον, στη βελτίωση της πρόσβασης για τους καταναλωτές και τις επιχειρήσεις στα διαδικτυακά αγαθά και τις υπηρεσίες σε όλη την Ευρώπη. Δεύτερον, στη δημιουργία των κατάλληλων συνθηκών για την ανάπτυξη των ψηφιακών δικτύων και υπηρεσιών. Τρίτον, στη μεγιστοποίηση του δυναμικού ανάπτυξης της ευρωπαϊκής ψηφιακής οικονομίας [COM (2015) 192 Final: 3].

Η δημιουργία της Ψηφιακής Ενιαίας Αγοράς αποτελεί βασικό μέρος της Στρατηγικής. Η Ψηφιακή Ενιαία Αγορά τίθεται κάτω από ένα πλαίσιο τριών επιμέρους αξόνων. Ο πρώτος αφορά στις επενδύσεις στην Ψηφιακή Ενιαία Αγορά. Για τον λόγο αυτό στην ανακοίνωση επισημαίνεται η αναγκαιότητα δημιουργίας ενός ευνοϊκού επενδυτικού κλίματος για τα ψηφιακά δίκτυα, την έρευνα και τις καινοτόμες επιχειρήσεις. Για τον σκοπό αυτό προβλέπεται χρηματοδότηση από την ΕΕ των υποδομών και των υπηρεσιών της ψηφιακής ενιαίας αγοράς, καθώς και για την έρευνα και τις καινοτόμες ΜΜΕ και επίσης τα ευρωπαϊκά διαρθρωτικά και επενδυτικά ταμεία θα διαθέσουν περίπου 21,4 δισ. ευρώ για τις συγκεκριμένες δραστηριότητες. Σημαντικός επίσης χαρακτηρίζεται ο ρόλος της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων και του Ευρωπαϊκού Ταμείου Επενδύσεων ως δυνητικών φορέων χρηματοδότησης. Για την διευκόλυνση της χρηματοδοτικής πρόσβασης των καινοτόμων επιχειρηματιών στην ψηφιακή οικονομία η ΕΕ λειτουργεί υποστηρικτικά βασιζόμενη κυρίως σε μετοχές. Στις πρωτοβουλίες αυτές συμπεριλαμβάνονται τα

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:

«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

μέσα κανονιστικού χαρακτήρα, όπως ο κανονισμός για τις ευρωπαϊκές εταιρείες επιχειρηματικού κεφαλαίου, αλλά και νέες προσπάθειες για δυνατότητα μεγαλύτερης απορρόφησης κοινοτικών κονδυλίων από τις επιχειρήσεις αλλά και της διευκόλυνσης ανεύρεσης της κατάλληλης χρηματοδότησης.

Ο δεύτερος άξονας θεμελίωσης της Ψηφιακής Ενιαίας Αγοράς επικεντρώνεται στη διεθνή της διάσταση. Πρόκειται για έναν άξονα που απευθύνεται στην εξωστρέφεια της ψηφιακής αγοράς εκτός των συνόρων της ΕΕ. Σχετικά με αυτό γίνεται αναφορά στη σημασία που διαθέτει η διατήρηση του ανοιχτού χαρακτήρα της ευρωπαϊκής αγοράς μέσω της ανάπτυξης της ψηφιακής τεχνολογίας. Για την επίτευξη αυτού του στόχου αναγκαία θεωρήθηκε η διατύπωση μιας φιλόδοξης πολιτικής σε θέματα ηλεκτρονικού εμπορίου και επενδύσεων, μεταξύ άλλων και μέσω των συμφωνιών της ΕΕ για τις ελεύθερες συναλλαγές.

Ο τελευταίος άξονας αναφέρεται στην αποτελεσματική διακυβέρνηση της ψηφιακής ενιαίας αγοράς. Για τον σκοπό αυτό η Ευρωπαϊκή Επιτροπή σε συνεργασία με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και Συμβούλιο θα προχωρούσε σε δράσεις πληροφόρησης των ενδιαφερόμενων και χάραξης μια πολιτικής διακυβέρνησης, καθώς και διασφάλισης της αποτελεσματικής υλοποίησης της στρατηγικής.

3.1.2.8 Το Πρόγραμμα Δράσης για την Επιχειρηματικότητα 2020

Το Startup Europe συνεισφέρει στη διαμόρφωση του Προγράμματος Δράσης για την Επιχειρηματικότητα 2020 [COM (2012) 795 Final]. Το Πρόγραμμα στοχεύει στην διεύρυνση των επιχειρηματικών πρωτοβουλιών και δραστηριοτήτων στην Ευρώπη για την αντιμετώπιση της οικονομικής κρίσης, φιλοδοξώντας να αποτελέσει συνέχεια της Πρωτοβουλίας για τις Μικρές και Μεσαίες Επιχειρήσεις αλλά και της Ανακοίνωσης που εξέδωσε η Επιτροπή για την Πρωτοβουλία που απευθύνεται στη Βιομηχανική Πολιτική. Αυτό διακηρυκτικά το επιδιώκει μέσω της διευκόλυνσης δημιουργίας νέων επιχειρήσεων και της δημιουργίας συνθηκών υποστήριξης και περαιτέρων ανάπτυξης των υπαρχουσών επιχειρηματικών δραστηριοτήτων.

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:

«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

Το Πρόγραμμα Δράσης για την Επιχειρηματικότητα στηρίζεται σε τρεις πυλώνες. Ο πρώτος αναφέρεται στην ανάπτυξη της επιχειρηματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης. Ο δεύτερος πυλώνας επικεντρώνεται στη δημιουργία του κατάλληλου επιχειρηματικού περιβάλλοντος. Τέλος, ο τρίτος αφορά στη δημιουργία προτύπων προς μίμηση και την προσέγγιση ειδικών ομάδων. Ο δεύτερος Πυλώνας είναι ο Πυλώνας που αφορά πρωτίστως την παράμετρο της νεοφυούς επιχειρηματικότητας. Η εξειδίκευση του Πυλώνα αυτού αναφέρεται σε πτυχές όπως η πρόσβαση στη χρηματοδότηση, στη στήριξη επιχειρηματιών που βρίσκονται σε κρίσιμα στάδια του κύκλου ζωής της επιχείρησης και της ανάπτυξης τους, καθώς και σε άλλα ζητήματα που άπτονται των μεταβιβάσεων, των πτωχεύσεων των επιχειρήσεων.

Το κυριότερο σχετικό ενδιαφέρον της Ανακοίνωσης εστιάζεται στο ζήτημα της στήριξης των νέων επιχειρήσεων που βρίσκονται σε κρίσιμα στάδια του κύκλου ζωής τους. Μια αποτελεσματική στήριξη μπορεί να προέλθει από παρεμβάσεις προγραμμάτων ολιστικού χαρακτήρα που ενσωματώνουν τα βασικά στοιχεία, όπως κατάρτιση για θέματα διαχείρισης, καθοδήγηση στον τομέα της E&A, δικτύωση με ομότιμους, δυνητικοί προμηθευτές και πελάτες. Στο επίκεντρο του ζητήματος αναδύεται η μείωση του κόστους φορολογικής συμμόρφωσης και ιδιαίτερα για τις μικρές επιχειρήσεις, καθώς δεδομένων των περιορισμένων πόρων και της έλλειψης εμπειρίας οι μικρές και νεοφυείς επιχειρήσεις επιβαρύνονται περισσότερο από το υψηλό κόστος συμμόρφωσης που προκαλούν η πολύπλοκη φορολογική νομοθεσία και οι γραφειοκρατικές διαδικασίες φορολογικών δηλώσεων από ό,τι οι μεγάλες εταιρείες. Για τον λόγο αυτό η Επιτροπή καλεί τα κράτη μέλη να μεριμνήσουν ώστε οι διαδικασίες εγγραφής στο μητρώο ΦΠΑ να γίνουν απλούστερες και να δημιουργηθεί ενιαία θυρίδα ηλεκτρονικής εγγραφής που θα διευκολύνει το διασυνοριακό ψηφιακό εμπόριο από μικρές επιχειρήσεις.

Μια εξίσου ενδιαφέρουσα διάσταση για τη νεοφυή επιχειρηματικότητα είναι ο άξονας του δεύτερου πυλώνα που αφορά στην αξιοποίηση νέων επιχειρηματικών ευκαιριών στην ψηφιακή εποχή. Η ορθή αξιοποίηση των Τεχνολογιών Πληροφορίας και Επικοινωνίας θεωρούνται κρίσιμη παράμετρος για την ακμή της επιχειρηματικότητας. Η Επιτροπή έχει εκφράσει την βούληση της για να βοηθήσει επιχειρηματίες και ΜΜΕ να αξιοποιήσουν πλήρως το δυναμικό της ΤΠΕ, αφενός

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:

«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

όσον αφορά την προσφορά νέων ψηφιακών προϊόντων και υπηρεσιών και αφετέρου τη ζήτηση και την έξυπνη χρήση αυτών των τεχνολογιών.

Για την αναβάθμιση των προοπτικών αξιοποίησης νέων επιχειρηματικών ευκαιριών στην ψηφιακή εποχή η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προσδιόρισε μια δέσμη παρεμβάσεων. Πρώτον, την προώθηση της γνωστικής βάσης σχετικά με τις σημαντικότερες τάσεις της αγοράς και τα καινοτόμα επιχειρηματικά πρότυπα, θεσπίζοντας διαδικτυακούς μηχανισμούς παρακολούθησης της αγοράς μαζί με έναν πίνακα αποτελεσμάτων για την διευκόλυνση του διαλόγου και την εκπόνηση ενός προγράμματος δράσης. Δεύτερον, την ενίσχυση της ενημέρωσης μέσω μιας ευρωπαϊκής εκστρατείας πληροφόρησης για επιχειρηματίες και ΜΜΕ σχετικά με τα οφέλη από τις νέες ψηφιακές εξελίξεις.

Τρίτον, την διευκόλυνση της δικτύωσης για την ανάδειξη και τη στήριξη νέων επιχειρηματικών ιδεών, όπως: η δημιουργία Ευρωπαϊκού Δικτύου Καθοδήγησης για την κατάρτιση, παροχή συμβουλών και πρακτική προπαίδευση σχετικά με το επιχειρείν στην ψηφιακή εποχή, καθώς και συνδυαστικές εκδηλώσεις μεταξύ ενδιαφερόμενων παραγόντων για τη διερεύνηση νέων συνεργασιών. Τεταρτον, την διαμόρφωση ειδικών δράσεων για επιχειρηματίες διαδικτύου (π.χ. την Ευρωπαϊκή συνεργασία για τις Νεοφυείς Επιχειρήσεις ή τον Όμιλο Ενδιαφέροντος Επιχειρηματιών του Διαδικτύου). Πέμπτο, την εντατικοποίηση των δράσεων της για τις ηλεκτρονικές δεξιότητες με σκοπό τη βελτίωση των δεξιοτήτων «e-leadership» (ηλεκτρονική ηγετική ικανότητα), των επιστημονικών και δημιουργικών κλάδων, και των διαχειριστικών και επιχειρηματικών δεξιοτήτων για την αντιμετώπιση νέων τεχνολογιών και αγορών.

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:
«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

3.1.2.9 Χρηματοδοτικά Εργαλεία και Προγράμματα της ΕΕ για τη Νεοφυή Επιχειρηματικότητα

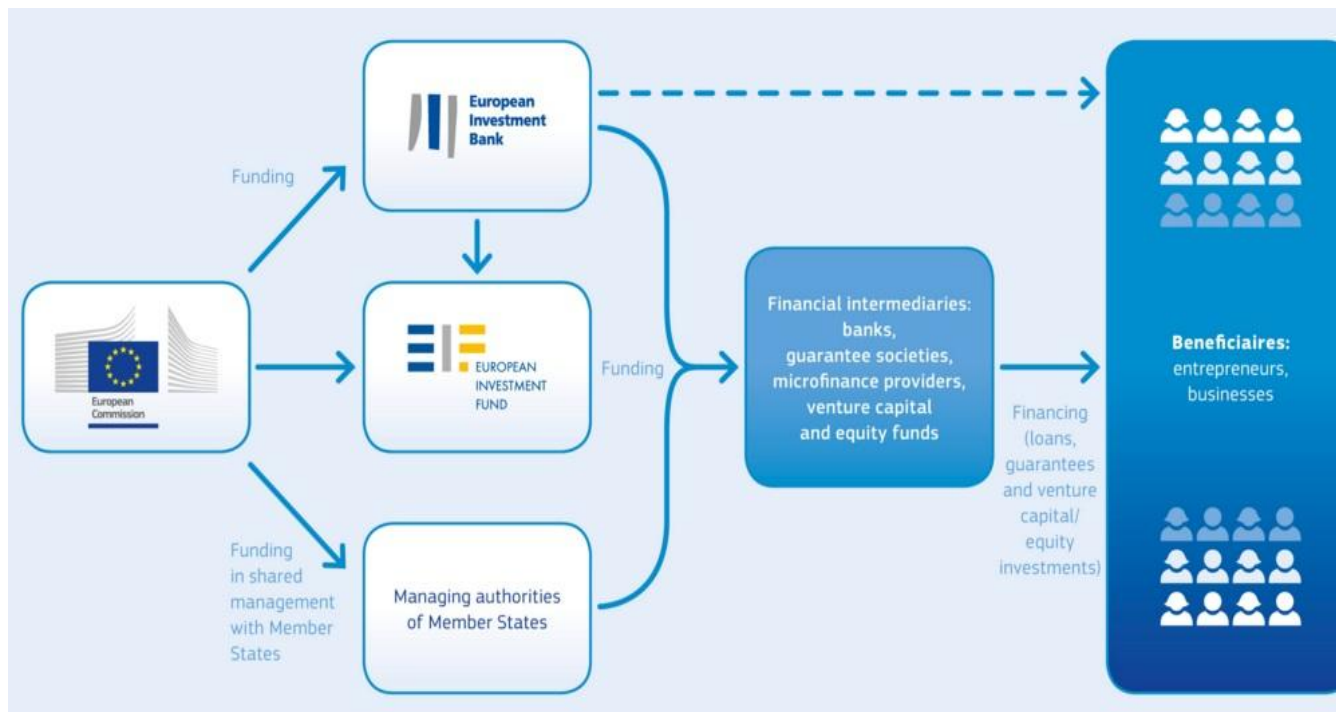
Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει διαμορφώσει ένα σύνολο χρηματοδοτικών προοπτικών στο πεδίο της επιχειρηματικότητας στις οποίες συμπεριλαμβάνονται και οι Νεοφυείς Επιχειρήσεις. Σκοπός των χρηματοδοτικών αυτών εργαλείων είναι η υποβοήθηση δημιουργίας δικτύων εντός του Ευρωπαϊκού Τεχνολογικού οικοσυστήματος για την προαγωγή της ανάπτυξης και την ανάδειξη καλών πρακτικών. Μέσω του Startup Europe ιδιαίτερη έμφαση παρέχεται στην επιχειρηματικότητα μέσω διαδικτύου και τις νέες τεχνολογίες³.

Η διαδικασία για την πρόσβαση στη χρηματοδότηση που ακολουθείται στο είναι η εξής: η Ευρωπαϊκή Επιτροπή διοχετεύει κεφάλαια στην Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων, στο Ευρωπαϊκό Ταμείο Επενδύσεων και επίσης συγχρηματοδοτεί δράσεις που αναλαμβάνουν να συντονίσουν οι διαχειριστικές αρχές των κρατών μελών. Αυτοί οι τρεις χρηματοδοτικοί πυλώνες παρέχουν κεφάλαια στους χρηματοδοτικούς μεσάζοντες (τράπεζες, επιχειρηματικά κεφάλαια, παρόχους μικροχρηματοδοτήσεων, αμοιβαία μετοχικά κεφάλαια), οι οποίοι μεταβιβάζουν την χρηματοδότηση στους τελικούς αποδέκτες (επιχειρηματίες, επιχειρήσεις, κ.α.).

³ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/node/68846>

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:
«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

Σχήμα 1: Η Διαδικασία Κοινοτικής Χρηματοδότησης

Πηγή: <http://europa.eu/youreurope/business/funding-grants/access-to-finance/>

Μέσω μιας σειράς προγραμμάτων χρηματοδότησης η Επιτροπή διαθέτει περίπου 850 εκ. ευρώ για την διαμόρφωση και υποστήριξη οικοσυστημάτων ΜΜΕ και νεοφυών επιχειρήσεων. Τα κυριότερα από αυτά είναι το Fireware Accelerator Programme, το InnovFin Programme και το SME Instrument, το COSME, το Eurostars και το Access to Risk Finance.

Με την λειτουργία του Fireware Accelerator Programme κατά το έτος 2014-15 διατέθηκαν περίπου 80 εκ. ευρώ. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δημοσίευσε ανοικτή πρόσκληση για επιχειρηματίες στο διαδίκτυο, στις ΜΜΕ και στη Νεοφυή Επιχειρηματικότητα, οι οποίοι διαθέτουν καινοτόμες ιδέες που θα μπορούσαν να διεισδύσουν στην αγορά και να δημιουργήσουν μια βιώσιμη επιχείρηση⁴.

⁴ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/fiware-accelerator-programme>

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:

«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

Το InnovFin Programme (Ευρωπαϊκή Χρηματοδότηση για όσους Καινοτομούν) αποτελεί μια κοινή πρωτοβουλία της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στο πλαίσιο του Προγράμματος Πλαισίου Ορίζων 2020. Το InnovFin συγκροτεί μια σειρά ολοκληρωμένων και συμπληρωματικών χρηματοδοτικών εργαλείων και συμβουλευτικών υπηρεσιών που προσφέρονται από τον Όμιλο της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων καλύπτοντας ολόκληρο το φάσμα της αλυσίδας έρευνας και καινοτομίας, ώστε να υποστηρίξει επενδυτές από τις πολύ μικρές μέχρι τις μεγαλύτερες επιχειρήσεις⁵. Το Εργαλείο Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων (SME Instrument) διαθέτει χρηματοδότηση περίπου 500 εκ. ευρώ. Είναι μέρος του Ορίζοντα 2020 και απευθύνεται σε μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις με προοπτικές υψηλής ανάπτυξης και καινοτομίας με προοπτικές για παγκόσμια δραστηριοποίηση⁶. Καλύπτει επιχειρηματικούς τομείς όπως ΤΠΕ, νανοτεχνολογία, βιοτεχνολογία, κ.α. και προσφέρει χρηματοδότηση για να βοηθήσει μικρές επιχειρήσεις να αναπτύξουν ιδέες και πρωτοτυπία, καθώς και να τις μετουσιώσουν σε επιχειρηματική δραστηριότητα⁷.

Το COSME είναι το πρόγραμμα για την ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων και των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων, το οποίο εκπληρώνεται την περίοδο 2014-2020 με προβλεπόμενο προϋπολογισμό στα 2,3 δισεκατομμύρια ευρώ. Το COSME παρεμβαίνει σε τέσσερις διαφορετικές περιοχές: πρώτον, στη βελτίωση της πρόσβασης στη χρηματοδότηση για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις. Δεύτερον, στη βελτίωση της πρόσβασης στις αγορές. Τρίτον, στη βελτίωση του πλαισίου των συνθηκών της ανταγωνιστικότητας και της βιωσιμότητας των επιχειρήσεων. Τέταρτον, στην προαγωγή της επιχειρηματικότητας και της επιχειρηματικής κουλτούρας⁸.

Το Eurostars είναι ένα πρόγραμμα με προϋπολογισμό 1,14 δισεκατομμύρια ευρώ μέχρι το 2020 που υποστηρίζει την προαγωγή της έρευνας στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις για την ανάπτυξη καινοτόμων προϊόντων, διαδικασιών και υπηρεσιών για την απόκτηση συγκριτικού πλεονεκτήματος. Το Access to Risk Finance αποτελεί

⁵ <http://www.eib.org/products/blending/innovfin/index.htm>

⁶ <http://ec.europa.eu/easme/en/horizons-2020-sme-instrument>

⁷ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/node/68846>

⁸ <http://ec.europa.eu/research/participants/portal/desktop/en/opportunities/cosme/index.html#c.calls=hasForthcomingTopics/t/true/1/1/0/default-group&hasOpenTopics/t/true/1/1/0/default-group&allClosedTopics/t/true/0/1/0/default-group&+PublicationDateLong/asc>

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:

«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

ένα εργαλείο στο Πλαίσιο του Ορίζοντα 2020, το οποίο βοηθάει εταιρείες και άλλους τύπους οργανισμών που σχετίζονται με την έρευνα και την καινοτομία να αποκτούν, μέσω των χρηματοδοτικών εργαλείων, ευκολότερη πρόσβαση σε δάνεια, εγγυήσεις, αντεγγυήσεις, υβριδικές και ενδιάμεσες χρηματοδοτήσεις⁹.

3.1.2.10 Μέσα Συντονισμού και Δικτύωσης της ΕΕ για τη Νεοφυή Επιχειρηματικότητα

Σε παράλληλο επίπεδο με τα χρηματοδοτικά εργαλεία η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει διαμορφώσει ένα ευνοϊκό κλίμα για την προώθηση εγχειρημάτων δικτύωσης και συνεργασίας μεταξύ των ενδιαφερόμενων για τη νεοφυή επιχειρηματικότητα. Πρόκειται για ένα φάσμα δικτύων, τα οποία σε αντίστοιχο πνεύμα επιτελούν μια σειρά συμπληρωματικών λειτουργιών. Τα σημαντικότερα δίκτυα που έχουν μέχρι τώρα συσταθεί είναι τα εξής: πρώτον, το Startup Europe Partnership (SEP). Δεύτερον το Web Investors Forum. Τρίτον, το Crowdfunding Network. Τέταρτον, το Coworking Assembly. Πέμπτο, το Accelerator Assembly. Ενώ δύο ακόμη δίκτυα που επικεντρώνονται σε ζητήματα υποστήριξης για χρηματοδοτικά ζητήματα σε πρώιμη επιχειρηματική φάση είναι το Enterprise Europe Network και το Small Business Portal (DG ENTR).

Το SEP έχει ως κεντρικό στόχο να βοηθά τις νεοφυείς επιχειρήσεις να κάνουν συμπράξεις. Το SEP αποσκοπεί να οικοδομήσει γέφυρες μεταξύ των Ευρωπαϊκών νεοφυών επιχειρήσεων, συνεταιρισμών, εκπαιδευτικών οργανισμών και επενδυτικών κοινοτήτων, προκειμένου να βοηθήσουν τις νεοφυείς επιχειρήσεις της Ευρώπης να συγκεντρώσουν χρηματοδότηση και να αμβλύνουν τα εμπόδια που αντιμετωπίζουν¹⁰. Το Web Investors Forum βοηθάει επενδυτές του διαδικτύου στην ανταλλαγή καλών πρακτικών εντοπίζοντας και αναδεικνύοντας τα εμπόδια σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης. Με τον τρόπο αυτό προσφέρει την δυνατότητα στους επενδυτές να

⁹http://ec.europa.eu/research/participants/portal/doc/call/h2020/common/1587761-06_accesstoriskfinance_wp2014-2015_en.pdf

¹⁰<https://ec.europa.eu/digital-single-market/node/68786>

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:

«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

εκφράσουν και να ενημερώσουν για τις προκλήσεις που αντιμετωπίζουν ενώπιον των ευρωπαϊκών θεσμών¹¹.

Το Crowdfunding Network έχει ως σκοπό να βοηθά και να αναδεικνύει καλές πρακτικές από πλατφόρμες που δραστηριοποιούνται στη συγκέντρωση κεφαλαίων από πολλούς ανθρώπους, να αναδεικνύει τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν και να προσφέρει την δυνατότητα εκπροσώπησης όσων δραστηριοποιούνται σε τέτοιες πρωτοβουλίες ενώπιον των ευρωπαϊκών θεσμών. Πάνω από 22 πλατφόρμες είναι μέλη αυτού του Δικτύου¹². Το Coworking Assembly έχει ιδρυθεί από ομάδες ομοϊδεατών ανθρώπων και παρέχει πληροφόρηση σε ζητήματα προοπτικών συνεργασίας μεταξύ επιχειρηματιών που επιθυμούν να οικοδομήσουν ένα περιβάλλον που να συνδυάζει τα καλύτερα στοιχεία ενός ευχάριστου περιβάλλοντος (coffee shop) με ένα χώρο εργασίας¹³.

Το Accelerator Assembly συστάθηκε προκειμένου να διευκολύνει την δημιουργία ενός ευρωπαϊκού Δικτύου διαδικτυακών επιχειρηματικών επιταχυντών, προκειμένου να αυξηθεί η ευαισθητοποίηση για τα υπάρχοντα προγράμματα επιτάχυνσης στην Ευρώπη. Επίσης, για την ενημέρωση των διαδικτυακών επιχειρηματιών για τα πλεονεκτήματα και τα οφέλη που αυτά παρουσιάζουν. Στην πρωτοβουλία αυτή συμμετέχουν πάνω από 200 επιταχυντές απ' όλη την Ευρώπη¹⁴. Το Enterprise Europe Network βοηθά μικρές επιχειρήσεις να αξιοποιήσουν στο έπακρο την Ευρωπαϊκή Αγορά. Συνεργαζόμενο με μικρούς τοπικούς οργανισμούς, μπορεί να προωθήσει την ανάπτυξη μικρών επιχειρήσεων σε νέες αγορές, να αδειοδοτήσει νέες τεχνολογίες και να προσφέρει πρόσβαση στην ευρωπαϊκή χρηματοδότηση¹⁵. Τέλος, το Small Business Portal (DG ENTR) είναι ένας κόμβος που αφορά ζητήματα διάφορων μορφών ευρωπαϊκής χρηματοδότησης σε μικρές επιχειρήσεις, όπως δάνεια, επιχορηγήσεις και, εν μέρει, εγγυήσεις ή ειδικά χρηματοδοτικά προγράμματα της ΕΕ¹⁶.

¹¹ <http://webinvestorsforum.eu/>

¹² <https://ec.europa.eu/digital-single-market/node/66625>

¹³ <https://coworkingassembly.eu/>

¹⁴ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/node/66623>

¹⁵ <http://een.ec.europa.eu/>

¹⁶ http://ec.europa.eu/small-business/index_en.htm

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:
«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

3.1.3 Οι Πολιτικές του Ελληνικού Κράτους για την Καινοτομία

Μέχρι το ξέσπασμα της κρίσης τα επίπεδα καινοτομίας στην Ελλάδα δεν ήταν ιδιαίτερα ενθαρρυντικά. Το ελληνικό σύστημα καινοτομίας διέπεται από ένα σημαντικό αριθμό ασυμμετριών που έχουν διαχρονικά επικρατήσει, όπως η κυριαρχία της δραστηριότητας του δημόσιου τομέα στις δραστηριότητες E&A, η ανισορροπία μεταξύ της επινόησης μιας καινοτομικής δραστηριότητας και της υλοποίησης της, η ανομοιογένεια μεταξύ λίγων και μικρών δραστηριοτήτων καινοτομίας συγκριτικά με τους υπόλοιπους τομείς της οικονομίας και η πολύ υψηλή χωρική συγκέντρωση των δραστηριοτήτων καινοτομίας (Komninos and Tsamis 2008: 3). Η πολυτιμότερη ίσως πηγή άντλησης πληροφοριών για τα επίπεδα καινοτομίας στην Ελλάδα μέχρι το ξέσπασμα της κρίσης είναι η έρευνα που εκπόνησε το Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών σε συνεργασία με το Ίδρυμα Κόκκαλη (βλ. Λιούκας κ.α. 2009). Εκεί αναλύονται οι βασικότερες μεταρρυθμίσεις του ελληνικού κράτους για την ενθάρρυνση της Καινοτομίας. Επίσης επιχειρείται μια ποσοτική απεικόνιση των ισχυρών και αδύναμων σημείων του ελληνικού περιβάλλοντος καινοτομίας και της θέσης του συγκριτικά με ευρωπαϊκές και άλλες χώρες.

Από την ανάλυση των δεικτών καινοτομίας της Ελλάδας συγκριτικά με τις υπόλοιπες ευρωπαϊκές χώρες η μελέτη καταλήγει σε μια δέσμη συμπερασμάτων (Λιούκας κ.α. 2009: 5-7). Πρώτον, ότι η υστέρηση της Ελλάδας στις περισσότερες πτυχές καινοτομίας είναι συστημική. Δεύτερον, ότι τα δυνατά σημεία της Ελλάδας είναι λίγα και αυτοαναιρούνται. Για παράδειγμα, η Ελλάδα φαίνεται να είναι ανοιχτή σε νέες ιδέες αλλά υστερεί ως προς την επιτυχία και δίχως εμπόδια υλοποίηση τους. Τρίτον, οι δημόσιες πολιτικές, αν και αναφέρονται σε ένα ευρύ φάσμα, δεν εστιάζουν σε μια σαφή στρατηγική καινοτομίας. Τέταρτη διαπίστωση είναι ότι η Ελλάδα είναι καλύτερη στην απορρόφηση τεχνολογίας και καινοτομιών που έχουν παραχθεί σε άλλες χώρες. Επομένως η διαμόρφωση ενός Ελληνικού Μοντέλου Καινοτομίας θα πρέπει να βασίζεται σε δοκιμασμένες τεχνολογίες με μικρές – βηματικές καινοτομίες στην εφαρμογή τους, παρά σε ριζικές καινοτομίες. Τέλος, οι ερευνητές υποστηρίζουν

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:
 «Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

ότι το υπόβαθρο των αξιών και η διαμόρφωση μιας εθνικής κουλτούρας επιδρά στην κατάσταση καινοτομίας.

Πίνακας 3: Σταθμοί Εξέλιξης του Ελληνικού Συστήματος Καινοτομίας (2000-2007)

2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Ανταγωνιστικότητας (ΕΠΑΝ)	Βελτίωση των Σχέσεων Έρευνας και Τεχνολογίας με Βιομηχανία	Κεφάλαιο Επιχειρηματικού Κινδύνου (Ν. 2992)	Εθνικό Συμβούλιο Ανταγωνιστικότητας & Ανάπτυξης	Ενισχύσεις Ιδιωτικών Επενδύσεων (Επενδυτικός Νόμος - Ν. 3299)	Εθνικό Πλαίσιο Μεταρρύθμισης		Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Ανταγωνιστικότητας & Επιχειρηματικότητας
Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Κοινωνίας της Πληροφορίας (Ν. 2843)		Φορολογικές Ελαφρύνσεις για Έρευνα & Τεχνολογία (Ν. 2992)		Φορολογικές Ελαφρύνσεις για Έρευνα και Τεχνολογία (Ν. 3296)			Στρατηγικό Πλαίσιο Ανάπτυξης Τεχνολογίας και της Έρευνας και της Καινοτομίας 2007-2013 Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Ψηφιακής Σύγκλισης
Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Εκπαίδευσης και Συνεχούς Μάθησης							Εκμοντερνισμός της Διοίκησης των Πανεπιστημίων (Ν. 3549)
Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Απασχόλησης							Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Εκπαίδευσης και Δια Βίου Μάθησης
13 Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα							5 Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα

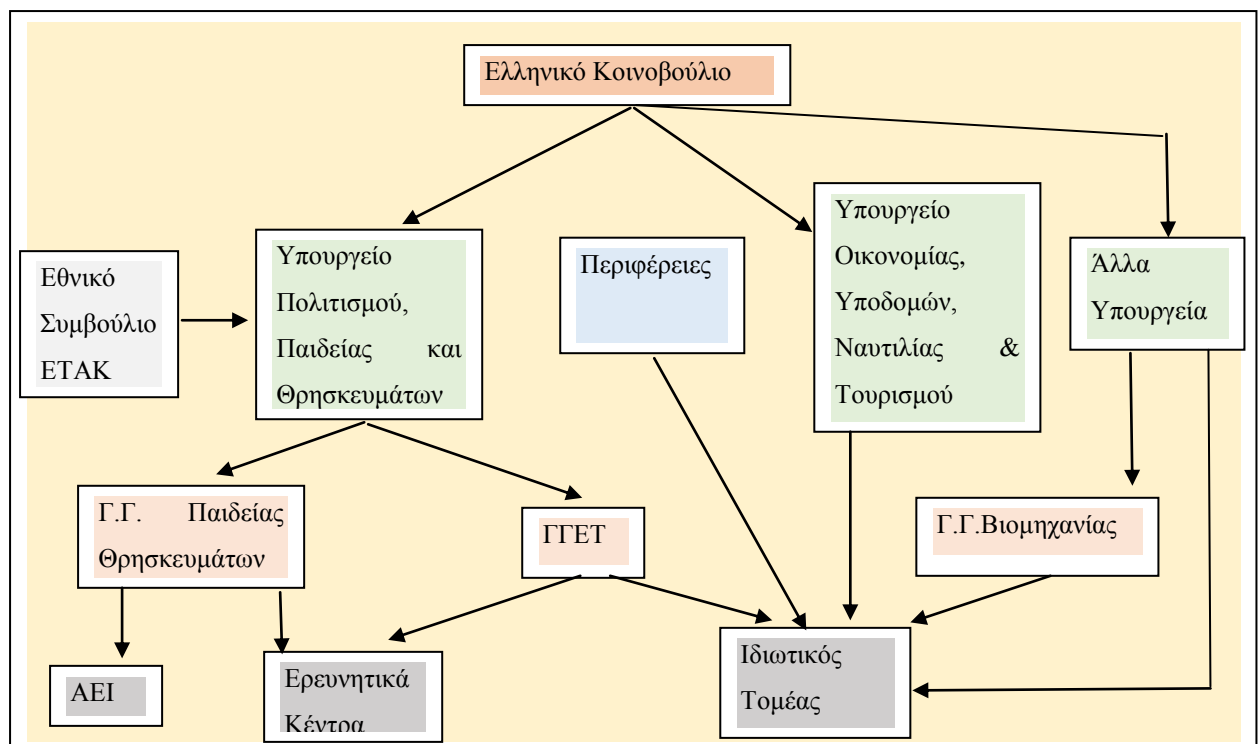
Πηγή: Αναδημοσίευση Λιούκας κ. α. (2009: 64) από το Annual Innovation Policy Trends & Appraisal Report 2007.

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:
 «Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

3.1.3.1 Το Ελληνικό Σύστημα Καινοτομίας

Το ελληνικό σύστημα καινοτομίας εδράζεται σε ένα πολυεπίπεδο σχήμα στο οποίο εμπλέκονται το Κοινοβούλιο, Φορείς Κεντρικού Επιπέδου (Υπουργεία και Γενικές Γραμματείες), Περιφέρειες, ΑΕΙ και Ερευνητικά Κέντρα, καθώς και ιδιωτικές επιχειρήσεις. Ο τομέας Έρευνας και Καινοτομίας του Υπουργείου Πολιτισμού, Παιδείας και Θρησκευμάτων και ο αρμόδιος Αναπληρωτής Υπουργός μαζί με την Γενική Γραμματεία Έρευνας και Τεχνολογίας αποτελούν σήμερα τον βασικό φορέα χάραξης και εφαρμογής της πολιτικής για την έρευνα, την τεχνολογία και την καινοτομία στην Ελλάδα. Ο τομέας συνεργάζεται με άλλα Υπουργεία μέσα από τον σχεδιασμό των Διαρθρωτικών Προγραμμάτων και την εφαρμογή των χρηματοδοτικών εργαλείων. Η υλοποίηση αυτού του σχεδιασμού επαφίεται στα ΑΕΙ, τα Ερευνητικά Κέντρα και τις Επιχειρήσεις (ΓΓΕΤ 2015: 20).

Σχήμα 2: Δομή του Ελληνικού Συστήματος Καινοτομίας

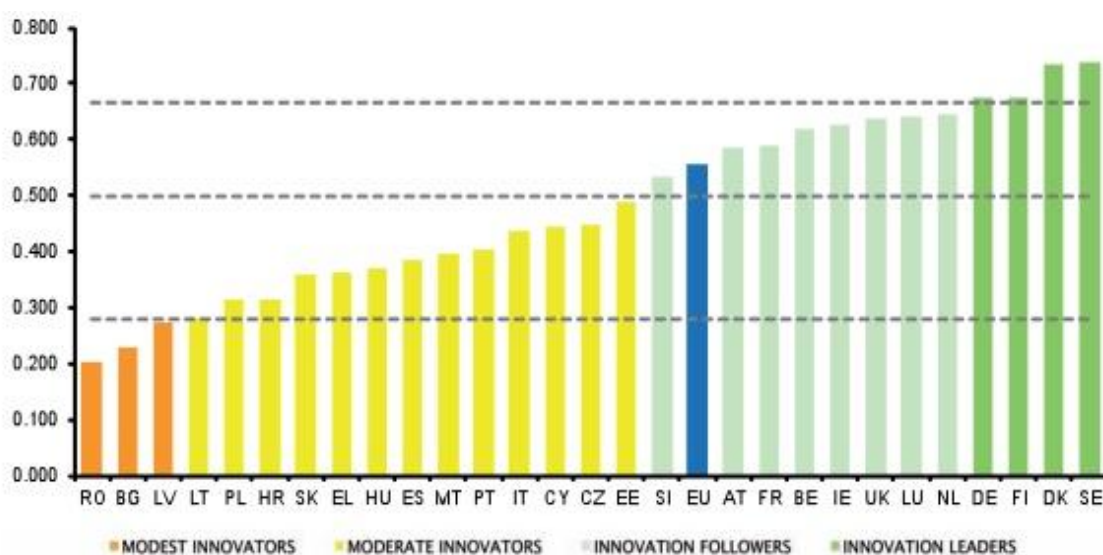

Πηγή: ΓΓΕΤ (2015: 20).

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:
«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

Σε επίπεδο επιδόσεων καινοτομίας, η κρίση που ταλανίζει την ελληνική οικονομία από το 2009 προξένησε ακόμα μεγαλύτερα πλήγματα στην ανταγωνιστικότητα, στα μακροοικονομικά μεγέθη και στα ποσοστά απασχόλησης της χώρας. Όπως προκύπτει από τον Σύνθετο Δείκτη Καινοτομίας του Innovation Union Scoreboard 2015 η Ελλάδα βρίσκεται προς τις τελευταίες θέσεις σε επίπεδα καινοτομίας και ομαδοποιείται στην κατηγορία των μέτρια καινοτόμων χωρών (moderate innovators) εντός των κρατών μελών της ΕΕ.

Πίνακας 4: Επιδόσεις Σύνθετου Δείκτη Καινοτομίας στην ΕΕ(2015)

Πηγή: Innovation Union Scoreboard (2015: 5)

Όπως προκύπτει από την ανάλυση του Innovation Union Scoreboard για το 2015 η Ελλάδα βρίσκεται προς τις τελευταίες θέσεις των χωρών με μέτρια επίδοση καινοτομίας μαζί με τις Τσεχία, Κύπρο, Ιταλία, Πορτογαλία, Μάλτα, Ισπανία, Ουγγαρία, Σλοβακία, Κροατία, Πολωνία και Λιθουανία. Ενώ, σε καλύτερη κατηγοριοποίηση βρίσκεται μονάχα από τις χώρες περιορισμένης καινοτομίας που για το 2015 είναι οι Λετονία, Βουλγαρία και Ρουμανία.

Το ελληνικό επιχειρηματικό τοπίο χαρακτηρίζεται από δραστηριότητες μειωμένης έντασης γνώσης και προστιθέμενης αξίας με επίκεντρο κυρίως την εσωτερική αγορά

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:

«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

και περιορισμένη διεθνή κινητικότητα, από έντονη δραστηριοποίηση μικρών και οικογενειακών επιχειρήσεων τοπικής εμβέλειας και έμφαση στις υπηρεσίες ή στην παραγωγή προϊόντων χαμηλής εξειδίκευσης. Επίσης, η αγορά διέπεται από φαινόμενα υπερδανεισμού και έντονης εσωστρέφειας (ΓΓΕΤ 2015: 13). Εντούτοις, η ύφεση των τελευταίων ετών δείχνει ότι ασκεί πιέσεις στις παραδοσιακές δραστηριότητες. Η επικέντρωση της Ελλάδας στην επιχειρηματικότητα μικρών επιχειρήσεων φαίνεται ότι κατά την διάρκεια της κρίσης ενισχύεται. Η Ελλάδα κατά τα πρώτα χρόνια της κρίσης κινούνταν σε υψηλά ποσοστά επιχειρηματικότητας όσον αφορά τους επίδοξους και νέους επιχειρηματίες. Το 2011 η χώρα καταλάμβανε την τέταρτη θέση των χωρών καινοτομίας με ποσοστό επιχειρηματικότητας 8%. Γεγονός που υποδήλωνε πως η διαχείριση της κρίσης από τους Έλληνες επιδιώχθηκε με μια, εκ νέου, προσπάθεια ανοίγματος μικρών επιχειρήσεων. Μάλιστα πάνω από το 30% αυτών των επιχειρηματικών πρωτοβουλιών εμπειρείχαν χαρακτηριστικά καινοτομίας (Μανασάκης 2013: 5).

Ωστόσο, τα έτη που ακολούθησαν επέφεραν σχετική μείωση. Το ποσοστό του πληθυσμού που βρισκόταν σε φάση εκκίνησης επιχειρηματικής δραστηριότητας το 2012 βρισκόταν στο 6,5%. Μιάμιση δηλαδή μονάδα λιγότερη από αυτή του προηγούμενου έτους. Γεγονός που ήταν απότοκο των ευρύτερων επιπτώσεων με τις οποίες επισυνάφθηκαν οι αρνητικές εξελίξεις στο οικονομικό πεδίο. Έτσι, ενώ η Ελλάδα το 2011 καταλάμβανε την τέταρτη θέση ανάμεσα στις χώρες καινοτομίας, το 2012 έπεσε στην 12^η θέση. Μάλιστα, οι πρώτοι μήνες του 2013 έδειχναν μεγαλύτερη πτώση φτάνοντας στο ποσοστό του 5,5%. Παρά τις πτωτικές τάσεις η δυναμική της νέας επιχειρηματικότητας εντός της περιόδου της κρίσης διαθέτει ορισμένα θετικά σημεία. Πάνω από το ένα τρίτο επιχειρηματιών των αρχικών σταδίων προέρχονταν το 2012 από το ηλικιακό κλιμάκιο 25-34 ετών. Κι αυτό αποτελεί μια θετική ένδειξη καθώς οι νεότερες ηλικίες εμφανίζουν μεγαλύτερη διάθεση για ανάπτυξη πειραματισμών και καινοτόμων σχεδίων (Ιωαννίδης – Γιωτόπουλος 2014: 9-10).

Παράλληλα το ποσοστό των νέων σε ηλικία επιχειρηματιών, οι οποίοι είναι απόφοιτοι ανώτατης εκπαίδευσης ή/και κάτοχοι μεταπτυχιακού διπλώματος ειδίκευσης βρίσκεται σε διαρκή αύξηση. Γεγονός που υποδηλώνει πως αυτό το ηλικιακό κομμάτι των επίδοξων ή νέων επιχειρηματιών αποτελεί ένα υψηλά ειδικευμένο εργατικό δυναμικό. Τέλος, η Ελλάδα το 2013 κατέλαβε την δεύτερη

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:

«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

θέση μεταξύ των χωρών καινοτομίας ως προς το ποσοστό των νέων επιχειρηματιών που δηλώνουν ότι θα χρησιμοποιήσουν εξολοκλήρου νέες τεχνολογίες. Αντίστοιχα, το ποσοστό των Ελλήνων που προτίθενται να χρησιμοποιήσουν παλαιές τεχνολογίες είναι το χαμηλότερο ανάμεσα στις χώρες καινοτομίας (Ιωαννίδης – Γιωτόπουλος 2015: 3-4).

Είναι επομένως βάσιμο να πιστεύει κανείς ότι στο κομμάτι της νέας επιχειρηματικότητας υπάρχουν σημαντικές ενδείξεις καινοτομίας. Οι ενδείξεις αυτές κατά βάση εδράζονται στο υψηλό ποσοστό νεανικής επιχειρηματικότητας, στην υψηλή ειδίκευση αυτού του δυναμικού αλλά και στη διάθεση αξιοποίησης των νέων τεχνολογιών. Ενδείξεις που δημιουργούν ουσιαστικές προϋποθέσεις για την βελτίωση των επιπέδων καινοτομίας στη χώρα μας.

3.1.3.2 Η Εθνική Στρατηγική Έρευνας και Καινοτομίας για την Έξυπνη Εξειδίκευση 2014-2020 (RIS3)

Το 2015 η Γενική Γραμματεία Έρευνας και Τεχνολογίας δημοσίευσε την Εθνική Στρατηγική Έρευνας και Καινοτομίας για την Έξυπνη Εξειδίκευση (2014-2020). Η Στρατηγική αυτή αποτελεί την εθνική ανταπόκριση στο πλαίσιο των κατευθυντήριων γραμμών που τέθηκαν από την Στρατηγική Ευρώπη 2020.

Από την αναλυτική περιγραφή της υφιστάμενης κατάστασης στην Ελλάδα προκύπτει η ύπαρξη υψηλού επιπέδου ανθρώπινου δυναμικού και δομών ΕΤΑΚ (Έρευνας, Τεχνολογικής Ανάπτυξης και Καινοτομίας), καθώς και πλούσιο συμβολικό κεφάλαιο τα οποία όμως δεν αξιοποιούνται. Επίσης ότι οι φορείς του ιδιωτικού τομέα υστερούν στην επένδυση σε ΕΤΑΚ και ιδίως σε διαστάσεις καινοτομίας, καθώς και σε δυνατότητες αξιοποίησης της παραγόμενης γνώσης. Παρ' όλα αυτά παρατηρούνται κρίσιμες μάζες δυναμικών ΜΜΕ σε παραδοσιακούς και νέους παραγωγικούς τομείς. Σημαντική επισήμανση είναι ότι η κρίση οδηγεί σε δυσκολίες αξιοποίησης του ανθρώπινου δυναμικού, της παραγόμενης γνώσης, των ευρωπαϊκών προγραμμάτων αλλά και της συνολικής ανάπτυξης μιας εθνικής στρατηγικής ΕΤΑΚ. Τέλος, γίνεται

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:

«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

παραδεκτό ότι υφίστανται ισχυρές προκλήσεις και αντιστάσεις που αφορούν στον κρατικό μηχανισμό και τη νοοτροπία δημόσιου και ιδιωτικού τομέα (ΓΓΕΤ 2015: 69).

Διακηρυκτικά, η βασική φιλοσοφία παρέμβασης της Στρατηγικής στοχεύει στην αλλαγή του αναπτυξιακού μοντέλου και την παραγωγική ανασυγκρότηση της χώρας. Στο πλαίσιο αυτό η αποτελεσματική αξιοποίηση των διαθέσιμων πόρων, η ενίσχυση της καινοτομίας, η αναβάθμιση του ανθρώπινου δυναμικού καθώς και η ενδυνάμωση στους κλάδους της οικονομίας που η Ελλάδα παρουσιάζει συγκριτικά πλεονεκτήματα τίθενται στο επίκεντρο.

Σκοπός της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης είναι η «εστιασμένη παραγωγική ανασυγκρότηση της χώρας με βασικό πυλώνα την έρευνα, την τεχνολογική ανάπτυξη και την καινοτομία για την άμβλυση των περιφερειακών ανισοτήτων και τη δημιουργία βιώσιμης απασχόλησης με σεβασμό στον άνθρωπο και στην κοινωνία, στο περιβάλλον και στον πολιτισμό» (ΓΓΕΤ 2015: 71).

Για την υλοποίηση αυτού του σκοπού η χώρα έχει θέσει ως στόχο οι επενδύσεις σε έρευνα να φθάσουν από το 0,80% του ΑΕΠ το 2013 στο 1,2% το 2020. Αντίστοιχα, η επένδυση στην έρευνα από την πλευρά των επιχειρήσεων προσδοκάται να ανέλθει από 0,27% του ΑΕΠ το 2013 σε περίπου 0,38% του ΑΕΠ το 2020. Οι τομείς προτεραιότητας που τέθηκαν είναι οι: αγρο-διατροφή, οι βιοεπιστήμες η υγεία και τα φάρμακα, οι ΤΠΕ, η ενέργεια, το περιβάλλον και η βιώσιμη ανάπτυξη, οι μεταφορές και η εφοδιαστική αλυσίδα, τα υλικά και οι κατασκευές, ο πολιτισμός ο τουρισμός και οι δημιουργικές βιομηχανίες.

Οι τομείς προτεραιότητας επιχειρήθηκε να συνδεθούν με την ανάπτυξη συνεργειών για την αποφυγή αλληλοεπικαλύψεων. Στη διάσταση των ΜΜΕ, συνέργειες αναπτύχθηκαν με τον άξονα της ανταγωνιστικότητας των μικρομεσαίων επιχειρήσεων με βασικές στρατηγικές προτεραιότητες την τεχνολογική ανάπτυξη, την προώθηση της καινοτομίας και δικτύωσης των επιχειρήσεων, ιδίως σε τομείς τεχνολογικής «αιχμής» μέσα από τους οποίους αναμένεται να βελτιωθούν μακροπρόθεσμα η παραγωγικότητα και η ανταγωνιστικότητα των μικρομεσαίων επιχειρήσεων. Στο πλαίσιο αυτό, βαρύνουσα σημασία εμφανίζει η στόχευση των ενισχύσεων σε καινοτόμες επιχειρήσεις, η ίδρυση περισσότερων νεοφυών επιχειρήσεων έντασης γνώσης, η δικτύωση των ΜΜΕ με πανεπιστήμια ή ερευνητικά

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:

«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

κέντρα, παράλληλα με την ενίσχυση των συνεργειών μεταξύ επιχειρήσεων που συγκροτούν αλυσίδες αξίας (ΓΓΕΤ 2015: 104).

Με βάση τους αναπτυξιακούς τομείς που αναφέρθηκαν αναδύθηκαν οι τρεις τομείς προτεραιότητας: πρώτον, η επένδυση στη δημιουργία και διάχυση νέας γνώσης με άξονες την προώθηση της Αριστείας στην Έρευνα, την ενίσχυση μηχανισμών ανάπτυξης και δικτύωσης και του ανθρώπινου ερευνητικού δυναμικού και των υποδομών έρευνας και καινοτομίας με Ανάπτυξη (υπο)δομών ΕΤΑΚ, προώθηση της πρόσβασης σε αυτές και αξιοποίηση των ερευνητικών αποτελεσμάτων και δυναμικού ΕΤΑΚ.. Δεύτερον, την ενίσχυση της επένδυσης στην έρευνα και καινοτομία με άξονες την υποστήριξη καινοτόμων επιχειρήσεων ανταγωνιστικών στη διεθνή αγορά, μέσω της έρευνας και της καινοτομίας, καθώς και την ανάπτυξη νέων καινοτόμων παραγωγικών παικτών. Τρίτον, την ανάπτυξη καινοτομικής νοοτροπίας και θεσμών και διασυνδέσεων ΕΤΑΚ με την κοινωνία για την αντιμετώπιση των κοινωνικών προκλήσεων.

Σχετικά με την δεύτερη στρατηγική προτεραιότητα, ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζουν οι παρεμβάσεις ενίσχυσης της ενδογενούς έρευνας και καινοτομίας στις επιχειρήσεις με δράσεις όπως, μεταξύ άλλων, η ανάπτυξη συστημικής καινοτομικής δραστηριότητας από τις επιχειρήσεις και ιδίως από τις ΜΜΕ. Επίσης, η διαμόρφωση υποδομών και μηχανισμών στήριξης της καινοτόμου επιχειρηματικότητας με παρεμβάσεις που στοχεύουν στην ανάπτυξη υποδομών εκκόλαψης νέων καινοτόμων επιχειρήσεων και στη στήριξη της επιχειρηματικής προσπάθειας. Οι δομές θα λειτουργούν ως “υποκινητές” (animators) και “εξυπηρετητές” (facilitators) πλαισιώνοντας τις βασικές λειτουργίες φιλοξενίας με δράσης επιτάχυνσης (mentoring, coaching) και δικτύωσης (και διεθνώς), καθώς και στην ανάπτυξη ψηφιακών πλατφόρμων συνεργασίας και συναλλαγών.

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:
 «Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

Πίνακας 5: Ανάπτυξη των Κατηγοριών Παρέμβασης της RIS3

Στρατηγικές Επιλογές	Επένδυση στη Δημιουργία και Διάχυση Νέας Γνώσης	Επένδυση στην Έρευνα και την Καινοτομία	Ανάπτυξη Καινοτομικής Νοοτροπίας και διασυνδέσεων ΕΤΑΚ με την κοινωνία
Άξονες Παρέμβασης	Κατηγορίες Παρέμβασης		
α. Ανάπτυξη Δυναμικού	1.α Ανάπτυξη Δυναμικού ΕΤΑΚ στους Τομείς Εξειδίκευσης	2.α Ενίσχυση Νέων Επιχειρηματικών Παικτών	3.α Ενίσχυση Μηχανισμών και Θεσμικού Πλαισίου
β. Ενίσχυση Δραστηριοτήτων ΕΤΑΚ	1.β Ανάπτυξη Δυναμικού ΕΤΑΚ και Νησίδων Αριστείας	2.β Ενίσχυση της Ενδογενούς Έρευνας και Καινοτομίας στις Επιχειρήσεις	3.β Ενίσχυση της Ζήτησης για Καινοτομία από τη Δημόσια Διοίκηση
γ. Μηχανισμοί και Δομές Υποστήριξης	1.γ Ενίσχυση (υπο)δομών Δικτύωσης	2.γ Υποδομές και Μηχανισμοί Στήριξης Καινοτόμου Επιχειρηματικότητας	3.γ Μηχανισμοί Επιχειρηματικής Ανακάλυψης και Τεκμηρίωσης
δ. Εξωστρέφεια και Δικτύωση	1.δ Διασύνδεση και Συνεργασία σε ΕΤΑΚ	2.δ Επιχειρηματική Εξωστρέφεια	3.δ Ανάπτυξη Καινοτομικής Κουλτούρας

Πηγή: ΓΓΕΤ (2015: 107)

Στο οικονομικό σκέλος της Στρατηγικής διαμορφώθηκαν και επελέγησαν ένα εύρος χρηματοδοτικών μέσων και εργαλείων που διακρίνονται σε τρεις διαφορετικές κατηγορίες. Πρώτον, για τις παρεμβάσεις για την ενίσχυση επιχειρήσεων, ερευνητικών φορέων, συμπλεγμάτων αυτών και άλλων επιλέξιμων φορέων θα διεξάγεται χρηματοδότηση με τη μορφή άμεσων ενισχύσεων, σύμφωνα με τους Κανόνες Κρατικών Ενισχύσεων (υποτροφίες ΕΤΑΚ, άμεσες ενισχύσεις, κουπόνια καινοτομίας, επιχειρηματικές υποτροφίες). Δεύτερον, ενισχύσεις μέσω Χρηματοδοτικών Εργαλείων όπως Κεφάλαια Σποράς, Κεφάλαια Κάλυψης Επιχειρηματικού Κινδύνου κλπ. ιδιαίτερα για την υποστήριξη νεοφυών και καινοτόμων επιχειρήσεων (startups, spinoffs και spinouts) και την υλοποίηση

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:

«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

καινοτομικών ιδεών. Προβλέπεται να αναπτυχθούν μετά τις σχετικές θεσμικές ρυθμίσεις και χρηματοδοτικοί μηχανισμοί όπου οι φορείς θα μπορούν να απευθύνονται για χρηματοδότηση που θα περιλαμβάνουν συμμετοχή στην επιχείρηση ή στα περιουσιακά δικαιώματα (βιομηχανικά κλπ.). Τρίτον, σύναψη προ-εμπορευματικών δημοσίων συμβάσεων (pre-commercial procurements) που αφορούν τη φάση έρευνας και ανάπτυξης προϊόντων / υπηρεσιών πριν από την εμπορική εκμετάλλευση για την κάλυψη των τεχνολογικών αναγκών του δημοσίου τομέα.

Οι πηγές χρηματοδότησης αυτών των δράσεων, σύμφωνα με το κείμενο της Στρατηγικής, τροφοδοτούνται από το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Ανταγωνιστικότητα, Επιχειρηματικότητα και Καινοτομία (ΕΠΑνΕΚ) 2014-2020, το Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης (ΠΑΑ), το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Ανθρώπινου Δυναμικού και Δια Βίου Μάθησης, καθώς και το Ορίζων 2020. Παράλληλα, συνδυασμός χρηματοδοτικών μέσων προβλεπόταν με περισσότερα κονδύλια, με μορφές ενίσχυσης, με φορολογικά μέτρα και διαρθρωτικές αλλαγές, καθώς και με την θέσπιση νέων χρηματοδοτικών εργαλείων (ΓΓΕΤ 2015: 129-131).

Για την επίτευξη της μέγιστης δυνατής ωφέλειας από την Στρατηγική της Έξυπνης Εξειδίκευσης σχεδιάστηκε ένα πολυεπίπεδο σύστημα διακυβέρνησης (βλ. ΓΓΕΤ 2015: 140-4). Στο σύστημα αυτό προβλέπονται συγκεκριμένοι ρόλοι και καθήκοντα για το σύνολο των εμπλεκόμενων δρώντων, ώστε να καθίσταται αποτελεσματικός ο συντονισμός και η διασύνδεση των επιμέρους φορέων. Σε αυτό το σύστημα διακυβέρνησης αποφασιστικό ρόλο διαθέτουν το Συμβούλιο Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης και τα Περιφερειακά Συμβούλια στις 13 Περιφέρειες της Χώρας.

Το Συμβούλιο συντονίζεται από το Υπουργείο Οικονομίας, Υποδομών, Ναυτιλίας και Τουρισμού¹⁷. Αποτελείται από εκπροσώπους των Γενικών Γραμματειών των Υπουργείων που εμπλέκονται με την Στρατηγική, καθώς και με εκπρόσωπο της Ένωσης Περιφερειών. Το Συμβούλιο έχει ως αντικείμενο την εισήγηση, την παρακολούθηση και την αναθεώρηση της Στρατηγικής.

Τα Περιφερειακά Συμβούλια είναι επιφορτισμένα για την λήψη αποφάσεων για την Περιφερειακή διάσταση της Στρατηγικής, τα οποία συνεπικουρούνται από τα Περιφερειακά Συμβούλια Έρευνας και Καινοτομίας και άλλα Περιφερειακά Όργανα

¹⁷ Σημερινό Υπουργείο Οικονομίας, Ανάπτυξης και Τουρισμού.

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:

«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

ανάλογων των εκάστοτε αναγκών. Οι Περιφέρειες βρίσκονται σε μια διαδικασία αλληλεπίδρασης με την Κεντρική Διοίκηση για τον συντονισμό και την εναρμόνιση του Εθνικού και Περιφερειακού Επιπέδου των Στρατηγικών, καθώς και για άλλες παρεμφερείς δραστηριότητες.

Επιτελικό ρόλο στη Στρατηγική διαδραματίζουν η Εθνική Αρχή Συντονισμού (ΕΑΣ) του Υπουργείου Οικονομίας, Υποδομών, Ναυτιλίας και Τουρισμού, η Γενική Γραμματεία Έρευνας και Τεχνολογίας του Υπουργείου Πολιτισμού, Παιδείας και Θρησκευμάτων¹⁸ σε Κεντρικό Επίπεδο. Επίσης τα Επιτελικά όργανα, μονάδες ή υπηρεσίες σχεδιασμού και παρακολούθησης των περιφερειακών RIS3 και τα Περιφερειακά Συμβούλια Καινοτομίας σε Περιφερειακό Επίπεδο.

Ο ρόλος της ΕΑΣ είναι η υποστήριξη της λειτουργίας του Συμβουλίου Στρατηγικής της Έξυπνης Εξειδίκευσης, του συντονισμού μεταξύ του κεντρικού/τομεακού και περιφερειακού επιπέδου για τη διαμόρφωση της RIS3 με παραγωγική διάσταση και τη διασφάλιση των θεσμικών προϋποθέσεων για την εφαρμογή της. Η ΓΓΕΤ αποτελεί το όργανο επιτελικού σχεδιασμού της Έξυπνης Εξειδίκευσης στο πλαίσιο της χάραξης της Εθνικής Στρατηγικής για την Έρευνα Τεχνολογική Ανάπτυξη και Καινοτομία (ΕΣΕΤΑΚ) με ανώτατο συμβουλευτικό όργανο του Υπουργείου και της ΓΓΕΤ, το Εθνικό Συμβούλιο Έρευνας και Καινοτομίας. Σε Περιφερειακό επίπεδο ο ρόλος των επιτελικών οργάνων είναι οι εισηγήσεις και οι προτάσεις προς τον Περιφερειάρχη, η παρακολούθηση του συστήματος δεικτών της Περιφερειακής RIS3, η τεκμηρίωση, υποστηρικτικές και συνεργατικές δράσεις. Τα Περιφερειακά Συμβούλια Έρευνας και Καινοτομίας λειτουργούν ως όργανα υποστήριξης της αντίστοιχης Περιφέρειας για το σχεδιασμό και την υλοποίηση της Εθνικής Στρατηγικής Έρευνας Τεχνολογικής Ανάπτυξης και Καινοτομίας, όσο και για την προώθηση και το συντονισμό των περιφερειακών πρωτοβουλιών για την έρευνα, την τεχνολογική ανάπτυξη και την καινοτομία στο πλαίσιο της RIS3 όπου είναι απαραίτητο.

Οι εκτελεστικές αρμοδιότητες της Στρατηγικής εναποτίθενται στο Τομεακό και Περιφερειακό Επίπεδο ΕΠ και ΠΕΠ με στόχο το συντονισμό της Έξυπνης Εξειδίκευσης σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο και την αποτελεσματική υλοποίηση

¹⁸ Σημερινό Υπουργείο Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων.

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:

«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

των δράσεων, στο οποίο εκτός της ΕΑΣ και της ΓΓΕΤ συμμετέχουν οι φορείς διαχείρισης των τομεακών και περιφερειακών επιχειρησιακών προγραμμάτων που εξυπηρετούν την υλοποίηση της RIS3, επιτελικές δομές ΕΣΠΑ των Υπουργείων και εμπλεκόμενα επιτελικά όργανα των Περιφερειών. Το δίκτυο συγκαλείται και υποστηρίζεται από την ΕΑΣ. Ως φορείς διαχείρισης συμπεριλαμβάνονται οι διαχειριστικές αρχές του ΕΠΑνΕΚ, των ΠΕΠ και του Ε.Π ΑΝΑΔ-ΕΔΒΜ καθώς και φορείς που διαχειρίζονται δράσεις ΕΤΑΚ. Τέλος, φορείς υλοποίησης ορίζονται οι αρμόδιοι φορείς για την υλοποίηση των δράσεων ΕΤΑΚ, όπως ερευνητικοί φορείς και επιχειρήσεις (ΓΓΕΤ 2015).

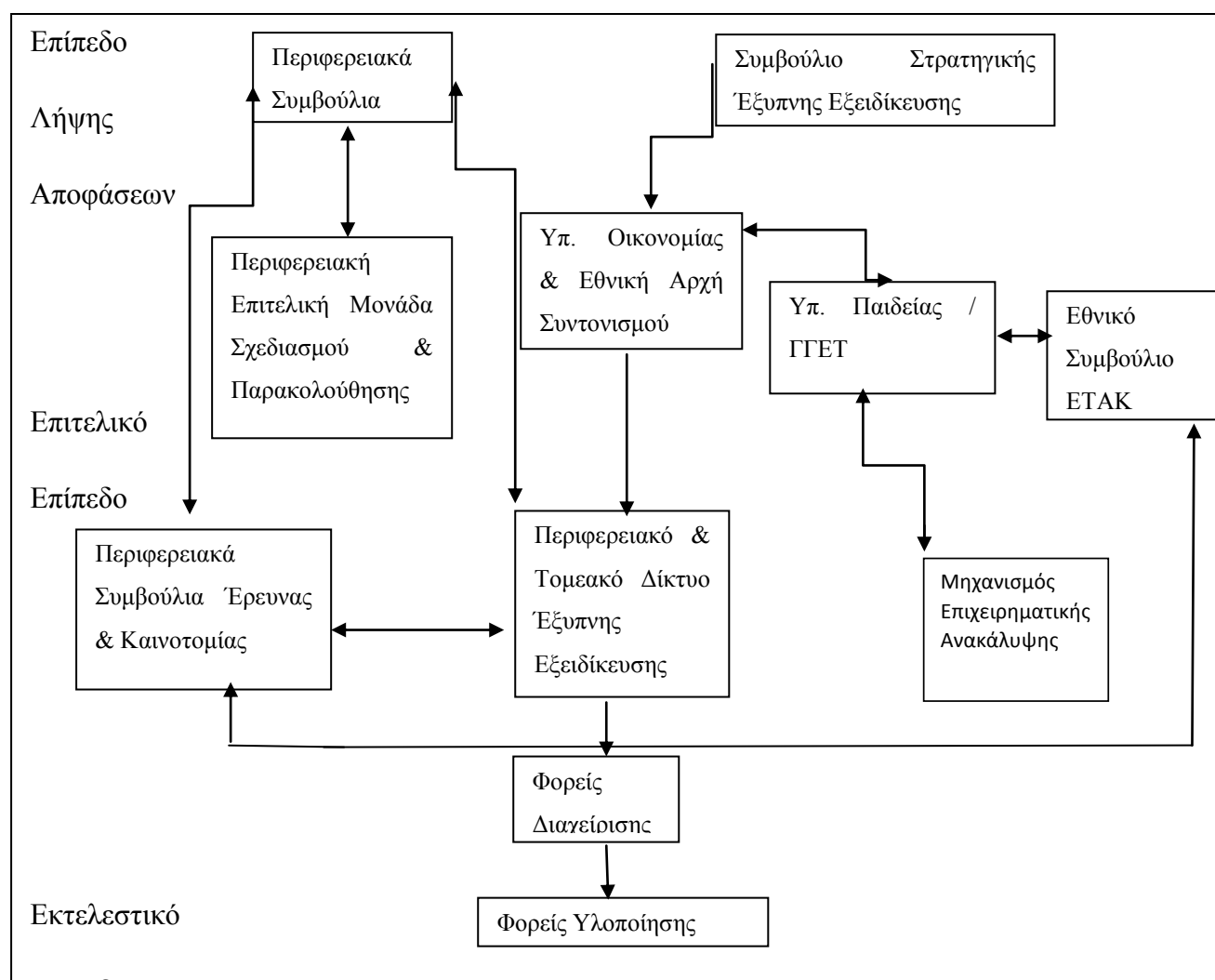
Σε δεύτερο επίπεδο η Στρατηγική προχωρά στη θεσμοθέτηση ενός Μηχανισμού Επιχειρηματικής Ανακάλυψης με στόχο στην επένδυση σε παραγωγικά ή τεχνολογικά πεδία που δημιουργούν νέα αξία ή ανάδειξη ευκαιριών, των οποίων η αξιοποίηση θα οδηγήσει σε ανάπτυξη και θέσεις απασχόλησης. Η υλοποίηση του Μηχανισμού θα γινόταν με την αξιοποίηση μεθοδολογικών εργαλείων όπως πρώτον, η Τεχνολογική Προοπτική Διερεύνησης με στόχο συμμετοχική διερεύνηση σεναρίων εξέλιξης της ελληνικής οικονομίας και κοινωνίας και ειδικότερα το ρόλο που αναμένεται να διαδραματίζουν η επιστήμη, ή έρευνα και η τεχνολογία στη διαμόρφωση του μέλλοντος αυτού, θέτοντας ως ζητούμενο την επίτευξη μίας ανταγωνιστικής κοινωνίας της γνώσης. Δεύτερον, οι Αναβαθμισμένες Πλατφόρμες Καινοτομίας ως βασικού συντελεστή διαβούλευσης σε εθνικό επίπεδο. Τρίτον, η Συγκριτική Αξιολόγηση της Στρατηγικής και των Καλών Πρακτικών για τη συλλογή και την παρουσίαση σημαντικών οικονομικών και τεχνολογικών δεδομένων με τρόπο που να επιτρέπει τη σύγκριση με την απόδοση διαφορετικών οργανισμών ή προγραμμάτων.

Σε τρίτο επίπεδο προβλεπόταν η δημιουργία ενός Μηχανισμού Παρακολούθησης / Αξιολόγησης της RIS3 με πεδία εφαρμογής το Εθνικό και Περιφερειακό Επίπεδο βασισμένη στους Δείκτες που επιτρέπουν την παρακολούθηση κάθε προτεραιότητας της έξυπνης εξειδίκευσης, όπως και της αποτελεσματικότητας και αποδοτικότητας των δράσεων. Ειδικότερα η παράμετρος της Παρακολούθησης αποσκοπεί στον έλεγχο της ορθής χρήσης των πόρων που δαπανώνται για την παροχή των προβλεπόμενων εκροών σύμφωνα με τον προγραμματισμό των δραστηριοτήτων. Αρμόδιος φορέας για την παρακολούθηση της υλοποίησης της στρατηγικής RIS3 είναι η ΓΓΕΤ η οποία θα υποβάλει εκθέσεις προς την ΕΑΣ ανά διετία. Η παράμετρος

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:
 «Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

της Αξιολόγησης αποσκοπεί στη διερεύνηση της συνεισφοράς της στρατηγικής στις επιδιωκόμενες διαρθρωτικές και αναπτυξιακές αλλαγές όπως αντανακλώνται στους δείκτες αποτελεσμάτων, καθώς και για την ερμηνεία των αποτελεσμάτων των δράσεων. Οι περιοδικές εκθέσεις Αξιολόγησης θα βασίζονταν σε δύο άξονες: την αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας και αποδοτικότητας υλοποίησης, καθώς και την αποτίμηση της συνεχιζόμενης ορθότητας και συνέπειας της στρατηγικής. Τέλος, σημαντικός θεωρήθηκε ο ρόλος του Συστήματος Δεικτών στις διαδικασίες Παρακολούθησης και Αξιολόγησης με στόχο την διασφάλιση ότι ο στρατηγικός σχεδιασμός υλοποιείται με γνώμονα την επίτευξη των στόχων που έχουν τεθεί και ότι η χρηματοδότηση κατανέμεται σύμφωνα με τον σχεδιασμό και προωθεί την παραγωγή των επιθυμητών εκροών, άμεσων αποτελεσμάτων και επιπτώσεων (ΓΓΕΤ 2015).

Πίνακας 6: Το Σύστημα Διακυβέρνησης της RIS3

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:

«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

Πηγή: ΓΓΕΤ (2015: 140).

3.1.3.3 Το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Ανταγωνιστικότητα, Επιχειρηματικότητα και Καινοτομία» (ΕΠΑνΕΚ)

Η προγραμματική περίοδος που εγκαινιάστηκε το 2014 συμπίπτει με την βούληση διαμόρφωσης ενός νέου αναπτυξιακού προτύπου. Το «Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Ανταγωνιστικότητα, Επιχειρηματικότητα και Καινοτομία» (ΕΠΑνΕΚ) (2014) αποτελεί το όχημα εκπλήρωσης αυτής της βούλησης και πρωταρχικό μέσο υλοποίησης της Στρατηγικής για την Έξυπνη Εξειδίκευση. Ο σχεδιασμός του ΕΠΑνΕΚ συνδυάζει τις εθνικές με τις κοινοτικές προτεραιότητες μέσω μίας ολοκληρωμένης στρατηγικής παρέμβασης για την ανταγωνιστικότητα, την επιχειρηματικότητα και την καινοτομία, που εξειδικεύεται σε 3 βασικούς άξονες προτεραιότητας, 21 ειδικούς στόχους και 70 ενδεικτικές δράσεις που θα μπορούν να διασφαλίσουν στην επιτυχημένη υλοποίησή του. Οι πόροι του Προγράμματος προέρχονται από δύο διαρθρωτικά ταμεία: το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ) και το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ). Το ΕΤΠΑ συνδράμει το ΕΠΑνΕΚ με €2.970,9 εκ. ενώ το ΕΚΤ με €675,5 εκ., καλύπτοντας και τις 13 Περιφέρειες.

Βασισμένο στο πρόταγμα της έξυπνης εξειδίκευσης η διαμόρφωση του νέου αναπτυξιακού προτύπου αποσκοπεί στον εντοπισμό και την ανάδειξη των χαρακτηριστικών εκείνων της χώρας και των περιφερειών που δημιουργούν βιώσιμα ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα. Η Στρατηγική που ακολουθείται για το ΕΠΑνΕΚ βασίζεται σε τέσσερις κεντρικούς Πυλώνες: Πρώτον, την προσαρμογή των επιχειρήσεων και του ανθρώπινου δυναμικού στις νέες αναπτυξιακές απαιτήσεις. Δεύτερον, την επικέντρωση σε τομείς παραγωγικούς, ανταγωνιστικούς και δυνάμει εξωστρεφείς και καινοτόμους. Τρίτον, την στοχευμένη επιλογή επενδύσεων /επιχειρήσεων /δραστηριοτήτων που διαθέτουν τα ζητούμενα χαρακτηριστικά για το νέο αναπτυξιακό υπόδειγμα. Τέταρτον, την εξασφάλιση των παραγόντων που διευκολύνουν τη δραστηριοποίηση των επιχειρήσεων στο ελληνικό επιχειρησιακό περιβάλλον.

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:

«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

Η δομή του προγράμματος διαμορφώνεται συνολικά σε 3 βασικούς άξονες προτεραιότητας και 3 συμπληρωματικούς (για τη Στερεά Ελλάδα και το Νότιο Αιγαίο) καθώς και 4 άξονες τεχνικής βοήθειας (2 βασικοί και 2 συμπληρωματικοί). Κάθε βασικός και συμπληρωματικός άξονας καλύπτει θεματικούς στόχους. Ο πρώτος άξονας καλύπτει την ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας με τομεακές προτεραιότητες. Ο δεύτερος, την προσαρμογή των εργαζομένων, επιχειρήσεων και επιχειρηματικού περιβάλλοντος στις νέες αναπτυξιακές απαιτήσεις, ο τρίτος άξονας τους μηχανισμούς και τις υποδομές στήριξης της επιχειρηματικότητας. Οι άξονες τέσσερα και πέντε αφορούν τεχνικά ζητήματα του προγράμματος. Οι Άξονες προτεραιότητας εξειδικεύονται σε Ειδικούς Στόχους που εμπεριέχουν ομάδες επιλεγμένων δράσεων με κοινό σκοπό. Αξίζει να αναφερθεί ότι στο πλαίσιο του δεύτερου άξονα ως πρώτος ειδικός στόχος τέθηκε η αύξηση της υγιούς νεοφυούς επιχειρηματικότητας και αυτοαπασχόλησης με προϋπολογισμό κοινοτικής συνδρομής που έφτανε τα 79.999.999 ευρώ.

Για την εκπλήρωση των στόχων που τίθενται στους παραπάνω άξονες αναπτύχθηκαν για το πρόγραμμα τρία χρηματοδοτικά εργαλεία: πρώτον τα μικρο-δάνεια, δεύτερον οι εγγυήσεις και, τέλος, τα κεφάλαια συν-επένδυσης. Τα μικρό-δάνεια αποτελούν εργαλεία κοινωνικού χαρακτήρα που συνδυάζουν μικρά ποσά δανείου (0 έως 25.000 ευρώ) και εκπαίδευση των επιχειρηματιών. Στόχευση τους είναι κυρίως άτομα που απειλούνται από την φτώχεια και την ανεργία και επιθυμούν να δημιουργήσουν την δική τους επιχείρηση. Οι Εγγυήσεις αποτελούν επίσης εργαλεία που επιτρέπουν την πρόσβαση δικαιούχων σε τραπεζικά προϊόντα με καλύτερους όρους κυρίως σε ότι αφορά τις απαιτούμενες εξασφαλίσεις. Οι εγγυήσεις αποτελούν εργαλεία υψηλής μόχλευσης και έχουν εφαρμογή σε όλους τους τομείς και σε όλα τα τραπεζικά προϊόντα. Τα κεφάλαια συν-επένδυσης (Equity financing) ως χρηματοδοτικά εργαλεία, επιτρέπουν πολλές φορές την δημιουργία επενδυτικών ταμείων που με την σειρά τους ενισχύουν την κεφαλαιακή βάση επιχειρήσεων στην οποία και συμμετέχουν ως εταίροι. Τα εργαλεία αυτά στοχεύουν κυρίως σε επιχειρήσεις σε τομείς της καινοτομίας και των νέων τεχνολογιών.

Υπεύθυνος φορέας υλοποίησης του Προγράμματος τέθηκε η Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης ΕΠ «Ανταγωνιστικότητα, Επιχειρηματικότητα και Καινοτομία», του Υπουργείου Οικονομίας, Υποδομών, Ναυτιλίας και Τουρισμού. Η υλοποίηση του

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:

«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

διέπεται από την φιλοσοφία της εταιρικής σχέσης που περιλαμβάνει τη διαβούλευση με αρμόδια Υπουργεία και Περιφέρειες, εποπτευόμενους φορείς Υπουργείων και Περιφερειών (ΝΠΙΔ, ΝΠΔΔ), ΜΚΟ, τοπικούς αναπτυξιακούς φορείς, περιβαλλοντικούς φορείς, κοινωνικούς εταίρους, εκπαιδευτικά ιδρύματα, εκπροσώπους του επιχειρηματικού τομέα, συνδέσμους-ενώσεις φορέων, ερευνητικούς φορείς κλπ. Η διαδικασία κατάρτισης του προγράμματος βασίστηκε σε δύο διαστάσεις: την τομεακή και την Εθνική και Περιφερειακή με εστίαση στην έξυπνη εξειδίκευση. Κορυφαίο όργανο για τη συμμετοχή των εταίρων στην υλοποίηση, την παρακολούθηση και την αξιολόγηση του ΕΠ είναι η Επιτροπή Παρακολούθησης, για τη λειτουργία της οποίας λαμβάνονται μέτρα ουσιαστικής και αποτελεσματικής λειτουργίας με στόχο την ενίσχυση της αποτελεσματικότητάς της.

Στο πλαίσιο της Στρατηγικής που έθεσε το ΕΠΑνΕΚ τον Φεβρουάριο του 2016 δημοσιεύθηκαν οι προκηρύξεις τεσσάρων προγραμμάτων: το πρόγραμμα «ενίσχυση της αυτοαπασχόλησης πτυχιούχων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης», το πρόγραμμα «νεοφυής επιχειρηματικότητα», το πρόγραμμα «Αναβάθμιση Πολύ Μικρών και Μικρών Επιχειρήσεων για την Ανάπτυξη Ικανοτήτων τους στις Αγορές» και το πρόγραμμα «Ενίσχυση Τουριστικών ΜΜΕ για τον εκσυγχρονισμό τους και την Ποιοτική Αναβάθμιση των Παρεχόμενων Υπηρεσιών».

3.1.4 Οι Πολιτικές για τη Νεοφυή Επιχειρηματικότητα στην Ελλάδα

3.1.4.1 Το Πλαίσιο Πολιτικών για τη Νεοφυή Επιχειρηματικότητα στην Ελλάδα

Μέχρι τον Φεβρουάριο του 2016, οπότε και δημοσιεύθηκε το εκπονημένο σχέδιο δράσης για τη Νεοφυή Επιχειρηματικότητα από το Υπουργείο Οικονομίας, το πλαίσιο της δημόσιας πολιτικής είναι ελλειμματικό. Χαρακτηρίζεται από κατακερματισμό, σχετική αδράνεια και απουσία ενός ολοκληρωμένου πλέγματος πολιτικών που να την ενθαρρύνουν. Ωστόσο, παρότι η απουσία μιας συγκροτημένης βάσης νομοθετικών παρεμβάσεων είναι εμφανής, από το 2007 και μετά μια σειρά

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:

«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

θεσμικών πρωτοβουλιών μπορεί να θεωρηθεί ότι συνάδει με μια πολιτική βούληση ενθάρρυνσης της νεοφυούς επιχειρηματικότητας.

Κατά την επταετία 2007-2014 και παράλληλα με την ανάπτυξη του Στρατηγικού Σχεδίου Καινοτομίας, Έρευνας και Τεχνολογίας παρατηρούνται ορισμένα εγχειρήματα που επιδιώκουν την ανανέωση και, εν μέρει, απλούστευση του ελληνικού επιχειρηματικού περιβάλλοντος. Αυτές οι ενέργειες εμμέσως θα μπορούσαν να θεωρηθούν και ως σημεία ενθάρρυνσης για την ανάπτυξη της νεοφυούς επιχειρηματικότητας.

Ένας πρώτος σταθμός είναι η απόπειρα εκσυγχρονισμού του Δικαίου Ανωνύμων Εταιρειών με το Ν. 3604/2007. Μια δεύτερη σημαντική παρέμβαση έρχεται το 2010 με την απόπειρα δημιουργίας των υπηρεσιών μιας στάσης για τη σύσταση εταιριών (Ν. 3853/2010). Η βούληση για την δημιουργία ενός ολοκληρωμένου θεσμικού πλαισίου για την κοινωνική οικονομία και τους κοινωνικούς συνεταιρισμούς (Ν. 4019/2011) μπορεί επίσης να εκληφθεί ως μια προσπάθεια που ευνοεί και τη νεοφυή επιχειρηματικότητα. Κατά το έτος 2012 η ανάπτυξη αντίστοιχου νομοθετικού πνεύματος εκδηλώνεται με το Ν. 4072/2012 όπου παρατηρείται ένα εγχείρημα αναμόρφωσης του δικαίου των προσωπικών εταιριών αλλά και αναγνώριση μιας νέας εταιρικής μορφής, αυτή της Ιδιωτικής Κεφαλαιουχικής Εταιρείας (IKE). Καθένα από τα παραπάνω μέτρα αναλύονται ειδικότερα στη συνέχεια.

Ο Ν. 3604/2007 σχετικά με την αναμόρφωση και τροποποίηση του κωδικοποιημένου νόμου 2190/1920 «Περί Ανωνύμων Εταιρειών» στόχευε στην ανασύσταση του νομικού πλαισίου των ανωνύμων εταιριών με την ενσωμάτωση στην ελληνική έννομη τάξη της Οδηγίας 2007/36/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, σχετικά με την άσκηση ορισμένων δικαιωμάτων από μετόχους εισηγμένων εταιριών (Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων L184/17/14.7.2007). Στόχος της Οδηγίας ήταν η ενθάρρυνση της συμμετοχής μετόχων στις γενικές συνελεύσεις εταιριών που δεν ανήκουν σε διαφορετικό κράτος μέλος από αυτό που κατοικούν.

Σκοπός του Ν. 3853/2010 ήταν η απλοποίηση των διαδικασιών σύστασης προσωπικών και κεφαλαιουχικών εμπορικών εταιριών και ειδικότερα των ομορρυθμών εταιριών, των ετεορρυθμών εταιριών (κάθε μορφής), των εταιριών

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:

«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

περιορισμένης ευθύνης και των ανωνύμων εταιριών. Αυτό επιχειρούνταν να εκπληρωθεί με την δημιουργία των υπηρεσιών μιας στάσης.

Οι υπηρεσίες μιας στάσης θα ήταν αρμόδιες για την παραλαβή των εγγράφων που απαιτούνται για τη σύσταση των Εταιριών, για την μέριμνα χορήγησης αριθμού φορολογικού μητρώου από την αρμόδια Δ.Ο.Υ., για την μέριμνα χορήγησης και λήψης των απαιτούμενων πιστοποιητικών φορολογικής ενημερότητας των ιδρυτών των Εταιριών, για την μέριμνα εγγραφής της εταιρίας των φυσικών προσώπων, εταίρων, διαχειριστών ή μελών Δ.Σ. στον οικείο οργανισμό κοινωνικής ασφάλισης και για τη χορήγηση αριθμού μητρώου κοινωνικής ασφάλισης, όπου αυτή απαιτείται, καθώς και ασφαλιστικής ενημερότητας, για την είσπραξη του Γραμματίου Ενιαίου Κόστους Σύστασης Εταιρίας και του φόρου συγκέντρωσης κεφαλαίου, καθώς και τη χορήγηση σχετικής απόδειξης καταβολής του Γραμματίου Ενιαίου Κόστους Σύστασης Εταιρίας και του φόρου συγκέντρωσης κεφαλαίου, για την κατανομή του εισπραττόμενου Γραμματίου Ενιαίου Κόστους Σύστασης Εταιρίας στους δικαιούχους φορείς, κ.α.

Μεταξύ άλλων ο Ν. 4019/2011 προβλέπει μια νέα μορφή κοινωνικής επιχείρησης που βασίζεται στον αστικό συνεταιρισμό, την μορφή δηλαδή της Κοινωνικής Συνεταιριστικής Επιχείρησης. Το πλαίσιο αυτό προσφέρει την δυνατότητα δημιουργίας νεοφυών επιχειρήσεων με τη μορφή των κοινωνικών συνεταιρισμών ως αποτελεσματικό μέσο κάλυψης των ολοένα αυξανόμενων αναγκών για κοινωνικές υπηρεσίες.

Με το Ν. 4072/2012 θεσμοθετούνται οι Ιδιωτικές Κεφαλαιουχικές Εταιρείες. Οι ΙΚΕ εντάσσονται στις εταιρείες που διαθέτουν αφενός κεφάλαιο κι αφετέρου περιορισμένη ευθύνη των μελών τους για τα εταιρικά χρέη. Το ελάχιστο κεφάλαιο της ΙΚΕ είναι ένα ευρώ (1€), χωρίς ωστόσο να αποκλείεται να οριστεί από τους ενδιαφερόμενους υψηλότερο μέγεθος κεφαλαίου. Για τη σύστασή της η ΙΚΕ ακολουθεί τη διαδικασία της Υπηρεσίας Μιας Στάσης και μπορεί να ιδρυθεί σε μία μέρα. Και αυτό ισχύει ακόμα και για εταιρείες που η επιδίωξη του σκοπού τους απαιτεί αδειοδότηση. Το νομικό πρόσωπο μπορεί να συσταθεί, να λάβει ΑΦΜ και να λειτουργήσει. Με τον Ν. 4072/2012 εισήχθη και άλλη μία καινοτομία που προβλέπει ότι οι τροποποιήσεις του καταστατικού της ΙΚΕ, εφόσον γίνονται με ιδιωτικό

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:
«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

έγγραφο καθώς και τα πρακτικά μπορούν να συντάσσονται σε μία από τις επίσημες γλώσσες της ευρωπαϊκής ένωσης.

Οι ΙΚΕ λόγω της ευελιξίας που εμφανίζουν αλλά και των περιορισμένων απαιτήσεων τους είναι ιδιαίτερα προσαρμοσμένες προς τα χαρακτηριστικά των νεοφυών επιχειρήσεων. Η αποσύνδεση της εταιρικής συμμετοχής από το κεφάλαιο, η δυνατότητα μηδενικού κεφαλαίου, η προστασία της προσωπικής περιουσίας των εταίρων, η πλειονότητα εισφορών (κεφαλαιακές, εξωκεφαλαιακές, εγγυητικές), η δυνατότητα διαφορετικών καταστατικών διαμορφώσεων και η προαιρετική ασφάλιση των εταίρων (πλην του διαχειριστή) στον ΟΑΕΕ κατέστησαν την ΙΚΕ ευέλικτο και ευπροσάρμοστο επιχειρηματικό όχημα, προσφιλές στις νεοφυείς επιχειρήσεις (Κορμαρή 2015: 12).

Ακόμη, ο Ν. 4310/2014, όπως τροποποιήθηκε, συμπληρώθηκε και ισχύει: συνδέει την έρευνα, την τεχνολογική ανάπτυξη και την καινοτομία, επιχειρώντας να αναμορφώσει και να εκσυγχρονίσει το σχετικό θεσμικό πλαίσιο, αλλά και να αναδείξει την έρευνα και την καινοτομία σε σημαντικό μοχλό ανάπτυξης και εργαλείο για την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας.

Πέρα από τις νομοθετικές πρωτοβουλίες που εισήχθησαν εξίσου σημαντικό ρόλο προς την διευκόλυνση του τοπίου της νεοφυούς επιχειρηματικότητας έπαιξε και η κατάργηση ορισμένων θεσμικών δεσμεύσεων¹⁹. Κατάργηση μέτρων όπως ο Φόρος Συγκέντρωσης Κεφαλαίου 1% στο αρχικό κεφάλαιο σύστασης κάθε είδους εταιρείας και αυτό της υποχρεωτικής δημοσίευσης ισολογισμών σε ΦΕΚ αντικαθιστώντας το με απλή ανάρτηση στο διαδίκτυο με το Ν. 4254/2014. Επίσης η κατάργηση της υποχρέωση επικύρωσης αντιγράφων για τις δημόσιες υπηρεσίες με το Ν. 4250/2014, όπως και η υποχρεωτική εγγραφή σε εμπορικά επιμελητήρια με το Ν. 4111/2013. Τέλος, η απαλλαγή από την καταβολή Φ.Π.Α. για επιχειρήσεις με ετήσια έσοδα μέχρι 10.000 ευρώ (Ν. 4281/2014) εκβάλλουν σίγουρα σε αξιοσημείωτη μείωση των διοικητικών βαρών.

¹⁹Για λεπτομέρειες βλ. <http://entre.gr/thesmiko-plaisio-neofuwn-epixeirisewn/>

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:
«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

3.1.4.2 Το Περίγραμμα της Δράσης «Νεοφυής Επιχειρηματικότητα» του ΕΠΑΝΕΚ

Τον Φεβρουάριο του 2016 δημοσιεύθηκε από το Υπουργείου Οικονομίας, Ανάπτυξης και Τουρισμού η πρόσκληση της Δράσης «Νεοφυής Επιχειρηματικότητα» του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Ανταγωνιστικότητα, Επιχειρηματικότητα και Καινοτομία» με χρηματοδότηση από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο. Το αναλυτικό κείμενο της πρόσκλησης σκιαγραφεί το νομοθετικό και κανονιστικό πλαίσιο της δράσης, την ταυτότητα, τους φορείς υλοποίησης, τα κριτήρια επιλεξιμότητας των δικαιούχων και τους τομείς δραστηριότητας, το σχήμα χρηματοδότησης και τις σχετικές διαδικασίες και τα απαιτούμενα δικαιολογητικά, τις διαδικασίες υλοποίησης και παρακαλούθησης των πράξεων, καθώς και τις υποχρεώσεις των δικαιούχων.

Η Δράση εντάσσεται στην επενδυτική προτεραιότητα 8iii: «Αυτοαπασχόληση, επιχειρηματικότητα και δημιουργία νέων επιχειρήσεων και ειδικά καινοτόμων πολύ μικρών, μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων» του ειδικού στόχου 2.1 «Αύξηση της υγιούς νεοφυούς επιχειρηματικότητας και αυτοαπασχόλησης» των Αξόνων Προτεραιότητας 02 και 02Σ του ΕΠΑΝΕΚ: «Προσαρμογή εργαζομένων, επιχειρήσεων και επιχειρηματικού περιβάλλοντος στις νέες αναπτυξιακές απαιτήσεις».

Σκοπός της Δράσης είναι η στήριξη της ανάπτυξης υγιούς νεοφυούς επιχειρηματικότητας που θα συνδέεται με την δημιουργία νέων θέσεων εργασίας. Με βάση αυτό το πνεύμα, η Δράση στοχεύει στην ίδρυση νέων μικρών και πολύ μικρών επιχειρήσεων με έμφαση σε καινοτόμα επιχειρηματικά σχέδια και στην ενίσχυση της απασχόλησης στους στρατηγικούς τομείς προτεραιότητας που ορίστηκαν από το ΕΠΑΝΕΚ. από άνεργους και ελεύθερους επαγγελματίες. Στο πλαίσιο της Δράσης αποφασίστηκε να χρηματοδοτηθούν επιχειρηματικά σχέδια με προϋπολογισμό από 15.000 – 60.000 ευρώ για την κάλυψη επιλέξιμων δαπανών για δύο έτη.

Ο συνολικός προϋπολογισμός της Δράσης ανέρχεται στα 120 εκατομμύρια ευρώ για το 2016 επιμεριζόμενος στα δύο εξάμηνα του έτος (60% στον Α' κύκλο και 40% στο Β' κύκλο αντίστοιχα). Η χρηματοδότηση της εκπορεύεται από το ΕΚΤ στο πλαίσιο

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:

«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

των καθηκόντων που του έχουν ανατεθεί από το άρθρο 162 της Συνθήκης για τη Λειτουργία της ΕΕ (ΣΛΕΕ). Ενώ για την βελτίωση της αποτελεσματικότητας εφαρμογής της Πράξης παρέχεται η δυνατότητα χρήσης της ρήτρας ευελιξίας (Άρθρο 98 ΚΑΝ ΕΕ 1303/2014 και Άρθρο 2 παρ. 3 της ΥΑΕΚΕΔ).

Ως φορείς υλοποίησης της Δράσης ορίστηκαν η Ειδική Υπηρεσία Επιχειρησιακού Προγράμματος Ανταγωνιστικότητα, Επιχειρηματικότητα, Καινοτομία (ΕΥΔ ΕΠΑΝΕΚ) και τον Ενδιάμεσο Φορέα (ΕΦ). Οι Δικαιούχοι της Δράσης διακρίθηκαν σε δύο κατηγορίες: η πρώτη απευθύνεται σε άνεργους εγγεγραμμένους στα μητρώα του ΟΑΕΔ και η δεύτερη σε επιχειρηματίες παροχής υπηρεσιών που δεν διαθέτουν εξαρτημένη σχέση εργασίας και δεν ασκούν εμπορική δραστηριότητα. Ως επιλέξιμες δαπάνες προσδιορίζονται τα λειτουργικά έξοδα με μέγιστη επιλέξιμο ποσό στον προϋπολογισμό του επιχειρηματικού σχεδίου το 60%, οι δαπάνες για αμοιβές τρίτων μέχρι 8%, δαπάνες προβολής και δικτύωσης μέχρι 15%, αποσβέσεις παγίων ή χρηματοδοτική μίσθωση εξοπλισμού μέχρι 30% από το ΕΚΤ χωρίς δυνατότητα αξιοποίησης της ρήτρας ευελιξίας, προμήθεια αναλώσιμων μέχρι 15%, ασφαλιστικές εισφορές δικαιούχου μέχρι 30%, μισθολογικό κόστος για νέες θέσεις εργασίας μέχρι 24.000 ευρώ, και, τέλος, δαπάνες προετοιμασίας, υποβολής ή ανανέωσης για αναγνωρισμένο τίτλο πνευματικής ή βιομηχανικής ιδιοκτησίας μέχρι 20% (Υπουργείο Οικονομίας, Ανάπτυξης και Τουρισμού 2016).

Το σχήμα χρηματοδότησης της Δράσης εδράζεται σε επίπεδο ενισχύσεων στο πλαίσιο του Κανονισμού 1407/2013 της Ευρωπαϊκής Επιτροπής σχετικά με την εφαρμογή των άρθρων 107 και 108 της ΣΛΕΕ. Η εφαρμογή της διεξάγεται με το σχήμα της συγχρηματοδότησης του ελληνικού δημοσίου και της Ευρωπαϊκής Ένωσης και ειδικότερα από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο στο πλαίσιο του ΕΠΑΝΕΚ και σύμφωνα με τα ποσοστά συγχρηματοδότησης ανά τύπο Περιφέρειας.

Η διαδικασία αξιολόγησης των αιτήσεων προβλέπεται με την ακόλουθη μορφή. Καταρχήν συστήνονται όργανα αξιολόγησης με σχετική απόφαση του Ειδικού Γραμματέα Διαχείρισης Τομεακών Ε.Π. του ΕΤΠΑ και ΤΣ του Υπουργείου Οικονομίας, Ανάπτυξης και Τουρισμού. Οι αξιολογήσεις των επιχειρηματικών σχεδίων διεξάγονται αφενός από δύο αξιολογητές που προκύπτουν με κλήρωση από το Μητρώο Αξιολογητών του ΕΦ. Ενώ, για τις ανάγκες της Δράσης προβλέπονται και

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:

«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

σχετικές πρακτικές κατάρτισης των αξιολογητών. Αφετέρου, οι αιτήσεις αξιολογούνται από την Επιτροπή Αξιολόγησης που συστήνεται με απόφαση του Ειδικού Γραμματέα Διαχείρισης Τομεακών Ε.Π. του ΕΤΠΑ και ΤΣ του Υπουργείου Οικονομίας, Ανάπτυξης και Τουρισμού, στην οποία υπάγεται η ΕΥΔ ΕΠΑΝΕΚ. Στη σχετική απόφαση της οποίας περιγράφονται οι αρμοδιότητες της Επιτροπής Αξιολόγησης.

Η διαδικασία της αξιολόγησης πραγματοποιείται μέσω του Πληροφοριακού Συστήματος Κρατικών Ενισχύσεων. Ο ΕΦ αναλαμβάνει όλες τις απαραίτητες ενέργειες της διαδικασίας καθώς και της καταχώρησης των δεδομένων στο Πληροφοριακό Σύστημα. Εντός της διαδικασίας αξιολόγησης ελέγχονται πρώτον, η πληρότητα των τυπικών προϋποθέσεων συμμετοχής. Δεύτερον, ο έλεγχος της κατάστασης του δικαιούχου. Τρίτον, ο έλεγχος της ποιότητας, πληρότητας και ωριμότητας του Επιχειρηματικού Σχεδίου. Η εξέταση των παραπάνω τριών κριτηρίων διεξάγεται με την διατύπωση δέκα βασικών αρχών αξιολόγησης που διέπουν τους κανόνες δεοντολογίας των αξιολογητών. Καταληκτικά, η Επιτροπή Αξιολόγησης οριστικοποιεί την τελική βαθμολογία με βάση: πρώτον, τα βασικά χαρακτηριστικά κάθε επιχειρηματικού σχεδίου, δεύτερον το βαθμό του κάθε αξιολογητή, τρίτον την τελικά διαμορφούμενη συνολική βαθμολογία των δύο αξιολογητών και, τέταρτον, τον προτεινόμενο προϋπολογισμό (Υπουργείο Οικονομίας, Ανάπτυξης και Τουρισμού 2016).

Στο πλαίσιο της υλοποίησης της Δράσης προβλέπονται διαδικασίες παρακολούθησης. Ειδικότερα αναφέρεται η σύσταση οργάνων επαλήθευσης της ΕΥΔ ΕΠΑΝΕΚ/ ΕΦ σε δύο φάσεις. Η πρώτη φάση διεξάγεται με την αίτηση ενδιάμεσης επαλήθευσης δαπανών, η οποία υποβάλλεται μετά την εκτέλεση τουλάχιστον του 25% του συνολικού φυσικού και οικονομικού αντικειμένου. Η δυνατότητα υποβολής της δεύτερης αίτησης ενδιάμεσης επαλήθευσης γίνεται μετά την εκπλήρωση του 50%.

Παράλληλα, στο πλαίσιο παρακολούθησης των επιχειρηματικών σχεδίων προβλέπονται διαδικασίες διοικητικής και επιτόπιας επαλήθευσης. Οι διοικητικές ή επιτόπιες επαληθεύσεις διεξάγονται με βάση τις διαδικασίες που ορίζονται στο Σύστημα Διαχείρισης Επιδοτήσεων, στην Κοινή Απόφαση Υπουργών Οικονομικών, Οικονομίας, Ανάπτυξης και Τουρισμού «Σύστημα Δημοσιονομικών Διορθώσεων και

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:

«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

Διαδικασίες Ανάκτησης Αχρεωστήτως ή Παρανόμως Καταβληθέντων ποσών από πόρους του Κρατικού Προϋπολογισμού για την Υλοποίηση Προγραμμάτων Συγχρηματοδοτούμενων στο Πλαίσιο του ΕΣΠΑ 2014-2020.», σύμφωνα προς τα αρ. 22 του Ν. 4314/2014 και 125 παρ. 4,5,6 και 71 του Κανονισμού 1303/2013.

Στο πλαίσιο της διοικητικής επαλήθευσης η ΕΥΔ ΕΠΑΝΕΚ και ο ΕΦ προβαίνουν στη διοικητική εξέταση και επεξεργασία των στοιχείων που έχει καταθέσει ο δικαιούχος όπως η πιστοποίηση του οικονομικού αντικειμένου, η επαλήθευση του εύλογου κόστους των επιλέξιμων δαπανών, η επιβεβαίωση του φυσικού αντικειμένου της επένδυσης, η συμμόρφωση του δικαιούχου σε τυχόν προηγούμενες συστάσεις και η τήρηση των προϋποθέσεων που έχουν τεθεί. Στο πλαίσιο της επιτόπιας επαλήθευσης αυτή πραγματοποιείται από το όργανο επαλήθευσης του ΕΦ ή της ΕΥΔ ΕΠΑΝΕΚ στην έδρα που έχει δηλώσει ο δικαιούχος ή και στον τόπο υλοποίησης της επένδυσης. Σκοπός της επιτόπιας επαλήθευσης είναι η επαλήθευση του φυσικού αντικειμένου του επιχειρηματικού σχεδίου, η πιστοποίηση του οικονομικού αντικειμένου με βάση τα δικαιολογητικά, η επιβεβαίωση του εύλογου κόστους των δαπανών και της ύπαρξης επαρκούς διαδρομής ελέγχου, η διασφάλιση της τήρησης των όρων και των προϋποθέσεων που έχουν τεθεί, κ.α. Μετά την ολοκλήρωση της Επαλήθευσης η ΕΥΔ ΕΠΑΝΕΚ ή ο ΕΦ συντάσσουν Έκθεση Επαλήθευσης Δαπανών, εισάγουν όλα τα απαραίτητα στοιχεία στο Πληροφοριακό Σύστημα Κρατικών Ενισχύσεων και προβαίνουν σε ενημέρωση των δικαιούχων για την έκβαση της (Υπουργείο Οικονομίας, Ανάπτυξης και Τουρισμού 2016).

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:
 «Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

Πίνακας 7. Η Στρατηγική για τη Νεοφυή Επιχειρηματικότητα

Απαιτήσεις Ευρωπαϊκής Πολιτικής (Εξυπνη Ανάπτυξη – Πυλώνας Στρατηγικής ‘Ευρώπη 2020)							Ευρωπαϊκ οί Θεσμοί	Κανονιστικό Πλαίσιο Ελληνικής ΔΠ & Ρυθμιστικά Εργαλεία	Φορείς Υλοποίησης	
Πρωτοβουλία Καινοτομίας’		‘Ένωση	Πρωτοβουλία ‘Ψηφιακό Θεματολόγιο’				Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεω ν, Ευρωπαϊκό Ταμείο Επενδύσεω ν, Διαχειριστι κές Αρχές ΚΜ	Εθνική Στρατηγική Έρευνας και Καινοτομί ας για την Έξυπνης Εξειδίκευ ση RIS3	N. 3604/ 2007, N. 3853/ 2010, N. 3908/ 2011, N. 4072/ 2012, N. 4310/ 2014, N. 4399/ 2016	Υπουργείο Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων, Υπουργείο Οικονομίας, Ανάπτυξης και Τουρισμού, ΕΤΑΚ, ΓΓΕΤ, ΕΣΕΚ, Περιφερειακά ΣΕΚ, Εθνική Αρχή Συντονισμού Υπ. Οικονομίας, Κοινωνικοί Φορείς (ΓΣΕΕ, ΓΣΕΒΕΕ, ΕΣΕΕ, ΣΕΤΕ, ΣΕΒ, ΙΟΒΕ), Ερευνητικοί Οργανισμοί, Επιχειρήσεις, Κόμβοι Νεοφυούς Επιχειρηματικότη τας
Πρόγραμμα Ορίζων 2020			Στρατηγική Ψηφιακής Αγοράς				Ενιαίας	Τράπεζες, Επιχειρημα τικά Κεφάλαια, Πάροχοι Μικροχρημ ατοδοτήσε ων, Αμοιβαία Μετοχικά Κεφάλαια	ΕΠΙΑΝΕΚ	
Innov Fin Progr amme	Euro stars	Acc ess to Ris k Fin anc e	SME Instr umen t	Sta rtu p Eur ope	Firew are Accel erator Progr amme	COS ME	Τελικοί Αποδέκτες (Επιχειρημ ατίες, Επιχειρήσε ις, κ.α.)	Δράση ‘Νεοφυής Επιχειρημα τικότητα’		

Με βάση τα όσα μέχρι τώρα αναφέρθηκαν μπορεί σε αυτό το σημείο να γίνει μια πρώτη συμπύκνωση ορισμένων πολύ βασικών επισημάνσεων. Η δομή της ελληνικής οικονομίας διαχρονικά θεμελιώθηκε πάνω σε ένα οικονομικό πρότυπο με επίκεντρο τις ΜΜΕ και κυρίως τις μικρές και πολύ μικρές επιχειρήσεις. Η Εθνική Στρατηγική

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:

«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

Έξυπνης Εξειδίκευσης, με τον τρόπο που ενσωματώνει τις ευρωπαϊκές κατευθύνσεις που αναφέρθηκαν, όπως και οι επιμέρους δράσεις που υιοθετήθηκαν, δίνει μεγάλη σημασία στην ανάπτυξη δραστηριοτήτων καινοτομίας από τις ΜΜΕ. Αποτέλεσμα αυτής της εξέλιξης είναι οι πολιτικές για την Καινοτομία στις ΜΜΕ να εμφανίζονται ως ένα καταλυτικό πεδίο σύζευξης ευρωπαϊκών δεσμεύσεων και εθνικών προτεραιοτήτων.

Ωστόσο, οι προτεραιότητες και οι στόχοι της Εθνικής Στρατηγικής δεν φαίνεται να είναι απόλυτα σαφείς. Είναι κρίσιμο επίσης να διερευνηθεί αν οι στόχοι συνδέονται αρμονικά με τα μέσα και τα εργαλεία εφαρμογής που έχουν θεσπιστεί ή αν υπάρχει δυνητικός κίνδυνος δημιουργίας επιλοκών κατά το στάδιο της υλοποίησης. Το ίδιο ισχύει και για τις διαδικασίες συντονισμού των επιμέρους εμπλεκόμενων φορέων, όπως και για το αν η ίδια η στρατηγική θα λειτουργήσει αποτελεσματικά για την αντιμετώπιση θεμελιωδών προβλημάτων της ελληνικής οικονομίας, όπως αυτά που διατυπώθηκαν παραπάνω. Ο υψηλός κατακερματισμός με τον επιμερισμό αρμοδιοτήτων σε διαφορετικούς φορείς και η πολυδιάσπαση δεν φαίνεται να απαλείφονται.

Παράλληλα, η ίδια η διάρθρωση της δράσης της νεοφυούς επιχειρηματικότητας δεν δείχνει να προχωρά στην πρόβλεψη μιας οργανικής διασύνδεσης των νεοφυών επιχειρήσεων με τις υπόλοιπες επιχειρήσεις. Πιθανότατα πρόκειται για μια σημαντική παράλειψη που ενδεχομένως θα δημιουργήσει σημαντικά προβλήματα στο πλαίσιο εφαρμογής της. Οι νεοφυείς επιχειρήσεις είναι κομβικής σημασίας υποστηρικτικοί συνεργάτες των άλλων πτυχών της οικονομίας διεθνώς. Οι βιομηχανίες, οι μεγάλες εταιρείες και όλες οι εκδοχές του επιχειρηματικού περιβάλλοντος μπορούν να προσφέρουν στις νεοφυείς επιχειρήσεις σημαντικά περιθώρια εργασίας και δραστηριοποίησης. Χρήσιμη θα ήταν λοιπόν στο πλαίσιο της δράσης μια μεγαλύτερη έμφαση σε αυτή την διασύνδεση.

Τέλος, η ίδια η διαδικασία της αξιολόγησης των προτάσεων για ένταξη στη Δράση 'Νεοφυής Επιχειρηματικότητα' μοιάζει ιδιαίτερα απαιτητική. Το πλαίσιο των προϋποθέσεων, των απαιτήσεων και των κριτηρίων που πρέπει να ενσωματώνει κάθε επιχειρηματικό πλάνο δείχνει ότι ο πήχης τίθεται ιδιαίτερα ψηλά για την επίτευξη της χρηματοδότησης τους. Το γεγονός αυτό είναι σε πρώτη ανάγνωση θετικό. Πρέπει

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:

«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

ωστόσο να μην αποτελέσει κίνδυνο αποθάρρυνσης επίδοξων νέων επιχειρηματιών από την κατάθεση ιδεών και προτάσεων προς χρηματοδότηση.

Σε κάθε περίπτωση το πεδίο της Νεοφυούς Επιχειρηματικότητας συνδυάζει την διάρθρωση του ελληνικού παραγωγικού μοντέλου με επίκεντρο τις πολύ μικρές επιχειρήσεις και την ανάπτυξη εγχειρημάτων καινοτομίας με έμφαση στην έρευνα, την ένταση γνώσης και την τεχνολογική ανάπτυξη. Κι αυτό διότι οι νεοφυείς επιχειρήσεις συνδέονται με υψηλή ανάπτυξη, έχουν τεχνολογικό προσανατολισμό και πολλές από αυτές επιδιώκουν να δημιουργήσουν μια νέα αγορά ή να εξελίξουν δυναμικά μια υπάρχουσα. Παράλληλα, παρουσιάζουν χαμηλό κόστος υλοποίησης σε συνδυασμό με υψηλό ρίσκο και υψηλή απόδοση σε περίπτωση επιτυχίας. Πρόκειται ενδεχομένως για μια επιχειρηματική επιλογή που μπορεί να προσφέρει χρήσιμες διεξόδους διαφυγής από την οικονομική ύφεση και να αποτελέσει μια αποτελεσματική δίοδο για την απορρόφηση των υψηλών ποσοστών ανεργίας.

Παρουσιάζει μεγάλο ενδιαφέρον επομένως στη συνέχεια της μελέτης η επικέντρωση στη διάσταση της ανάλυσης του ελληνικού πλαισίου δημόσιας πολιτικής για τη νεοφυή επιχειρηματικότητα. Με σκοπό την ανάδειξη των βασικών προκλήσεων για την περαιτέρω ανάπτυξη της και την ενδεδειγμένη μελέτη των προοπτικών για την βέλτιστη δυνατή προσαρμογή της στις ιδιαιτερότητες της ελληνικής οικονομίας.

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:
«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

Βιβλιογραφία

Επιστημονική Βιβλιογραφία

Αργεΐτης Γ. (2012), *Χρεοκοπία και Οικονομική Κρίση. Αποτυχία και Κατάρρευση του Ελληνικού Μοντέλου Καπιταλισμού*, Αθήνα: Αλεξάνδρεια.

Blank S. (2013), “Why are the Lean Start-up Changes Everything”, *Harvard Business Review*, 91(5): 63-72.

Blank S. – Dorf B. (2012), *The Startup Owner’s Manual*, Pennsylvania: K&S Ranch.

Bosma N. – Wennekers S. – Amoros J.E. (2011), “Global Entrepreneurship Monitor 2011 Extended Report: Entrepreneurs and Entrepreneurial Employees across the Globe”, GEM.

Doxiadis A. (2016), “The Case of Greek Startups”, διαθέσιμο στο: <http://www.huffingtonpost.com/aristosdoxiadis/some-advice-for-greek-startups.html>

E&T (2007), «Αφιέρωμα: Στρατηγικό Σχέδιο Ανάπτυξης της Έρευνας, Τεχνολογίας, Καινοτομίας», *E&T Μηνιαία Ενημερωτική Έκδοση*, 25.

European Competitiveness Report (2014), *Helping Firms Grow*, Luxembourg: Publications Office of the European Union.

Eurofound (2016), *Startup Support for Young People in the EU: From Implementation to Evaluation*, Luxembourg: Publications Office of the European Union.

Θωμαδάκης Σ. (2011), *Κράτος και Ανάπτυξη στην Ελλάδα. Ένα Εξελικτικό Δίδυμο*, Αθήνα: Αλεξάνδρεια.

Ιωακείμογλου Η. (2008), «Η Ελληνική Οικονομία 1960-2007. Ανάπτυξη, Παραγωγική Δομή, Αγορά Εργασίας», διαθέσιμο στο: http://www.ine.otoe.gr/Upl/pdf/Greece_IneOtoe.pdf

Ιωαννίδης Σ. – Γιωτόπουλος Ι. (2014), «Η Επιχειρηματικότητα στην Ελλάδα 2012-13: Ενδείξεις Ανάκαμψης της Μικρής Επιχειρηματικότητας;», Αθήνα: IOBE.

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:

«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

Ιωαννίδης Σ. – Γιωτόπουλος Ι. (2015), «Η Επιχειρηματικότητα στην Ελλάδα 2013-14: Η Δυναμική της Νεανικής Επιχειρηματικότητας», Αθήνα: IOBE.

Komninou N. – Tsamis A. (2008), “The System of Innovation in Greece: Structural Asymmetries and Policy Failure”, *International Journal of Innovation and Regional Development*, 1(1): 1-23.

Κορμαρή Ε. (2015), «Το Πλαίσιο Λειτουργίας των Νεοφυών (startup) Επιχειρήσεων και οι Προοπτικές Εξέλιξης τους στην Ελλάδα», Διπλωματική Εργασία, Χίος: Πανεπιστήμιο Αιγαίου.

Κριεμάδης Θ. (2012), *Η Καινοτομία στις Μικρές και Μεσαίες Επιχειρήσεις*, Αθήνα: Οικονομική Βιβλιοθήκη.

Landau C. (2016), “What’s the Difference Between a Small Business Venture and Startup?”, available at: <http://articles.bplans.com/whats-difference-small-business-venture-startup/>

Λιούκας Σ. – Βουδούρη Ε. – Γκούρας Α. – Λαντζούνη Π. (2009), «Η Καινοτομία στην Ελλάδα. Συγκριτική Αξιολόγηση με Διεθνείς Δείκτες, Πολιτικές, Προτάσεις Στρατηγικής», Αθήνα: Ίδρυμα Κόκκαλη – Ο.Π.Α.

McKinsley and Company (2011), «Η Ελλάδα Δέκα Χρόνια Μπροστά. Προσδιορίζοντας το Νέο Μοντέλο Ανάπτυξης της Ελλάδας». Αθήνα: IOBE.

Μανασάκης Κ. (2013), «Επιχειρηματικότητα στην Ελλάδα κατά την Διάρκεια της Οικονομικής Κρίσης», Κείμενο Πολιτικής, Αθήνα: ΕΛΙΑΜΕΠ.

Μπελεργή-Ρομπόλη Α. – Μαρκάκη Μ. – Μιχαηλίδης Π. (2010), «Διακλαδικές Σχέσεις στην Ελληνική Οικονομία», Αθήνα: ΙΝΕ/ΓΣΕΕ.

OECD (2008), *Measuring Entrepreneurship*, Paris: Statistics Directorate.

Ogura G. (2013), *Startup*, Indiana: Bloomington Publisher.

Paganetto L. (2004), *The Knowledge Economy, Information Technologies and Growth*, Aldershot: Ashgate.

Παρασκευά Ε. (2009), «Οργανωσιακή Κουλτούρα και Περιβάλλον. Διερεύνηση Καλών Πρακτικών σε Επιχειρήσεις Καινοτομίας στην Ελλάδα», Αδημοσίευτη Μεταπτυχιακή Διπλωματική Διατριβή, Πανεπιστήμιο Μακεδονίας.

Ries E. (2011), *The Lean Startup*, New York: Books on Tape.

Schumpeter J. (1934), *The Theory of Economic Development: An Inquiry into Profits, Capital, Credit, Interest and the Business Cycle*, New Brunswick: Transaction Publishers.

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:
«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

Storey D. – Greene F. – Χασσιδ Ι. – Φαφαλιού Ε. (2011), *Επιχειρηματικότητα για Μικρές και Μεσαίες Επιχειρήσεις*, Αθήνα: Κριτική.

Σωτηρίου Ε. (2014), «Χρηματοδοτικά Εργαλεία Startup Επιχειρήσεων: Εμπειρική Προσέγγιση στην Ελληνική Αγορά», Δημοσίευτη Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία, Θεσσαλονίκη: Πανεπιστήμιο Μακεδονίας.

Tell C. (2013), *Startup*, London: Destine Media.

Τέφα Κ. (2015), «Επιχειρηματικότητα και Καινοτομία», Αθήνα: ΚΑΝΕΠ/ΓΣΕΕ.

Τσουκαλάς Κ. (1986), *Κράτος, Κοινωνία, Εργασία στη Μεταπολεμική Ελλάδα*, Αθήνα: Θεμέλιο.

Veblen T. (1904), *The Theory of Business Enterprise*, New York: Sciber's Sons.

Wood S. (1989), *The Transformation of Work: Skill, Flexibility and the Labour Process*, London / Boston: Unwin Hyman.

Πρωτογενείς Πηγές

Γενική Γραμματεία Έρευνας και Τεχνολογίας (2007), «Στρατηγικό Σχέδιο Ανάπτυξης της Έρευνας, της Τεχνολογίας και της Καινοτομίας 2007-2013», Αθήνα.

Γενική Γραμματεία Έρευνας και Τεχνολογίας (2014), «Εθνική Στρατηγική Έρευνας και Καινοτομίας για την Έξυπνη Εξειδίκευση 2014-2020», Αθήνα.

European Commission (2014), “Research and innovation as sources of renewed growth. Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee”, [COM (2014) 339 Final] Brussels.

and the Committee of the Regions (COM(2014) 339 final)

European Commission (2015), “Innovation Union Scoreboard 2015”, Brussels.

Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2008), «Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών. Προτεραιότητα στις Μικρές Επιχειρήσεις. Μια “Small Business Act” για την Ευρώπη. [SEC (2008) 2101] [SEC (2008) 2102], Βρυξέλλες.

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:
«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2010), «Ανακοίνωση της Επιτροπής. Ευρώπη 2020. Στρατηγική για Έξυπνη, Διατηρήσιμη και Χωρίς Αποκλεισμούς Ανάπτυξη», [COM(2010) 2020 Τελικό], Βρυξέλλες.

Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2010), «Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών. Εμβληματική Πρωτοβουλία στο Πλαίσιο της Στρατηγικής Ευρώπη 2020 Ένωση Καινοτομίας», [SEC(2010) 1161], Βρυξέλλες.

Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2010), «Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Συμβούλιο, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών. Ολοκληρωμένη Βιομηχανική Πολιτική για την Εποχή της Παγκοσμιοποίησης. Η Ανταγωνιστικότητα και η Βιωσιμότητα Τίθενται στο Επίκεντρο», [SEC (2010) 1272 – SEC (2010) 1276], Βρυξέλλες.

Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2010), «Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Συμβούλιο, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών. Ψηφιακό Θεματολόγιο για την Ευρώπη», [COM (2010) 245 Final], Βρυξέλλες.

Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2011), «Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών. Ορίζων 2020 – Πρόγραμμα Πλαίσιο Έρευνας και Καινοτομίας», [COM (2011) 808 Τελικό], Βρυξέλλες.

Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2012), «Ανακοίνωση της Επιτροπής. Πρόγραμμα Δράσης για την Επιχειρηματικότητα 2020. [COM (2012) 795 Final], Βρυξέλλες.

Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2015), «Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Συμβούλιο, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών. Στρατηγική για την Ψηφιακή Ενιαία Αγορά της Ευρώπης», [COM (2015) 192 Final], Βρυξέλλες.

Εφημερίς της Κυβερνήσεως (2007), «Νόμος 3604/2007. Αναμόρφωση και Τροποποίηση του Κωδικοποιημένου Νόμου 2190/1920 «Περί Ανωνύμων Εταιρειών» και άλλες Διατάξεις», Αρ. Φύλλου 189, Αθήνα.

Εφημερίς της Κυβερνήσεως (2010), «Νόμος 3853/2010. Απλοποίηση των Διαδικασιών Σύστασης Προσωπικών και Κεφαλαιουχικών Εταιρειών και άλλες Διατάξεις», Αρ. Φύλλου 90, Αθήνα.

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:

«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

Εφημερίς της Κυβερνήσεως (2011), «Νόμος 4019/2011. Κοινωνική Οικονομία και Κοινωνική Επιχειρηματικότητα και Λοιπές Διατάξεις», Αρ. Φύλλου 216, Αθήνα.

Εφημερίς της Κυβερνήσεως (2012), «Νόμος 4072/2012. Βελτίωση Επιχειρηματικού Περιβάλλοντος – Νέα Εταιρική Μορφή – Σήματα – Μεσίτες Ακινήτων – Ρύθμιση Θεμάτων Ναυτιλίας, Λιμένων και Αλιείας και άλλες Διατάξεις», Αρ. Φύλλου 86, Αθήνα.

Εφημερίς της Κυβερνήσεως (2013), «Νόμος 4111/2013. Συνταξιοδοτικές Ρυθμίσεις, Τροποποιήσεις του Ν. 4093/2012, Κύρωση της Πράξης Νομοθετικού Περιεχομένου «Έγκριση των Σχεδίων των Συμβάσεων Τροποποίησης της Κύριας Σύμβασης Χρηματοδοτικής Διευκόλυνσης της μεταξύ του Ευρωπαϊκού Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (Ε.Τ.Χ.Σ.), της Ελληνικής Δημοκρατίας, του Ελληνικού Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (Τ.Χ.Σ.), της Τράπεζας της Ελλάδος (ΤτΕ) με Τίτλο «Κύρια Σύμβαση Χρηματοδοτικής Διευκόλυνσης Υποχρεώσεων ΣΙΤ», και της Σύμβασης Χρηματοδοτικής Διευκόλυνσης μεταξύ του Ε.Τ.Χ.Σ. της Ελληνικής Δημοκρατίας και της ΤτΕ με Τίτλο «Διευκόλυνση Αποληρωμής Τόκων Ομολόγων», Παροχή Εξουσιοδοτήσεων για την Υπογραφή των Συμβάσεων και άλλες Επείγουσες Διατάξεις», Αρ. Φύλλου 18, Αθήνα.

Εφημερίς της Κυβερνήσεως (2014), «Νόμος 4281/2014. Μέτρα Στήριξης και Ανάπτυξης της Ελληνικής Οικονομίας, Οργανωτικά Θέματα Υπουργείου Οικονομικών και άλλες Διατάξεις», Αρ. Φύλλου 160, Αθήνα.

Εφημερίς της Κυβερνήσεως (2014), «Νόμος 4250/2014. Διοικητικές Απλουστεύσεις – Καταργήσεις, Συγχωνεύσεις Νομικών Προσώπων και Υπηρεσιών του Δημόσιου Τομέα – Τροποποίηση των Διατάξεων του Π.Δ. 318/1992 (Α' 161) και Λοιπές Ρυθμίσεις», Αρ. Φύλλου 74, Αθήνα.

Εφημερίς της Κυβερνήσεως (2014), «Νόμος 4254/2014. Μέτρα Στήριξης και Ανάπτυξης της Ελληνικής Οικονομίας στο Πλαίσιο Εφαρμογής του Ν. 4046/2012 και άλλες Διατάξεις», Αρ. Φύλλου 85, Αθήνα.

Εφημερίς της Κυβερνήσεως (2014), «Νόμος 4314/2014. Α) Για τη Διαχείριση, τον Έλεγχο και την Εφαρμογή Αναπτυξιακών Παρεμβάσεων για την Προγραμματική Περίοδο 2014-2020. Β) Ενσωμάτωση της Οδηγίας 2012/17 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 13^{ης} Ιουνίου 2012 (ΕΕ L

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:
«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

156/16.6.2012) στο Ελληνικό Δίκαιο, Τροποποίηση του Ν. 3419/2005 και άλλες Διατάξεις», Αρ. Φύλλου 265, Αθήνα.

Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης (2007), «Οδηγία 2007/36/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με την Άσκηση Ορισμένων Δικαιωμάτων από Μετόχους Εισηγμένων Εταιρειών», L184/17/14.7.2007.

Greek Start-up Manifesto (2014), “Greek Startup Manifesto. Sign the Startup Manifesto of Greece, available at: <http://www.startupmanifesto.gr/>

SBA (2014), Ενημερωτικό Δελτίο SBA 2014 Ελλάδα. Επιχειρήσεις και Βιομηχανία. Βρυξέλλες: Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

Start-up Manifesto (2014), “A Manifesto for Entrepreneurship and Innovation to Power Growth in the EU”, available at: <http://startupmanifesto.eu/>

Υπουργείο Ανάπτυξης και Ανταγωνιστικότητας (2015), «Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Ανταγωνιστικότητα, Επιχειρηματικότητα και Καινοτομία», Αθήνα.

Υπουργείο Ανάπτυξης και Ανταγωνιστικότητας (2015), «Στρατηγική Περιβαλλοντική Εκτίμηση του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Ανταγωνιστικότητα, Επιχειρηματικότητα και Καινοτομία» (ΕΣΠΑ 2014-2020), Αθήνα.

Υπουργείο Οικονομίας, Ανάπτυξης και Τουρισμού (2016), «Νεοφυής Επιχειρηματικότητα», Αθήνα.

Διαδικτυακές Πηγές

<https://ec.europa.eu/digital-single-market/node/68846>

<http://europa.eu/youreurope/business/funding-grants/access-to-finance/>

<https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/fiware-accelerator-programme>

<http://www.eib.org/products/blending/innovfin/index.htm>

<http://ec.europa.eu/easme/en/horizons-2020-sme-instrument>

<https://ec.europa.eu/digital-single-market/node/68846>

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:

«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

<http://ec.europa.eu/research/participants/portal/desktop/en/opportunities/cosme/index.html#c.calls=hasForthcomingTopics/t/true/1/1/0/default-group&hasOpenTopics/t/true/1/1/0/default-group&allClosedTopics/t/true/0/1/0/default-group&+PublicationDateLong/asc>

<http://ec.europa.eu/research/participants/portal/desktop/en/opportunities/cosme/index.html#c.calls=hasForthcomingTopics/t/true/1/1/0/default-group&hasOpenTopics/t/true/1/1/0/default-group&allClosedTopics/t/true/0/1/0/default-group&+PublicationDateLong/asc>

<http://ec.europa.eu/research/participants/portal/desktop/en/opportunities/cosme/index.html#c.calls=hasForthcomingTopics/t/true/1/1/0/default-group&hasOpenTopics/t/true/1/1/0/default-group&allClosedTopics/t/true/0/1/0/default-group&+PublicationDateLong/asc>

<http://ec.europa.eu/research/participants/portal/desktop/en/opportunities/cosme/index.html#c.calls=hasForthcomingTopics/t/true/1/1/0/default-group&hasOpenTopics/t/true/1/1/0/default-group&allClosedTopics/t/true/0/1/0/default-group&+PublicationDateLong/asc>

http://ec.europa.eu/research/participants/portal/doc/call/h2020/common/1587761-06_accesstoriskfinance_wp2014-2015_en.pdf

<http://ec.europa.eu/programmes/creative-europe/>

<https://ec.europa.eu/digital-single-market/node/68786>

<http://webinvestorsforum.eu/>

<https://ec.europa.eu/digital-single-market/node/66625>

<https://coworkingassembly.eu/>

<https://ec.europa.eu/digital-single-market/node/66623>

<http://een.ec.europa.eu/>

http://ec.europa.eu/small-business/index_en.htm

<http://entre.gr/thesmiko-plaisio-neofuwn-epixeirisewn/>

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:
«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας,
βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3.2

Η ΔΗΜΟΣΙΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΓΙΑ ΤΙΣ ΝΕΟΦΥΕΙΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:
«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

3.2 Η ΔΗΜΟΣΙΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΓΙΑ ΤΙΣ ΝΕΟΦΥΕΙΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ

Το παρόν κεφάλαιο εστιάζει στην ανάλυση του πλαισίου και του περιεχομένου των δημόσιων πολιτικών για την καινοτόμο επιχειρηματικότητα και περιγράφει τον κύκλο της δημόσιας πολιτικής (policy process) για την καινοτομία και τις νεοφυείς επιχειρήσεις, από το σχεδιασμό και τη λήψη αποφάσεων μέχρι την εφαρμογή της, διερευνώντας το ρόλο των κύριων πρωταγωνιστών, αλλά και των εμπλεκόμενων φορέων στα διάφορα στάδια, καθώς και τα εργαλεία πολιτικής και τις διαδικασίες που αξιοποιούνται. Έμφαση δίνεται και στους μηχανισμούς παρακολούθησης και αξιολόγησης των πολιτικών που επιλέγονται και εν τέλει στον έλεγχο της αποτελεσματικότητας της εφαρμογής τους, με στόχο να αναδειχθούν οι όποιες αδυναμίες του πλαισίου λειτουργίας του πεδίου της καινοτόμου επιχειρηματικότητας, καθώς και τα προβλήματα και οι ελλείψεις που αναφύονται στα διάφορα στάδια του κύκλου πολιτικής.

3.2.1 Περιεχόμενο και πλαίσιο πολιτικών για τις νεοφυείς επιχειρήσεις και την καινοτόμο επιχειρηματικότητα

Η πολιτική για την καινοτόμο επιχειρηματικότητα εντάσσεται σε ένα πλαίσιο που προσδιορίζεται από το πολιτικοδιοικητικό σύστημα και το οικονομικό και κοινωνικό περιβάλλον και καλείται να ανταποκριθεί στις ανάγκες, αλλά και τις προκλήσεις που ανακύπτουν, σε επίπεδο τόσο εθνικό, όσο και ευρωπαϊκό.

3.2.1.1 Τα διακυβεύματα της πολιτικής για την καινοτόμο επιχειρηματικότητα

Οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις (ΜμΕ) αποτέλεσαν και αποτελούν έναν από τους πυλώνες στήριξης της ελληνικής οικονομίας. Λαμβάνοντας υπόψη τη δομή και τις ιδιαιτερότητές της, καθώς και το σύγχρονο κοινωνικοοικονομικό περιβάλλον, όπως αυτό διαμορφώθηκε στο πλαίσιο των συνθηκών δημοσιονομικής προσαρμογής, σημαντικός αναδεικνύεται ο ρόλος των νεοφυών μικρομεσαίων επιχειρήσεων στη βελτίωση της παραγωγής και της ανταγωνιστικότητας, διασυνδέοντας την έρευνα με

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:

«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

την καινοτόμο επιχειρηματικότητα και μετασχηματίζοντας την ελληνική οικονομία, σε οικονομία της γνώσης. Η ανάγκη προώθησης μιας πολιτικής για τις ΜμΕ με όχημα την καινοτομία, προκειμένου αυτές να διασφαλίσουν την ύπαρξη ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος εντός, αλλά και εκτός Ελλάδας, καθίσταται επιτακτική μετατρέποντας την κρίση σε ευκαιρία και δίνοντας μια νέα ώθηση στην ελληνική οικονομία.

Η ανάπτυξη καινοτόμου δραστηριότητας ανταποκρίνεται στις ανάγκες που ανακύπτουν στο πλαίσιο ενός διαρκώς μεταβαλλόμενου οικονομικού περιβάλλοντος (παγκοσμιοποίηση – τεχνολογική επανάσταση), όπου οι παραδοσιακές υπηρεσίες και πρακτικές κρίνονται αδύναμες να ανταποκριθούν. Οι ΜμΕ μπορούν να αξιοποιήσουν καινοτόμες ιδέες και με εργαλείο τις Τεχνολογίες Πληροφορίας και Επικοινωνιών (ΤΠΕ) να βελτιώσουν την παραγωγικότητά τους και να αυξήσουν την ανταγωνιστικότητά τους, με αντίκτυπο όχι μόνο οικονομικό, αλλά και κοινωνικό.

3.2.1.2 Ο ρόλος του κράτους στην ανάπτυξη της καινοτόμου επιχειρηματικότητας

Ο ρόλος του κράτους είναι καθοριστικός και η διαμόρφωση μιας εθνικής στρατηγικής για την καινοτόμο επιχειρηματικότητα, όπως αυτή αναπτύσσεται ιδίως μέσω των ΜμΕ, συνδέεται άρρηκτα με την ευρωπαϊκή στρατηγική και τις δεσμεύσεις που έχουν αναληφθεί σε ευρωπαϊκό και διεθνές επίπεδο.

Το κράτος καλείται να παρέμβει ρυθμιστικά στην καινοτομική επιχειρηματική διαδικασία, ειδικά σε περιπτώσεις που τίθενται υπό αμφισβήτηση η λειτουργία της αγοράς και οι κανόνες του ανταγωνισμού, αλλά και υποστηρικτικά, διαμορφώνοντας ένα ευνοϊκό περιβάλλον για την ανάπτυξη της καινοτόμου, αλλά και εν γένει της επιχειρηματικότητας με οφέλη και σε μακροοικονομικό (οικονομία), αλλά και σε μικροοικονομικό (επιχειρήσεις) επίπεδο. Η κρατική παρέμβαση στοχεύει στην άρση των εμποδίων που δυσχεραίνουν την εφαρμογή καινοτόμων ιδεών στην αγορά, στην παροχή κινήτρων στον ιδιωτικό τομέα, σε επίπεδο οικονομικό, φορολογικό, αλλά και ερευνητικό, αξιοποιώντας την νεοφυή επιχειρηματικότητα, στο πλαίσιο ενός αναπτυξιακού μοντέλου, ως ένα εργαλείο ενίσχυσης της εθνικής οικονομίας και εξόδου από την κρίση.

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:

«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

3.2.1.3. Το περιβάλλον ένταξης της πολιτικής για τις καινοτόμες ΜμΕ

Η διαμόρφωση και υλοποίηση μιας πολιτικής για τις καινοτόμες ΜμΕ συσχετίζονται άμεσα με το κοινωνικοοικονομικό περιβάλλον και το πολιτικοδιοικητικό σύστημα, μέσα στο οποίο αναπτύσσονται και δραστηριοποιούνται.

Δεν μπορεί να παραβλέψει κανείς τις αλλαγές που έχουν επέλθει με την πάροδο των χρόνων και που χαρακτηρίζουν τη σύγχρονη εποχή, τόσο σε μακροοικονομικό, όσο και μικροοικονομικό επίπεδο. Πλέον, στο επίπεδο της οικονομίας γίνεται λόγος για την «οικονομία της γνώσης», καθώς η παραγωγή, η επεξεργασία και η διάχυση της γνώσης και της πληροφορίας έχουν πολλαπλασιαστεί, επιδρώντας και στην έννοια της σύγχρονης επιχείρησης (Λιβιεράτος, 2013, σελ. 17 επ.). Η εξέλιξη των τεχνολογιών της πληροφορικής και των τηλεπικοινωνιών είχε ως αποτέλεσμα, μεταξύ άλλων, την επιτάχυνση της παραγωγικής γνώσης και τη διαμόρφωση μιας πολυπλοκότητας στην πληροφόρηση, αλλά και αλλαγή στις καταναλωτικές συνήθειες επιδρώντας στις ανθρώπινες ανάγκες σε ατομικό και κοινωνικό επίπεδο ή στη διαμόρφωση νέων, επηρεάζοντας με τον τρόπο αυτό και το επιχειρηματικό μοντέλο που έπρεπε να διαμορφωθεί για να τις καλύψει. Οι αλλαγές σε μικροοικονομικό επίπεδο αφορούν στη μετάβαση από το κλειστό στο ανοιχτό μοντέλο καινοτομίας. Στο κλειστό μοντέλο καινοτομίας κύριο ρόλο έχουν οι μεγάλες επιχειρήσεις, κυρίως με την ανάπτυξη και θέση σε παραγωγή καινοτόμων ιδεών στο πλαίσιο των σχετικών Τμημάτων τους (Research and Development, R&D). Στο ανοιχτό μοντέλο υπάρχει οργάνωση της καινοτομίας και εκτός επιχείρησης. «*Η εταιρεία μπορεί να παράγει ιδέες για εξωτερική και εσωτερική χρήση. Κατ' αντιστοιχία, η επιχείρηση που θέλει να αναπτύξει καινοτομίες μπορεί να έχει πρόσβαση σε ιδέες τόσο από το εξωτερικό, όσο και από το εσωτερικό περιβάλλον*» (στο ίδιο, σελ. 26). Οι ανωτέρω δομικές αλλαγές που συντελούνται και στα δύο επίπεδα, επιδρούν καθοριστικά στους όρους ανάπτυξης της καινοτόμου επιχειρηματικότητας και στη λειτουργία της πλειοψηφίας των μικρών επιχειρήσεων οι οποίες καινοτομούν (ή σχεδιάζουν να καινοτομήσουν). Μεταξύ των σημαντικότερων επιπτώσεων είναι: α) ο εντεινόμενος διεθνής ανταγωνισμός, αλλά και οι ευκαιρίες διεθνοποίησης (πχ. προωθώντας προϊόντα μέσω ηλεκτρονικού καταστήματος [e-shop] και παρέχοντας ηλεκτρονικές υπηρεσίες), β) η

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:

«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

αυξημένη σημασία της γνώσης, καθώς και της διαχείρισής της, και γ) οι αλλαγές στις σχέσεις τόσο εντός επιχείρησης όσο και μεταξύ επιχειρήσεων, επιφέροντας μία αλλαγή στον τρόπο συντονισμού των εργασιών τόσο ενδοεπιχειρησιακά, όσο και μεταξύ τους.

Σε κάθε περίπτωση, πρέπει να επισημανθεί ότι οι καινοτόμες επιχειρήσεις δεν λειτουργούν ανεξάρτητα από το περιβάλλον τους, αλλά διαμορφώνουν μία σχέση αμφίδρομη, *«και σε αυτή τη σχέση, όπως μια επιχείρηση επηρεάζεται από το περιβάλλον της, αντίστοιχα μπορεί να το «χειριστεί» προς όφελός της»* (Tracey κ.ά., 2004). Σημαντική βάση για την ανάπτυξη τόσο των περιφερειακών συστημάτων καινοτομίας (Braczyk κ.ά., 1998), όσο και των συνεργατικών σχηματισμών (Porter, 1998) αποτελούν ο βαθμός και η ποιότητα της αλληλεπίδρασης μεταξύ της ερευνητικής και ακαδημαϊκής κοινότητας, των επιχειρήσεων, των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων.

Το θεσμικό περιβάλλον ασκεί τη δική του επίδραση – πίεση στην ανάπτυξη της καινοτόμου διαδικασίας. Οι θεσμοί που διέπουν ένα περιβάλλον (δηλ. «οι κανόνες του παιχνιδιού») αντιπροσωπεύουν ταυτόχρονα έναν περιορισμό, αλλά και μια πηγή ευκαιριών (Filippetti και Archibugi, 2011). Σε ένα θεσμικά όχι και τόσο ανεπτυγμένο περιβάλλον (όπως, για παράδειγμα, το ελληνικό περιβάλλον), οι μηχανισμοί επικοινωνίας μεταξύ των φορέων που συμμετέχουν στη διαδικασία της καινοτομίας δεν είναι τόσο αποτελεσματικοί (Livieratos, 2007). Οι αναποτελεσματικότητες αυτές απορρέουν κυρίως από την άσκηση (ή μη άσκηση) πολιτικής στον τομέα της έρευνας και της καινοτομίας, την κουλτούρα, την εκπαίδευση, την έλλειψη ενδιάμεσων φορέων, καθώς και την επιχειρηματική κουλτούρα. Ωστόσο, αυτές ακριβώς οι αναποτελεσματικότητες μπορεί να είναι πηγές σημαντικών ευκαιριών για μια μικρή επιχείρηση.

Παράλληλα, οι νεοφυείς ΜμΕ εκκινούν και αναπτύσσουν τη δραστηριότητά τους εντός ενός πλαισίου, στην εφαρμογή του οποίου επιδρά το ελληνικό διοικητικό σύστημα και τα χαρακτηριστικά του οποίου διαμορφώνουν ένα περιβάλλον ευνοϊκό ή μη για την ανάπτυξη της καινοτόμου επιχειρηματικότητας. Εν γένει, το ελληνικό διοικητικό σύστημα χαρακτηρίζεται από χαμηλό βαθμό νομιμοποίησης και

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:

«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

θεσμοποίησης. Είναι συγκεντρωτικό και δέχεται παρεμβάσεις από το εκάστοτε κυβερνών κόμμα, με αποτέλεσμα να κομματικοποιείται η διαδικασία λήψης των αποφάσεων και ταυτοχρόνως να διαμορφώνεται ένα σύστημα πελατειακών πρακτικών. Η συμμετοχή στην Ε.Ε. επέβαλε αλλαγές στον τρόπο λειτουργίας και συμπεριφοράς των οργάνων της διοικητικής μηχανής. Ο εξειδικευμένος και πολλές φορές έντονα τεχνοκρατικός χαρακτήρας θεμάτων που αφορούν στην υλοποίηση ευρωπαϊκών πολιτικών, υπογράμμισε την ανάγκη στελέχωσης της διοίκησης από άτομα με ανάλογα προσόντα, ανάγκη, όμως, που τις περισσότερες φορές δεν ικανοποιήθηκε (σύστημα πατρωνείας), διατηρώντας στοιχεία όπως η έλλειψη επαγγελματισμού και αξιοκρατίας, ο χαμηλός βαθμός τεχνογνωσίας και ειδικής κατάρτισης και η απειρία σχεδιασμού και συντονισμού. Διαπιστώνεται μία έλλειψη συντονισμού και προγραμματικής συνοχής (Μακρυδημήτρης, 1999, σελ. 379-380), που γίνεται ιδιαίτερα αισθητή στην περίπτωση υλοποίησης ευρωπαϊκών πολιτικών, που προϋποθέτουν το συντονισμό και τη συνεργασία περισσότερων υπουργείων (Σπανού, 2001 β, σελ 83-116). Την κατάσταση επιτείνει το γεγονός ότι το διοικητικό προσωπικό το οποίο είναι επιφορτισμένο με εξειδικευμένα θέματα (όπως η νεοφυής επιχειρηματικότητα) δεν χαρακτηρίζεται από μία συνέχεια και η εμπειρία που αποκτήθηκε, χάνεται.

Τομέα προβληματικό για την εθνική διοίκηση συνιστά και η παρακολούθηση και ο έλεγχος των επιλεγόμενων διοικητικών μηχανισμών που θέτουν σε εφαρμογή την εκάστοτε εθνική στρατηγική και νομοθεσία. Στο πλαίσιο λειτουργίας του ελληνικού πολιτικο-διοικητικού συστήματος φαίνεται να γίνεται μία επιλεκτική τήρηση των τυπικών κανόνων, ενώ συχνά οι μηχανισμοί ελέγχου και κυρώσεων έχουν εξουδετερωθεί.

Πρέπει να σημειωθεί ότι, σε ένα περιβάλλον πολύπλοκο και ανταγωνιστικό που διαμορφώνεται στο πλαίσιο της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης, όπου το κράτος παύει να διαδραματίζει τον κυρίαρχο ρόλο και όπου κάνουν την εμφάνισή τους διάφοροι οικονομικοί δρώντες και κοινωνικές ομάδες αμφισβητώντας την κρατική πρωτοκαθεδρία, τίθεται το ζήτημα της ικανότητας και του βαθμού «ανταπόκρισης» της δημόσιας διοίκησης στις νέες προκλήσεις που αναφύονται και στο νέο ρυθμιστικό ρόλο που πρέπει να αναλάβει.

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:

«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

3.2.1.4 Πλαίσιο ρύθμισης - πολιτικής

«Η ευρωπαϊκή ολοκλήρωση, ως μακροπρόθεσμος στόχος, εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τον τρόπο με τον οποίο πρωτοβουλίες, αποφάσεις και πολιτικές που εμφανίζονται σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης προεκτείνονται σε εθνικό επίπεδο» (Σπανού, 2001 β, σελ. 156) και ως εκ τούτου τα εθνικά πολιτικοδιοικητικά συστήματα μπορούν να αναπτύξουν το δικό τους ρόλο, συμβάλλοντας στο ευρωπαϊκό οικοδόμημα. Η καινοτομία βρίσκεται στο επίκεντρο της στρατηγικής της Ε.Ε. για τη δημιουργία ανάπτυξης και απασχόλησης. Από το 2005 επιχειρήθηκε μία ολοκληρωμένη προσέγγιση των κοινοτικών πολιτικών στην έρευνα και την καινοτομία, αξιοποιώντας το εργαλείο της ανοικτής μεθόδου συντονισμού, μέσω της υλοποίησης πρωτοβουλιών που στόχευαν στην αναπροσαρμογή των κρατικών ενισχύσεων, την ουσιαστική προστασία της διανοητικής ιδιοκτησίας, την ενίσχυση χρηματοδοτικών πόρων υπέρ της έρευνας, τη δημιουργία συμπράξεων και συσπειρώσεων καινοτομίας και την ενίσχυση των σχέσεων Πανεπιστημίων και επιχειρήσεων (Μανουβέλος, 2010, σελ. 200).

Η πρωτοβουλία «Ένωση της Καινοτομίας» αποτελεί μέρος της στρατηγικής για την ανάπτυξη «Ευρώπη 2020» και στοχεύει στην αντιμετώπιση των προκλήσεων που αναφύονται στη σύγχρονη εποχή, διασφαλίζοντας την αξιοποίηση των καινοτόμων ιδεών για την παραγωγή προϊόντων και την παροχή υπηρεσιών που ενισχύουν την ανάπτυξη και δημιουργούν νέες θέσεις εργασίας. Η Ευρωπαϊκή Ένωση στο πλαίσιο της στρατηγικής της «Ευρώπη 2020» προτάσσει την Έξυπνη Ανάπτυξη, που θα βασίζεται στην εκπαίδευση, την έρευνα και την καινοτομία, τη Βιώσιμη Ανάπτυξη που θα προωθεί την πιο αποδοτική χρήση των πόρων, πιο πράσινη και πιο ανταγωνιστική οικονομία και την Ανάπτυξη χωρίς αποκλεισμούς, με υψηλή απασχόληση και κοινωνική συνοχή.

Η ευρωπαϊκή στρατηγική για την καινοτόμο επιχειρηματικότητα επηρεάζει τη διαμόρφωση της αντίστοιχης στρατηγικής σε εθνικό επίπεδο, αλλά και συνδιαμορφώνεται με βάση το αναπτυξιακό μοντέλο επιχειρηματικότητας που

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:

«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

προβάλλεται από κάθε κράτος μέλος²⁰. Ο ρόλος, λοιπόν, του εθνικού πολιτικοδιοικητικού συστήματος εμφανίζεται καθοριστικός όχι μόνο στην εφαρμογή των ευρωπαϊκών επιταγών και αποφάσεων, αλλά και στη (συν)διαμόρφωση των ευρωπαϊκών επιλογών. Ως εκ τούτου, κρίσιμη είναι η δυνατότητα παρέμβασης στις διαδικασίες διαμόρφωσης των πολιτικών που αφορούν στην καινοτόμο επιχειρηματικότητα σε επίπεδο ευρωπαϊκό και διεθνές. Στην περίπτωση απουσίας εθνικής στρατηγικής για τη νεοφυή επιχειρηματικότητα είναι εφικτή η μεταφορά ευρωπαϊκών ή διεθνών «συνταγών», στο πλαίσιο και των δημοσιονομικών υποχρεώσεων που έχουν αναληφθεί, παραγνωρίζοντας, ωστόσο, ενδεχομένως τις ιδιαιτερότητες της ελληνικής οικονομίας και του ελληνικού επιχειρείν.

3.2.2 Ο κύκλος της δημόσιας πολιτικής για τις νεοφυείς επιχειρήσεις: Σχεδιασμός, λήψη αποφάσεων και εφαρμογή της δημόσιας πολιτικής (policy process)

Η καινοτόμος επιχειρηματικότητα κάνει την εμφάνισή της σε δύο παράλληλα «συστήματα» πολιτικής, αυτό της εκπαίδευσης και της έρευνας και αυτό της οικονομίας.

3.2.2.1. Σχεδιασμός της δημόσιας πολιτικής για τις νεοφυείς επιχειρήσεις

Η πολιτική για τις νεοφυείς επιχειρήσεις εντάσσεται στο πλαίσιο του αναπτυξιακού σχεδιασμού της χώρας, αλλά και της ενίσχυσης της έρευνας, της τεχνολογικής ανάπτυξης και της καινοτομίας.

Σημεία αναφοράς αποτελούν οι:

✓ Ν. 4310/2014, όπως τροποποιήθηκε, συμπληρώθηκε και ισχύει (βλ. και Ν. 4386/2016): συνδέει την έρευνα, την τεχνολογική ανάπτυξη και την καινοτομία, επιχειρώντας να αναμορφώσει και να εκσυγχρονίσει το σχετικό θεσμικό πλαίσιο, αλλά και να αναδείξει την έρευνα και την καινοτομία σε σημαντικό μοχλό ανάπτυξης και εργαλείο για την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας.

²⁰ Για μία ανάλυση της σχετικής στρατηγικής σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο, βλ. και Κεφάλαιο 1.

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:

«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

✓ Στρατηγικές Έρευνας και Καινοτομίας για την Έξυπνη Εξειδίκευση (μία εθνική και δεκατρείς περιφερειακές): η Εθνική Στρατηγική Έρευνας και Καινοτομίας για την Έξυπνη Εξειδίκευση (Research and Innovation Strategy for Smart Specialisation – RIS3) χαρακτηρίζεται ως μία «ολοκληρωμένη ατζέντα οικονομικού μετασχηματισμού, προσαρμοσμένη στις ιδιαιτερότητες κάθε περιοχής».

✓ Ν. 4399/2016²¹: Πρόκειται για τον πρόσφατα ψηφισθέντα αναπτυξιακό νόμο που στοχεύει, μεταξύ άλλων, στην αύξηση της απασχόλησης, στη βελτίωση της συνεργασίας και την αύξηση του μέσου μεγέθους των επιχειρήσεων, στην τεχνολογική αναβάθμιση, στη διαμόρφωση μιας νέας εξωστρεφούς εθνικής ταυτότητας (branding) και στη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας σε τομείς υψηλής προστιθέμενης αξίας. Μέσα επίτευξης των ανωτέρω στόχων αποτελούν: α) η εξωστρέφεια και η καινοτομικότητα, β) η βελτίωση του τεχνολογικού επιπέδου και της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων, γ) η έξυπνη εξειδίκευση, καθώς και δ) τομές και παρεμβάσεις αναπτυξιακού χαρακτήρα για την ενίσχυση της υγιούς και στοχευμένης επιχειρηματικότητας με ειδική έμφαση στη μικρομεσαία επιχειρηματικότητα. Στο πλαίσιο του ανωτέρω νόμου προβλέπεται ειδικό καθεστώς ενισχύσεων καινοτομικού χαρακτήρα για ΜμΕ, στο οποίο υπάγονται επενδυτικά σχέδια που αφορούν στην ανάπτυξη τεχνολογίας ή/και στη δια της τεχνολογικής ανάπτυξης παροχή υπηρεσιών, παραγωγή καινοτόμων προϊόντων ή στην εισαγωγή διαδικαστικών ή οργανωτικών καινοτομιών.

3.2.2.1.1 Διαδικασίες σχεδιασμού της δημόσιας πολιτικής

Ο καθορισμός του περιεχομένου της δημόσιας πολιτικής για τις νεοφυείς επιχειρήσεις εντάσσεται στο πλαίσιο της συγκρότησης της κυβερνητικής ατζέντας, όπου προσδιορίζονται οι προτεραιότητες της κυβερνητικής πολιτικής και οι τομείς αιχμής της κυβερνητικής δράσης. Στο πλαίσιο διαμόρφωσης της ατζέντας επιδιώκεται η ανάλυση και ο χειρισμός ζητημάτων που ανακύπτουν σε συγκεκριμένους κοινωνικοοικονομικούς τομείς, στους οποίους δίνεται μεγαλύτερη έμφαση και

²¹ Πρέπει να επισημανθεί ότι υπάρχει σχετικό θεσμικό πλαίσιο που διέπει εν γένει τη σύσταση και λειτουργία των επιχειρήσεων, λαμβάνοντας συγκεκριμένη νομική μορφή, ωστόσο κυρίως στο πλαίσιο των αναπτυξιακών νόμων δίνεται έμφαση σε εκείνα τα εργαλεία που μπορούν να δώσουν ώθηση στην ανάπτυξη και την επιχειρηματικότητα, μεταξύ των οποίων είναι και η επιχειρηματική επιλογή των νεοφυών επιχειρήσεων.

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:

«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

κρίνονται καθοριστικοί για την κοινωνική και οικονομική ευημερία. Πρωταγωνιστικό ρόλο έχει η κεντρική εξουσία, η οποία ωστόσο αφουγκράζεται τα κελεύσματα που προέρχονται από την περιφερειακή διοίκηση, αλλά και κοινωνικές ομάδες και ομάδες συμφερόντων με ενδιαφέρον στο συγκεκριμένο τομέα πολιτικής. Ο δημόσιος διάλογος είναι αποφασιστικής σημασίας, όχι μόνο για τη διαμόρφωση μιας πολιτικής που θα καλύπτει υπαρκτές ανάγκες και θα ανταποκρίνεται στις απαιτήσεις του κοινωνικοοικονομικού περιβάλλοντος, αλλά και για την επιτυχή υλοποίηση της. Η διασφάλιση ενός βαθμού συναίνεσης και η συνδιαμόρφωση μέτρων πολιτικής στο πλαίσιο της εκάστοτε εθνικής στρατηγικής για την καινοτομία και την επιχειρηματικότητα ευνοεί την αποδοχή της από τις κοινωνικοοικονομικές ομάδες που επηρεάζονται άμεσα ή έμμεσα, την υλοποίηση, αλλά και την εκπλήρωση του σκοπού και των στόχων που επιδιώκει. Οι συναντήσεις με φορείς, αλλά και η θέση της νομοθετικής πρωτοβουλίας σε διαβούλευση μέσω συγκεκριμένης πλατφόρμας (www.opengov.gr), όπου ο καθένας, από τον απλό πολίτη μέχρι και οργανωμένες ομάδες ή φορείς μπορεί να υποβάλει και να θέσει υπόψη του αρμόδιου κυβερνητικού φορέα τους προβληματισμούς και τις προτάσεις του, κινείται προς αυτή την κατεύθυνση.

Σημαντικό εργαλείο χάραξης στρατηγικής και άσκησης πολιτικής για την καινοτομία και την τεχνολογία συνιστά και η τεχνολογική πρόβλεψη. *«Οι τεχνολογικές προβλέψεις αποτελούν συστηματικές προσπάθειες προκειμένου να καταγραφούν οι μακροπρόθεσμες τάσεις της επιστήμης, της τεχνολογίας, της οικονομίας και της κοινωνίας, με στόχο τον προσδιορισμό των αναδυόμενων τεχνολογιών που θα παραγάγουν, κατά πάσα πιθανότητα, τα μεγαλύτερα οικονομικά και κοινωνικά οφέλη»* (Λιβιεράτος, ό.π., σελ. 78). Το χρονοδιάγραμμα της πρόβλεψης κυμαίνεται συνήθως μεταξύ δέκα και τριάντα ετών. Τεχνολογικές προβλέψεις εκτός από κρατικούς φορείς μπορούν να κάνουν και σύνδεσμοι επιχειρήσεων ενός κλάδου ή, ακόμη, και μεγάλες επιχειρήσεις ή ομάδες μικρών επιχειρήσεων.

Προς την ίδια κατεύθυνση κινείται και η διαδικασία επιχειρηματικής ανακάλυψης (*entrepreneurial discovery process*), η οποία αξιοποιείται προκειμένου να εντοπιστούν οι ανάγκες και να προσδιοριστούν οι προτεραιότητες της στρατηγικής έρευνας και καινοτομίας για την έξυπνη εξειδίκευση. Πρόκειται για ένα εργαλείο που χρησιμοποιεί την επιχειρηματική γνώση που υπάρχει ακόμα και σε επίπεδο τοπικό ή

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:

«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

περιφερειακό, ακολουθώντας μια επιχειρηματική προσέγγιση που δίνει έμφαση στις ευκαιρίες της αγοράς, στη διαφοροποίηση από άλλες χώρες/περιφέρειες, στην ανάληψη ρίσκου και στην αναζήτηση συνεργασιών, προκειμένου να βελτιστοποιηθεί η πρόσβαση σε πόρους και η χρήση τους.

3.2.2.1.2 Όργανα σχεδιασμού

Τα όργανα σχεδιασμού διαφοροποιούνται, ταυτίζονται ή εναλλάσσονται ανάλογα με το πεδίο πολιτικής που είναι αντικείμενο έρευνας για την επίδρασή του στη νεοφυή επιχειρηματικότητα. Κατωτέρω εξετάζονται τα όργανα σχεδιασμού στο πλαίσιο α) της πολιτικής ΕΤΑΚ και της Εθνικής Στρατηγικής Έρευνας και Καινοτομίας για την Έξυπνη Εξειδίκευση και β) της αναπτυξιακής πολιτικής, ήτοι πεδίων πολιτικής που επηρεάζουν τις νεοφυείς ΜμΕ και αναδεικνύουν τα μέσα και τα εργαλεία που αυτές μπορούν να αξιοποιήσουν για την ανάπτυξη της δραστηριότητάς τους.

Έρευνα, Τεχνολογική Ανάπτυξη και Καινοτομία

Όργανα σχεδιασμού της πολιτικής για την Έρευνα, την Τεχνολογική Ανάπτυξη και την Καινοτομία (ΕΤΑΚ) είναι τα Υπουργεία, η Γενική Γραμματεία Έρευνας και Τεχνολογίας (ΓΓΕΤ), η Συντονιστική Επιτροπή ΕΤΑΚ, οι περιφέρειες, το Εθνικό Συμβούλιο Έρευνας και Καινοτομίας (ΕΣΕΚ), οι δημόσιοι ερευνητικοί οργανισμοί και οι τεχνολογικοί φορείς. Ωστόσο, ο σχεδιασμός και η υλοποίηση της Εθνικής Στρατηγικής για την Έρευνα, την Τεχνολογική Ανάπτυξη και την Καινοτομία ανήκει στην αρμοδιότητα της Γενικής Γραμματείας Έρευνας και Τεχνολογίας²².

Το Εθνικό Συμβούλιο Έρευνας και Καινοτομίας είναι το ανώτατο γνωμοδοτικό όργανο της Πολιτείας σε θέματα ΕΤΑΚ και υποστηρίζει τον Υπουργό Παιδείας και τον Γενικό Γραμματέα Έρευνας και Τεχνολογίας²³. Αξίζει να σημειωθεί ότι δύο από

²² Η δημιουργία το 2015 θέσης Αναπληρωτή Υπουργού Έρευνας και Καινοτομίας και η μετονομασία του Υπουργείου σε Υπουργείο Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων σηματοδοτεί την ανάγκη για μεγαλύτερη έμφαση στην Έρευνα και την Καινοτομία.

²³ Το προσωρινό Ε.Σ.Ε.Κ. συγκροτήθηκε με την αρ. πρωτ. 85212/26-05-2016 Απόφαση του Υπουργού Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων (ΦΕΚ ΥΟΔΔ 299/09-06-2016) και με την αρ. πρωτ. 215301/15-12-2016 Απόφαση του Αναπληρωτή Υπουργού Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων συγκροτήθηκε το Εθνικό Συμβούλιο Έρευνας και Καινοτομίας.

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:

«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

τα δεκαπεπτά μέλη που συμμετέχουν στο ανωτέρω Συμβούλιο προέρχονται από τον παραγωγικό επιχειρηματικό χώρο, διασυνδέοντας την έρευνα και την καινοτομία με την αγορά. Επιπροσθέτως, τα έντεκα μέλη του που είναι οι ειδικοί σε βασικές περιοχές της ΕΤΑΚ επιλέγονται από επιτροπή στην οποία προβλέπεται η συμμετοχή και εκπροσώπου του παραγωγικού – επιχειρηματικού κόσμου, ενώ πριν την επιλογή προηγείται ανοικτή πρόκληση υποβολής υποψηφιοτήτων, διασφαλίζοντας μία διαφάνεια στη διαδικασία και τη δυνατότητα συμμετοχής σε εμπειρογνώμονες που μπορούν να συμβάλουν ουσιαστικά στην ανάπτυξη της πολιτικής για την έρευνα, την τεχνολογική ανάπτυξη και την καινοτομία.

Συμβουλευτικό όργανο της Περιφέρειας, αλλά και της Γενικής Γραμματείας Έρευνας και Τεχνολογίας αποτελούν και τα Περιφερειακά Επιστημονικά Συμβούλια Έρευνας και Καινοτομίας (ΠΣΕΚ). Επισημαίνεται ότι τα ανωτέρω Συμβούλια εισηγούνται, μεταξύ άλλων, τη δημιουργία περιφερειακών συσπειρώσεων ερευνητικών οργανισμών, τεχνολογικών φορέων, επιχειρήσεων, λοιπών φορέων και περιφερειακών Αρχών, για την προώθηση της καινοτομίας και της επιχειρηματικότητας και την ενθάρρυνση ανάπτυξης σχημάτων σύμπραξης του δημόσιου και του ιδιωτικού τομέα, αναγνωρίζοντας τις ανάγκες σε τοπικό / περιφερειακό επίπεδο και δίνοντας έμφαση σε δράσεις / συμπράξεις που μπορούν να συμβάλουν στην ανάπτυξη καινοτόμου επιχειρηματικότητας με όφελος για την τοπική κοινωνία και οικονομία.

Στο πλαίσιο της Εθνικής Στρατηγικής Έρευνας και Καινοτομίας για την Έξυπνη Εξειδίκευση προβλέπεται η εμπλοκή στο σχεδιασμό δημόσιων φορέων, Πανεπιστημίων, επιχειρήσεων, κέντρων τεχνολογίας και ικανότητας (competences centres), επιστημονικών και τεχνολογικών πάρκων, επιχειρηματικών αγγέλων και φορέων επιχειρηματικών κεφαλαίων (venture capitalists), της κοινωνίας των πολιτών κ.ά., εστιάζοντας στην παραγωγική ανασυγκρότηση της χώρας με βασικό πυλώνα την έρευνα, την τεχνολογική ανάπτυξη και την καινοτομία με στόχο την άμβλυνση των περιφερειακών ανισοτήτων και τη δημιουργία βιώσιμης απασχόλησης. Στο σύστημα διακυβέρνησης της στρατηγικής αυτής ανήκουν δύο όργανα με αποφασιστικές

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:

«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

αρμοδιότητες: α) το Συμβούλιο Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης²⁴, στο οποίο συμμετέχουν εκπρόσωποι των Υπουργείων (σε επίπεδο Γενικών Γραμματέων)²⁵ που εμπλέκονται στο σχεδιασμό και την εφαρμογή της Στρατηγικής Έρευνας και Καινοτομίας για την Έξυπνη Εξειδίκευση, καθώς και εκπρόσωπος της Ένωσης Περιφερειών, ενώ προβλέπεται η δυνατότητα πρόσκλησης συμμετοχής και άλλων φορέων της κεντρικής διοίκησης και της περιφέρειας και β) τα Περιφερειακά Συμβούλια στις δεκατρείς (13) Περιφέρειες της χώρας που συνεπικουρούνται από τα Περιφερειακά Συμβούλια Έρευνας και Καινοτομίας. Επιτελικές αρμοδιότητες σε κεντρικό επίπεδο έχουν: α) η Εθνική Αρχή Συντονισμού του Υπουργείου Οικονομίας και Ανάπτυξης²⁶ (που έχει την ευθύνη της υποστήριξης της λειτουργίας του Συμβουλίου Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης και του συντονισμού μεταξύ του κεντρικού/τομεακού και περιφερειακού δικτύου Επιχειρησιακών Προγραμμάτων και Περιφερειακών Επιχειρησιακών Προγραμμάτων για την Εθνική Στρατηγική για την Έξυπνη Εξειδίκευση), β) η Γενική Γραμματεία Έρευνας και Τεχνολογίας (που έχει τον επιτελικό σχεδιασμό της Έξυπνης Εξειδίκευσης στο πλαίσιο της χάραξης της Εθνικής Στρατηγικής για την Έρευνα, Τεχνολογική Ανάπτυξη και Καινοτομία). Σε περιφερειακό επίπεδο επιτελικές αρμοδιότητες έχουν: α) όργανα, μονάδες ή υπηρεσίες σχεδιασμού και παρακολούθησης των περιφερειακών RIS3 και β) τα Περιφερειακά Συμβούλια Έρευνας και Καινοτομίας.

Αναπτυξιακή πολιτική – αναπτυξιακός νόμος

Αρμόδια για το σχεδιασμό των αναπτυξιακών – επενδυτικών νόμων είναι η Γενική Γραμματεία Στρατηγικών και Ιδιωτικών Επενδύσεων του Υπουργείου Οικονομίας και Ανάπτυξης. Στο σχεδιασμό αυτό συμβάλλει και η Γενική Γραμματεία Δημοσίων Επενδύσεων και ΕΣΠΑ του ίδιου Υπουργείου.

²⁴ Συνεδρίασε για πρώτη φορά στις 29 Ιουλίου 2015 και αποφάσισε ομόφωνα την εισήγηση στους αρμόδιους Υπουργούς (Οικονομίας και Ανάπτυξης και Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων) της έγκρισης της Εθνικής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης.

²⁵ Πρόκειται για το Υπουργείο Οικονομίας και Ανάπτυξης, το Υπουργείο Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων, το Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας και το Υπουργείο Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης.

²⁶ Ως Εθνική Αρχή Συντονισμού έχει οριστεί η Ειδική Υπηρεσία Συντονισμού της Εφαρμογής Επιχειρησιακών Προγραμμάτων του Υπουργείου Οικονομίας και Ανάπτυξης.

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:

«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

Μέχρι πρόσφατα (πριν το ν. 4399/2016), το ανώτατο γνωμοδοτικό όργανο για θέματα ανάπτυξης και προώθησης της ανταγωνιστικότητας με συμμετοχή της κυβέρνησης και των κοινωνικών εταίρων ήταν το Εθνικό Συμβούλιο Ανταγωνιστικότητας και Ανάπτυξης [Ε.Σ.Α.Α.] (ν. 3279/2004). Με το ν. 3912/2011, το Εθνικό Συμβούλιο αναμορφώθηκε, εντάσσοντας στη λειτουργία του το Εθνικό Συμβούλιο Εξαγωγών και το Εθνικό Συμβούλιο Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων που μέχρι το 2011 λειτουργούσαν παράλληλα με το Εθνικό Συμβούλιο Ανταγωνιστικότητας και Ανάπτυξης και αναδεικνύοντας πλέον ως πυλώνες της ανάπτυξης την Ανταγωνιστικότητα, την Εξωστρέφεια, τις ΜμΕ, την Καινοτομία και τη Βιώσιμη Ανάπτυξη, προβλέποντας και αντίστοιχες (στη βάση κάθε πυλώνα) Επιτροπές Εμπειρογνομόνων, που απαρτίζονταν από έμπειρους στον κάθε τομέα και αναλάμβαναν την τεχνοκρατική προετοιμασία των θεμάτων που εισάγονταν προς απόφαση στο Ε.Σ.Α.Α. Ευθύνη του Ε.Σ.Α.Α. ήταν η σύνταξη της Ετήσιας Έκθεσης Ανταγωνιστικότητας της χώρας, περιλαμβάνοντας την καταγραφή της υφιστάμενης κατάστασης, παθογένειες, αλλά και συγκριτικά πλεονεκτήματα της ελληνικής οικονομίας και διατυπώνοντας προτάσεις πολιτικής για την ανάπτυξη και την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας.

Στο πλαίσιο του νέου αναπτυξιακού νόμου (ν. 4399/2016), και σε συνέχεια του ανωτέρω Εθνικού Συμβουλίου Ανταγωνιστικότητας και Ανάπτυξης, προβλέπεται η σύσταση Αναπτυξιακού Συμβουλίου που καλείται να διαδραματίσει το ρόλο *«του συγκερασμού των απόψεων και των τάσεων της κεντρικής διοίκησης με αυτές της πανεπιστημιακής κοινότητας και των επιχειρηματικών και επιστημονικών φορέων και της αποτύπωσής τους με τη μορφή συγκεκριμένων προτάσεων προς τον αρμόδιο υπουργό»* (Αιτιολογική Έκθεση σχεδίου νόμου, σελ. 26). Απαρτίζεται από την Επιστημονική Επιτροπή και την Επιτροπή Κοινωνικών Εταίρων και Δημόσιας Διοίκησης (Ε.Κ.Ε.Δ.Δ.). Η τελευταία *«θα αποτελέσει το φορέα διαλόγου μεταξύ των εκπροσώπων της Δημόσιας Διοίκησης, των Κοινωνικών Εταίρων, των επιχειρηματικών και επιστημονικών φορέων και των τοπικών και περιφερειακών αρχών της χώρας με σαφή και πρωταρχικό στόχο τη σύνθεση των απόψεών τους και τη διαμόρφωση συγκεκριμένων προτάσεων αναπτυξιακής πολιτικής, ύστερα από αξιολόγηση της εφαρμοζόμενης πολιτικής»* (Αιτιολογική Έκθεση σχεδίου νόμου, σελ. 28). Μεταξύ των αρμοδιοτήτων της Επιστημονικής Επιτροπής είναι η επεξεργασία

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:

«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

θέσεων και η κατάρτιση προτάσεων για τον εθνικό αναπτυξιακό σχεδιασμό, υποβάλλοντας εισήγηση για συγκεκριμένα μέτρα πολιτικής για την ανάπτυξη και την ανταγωνιστικότητα, η διατύπωση γνώμης για θέματα σχετικά με την αναπτυξιακή πορεία της χώρας, κατόπιν σχετικών ερωτημάτων που υποβάλλονται από τα μέλη του Υπουργικού Συμβουλίου ή τον Πρωθυπουργό, η χάραξη των αξόνων προτεραιότητας του Αναπτυξιακού Συμβουλίου, βάσει των οποίων διεξάγεται ο διάλογος με τους κοινωνικούς και επιχειρηματικούς φορείς στο πλαίσιο λειτουργίας της Ε.Κ.Ε.Δ.Δ., ο συντονισμός και η επιτελική παρακολούθηση της εφαρμογής των αναπτυξιακών μέτρων και η υποβολή στον Υπουργό Οικονομίας και Ανάπτυξης ετήσιων εκθέσεων α) αναπτυξιακής στρατηγικής (όπου περιλαμβάνονται προτάσεις για τον αναπτυξιακό σχεδιασμό) και β) για την ανταγωνιστικότητα της ελληνικής οικονομίας. Αξίζει να σημειωθεί ότι στην Επιστημονική Επιτροπή του Αναπτυξιακού Συμβουλίου συμμετέχει, ως Αντιπρόεδρος, ο Πρόεδρος του Διοικητικού Συμβουλίου και Επιστημονικός Διευθυντής του Κέντρου Προγραμματισμού και Οικονομικών Ερευνών, το οποίο παρέχει επιστημονική υποστήριξη στην Επιτροπή.

Στην Επιτροπή Κοινωνικών Εταίρων και Δημόσιας Διοίκησης συμμετέχουν εκπρόσωποι της δημόσιας διοίκησης, των τοπικών και περιφερειακών αρχών και των κοινωνικών εταίρων. Μεταξύ αυτών είναι και εκπρόσωποι της Γενικής Συνομοσπονδίας Εργατών Ελλάδος (Γ.Σ.Ε.Ε.), της Γενικής Συνομοσπονδίας Επαγγελματιών Βιοτεχνών Εμπόρων Ελλάδος (Γ.Σ.Ε.Β.Ε.Ε.), της Ελληνικής Συνομοσπονδίας Εμπορίου και Επιχειρηματικότητας (Ε.Σ.Ε.Ε.), του Συνδέσμου Επιχειρήσεων και Βιομηχανιών (Σ.Ε.Β.), του Συνδέσμου Ελληνικών Τουριστικών Επιχειρήσεων (Σ.Ε.Τ.Ε.), καθώς και του Ιδρύματος Οικονομικών και Βιομηχανικών Ερευνών (Ι.Ο.Β.Ε.). Στις αρμοδιότητες της Ε.Κ.Ε.Δ.Δ. είναι η παροχή γνώμης προς την Επιστημονική Επιτροπή, η αξιολόγηση της εφαρμοζόμενης αναπτυξιακής πολιτικής και η ανάδειξη συγκεκριμένων πρακτικών προβλημάτων και δυσλειτουργιών (υποβάλλοντας σχετικές εκθέσεις αξιολόγησης), η υποβολή προτάσεων προς την Επιστημονική Επιτροπή σχετικά με τη βελτίωση του αναπτυξιακού σχεδιασμού (υποβάλλοντας και προτάσεις συγκεκριμένων μέτρων που αφορούν αναπτυξιακά προγράμματα).

Στο σημείο αυτό πρέπει να επισημανθεί ότι καθοριστικό ρόλο στην προώθηση της ανάπτυξης και την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των ΜμΕ διαδραματίζει η

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:

«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

Γενική Γραμματεία Βιομηχανίας στο πλαίσιο της οποίας λειτουργεί η Γενική Διεύθυνση Βιομηχανικής και Επιχειρηματικής Πολιτικής, αρμόδια για το σχεδιασμό και το συντονισμό της υλοποίησης συγκεκριμένων πολιτικών, πρωτοβουλιών και μέτρων και δράσεων για την υλοποίηση του ανωτέρω στόχου. Στην ανωτέρω Γενική Διεύθυνση υπάγονται η Διεύθυνση Στήριξης ΜμΕ και η Διεύθυνση Επιχειρηματικής Καινοτομίας και Νέων Τεχνολογιών. Η Διεύθυνση Στήριξης ΜμΕ εισηγείται μέτρα, δράσεις, ενέργειες και προγράμματα για τη βελτίωση της επιχειρηματικότητας και της ανταγωνιστικότητας των ΜμΕ, σχεδιάζει και εισηγείται την ανάπτυξη και λειτουργία σχημάτων, θεσμών, μέτρων και δράσεων και για τις ΜμΕ, με έμφαση στην υποστήριξη επενδυτικών και άλλων πρωτοβουλιών που εμπεριέχουν αυξημένους επιχειρηματικούς κινδύνους

Η Διεύθυνση Επιχειρηματικής Καινοτομίας και Νέων Τεχνολογιών, μεταξύ άλλων α) εισηγείται και προωθεί πρωτοβουλίες ανάπτυξης, ενίσχυσης και στήριξης της βιομηχανικής και επιχειρηματικής καινοτομίας με ιδιαίτερη έμφαση και στην ικανοποίηση των αναγκών των ΜμΕ, β) αναπτύσσει πολιτικές στήριξης και εποπτείας φορέων, δομών και υποδομών επιχειρηματικής καινοτομίας, προωθεί προτάσεις για δημιουργία νέων ή τον εκσυγχρονισμό των υπαρχουσών δομών στήριξης της επιχειρηματικής καινοτομίας και σε συνεργασία με άλλους αρμόδιους φορείς, συμμετέχει στη διαμόρφωση στρατηγικών έξυπνης εξειδίκευσης σε περιφερειακό και εθνικό επίπεδο, γ) μεριμνά για τον συντονισμό ενεργειών, τη διαβούλευση με τα ενδιαφερόμενα μέρη και για την ανάπτυξη συνεργειών με συναρμόδιες Υπηρεσίες, φορείς και οργανισμούς, στο πλαίσιο του εθνικού συστήματος καινοτομίας, με στόχο τον καλύτερο και αποτελεσματικότερο συντονισμό ενεργειών και τη βελτιστοποίηση επιδόσεων των επιχειρήσεων στο πεδίο της καινοτομίας.

Αξίζει να σημειωθεί και η λειτουργία ενός συντονιστικού οργάνου για θέματα βιομηχανικής και επιχειρηματικής πολιτικής, του «Συντονιστικού Συμβουλίου Βιομηχανικής και Επιχειρηματικής Πολιτικής με την επωνυμία Φόρουμ Βιομηχανίας» που λειτουργεί υπό την εποπτεία της Γενικής Γραμματείας Βιομηχανίας και έχει γνωμοδοτικό και συμβουλευτικό χαρακτήρα. Το ανωτέρω «Φόρουμ» *«επεξεργάζεται και προτείνει πολιτικές για τη βελτίωση των δομών παραγωγής και παραγωγικότητας, για τον εξορθολογισμό των δημοσίων δαπανών στα έργα αναπτυξιακού χαρακτήρα, για την εφαρμογή σύγχρονων πρακτικών και μεθόδων*

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:

«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

στην επιχειρηματικότητα, την καινοτομία, την ανταγωνιστικότητα, τη συνεργατικότητα και την εξωστρέφεια των επιχειρήσεων» (Φόρουμ Βιομηχανίας, 2016, σελ. 2).

Περιλαμβάνει έξι τομεακές ομάδες εργασίας που αφορούν, μεταξύ άλλων, και στη Βιομηχανία και Καινοτομία, τη στήριξη των ΜμΕ, τα Χρηματοδοτικά Εργαλεία και το Επιχειρηματικό Περιβάλλον. Στις εργασίες τους συμμετέχουν εκπρόσωποι των Υπουργείων Οικονομίας και Ανάπτυξης, Οικονομικών, Αγροτικής Ανάπτυξης & Τροφίμων, Περιβάλλοντος & Ενέργειας, Παιδείας, Έρευνας & Θρησκευμάτων, εκπρόσωποι φορέων (όπως η Ένωση Ελληνικών Τραπεζών, ο ΣΕΒ, η ΓΣΕΒΕΕ, η ΟΕΣΥΝΕ, η ΕΝΠΕ και το ΚΕΠΕ), εκπρόσωποι οργανισμών και φορέων (όπως ο ΟΒΙ, το ΚΑΠΕ και το ΕΤΕΑΝ) και εμπειρογνώμονες.

3.2.2.1.3. Ο ρόλος των εμπλεκόμενων δρώντων

Κατά το σχεδιασμό της δημόσιας πολιτικής σημαντικό ρόλο διαδραματίζουν και οι εμπλεκόμενοι δρώντες, όπως κοινωνικοί και οικονομικοί φορείς, ομάδες πίεσης, ιδιωτική πρωτοβουλία, κοινωνία των πολιτών, ειδήμονες και επιστημική κοινότητα, επιχειρηματίες πολιτικής (policy entrepreneurs), κοινή γνώμη, δίκτυα πολιτικής / κοινότητες πολιτικής. Έχοντας τεχνογνωσία και εμπειρία σε ζητήματα που ανακύπτουν σε συγκεκριμένα πεδία πολιτικής, οι εμπλεκόμενοι δρώντες μπορούν να συμβάλουν στην εμπειρική προσέγγιση των θεμάτων καινοτομίας και επιχειρηματικότητας, αναδεικνύοντας τους τομείς εκείνους που χρήζουν αντιμετώπισης και εντάσσοντας στο σχεδιασμό της δημόσιας πολιτικής τις προκλήσεις που αναφύονται στην καθημερινότητά τους, αλλά και στο πλαίσιο των στόχων που επιδιώκουν ή των συμφερόντων που εκπροσωπούν.

Πιο συγκεκριμένα, αξιοποιούν εργαλεία προσέγγισης της κεντρικής και περιφερειακής εξουσίας, υποβάλλοντας συγκεκριμένες προτάσεις, συμμετέχοντας σε συζητήσεις, συναντήσεις και διαβουλεύσεις, επιδιώκοντας αρκετές φορές τη διεύρυνση της επιρροής τους, καθώς και κάνοντας κοινωνούς και εμπλέκοντας ευρύτερες κοινωνικές ομάδες στους προβληματισμούς και τις επιδιώξεις τους.

Η εμπλοκή πολιτών και κοινωνικών και επιχειρηματικών φορέων συμβάλλει στη διαμόρφωση καλύτερων δημόσιων πολιτικών και αποτελεί συστατικό στοιχείο της

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:

«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

χρηστής διακυβέρνησης (good governance). Βελτιώνει την ποιότητα του σχεδιασμού της πολιτικής, καθώς παρέχει τη δυνατότητα διεύρυνσης των πηγών πληροφόρησης, των προσεγγίσεων και των πιθανών λύσεων, λαμβάνοντας υπόψη τις συνθήκες της πολυπλοκότητας και της αλληλεξάρτησης σε κάθε τομέα πολιτικής. Ταυτόχρονα, διασφαλίζεται και η ανταπόκριση των εργαλείων και μέτρων δημόσιας πολιτικής στις προσδοκίες και τις πραγματικές ανάγκες των τελικών αποδεκτών της και ενισχύεται η εμπιστοσύνη στην κυβερνητική δράση.

Στο πλαίσιο του σχεδιασμού της δημόσιας πολιτικής οι σχέσεις της κυβέρνησης και της κοινωνίας μπορούν να λάβουν τις ακόλουθες μορφές²⁷:

α) της πληροφόρησης, μίας μονόδρομης σχέσης όπου οι κυβερνητικές επιλογές επικοινωνούνται, είτε γιατί οι ίδιοι οι ενδιαφερόμενοι και οι αποδέκτες της πολιτικής αναζητούν πληροφορίες, είτε γιατί επιλέγονται από την πολιτική εξουσία και τη δημόσια διοίκηση δράσεις δημοσιότητας.

β) της διαβούλευσης, μίας αμφίδρομης σχέσης στην οποία η κυβέρνηση θέτει εκ των προτέρων το πλαίσιο και τα κρίσιμα ζητήματα, παρέχοντας σχετική πληροφόρηση και οι πολίτες διατυπώνουν απόψεις, παρατηρήσεις και προτάσεις λειτουργώντας διαδραστικά.

γ) της ενεργούς συμμετοχής, όπου οι πολίτες, οι κοινωνικοί εταίροι και οι οικονομικοί φορείς αναδεικνύονται σε συνομιλητές στο πλαίσιο ενός δημόσιου διαλόγου, θέτοντας υπόψη των κυβερνητικών φορέων εναλλακτικές προσεγγίσεις, οι οποίοι ωστόσο είναι και οι τελικώς αποφασίζοντες ή διαμορφωτές της πολιτικής.

Ως εκ τούτου η διαβούλευση συμβάλλει στην ενίσχυση της διαφάνειας και της λογοδοσίας, αλλά και συνιστά ένα εργαλείο εμπλοκής των πολιτών και της κοινωνίας στη διαμόρφωση της δημόσιας πολιτικής, «νομιμοποίησης» των κυβερνητικών επιλογών και κατ' επέκταση άρσης των εμποδίων που ενδεχομένως προκύπτουν στο στάδιο της υλοποίησης της πολιτικής²⁸. Σημαντικό εργαλείο διαβούλευσης και μοχλό πίεσης παρέχει το διαδίκτυο, σε ιστοσελίδες δημόσιων φορέων, αλλά και σε μέσα κοινωνικής δικτύωσης. Χαρακτηριστική περίπτωση είναι η δυνατότητα διαβούλευσης

²⁷ Βλ. σχετικά και OECD, Engaging Citizens in Policy-making: Information, Consultation and Public Participation, PUMA Policy Brief No. 10, July 2001.

²⁸ Βλ. σχετικά και OECD, Evaluating Public Participation in Policy Making, August 2005.

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:

«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

με κυβερνητικούς φορείς σχετικά με το περιεχόμενο σχεδίων νόμων που προγραμματίζονται να υποβληθούν προς ψήφιση στη Βουλή²⁹.

Στο πλαίσιο του σχεδίου νόμου για το «θεσμικό πλαίσιο για τη δημιουργία καθεστώτων Ενισχύσεων Ιδιωτικών Επενδύσεων για την περιφερειακή και οικονομική ανάπτυξη της χώρας» (και ήδη ν. 4399/2016), από το Φεβρουάριο 2015 υπήρξε ανοικτή πρόσκληση για υποβολή προτάσεων στο διάστημα 12/08 έως 30/09/2015, κατόπιν της οποίας υπεβλήθησαν άνω των εκατόν εξήντα (160) προτάσεων από συλλογικούς φορείς, κοινωνικούς εταίρους και άλλους ενδιαφερόμενους (Επιμελητήρια, Περιφέρειες, Συνδέσμους και Ομοσπονδίες, συμβουλευτικές εταιρίες, επιχειρήσεις, ιδιώτες). Από το Μάιο μέχρι το Νοέμβριο του 2015 υπήρξαν συναντήσεις της ομάδας που προετοίμαζε το σχέδιο νόμου και του ίδιου του Γενικού Γραμματέα Στρατηγικών και Ιδιωτικών Επενδύσεων με πάνω από εβδομήντα (70) επιχειρηματικούς φορείς, ενώ έλαβε χώρα και δημόσια διαβούλευση στο διαδικτυακό τόπο www.opengov.gr κατά το χρονικό διάστημα 05/05 έως 20/05/2016³⁰.

Αντίστοιχα, στο πλαίσιο της δημόσιας διαβούλευσης του σχεδίου νόμου για την έρευνα, την ανάπτυξη της τεχνολογίας και την καινοτομία (ήδη ν. 4310/2014) κατατέθηκαν απόψεις και προτάσεις φορέων, αλλά και μεμονωμένων ατόμων και υπεβλήθησαν συνολικά πεντακόσια τριανταένα (531) σχόλια. Επιπροσθέτως, όπως επισημαίνεται στη σχετική έκθεση διαβούλευσης, ακολουθήθηκε μία ανοικτή διαδικασία που δεν περιορίστηκε μόνο στην υποβολή σχολίων, αλλά έλαβαν χώρα συνεχείς και πολυάριθμες επαφές με παράγοντες στους σχετικούς τομείς, ενσωματώνοντας μερικά ή ολικά, κατόπιν αξιολόγησης, τις παρατηρήσεις τους.

Επισημαίνεται ότι η συμμετοχή των εμπλεκόμενων δρώντων μπορεί να είναι και θεσμοθετημένη μέσω της συμμετοχής των εκπροσώπων τους σε γνωμοδοτικά/συμβουλευτικά όργανα της δημόσιας διοίκησης και της πολιτικής εξουσίας. Στο Εθνικό Συμβούλιο Έρευνας και Καινοτομίας προβλέπεται η συμμετοχή

²⁹ Σχετικές πληροφορίες παρέχονται και στο πλαίσιο των εκθέσεων αξιολόγησης συνεπειών, οι οποίες συνοδεύουν το εκάστοτε σχέδιο νόμου που κατατίθεται στη Βουλή.

³⁰ Βλ. σχετική Έκθεση Αξιολόγησης Συνεπειών του σχεδίου νόμου.

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:

«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

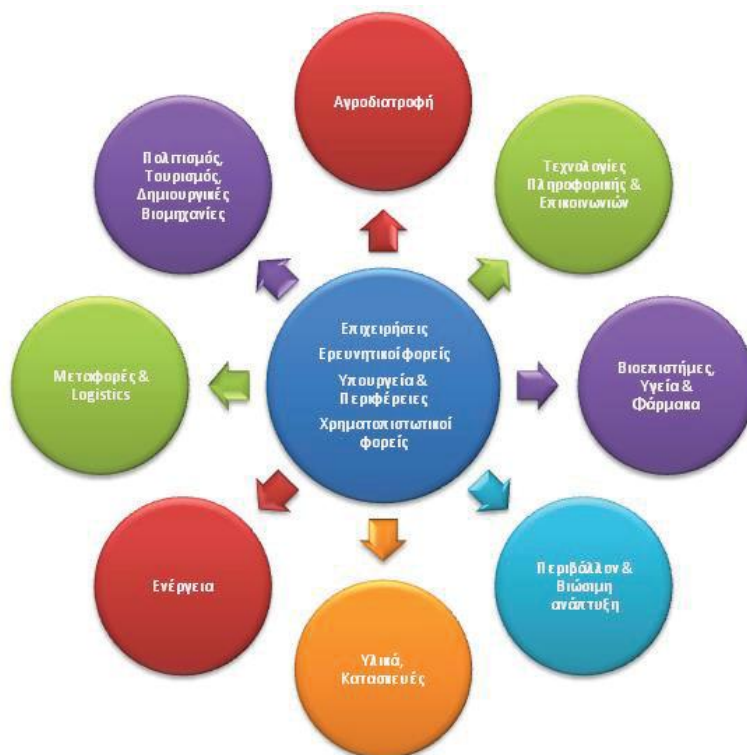
μελών που προέρχονται και από τον επιχειρηματικό χώρο της ημεδαπής ή της αλλοδαπής, ενώ και στα Περιφερειακά Συμβούλια Έρευνας και Καινοτομίας συμμετέχουν ως μέλη και εκπρόσωποι επαγγελματικών επιμελητηρίων και παραγωγικών φορέων της περιοχής³¹. Παράλληλα, στην Επιτροπή Κοινωνικών Εταίρων και Δημόσιας Διοίκησης, που λειτουργεί στο πλαίσιο του Αναπτυξιακού Συμβουλίου, συμμετέχουν, όπως έχει ήδη επισημανθεί, εκπρόσωποι επαγγελματικών και επιχειρηματικών φορέων. Αξίζει να σημειωθεί ότι προβλέπεται για κάθε μέλος της ανωτέρω Επιτροπής η δυνατότητα μεμονωμένης υποβολής απόψεων ή προτάσεων προς την Επιστημονική Επιτροπή του Αναπτυξιακού Συμβουλίου, ύστερα από σχετική ενημέρωση των υπολοίπων μελών.

Κατά τη διαμόρφωση της Στρατηγικής για την Έξυπνη Εξειδίκευση και προκειμένου να εντοπιστούν οι προτεραιότητες για το νέο αναπτυξιακό πρότυπο της χώρας, πραγματοποιήθηκε ένας κύκλος διαβουλεύσεων περά από τα Υπουργεία, τις Περιφέρειες και το Εθνικό Συμβούλιο Έρευνας και Καινοτομίας, με παράγοντες της επιχειρηματικής και ερευνητικής κοινότητας, καθώς και κοινωνικούς και επαγγελματικούς φορείς, όπως ερευνητικά κέντρα, τον Σ.Ε.Β., τον Σύνδεσμο Νεοφυών Επιχειρήσεων, συντονιστές συνεργατικών μηχανισμών και μεμονωμένες επιχειρήσεις, αξιοποιώντας ως κριτήρια για τον εντοπισμό των προτεραιοτήτων την επίδραση στην οικονομία, τη βιωσιμότητα, την εξαγωγική δυναμική, την καινοτομία και την υφιστάμενη επιστημονική εξειδίκευση του ερευνητικού δυναμικού και εντοπίζοντας εκείνους τους τομείς στους οποίους η έρευνα και η καινοτομία μπορούν να συμβάλουν στην ανάδειξη και ανάπτυξη σημαντικού ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος (διαδικασία επιχειρηματικής ανακάλυψης). Προκειμένου να εξειδικευθούν περαιτέρω οι τομείς αυτοί, αναπτύχθηκαν από τη Γ.Γ.Ε.Τ. πλατφόρμες καινοτομίας για κάθε τομέα που αναδείχθηκε κατά την ανωτέρω διαδικασία (βλ. Σχήμα 3), με τη συμμετοχή εκπροσώπων από τις επιχειρήσεις του κάθε τομέα, τα Πανεπιστήμια, τα ερευνητικά κέντρα, τα Υπουργεία και τις Περιφέρειες.

³¹ Προς την κατεύθυνση της συμβολής των επιχειρήσεων στη δημόσια πολιτική που αφορά στη νεοφυή επιχειρηματικότητα μπορεί να θεωρηθεί και η πρόβλεψη δυνατότητας καταχώρισης στο Εθνικό Μητρώο Ερευνητών και Ερευνητικών Οργανισμών των μεγάλων, μικρο-μεσαίων και νέων καινοτόμων επιχειρήσεων, κατόπιν σχετικής απόφασης του Γενικού Γραμματέα Έρευνας και Τεχνολογίας (άρθρο 33 ν. 4310/2014).

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:
«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

Σχήμα 3. Οι πλατφόρμες διαβούλευσης της εθνικής έξυπνης εξειδίκευσης

Πηγή: ΓΓΕΤ, Εθνική Στρατηγική Έρευνας και Καινοτομίας για την Έξυπνη Εξειδίκευση 2014-2020, RIS3

Σε μία τρίτη φάση, προβλέπεται η συνεργασία της Γ.Γ.Ε.Τ. με τις Περιφέρειες για τον καλύτερο συντονισμό μεταξύ περιφερειακού και κεντρικού επιπέδου και σε διμερή βάση, αλλά και στο πλαίσιο του Τομεακού και Περιφερειακού Δικτύου ΕΠ και ΠΕΠ για τη Στρατηγική για την Έξυπνη Εξειδίκευση (RIS3), το οποίο συντονίζεται από την Εθνική Αρχή Συντονισμού του Υπουργείου Οικονομίας και Ανάπτυξης (Εθνική Στρατηγική για την Έξυπνη Εξειδίκευση, σελ. 21876-21881)

Ρόλος των ενδιάμεσων φορέων

Καθοριστικός στην προώθηση και τη δικτύωση των καινοτόμων ΜμΕ, προκειμένου να προωθήσουν το όραμά τους και να επικοινωνήσουν τις ανάγκες τους, και κατά το σχεδιασμό της δημόσιας πολιτικής, αναδεικνύεται και ο ρόλος των ενδιάμεσων φορέων (intermediaries) (Λιβιεράτος, ό.π., σελ. 74 επ.), ήτοι:

α) Συνεργατικοί χώροι συνεργασίας (co-working spaces), όπου γίνεται χρήση κοινών χώρων από επαγγελματίες, με στόχο τη μείωση λειτουργικών εξόδων, την ανταλλαγή

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:

«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

απόψεων και τη μεταφορά τεχνογνωσίας σε θέματα κοινού ενδιαφέροντος. Πρόκειται για ένα «εργαλείο συγκέντρωσης, ανταλλαγής και διάχυσης γνώσης και πληροφοριών για επιχειρηματικές ομάδες ή/και ανεξάρτητους επαγγελματίες».

β) Θερμοκοιτίδες επιχειρήσεων (Business incubators): αναλαμβάνουν τη στέγαση και υποστήριξη νέων καινοτόμων επιχειρήσεων με προοπτικές γρήγορης ανάπτυξης.

γ) Επιχειρηματικά κέντρα – τεχνολογικά πάρκα: συχνά τα τεχνολογικά πάρκα συνδέονται με τοπικά πανεπιστήμια ή ερευνητικά κέντρα.

δ) Μονάδες καινοτομίας: στο πλαίσιο πανεπιστημίων, ερευνητικών κέντρων και συνδέσμων / συνομοσπονδιών επιχειρήσεων.

ε) Συντονιστές συνεργατικών σχηματισμών: συντονίζουν ενέργειες που θα οδηγήσουν στην αύξηση της ανταγωνιστικότητας του συνόλου των επιχειρήσεων που μετέχουν στον συνεργατικό σχηματισμό.

στ) Γραφεία μεταφοράς τεχνολογίας: κυρίως για πανεπιστήμια, ερευνητικά κέντρα και μεγάλες επιχειρήσεις. Προστατεύουν και διαχειρίζονται τα δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας που αναπτύχθηκαν στον οργανισμό.

Κάθε φορέας έχει διαφορετικό ρόλο και βαθμό επιρροής. Οι πιο θεσμοθετημένοι και οργανωμένοι φορείς, που εκπροσωπούν μεγάλο αριθμό εμπλεκόμενων γίνονται πιο «αξιόπιστοι» συνομιλητές και μπορούν να ασκήσουν μεγαλύτερη επιρροή στη δημόσια πολιτική στο στάδιο της διαμόρφωσής της και κατά τη χάραξη της σχετικής στρατηγικής.

3.2.2.2 Το πλαίσιο εφαρμογής της δημόσιας πολιτικής για τις νεοφυείς επιχειρήσεις

Κατά την εφαρμογή των δημόσιων πολιτικών που αφορούν στις νεοφυείς επιχειρήσεις και την καινοτόμο επιχειρηματικότητα, αξιοποιούνται ρυθμιστικά, οικονομικά και επικοινωνιακά εργαλεία, επιστρατεύονται για την υλοποίηση συγκεκριμένα όργανα εφαρμογής με τη συμμετοχή εμπλεκόμενων δρώντων και ακολουθούνται διαδικασίες που προβλέπονται (τυπικές) ή διαμορφώνονται εν τοις πράγμασι (άτυπες).

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:

«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

3.2.2.2.1 Τα εργαλεία πολιτικής που αξιοποιούνται

Τα εργαλεία που αξιοποιούνται για την εφαρμογή της δημόσιας πολιτικής μπορούν να είναι «σκληρά» (hard) και «ήπια» (soft). Τα εργαλεία αυτά μπορεί να είναι ρυθμιστικά (θεσμικό πλαίσιο, νομοθεσία), οικονομικά (κίνητρα, χρηματοδοτήσεις, φοροαπαλλαγές), αλλά και επικοινωνιακά.

- Ρυθμιστικά εργαλεία:

✓ Ν. 4310/2014³² «Έρευνα, Τεχνολογική Ανάπτυξη και Καινοτομία και άλλες διατάξεις» (ΦΕΚ 258 Α'). Στο πλαίσιο του ανωτέρω νόμου καθορίζεται η Εθνική Στρατηγική Έρευνας, Τεχνολογικής Ανάπτυξης και Καινοτομίας (ΕΣΕΤΑΚ). Μεταξύ των επιδιώξεων του σχεδιασμού της στρατηγικής είναι και η ενίσχυση των επενδύσεων στην ΕΤΑΚ με προτάσεις εκπόνησης κατάλληλων δράσεων ή προγραμμάτων ΕΤΑΚ, απλοποίησης των διαδικασιών και ενίσχυσης του ελεύθερου ανταγωνισμού, η ενίσχυση των ΜμΕ για την ανάπτυξη τεχνολογικής καινοτομίας με τη λήψη ειδικών μέτρων αντιμετώπισης των ανεπαρειών της αγοράς και την ενθάρρυνση της συνεργασίας τους με τις μεγάλες επιχειρήσεις στον τομέα της ΕΤΑΚ, η διαμόρφωση ευνοϊκών συνθηκών ανάπτυξης της ΕΤΑΚ, με εφαρμογή κανόνων διαφάνειας και διαμόρφωση συνεκτικού και κατάλληλου νομικού, ασφαλιστικού, φορολογικού και ελεγκτικού πλαισίου και η διαμόρφωση συνθηκών και κινήτρων για την ανάπτυξη της συνεργασίας μεταξύ των ερευνητικών οργανισμών, των τεχνολογικών φορέων, των επιχειρήσεων και των λοιπών φορέων και για την ενίσχυση της καινοτόμου επιχειρηματικότητας³³.

✓ Ν. 3908/2011 «Ενίσχυση Ιδιωτικών Επενδύσεων για την Οικονομική Ανάπτυξη, την Επιχειρηματικότητα και την Περιφερειακή Συνοχή»: ενισχύσεις – επενδυτικά σχέδια

✓ Ν. 3604/2007 για την αναμόρφωση και την τροποποίηση του Δικαίου Περί Ανωνύμων Εταιρειών, τροποποιώντας τον κ.ν. 2190/1920. Στο πλαίσιο του ανωτέρω

³² Όπως τροποποιήθηκε και ισχύει με το ν. 4386/2016 (ΦΕΚ 83 Α'/11.05.2016) «Ρυθμίσεις για την έρευνα και άλλες διατάξεις».

³³ Επισημαίνεται εντούτοις ότι στο επίκεντρο του νόμου και πεδίο εφαρμογής του είναι οι ερευνητικοί οργανισμοί (δημόσιοι και ιδιωτικοί), καθώς και ερευνητικά κέντρα (όπως ορίζεται στο άρθρο 3 ν. 4310/2014).

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:

«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

νόμου επιδιώχθηκε η απλούστευση των διαδικασιών για την ίδρυση των ανώνυμων εταιρειών και η προσαρμογή των δικαίου των ανωνύμων εταιριών στο σύγχρονο πλαίσιο λειτουργίας της αγοράς και των συνθηκών ανταγωνισμού.

✓ Ν. 4072/2012 «Βελτίωση επιχειρηματικού περιβάλλοντος - Νέα εταιρική μορφή - Σήματα - Μεσίτες Ακινήτων - Ρύθμιση θεμάτων ναυτιλίας, λιμένων και αλιείας και άλλες διατάξεις»: σκοπός του νόμου η προστασία και διευκόλυνση της επιχειρηματικότητας στην Ελλάδα, η δημιουργία ασφαλέστερου νομοθετικού πλαισίου για τις προσωπικές εταιρίες, η απλοποίηση της διαδικασίας ίδρυσης προσωπικής εταιρίας και η αποφυγή λύσης της εταιρίας σε περιπτώσεις που επιβάλλονταν από το προϊσχύσαν καθεστώς λόγω του ότι ήταν άρρηκτα συνδεδεμένες με το πρόσωπο του εταίρου.

✓ Ν. 4399/2016 «Θεσμικό πλαίσιο για τη σύσταση καθεστώτων Ενισχύσεων Ιδιωτικών Επενδύσεων για την περιφερειακή και οικονομική ανάπτυξη της χώρας – Σύσταση Αναπτυξιακού Συμβουλίου και άλλες διατάξεις». Όπως επισημαίνεται και στην αιτιολογική έκθεση του ανωτέρω νόμου, επιδιώκεται να δοθούν απαντήσεις σε συγκεκριμένα προβλήματα μέσω και της σαφούς προτεραιοποίησης κατηγοριών επιχειρήσεων αποσκοπώντας, μεταξύ άλλων, στην αύξηση των δυνατοτήτων για την καινοτομία, τον περιορισμό της γραφειοκρατίας και τη στήριξη νέων και νεοφυών ΜμΕ (Αιτιολογική Έκθεση, σελ. 18-19).

✓ Ν. 4441/2016 «Απλοποίηση διαδικασιών σύστασης επιχειρήσεων, άρση κανονιστικών εμποδίων στον ανταγωνισμό και λοιπές διατάξεις», τροποποιώντας σχετικές διατάξεις του Ν. 3853/2010, ο οποίος ήταν και ο νόμος με τον οποίο καθιερώθηκε για πρώτη φορά η διαδικασία της υπηρεσίας μίας στάσης για τη σύσταση εταιρειών. Σκοπός του πρόσφατου νόμου είναι η περαιτέρω απλοποίηση των διαδικασιών σύστασης των προσωπικών και κεφαλαιουχικών εταιρειών, η βελτίωση υφιστάμενων, αλλά και η εισαγωγή νέων (όπως η λήψη κλειδαρίθμου TAXISnet [η εγγραφή στο φορολογικό μητρώο προβλεπόταν ήδη], η εγγραφή στον ασφαλιστικό φορέα, αλλά και η πρόβλεψη ηλεκτρονικής υπηρεσίας μίας στάσης (e-ΥΜΣ), με απώτερο στόχο τη μείωση χρόνου και κόστους και για τον ενδιαφερόμενο και για τη διοίκηση.

✓ Γενικός Απαλλακτικός Κανονισμός – Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 651/2014 της Επιτροπής της 17ης Ιουνίου 2014 για την κήρυξη ορισμένων κατηγοριών ενισχύσεων ως συμβατών με την εσωτερική αγορά κατ' εφαρμογή των άρθρων 107 και 108 της

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:

«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

Συνθήκης (με έμφαση στα άρθρα 27-29, που αφορούν στους συνεργατικούς σχηματισμούς καινοτομίας, τις ενισχύσεις καινοτομίας για ΜμΕ και τις ενισχύσεις για διαδικαστική και οργανωτική καινοτομία).

- Οικονομικά εργαλεία³⁴:

Κλασικά εργαλεία χρηματοδότησης στις ΜμΕ είναι τα ίδια κεφάλαια ή κεφάλαια από οικογένεια και φίλους και σε ένα δεύτερο επίπεδο δάνεια, επιδοτήσεις και ερευνητικά προγράμματα, χωρίς να παραγνωρίζεται σε αυτές τις περιπτώσεις το χρονοβόρο της διαδικασίας εισροής κεφαλαίων.

Άλλο εργαλείο αποτελεί η συμμετοχή στο μετοχικό κεφάλαιο της επιχείρησης. Οι τρεις σημαντικότερες μορφές χρηματοδότησης της καινοτομίας με αυτή τη μορφή της είναι: α) οι επιχειρηματικοί άγγελοι, ήτοι επενδυτές από την προσωπική τους περιουσία σε επιχειρήσεις που δεν είναι εισηγμένες και με τις οποίες δεν υπάρχει οικογενειακή ή άλλη σύνδεση, β) τα επιχειρηματικά κεφάλαια υψηλού κινδύνου, ή venture capitals (επενδύουν σε μη εισηγμένες επιχειρήσεις που συνήθως βρίσκονται στα πρώτα στάδια της λειτουργίας τους και έχουν προοπτικές γρήγορης και μεγάλης ανάπτυξης) και γ) οι εταιρικοί επενδυτές (corporate investors): μεγάλες επιχειρήσεις επενδύουν σε μικρότερες καινοτόμες επιχειρήσεις. Σε αυτές τις τρεις κατηγορίες θα πρέπει να προσθέσουμε και μια νέα κατηγορία, η οποία δεν έχει κάνει ακόμη την εμφάνισή της με ένταση στην Ελλάδα, τη μετοχική χρηματοδότηση από το πλήθος, ή, αλλιώς, το μετοχικό crowdfunding (συγκέντρωση χρημάτων από μεγάλο αριθμό ανθρώπων μέσα από το διαδίκτυο). Πρόκειται για μία εναλλακτική πρόταση χρηματοδότησης, που ωστόσο είναι δύσκολο να αποφέρει μεγάλα ποσά και σε κάθε περίπτωση δεν μπορεί να υποκαταστήσει τα venture capitals. Ωστόσο και το κλασικό venture capital εμφανίζει έλλειψη στην Ελλάδα³⁵.

Ωστόσο, πιο σημαντική κρίνεται η χρηματοδότηση από εθνικούς πόρους και πόρους της Ε.Ε. Επισημαίνεται ότι μεταξύ των αρμοδιοτήτων της ΓΓΕΤ στο πλαίσιο του ν. 4310/2014 είναι και α) η αρμονική σύνδεση της ΕΣΕΤΑΚ και του σχεδίου δράσης για

³⁴ Τα εργαλεία χρηματοδότησης αναδεικνύονται και στο πρώτο κεφάλαιο.

³⁵ Βλ. <http://www.insider.gr/apopseis/syntentyxeis/27673/doxiadis-erhontai-pente-nea-venture-capital-mesa-sto-2017>, όπου υπογραμμίζεται και το ελπιδοφόρο της πρόβλεψης μεγάλης χρηματοδότησης των Venture Capitals funds στο πλαίσιο του ΕΣΠΑ εντός του 2017.

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:

«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

την υλοποίησή της με το εθνικό σχέδιο αξιοποίησης εθνικών και ενωσιακών πόρων της νέας περιόδου 2014–2020 και κάθε άλλης συναφούς περιόδου, β) η προκήρυξη δράσεων και προγραμμάτων ΕΤΑΚ, μετά από εισήγηση του ΓΓΕΤ και απόφαση του Υπουργού Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων, η αξιολόγηση, η παρακολούθηση της υλοποίησης και η χρηματοδότηση προτάσεων, η πιστοποίηση συνδρομής των όρων εφαρμογής των κινήτρων που προβλέπονται για την δημόσια χρηματοδότηση των δραστηριοτήτων ΕΤΑΚ και η διερεύνηση των επιπτώσεών τους στην οικονομική, κοινωνική και πολιτιστική ζωή και στην άμυνα της χώρας, γ) η υποβολή εισηγήσεων για τη σκοπιμότητα, τη διαδικασία και τα κριτήρια χρηματοδοτήσεων από εθνικούς πόρους και πόρους της Ευρωπαϊκής Ένωσης λαμβάνοντας υπόψη τις εθνικές προτεραιότητες, τα διεθνή δεδομένα, την ανάγκη ενίσχυσης της ανταγωνιστικότητας, της απασχόλησης και κάλυψης των κοινωνικών και οικονομικών αναγκών της χώρας και τις διεθνείς δεσμεύσεις της χώρας, δ) η μελέτη και εφαρμογή μέτρων υλοποίησης του Σχεδίου Δράσης, με την υποστήριξη των ερευνητικών οργανισμών, των τεχνολογικών φορέων, των επιχειρήσεων και των λοιπών φορέων για την επιλογή, αξιοποίηση και εφαρμογή της προσφορότερης μεθοδολογίας και μέσων υλοποίησης, όπως ιδίως με την ανάπτυξη θεματικών δικτύων προηγμένης έρευνας, τη δημιουργία συστάδων επιχειρήσεων (clusters), ερευνητικών εργαστηρίων και κοινοτήτων γνώσης και καινοτομίας, τη δημιουργία κοινών υποδομών, την αξιοποίηση των περιουσιακών δικαιωμάτων τους διανοητικής ιδιοκτησίας και την ενθάρρυνση εν γένει της ανάπτυξης εταιρικών συμπράξεων και συνεργασιών μεταξύ ερευνητικών οργανισμών, τεχνολογικών φορέων, επιχειρήσεων και λοιπών φορέων, καθώς και τον συντονισμό και τις συνέργειες των πόρων αυτών με άλλες πολιτικές και μέσα της Ένωσης (άρθρο 8 ν. 4310/2014).

Επιπροσθέτως, στο πλαίσιο του ν. 4310/2014, προβλέπονται:

- ✓ Παροχή κινήτρων με διευκολύνσεις για έργα έρευνας και ανάπτυξης: κρατικές ενισχύσεις σύμφωνα με τις σχετικές ρυθμίσεις (ενισχύσεις ήσσονος σημασίας ή Γενικός Απαλλακτικός Κανονισμός για την ΕΤΑΚ).
- ✓ Δημόσια χρηματοδότηση που παρέχεται και προς τις επιχειρήσεις στο πλαίσιο της ΕΣΕΤΑΚ και του σχεδίου δράσης για την υλοποίησή της: μέσω της δημόσιας χρηματοδότησης παρέχονται και ενισχύσεις καινοτομίας για ΜμΕ (διαδικασία χρηματοδότησης - άρθρο 24 ν. 4310/2014).

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:

«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

- ✓ Ενισχύσεις για τη χρηματοδότηση επιχειρηματικού κινδύνου και νεοσύστατων επιχειρήσεων ΕΤΑΚ.

Παράλληλα και μεταξύ των καθεστώτων ενισχύσεων που προβλέπονται στο πλαίσιο του νέου αναπτυξιακού νόμου (και που διαφοροποιούνται μεταξύ τους ως προς την στόχευση, τους δικαιούχους, τις ενισχυόμενες δαπάνες, τα είδη των ενισχύσεων, τα ποσοστά των ενισχύσεων και τη διαδικασία εφαρμογής [το κάθε καθεστώς θα προκηρύσσεται αυτοτελώς με Υπουργική απόφαση]) προβλέπεται και καθεστώς που αφορά στις επενδύσεις καινοτομικού χαρακτήρα για ΜμΕ.

Το καθεστώς απευθύνεται σε ΜμΕ για την πραγματοποίηση επενδυτικών σχεδίων που θα αποσκοπούν στην παραγωγή καινοτόμων προϊόντων ή την εισαγωγή οργανωτικών και διαδικαστικών καινοτομιών (Αιτιολογική Έκθεση, σελ. 21-23). Πιο συγκεκριμένα, προβλέπεται η παροχή των ακόλουθων ενισχύσεων στα επενδυτικά σχέδια που υπάγονται στα καθεστάτα ενισχύσεων του ν. 4399/2016: α) φορολογική απαλλαγή (απαλλαγή από την καταβολή φόρου εισοδήματος επί των πραγματοποιούμενων προ φόρου κερδών), β) επιχορήγηση (δωρεάν παροχή από το Δημόσιο χρηματικού ποσού ως ποσοστού των δαπανών του επενδυτικού σχεδίου), γ) επιδότηση χρηματοδοτικής μίσθωσης (κάλυψη από το Δημόσιο τμήματος των καταβαλλόμενων δόσεων χρηματοδοτικής μίσθωσης για την απόκτηση καινούριου μηχανολογικού και λοιπού εξοπλισμού), δ) επιδότηση του κόστους της δημιουργούμενης απασχόλησης (κάλυψη από το Δημόσιο μέρους του μισθολογικού κόστους των νέων θέσεων εργασίας), ε) σταθεροποίηση του ισχύοντος κατά την ημερομηνία αίτησης υπαγωγής συντελεστή φορολογίας εισοδήματος νομικών προσώπων και νομικών οντοτήτων για δώδεκα (12) έτη από την ολοκλήρωση του επενδυτικού σχεδίου (αν μειωθεί ο συντελεστής εφαρμόζεται ο εκάστοτε μειωμένος συντελεστής), στ) χρηματοδότηση επιχειρηματικού κινδύνου μέσω ταμείου συμμετοχών.

Τα ανωτέρω είδη ενισχύσεων παρέχονται μεμονωμένα ή συνδυαστικά και σύμφωνα με τις δαπάνες των επενδυτικών σχεδίων των επιχειρήσεων. Στις επιλέξιμες δαπάνες εντάσσονται οι επενδυτικές δαπάνες για συμβουλευτικές υπηρεσίες σε ΜμΕ, οι δαπάνες εκκίνησης για τις υπό ίδρυση μικρές επιχειρήσεις, δαπάνες καινοτομίας για ΜμΕ, δαπάνες για διαδικαστική και οργανωτική καινοτομία για ΜμΕ, καθώς και οι δαπάνες για συνεργατικούς σχηματισμούς καινοτομίας – cluster καινοτομίας.

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:

«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

Αποδέκτες των ειδικών κατηγοριών ενισχύσεων είναι, μεταξύ άλλων: α) οι εξωστρεφείς ΜμΕ (που αύξησαν την εξωστρέφειά τους, δηλαδή το λόγο αξίας των εξαγωγών τους προς τον κύκλο εργασιών τους), β) καινοτόμες ΜμΕ (των οποίων οι δαπάνες E & A έχουν υπερβεί το 10% των λειτουργικών τους δαπανών), γ) ανεξάρτητες ΜμΕ που προχωρούν σε διαδικασία συγχώνευσης είτε με απορρόφηση είτε με δημιουργία νέας εταιρίας, δ) ΜμΕ που αύξησαν την απασχόλησή τους σε ποσοστό τουλάχιστον 10%.

Αξίζει να επισημανθεί ότι αναγνωρίζοντας τη σημασία της χρηματοδότησης, εκδόθηκε ο ν. 4429/2016 που προβλέπει τη σύσταση του «Ελληνικού Ιδρύματος Έρευνας και Καινοτομίας», ενός νομικού προσώπου ιδιωτικού δικαίου μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα που ανήκει στον ευρύτερο δημόσιο τομέα και λειτουργεί για την προώθηση της έρευνας και της καινοτομίας. Στόχος του νόμου, όπως επισημάνθηκε στο πλαίσιο της δημόσιας διαβούλευσης στην οποία ετέθη, είναι «η δημιουργία ενός νέου, ανεξάρτητου, ευέλικτου και αξιοκρατικού Οργανισμού για την αξιολόγηση και χρηματοδότηση της ποιοτικής έρευνας και της καινοτόμου επιχειρηματικότητας, με πόρους από το Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων (ΠΔΕ) και την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων (EIB)». Μεταξύ των σκοπών του είναι α) η χρηματοδότηση ερευνητικών προγραμμάτων στο πλαίσιο και της εθνικής στρατηγικής για την έρευνα και την καινοτομία και β) η υποστήριξη για τη δημιουργία νεοφυών επιχειρήσεων προς εκμετάλλευση ερευνητικών αποτελεσμάτων. Οι προβλεπόμενοι για την υλοποίηση των σκοπών του πόροι θα είναι πρόσθετοι εκείνων που είναι διαθέσιμοι από το ΕΣΠΑ 2014-2020 και όσων προέλθουν από τον Ορίζοντα 2020.

Σχετικά πρόσφατο χρηματοδοτικό εργαλείο είναι και το Ταμείο Επιχειρηματικών Συμμετοχών που ιδρύεται και χρηματοδοτείται με 260 εκ. ευρώ, κατόπιν σχετικής Συμφωνίας μεταξύ του Ευρωπαϊκού Ταμείου Επενδύσεων και της Ελληνικής Δημοκρατίας. Αφορά στη χρηματοδότηση ανεξάρτητων ταμείων διαχείρισης κεφαλαίων επιχειρηματικών συμμετοχών για τις πολύ μικρές, μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις. Η χρηματοδότηση του Ταμείου αυτού θα προέρχεται συνδυαστικά και

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:

«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

από τα Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά και Επενδυτικά Ταμεία και από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Στρατηγικών Επενδύσεων, κάτι που συμβαίνει πρώτη φορά στην Ελλάδα³⁶.

Τελευταία χρηματοδοτική μονάδα αποτελεί το «Ταμείο Επιχειρηματικότητας II» που συστάθηκε στο πλαίσιο του ΕΤΕΑΝ Α.Ε. στις 5 Δεκεμβρίου 2016 έχοντας ως σκοπό τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων μέσω της βελτίωσης της πρόσβασης αυτών σε χρηματοδότηση και ειδικότερο στόχο την ενίσχυση της πρόσβασης στη χρηματοδότηση για την ίδρυση νέων καινοτόμων, εξωστρεφών και δυναμικών επιχειρήσεων, για την ανάπτυξη υφιστάμενων επιχειρήσεων μέσω του τεχνολογικού και οργανωτικού εκσυγχρονισμού τους, την ενίσχυση της εξωστρέφειάς τους και την εισαγωγή καινοτομιών στην οργάνωση και λειτουργία τους, καθώς και για την ενδυνάμωση επιχειρήσεων ή άλλων οργανισμών που δραστηριοποιούνται στον τομέα της κοινωνικής οικονομίας. Το Ταμείο δύναται να επενδύσει σε περισσότερα από ένα Χρηματοδοτικά Μέσα, στο πλαίσιο των οποίων θα παρέχονται στους τελικούς αποδέκτες δάνεια, εγγυήσεις και μικροπιστώσεις για την επίτευξη των στόχων του Ταμείου, αλλά και να συμμετέχει σε επενδυτικές πλατφόρμες.

- Επικοινωνιακά (πληροφόρηση – προτροπή για δράση)

Τα εργαλεία αυτά έχουν ως στόχο την ενημέρωση των νεοφυών επιχειρήσεων και την ανάπτυξη των ικανοτήτων τους, τη δημιουργία δικτύου επαφών, την πρόσβαση σε χρηματοδοτικά εργαλεία και την εν γένει αποτελεσματική λειτουργία τους με στόχο την αύξηση της παραγωγικότητας και της ανταγωνιστικότητάς τους, αλλά και την ενίσχυση της εξωστρέφειάς τους. Μεταξύ αυτών είναι:

α) Πλατφόρμες / ιστοσελίδες ενημέρωσης κρατικών φορέων, αλλά και ιδιωτικής πρωτοβουλίας.

β) Ενημερωτικές δράσεις: ημερίδες, εκδηλώσεις, συνέδρια, συναντήσεις με σκοπό την ανταλλαγή πληροφοριών και τεχνογνωσίας, την επικαιροποίηση των γνώσεων, την ενημέρωση για τις δράσεις και τις ευκαιρίες που αναφέρονται και αφορούν στη νεοφυή επιχειρηματικότητα. Παράλληλα λειτουργούν και ως ένα μέσο προώθησης

³⁶ Βλ. <http://europedirect.eliamep.gr/ekkinisi-tou-neou-tamiou-epichirimatikon-symmetochon-chrimatodotisi-ypsous-260-ekat-evro/>.

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:
«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

της συνεργασίας των νεοφυών επιχειρήσεων μεταξύ τους, αλλά και με άλλους φορείς.

Τέτοιες εκδηλώσεις είναι (βλ. και Λαμπρόπουλος, 2016, σελ. 101):

- Open Coffee Athens
- Startup Weekend Athens
- Startup Grind Athens
- StartSmart
- Athens Startup Safari

γ) Διαγωνισμοί Επιχειρηματικότητας και Καινοτομίας:

- Ελληνικό Βραβείο Επιχειρηματικότητας (Hellenic Entrepreneurship Award)
- Διαγωνισμός «Καινοτομία και Επιχειρηματικότητα» της Εθνικής Τράπεζας
- MIT Enterprise Forum (MITEF) Greece Startup Competition
- Ennovation
- Angelopoulos Clinton GIU Fellowship

3.2.2.2.2 Όργανα εφαρμογής της δημόσιας πολιτικής

Στη συνέχεια δίνεται έμφαση στα όργανα εφαρμογής της πολιτικής ΕΤΑΚ (και στο πλαίσιο της Εθνικής Στρατηγικής Έρευνας και Καινοτομίας για την Έξυπνη Εξειδίκευση), αλλά και της αναπτυξιακής πολιτικής, που ασκούν σε μεγαλύτερο ή μικρότερο βαθμό επιρροή στην άσκηση και ανάπτυξη της καινοτόμου επιχειρηματικότητας. Αξίζει να σημειωθεί ότι οι φορείς υλοποίησης στο πλαίσιο των σχετικών δημόσιων πολιτικών, μπορεί να διαφοροποιούνται, να ταυτίζονται ή να δημιουργούν συνέργειες μεταξύ τους.

Έρευνα, Τεχνολογική Ανάπτυξη και Καινοτομία

Η υλοποίηση του ν. 4310/2014 ανήκει στα Υπουργεία, με εμπλεκόμενα τα Υπουργεία α) Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων, β) Οικονομικών και γ) Οικονομίας και Ανάπτυξης. Συντονιστικό ρόλο στο εγχείρημα έχει η Γενική Γραμματεία Έρευνας και Τεχνολογίας. «Η Γενική Γραμματεία Έρευνας και Τεχνολογίας έχει καθοριστικό ρόλο σε όλα τα στάδια σχεδιασμού, υλοποίησης και διαχείρισης των δράσεων [ΕΤΑΚ] που χρηματοδοτούνται. Ωστόσο η στόχευση των δράσεων, ο προσανατολισμός τους και τα

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:

«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

γενικά τους χαρακτηριστικά βασίζονται σε ένα μείγμα πολιτικών, εθνικών και ευρωπαϊκών, και συνεπώς η ΓΓΕΤ δεν είναι αποκλειστικά υπεύθυνη για τον σχεδιασμό των δράσεων» (Μητσός κ.α., 2015, σελ. 4).

Βασικοί φορείς υλοποίησης έρευνας και καινοτομίας, όπως επισημαίνεται και στο πλαίσιο της Εθνικής Στρατηγικής για την Έξυπνη Εξειδίκευση (σελ. 21839), είναι τα ιδρύματα ανώτατης εκπαίδευσης (Πανεπιστήμια και Τ.Ε.Ι.), τα δημόσια ερευνητικά κέντρα και οι επιχειρήσεις. Τα Περιφερειακά Επιστημονικά Συμβούλια Έρευνας και Καινοτομίας λειτουργούν ως συμβουλευτικά όργανα όχι μόνο για την υποστήριξη της Περιφέρειας και της ΓΓΕΤ κατά το σχεδιασμό, αλλά και για την υλοποίηση του ΕΣΕΤΑΚ και του Σχεδίου Δράσης σε περιφερειακό επίπεδο.

Η δημόσια διοίκηση και γραφειοκρατία μπορεί να αναπτύξει το δικό της ουσιαστικό ρόλο κατά το συντονισμό της εφαρμογής και την υλοποίηση της δημόσιας πολιτικής για την καινοτομία. Προβλέπεται ο Επιστημονικός Σύνδεσμος Έρευνας, Τεχνολογικής Ανάπτυξης και Καινοτομίας των φορέων της Κεντρικής Διοίκησης με τη ΓΓΕΤ, που είναι υπάλληλος ανά υφιστάμενη υπηρεσία ή εποπτευόμενο φορέα Υπουργείου, αλλά και Συντονιστική Επιτροπή ΕΤΑΚ, στην οποία συμμετέχουν οι Επιστημονικοί Σύνδεσμοι των φορέων της κεντρικής διοίκησης, διασφαλίζοντας την ομοιόμορφη εφαρμογή της πολιτικής, αλλά και την ανάδειξη ζητημάτων που ενδέχεται να προκύψουν κατά την εφαρμογή της

Εκτελεστικές αρμοδιότητες, στο πλαίσιο της Εθνικής Στρατηγικής Έρευνας και Καινοτομίας για την Έξυπνη Εξειδίκευση έχουν:

- α) το Τομεακό και Περιφερειακό Δίκτυο ΕΠ και ΠΕΠ για τη RIS3. Στο δίκτυο αυτό συμμετέχουν η Εθνική Αρχή Συντονισμού, η ΓΓΕΤ, οι αρμόδιοι για την υλοποίηση της RIS3 φορείς διαχείρισης των τομεακών και περιφερειακών ΕΠ, οι επιτελικές δομές ΕΣΠΑ των Υπουργείων και τα εμπλεκόμενα επιτελικά όργανα των Περιφερειών.
- β) φορείς διαχείρισης, όπως διαχειριστικές αρχές και φορείς που διαχειρίζονται δράσεις ΕΤΑΚ.
- γ) φορείς αρμόδιοι για την υλοποίηση των δράσεων ΕΤΑΚ, όπως ερευνητικοί φορείς και επιχειρήσεις.

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:

«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

Πολιτική ανάπτυξης και ενίσχυσης της ανταγωνιστικότητας – Νέος αναπτυξιακός νόμος

Αρμόδιοι φορείς για την υλοποίηση της πολιτικής ανάπτυξης και ενίσχυσης της ανταγωνιστικότητας στο πλαίσιο του αναπτυξιακού νόμου είναι σε επιτελικό επίπεδο η Γενική Γραμματεία Στρατηγικών και Ιδιωτικών Επενδύσεων, αλλά και η Ειδική Υπηρεσία Συντονισμού της Εφαρμογής Επιχειρησιακών Προγραμμάτων ως εθνική αρχή συντονισμού.

Ο χειρισμός των αιτήσεων για την υπαγωγή επενδυτικών σχεδίων, στο πλαίσιο του ν. 4399/2016, ανήκει, ανάλογα με το επιλέξιμο ύψος και τον τόπο υλοποίησης του εκάστοτε επενδυτικού σχεδίου, στις Διευθύνσεις Αναπτυξιακού Προγραμματισμού των Περιφερειών της Χώρας, στη Διεύθυνση Περιφερειακής Αναπτυξιακής Πολιτικής του ΥΠ.ΕΣ.Δ.Α. ή στη Γενική Διεύθυνση Ιδιωτικών Επενδύσεων του Υπουργείου Οικονομίας και Ανάπτυξης. Αρμόδια όργανα για την έκδοση των ατομικών αποφάσεων υπαγωγής στα καθεστάτα ενισχύσεων του ν. 4399/2016 είναι:

- α) ο Υπουργός Οικονομίας και Ανάπτυξης, για τα επενδυτικά σχέδια που υποβάλλονται στη Γενική Διεύθυνση Ιδιωτικών Επενδύσεων του Υπουργείου Οικονομίας και Ανάπτυξης,
- β) ο Υπουργός Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης, για τα επενδυτικά σχέδια που υποβάλλονται στη Διεύθυνση Περιφερειακής Αναπτυξιακής Πολιτικής του ΥΠ.ΕΣ.Δ.Α. και
- γ) οι Περιφερειάρχες, για τα επενδυτικά σχέδια που υποβάλλονται στις αντίστοιχες Διευθύνσεις Αναπτυξιακού Προγραμματισμού των Περιφερειών.

Ειδικά, ωστόσο, σε ό,τι αφορά τη νεοφυή επιχειρηματικότητα καθοριστικός είναι ο ρόλος της Γενικής Γραμματείας Βιομηχανίας, στο πλαίσιο της οποίας διαρθρώνεται η Γενική Διεύθυνση Βιομηχανικής και Επιχειρηματικής Πολιτικής. Μεταξύ των στρατηγικών σκοπών της Γενικής Διεύθυνσης είναι και η ενθάρρυνση και η στήριξη της πάσης μορφής και φύσεως επιχειρηματικότητας, όπως η καινοτομική επιχειρηματικότητα. Στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων της Διεύθυνσης Στήριξης ΜμΕ, προβλέπεται η εφαρμογή μέτρων, δράσεων, ενεργειών και προγραμμάτων για τη βελτίωση της επιχειρηματικότητας και της ανταγωνιστικότητας των ΜμΕ, καθώς και η μέριμνα σε συνεργασία με άλλα υπουργεία και φορείς για την προώθηση και εφαρμογή νέων σύγχρονων και αποτελεσματικών εργαλείων χρηματοδότησης, όπως είναι το Ταμείο Επιχειρηματικότητας και τα νέα σχήματα εγγυοδοσίας για

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:

«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

επιχειρήσεις και κυρίως για ΜμΕ που προωθούνται μέσω του ΕΤΕΑΝ, σε συνεργασία με τη ΓΓΒ, τα κεφάλαια επιχειρηματικών συμμετοχών (venture capital), οι μικροπιστώσεις (microfinance) και οι επιχειρηματικοί άγγελοι (business angles). Η ανωτέρω Διεύθυνση αποτελεί και το «Εθνικό Σημείο Αναφοράς» για θέματα συντονισμού πολιτικής και δράσεων για τη στήριξη και ενίσχυση των ΜμΕ. Παράλληλα και με επιχειρησιακό στόχο την ανάπτυξη της βιομηχανικής και επιχειρηματικής καινοτομίας με έμφαση στις ανάγκες των ΜμΕ, η Διεύθυνση Επιχειρηματικής Καινοτομίας και Νέων Τεχνολογιών διαμορφώνει εξειδικευμένα μέτρα, πολιτικές και διαδικασίες και υλοποιεί ειδικές ενισχύσεις και προγράμματα για τη στήριξη της επιχειρηματικής καινοτομίας σε κλαδικό ή / και περιφερειακό επίπεδο, την υποστήριξη δικτύων, πόλων, συνεργειών και συμπράξεων (επιχειρηματικής) καινοτομίας.

Πρέπει να επισημανθεί και η συνέργεια που αναπτύσσεται με τη Γενική Γραμματεία Εμπορίου και Προστασίας Καταναλωτή μέσω των Υπηρεσιών Μίας Στάσης για τη σύσταση εταιριών. Στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων της η Γενική Γραμματεία εφαρμόζει την κυβερνητική πολιτική στον τομέα του εμπορίου, με στόχο, μεταξύ άλλων, τη βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος, την προώθηση της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων και την εξασφάλιση συνθηκών υγιούς ανταγωνισμού, προς όφελος των επιχειρήσεων και των καταναλωτών.

Στο ανωτέρω πλαίσιο και για το συντονισμό και την εφαρμογή προγραμμάτων για την προώθηση της ανάπτυξης και της επιχειρηματικότητας, σημαντικός είναι ο ρόλος και της Γενικής Γραμματείας Δημοσίων Επενδύσεων και ΕΣΠΑ που έχει ως κύρια αρμοδιότητα τον συντονισμό και την εφαρμογή των αναπτυξιακών προγραμμάτων της χώρας, καθώς και την ενίσχυση της επενδυτικής δραστηριότητας του δημόσιου και ιδιωτικού τομέα ώστε να διασφαλιστεί η αποτελεσματική αξιοποίηση των πόρων των Ευρωπαϊκών Διαρθρωτικών και Επενδυτικών Ταμείων και της εθνικής συμμετοχής.

Μεταξύ των χρηματοδοτικών προτεραιοτήτων του ΕΣΠΑ είναι και η ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και της εξωστρέφειας των επιχειρήσεων και η μετάβαση στην ποιοτική επιχειρηματικότητα με αιχμή την καινοτομία και αύξηση της εγχώριας προστιθέμενης αξίας.

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:
«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

Εμπλεκόμενοι δρώντες

Σημαντική είναι και η παρουσία επαγγελματικών φορέων και ενώσεων και ως προς την παροχή τεχνογνωσίας και υποστήριξης στις επιχειρήσεις και τις νεοφυείς, μέσω συγκεκριμένων Τμημάτων τους ή Γραφείων Υποστήριξης, αλλά και με την έκδοση σχετικών Οδηγών, προκειμένου να παράσχουν πληροφόρηση για την επιχείρηση, ήδη από τη σύσταση της μέχρι και την αποτελεσματική λειτουργία της, εντάσσοντάς την στο σύγχρονο οικονομικό περιβάλλον και τις απαιτήσεις και τις προκλήσεις που αναφύονται σε αυτό.

Αξίζει να υπογραμμιστεί ο ρόλος των Μονάδων Καινοτομίας και Επιχειρηματικότητας Πανεπιστημίων, αλλά και των επιστημονικών οργάνων, εκπαιδευτικών κέντρων ή μονάδων καινοτομίας στο πλαίσιο φορέων, όπως η ΕΣΕΕ (με το Ινστιτούτο Εμπορίου και Υπηρεσιών και το Κέντρο Ανάπτυξης Ελληνικού Εμπορίου και Επιχειρηματικότητας [εκπαιδευτικό κέντρο της ΕΣΕΕ]) και η ΓΣΕΒΕΕ. Η Μονάδα Καινοτομίας και Συνεργατικών Σχηματισμών του ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ παρέχει υποστήριξη στις ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις (πολύ μικρές, μικρές και μεσαίες) μέσα από ένα ολοκληρωμένο πλέγμα υπηρεσιών, με προσανατολισμό στην ενίσχυση της καινοτομίας και των συνεργασιών (επιμόρφωση στην καινοτομία, διαμεσολάβηση καινοτομίας, τεχνοδιάγνωση/συγκριτική αξιολόγηση, πληροφόρηση καινοτομίας, διανοητική ιδιοκτησία, υποστήριξη συνεργατικών σχηματισμών)³⁷.

3.2.2.2.3 Διαδικασίες εφαρμογής της δημόσιας πολιτικής

Η δημόσια πολιτική ΕΤΑΚ υλοποιείται μέσω του σχεδίου δράσης που προβλέπεται στο ν. 4310/2014. Το Σχέδιο Δράσης για την υλοποίηση της ΕΣΕΤΑΚ προβλέπει, μεταξύ άλλων, μέτρα και διαδικασίες, όπως α) η εστίαση σε τομείς που αναδεικνύει η ΕΣΕΤΑΚ με την καλλιέργεια στενής, αμφίδρομης συνεργασίας μεταξύ ερευνητικών οργανισμών, τεχνολογικών φορέων, επιχειρήσεων και λοιπών φορέων, β) η ανάπτυξη

³⁷ Βλ. και τον Οδηγό Καινοτομίας για μικρές επιχειρήσεις – ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ που εκπονήθηκε στο πλαίσιο του Υποέργου 4 «Εφαρμογή δράσεων υποστήριξης των μικρών επιχειρήσεων σε θέματα καινοτομίας και μορφών συνεργασίας», της Πράξης «Δράσεις για την ενίσχυση του ρόλου της καινοτομίας και των μορφών συνεργασίας στις μικρές επιχειρήσεις του ΕΠ “Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού 2007-2013”».

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:

«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

συνεργειών ανάμεσα στο δημόσιο και τον ιδιωτικό τομέα και η αξιοποίηση των βέλτιστων διεθνών πρακτικών για τη διαμόρφωση πολιτικής ενθάρρυνσης εξειδικευμένων επιστημόνων ανά τον κόσμο να εγκατασταθούν και να εργαστούν στην Ελλάδα, γ) η αναδιάρθρωση και απλοποίηση των συστημάτων δημόσιας χρηματοδότησης των μη οικονομικών δραστηριοτήτων και των υπηρεσιών προώθησης της ανάπτυξης επιχειρηματικότητας με τη χρήση μέσων με επιχειρηματικό και επενδυτικό προσανατολισμό, όπως, ενδεικτικά, κινήτρων με τη μορφή κρατικών ενισχύσεων για την προσέλκυση επενδυτικών κεφαλαίων και εξειδικευμένων επιστημόνων, τη δημιουργία καινοτόμων επιχειρήσεων που αναπτύσσονται ταχέως, την κινητικότητα και την ανάπτυξη νέων μοντέλων συνεργασίας, δ) η παροχή κινήτρων ανταγωνισμού και ανάπτυξης καινοτομικών δράσεων προς την κατεύθυνση ενίσχυσης της ζήτησης για καινοτομικές λύσεις, (ενδεικτικά η αναμόρφωση της σχετικής νομοθεσίας και της αρχιτεκτονικής του επιχειρησιακού περιβάλλοντος, η αξιοποίηση των δημόσιων συμβάσεων), ενίσχυσης της αυτάρκειας και ανεξαρτησίας των δημόσιων ερευνητικών οργανισμών και ενίσχυσης ευρειών καινοτομικών δραστηριοτήτων, ε) η διαμόρφωση συνεκτικού και κατάλληλου νομικού, ασφαλιστικού, φορολογικού και ελεγκτικού πλαισίου για τους ερευνητικούς οργανισμούς στη βάση της ενθάρρυνσής τους, ενίσχυσης των οικονομικών δραστηριοτήτων τους μέσω της ανάπτυξης ερευνητικών και καινοτομικών δράσεων, της αξιοποίησης των ερευνητικών αποτελεσμάτων και των ίδιων πόρων τους. Παράλληλα, προβλέπεται και η συνεργασία ερευνητικών οργανισμών, επιχειρήσεων και λοιπών φορέων (άρθρο 37 ν. 4310/2014).

Σε ό,τι αφορά την ενίσχυση της επιχειρηματικότητας και με στόχο την απλοποίηση των διαδικασιών σύστασης των προσωπικών και κεφαλαιουχικών εταιρειών, προβλέφθηκαν ήδη στο πλαίσιο του ν. 3853/2010 οι Υπηρεσίες Μίας Στάσης. Με το ν. 4441/2016 επιδιώχθηκε η περαιτέρω απλοποίηση και βελτιστοποίηση υφιστάμενων διαδικασιών για τη σύσταση των εταιριών, η εισαγωγή νέων, αλλά και η πρόβλεψη του θεσμού της ηλεκτρονικής υπηρεσίας μίας στάσης. Στο πλαίσιο των υπηρεσιών μιας στάσης, μεταξύ άλλων, παραλαμβάνονται και ελέγχονται οι σχετικές αιτήσεις και έγγραφα, διενεργούνται έλεγχοι, χορηγείται αριθμός Γ.Ε.ΜΗ, όπου και καταχωρούνται τα σχετικά έγγραφα, εγγράφεται η εταιρεία στο φορολογικό μητρώο και αποδίδεται Α.Φ.Μ. και κλειδάριθμος TAXIS και εισπράττονται τα απαιτούμενα

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:

«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

γραμμάτια και τέλη. Αξίζει να σημειωθεί και η πρόβλεψη για το σύντομο (αυθημερόν ή το αργότερο την επόμενη εργάσιμη ημέρα) της διαδικασίας ελέγχου της αίτησης και της πληρότητας των εγγράφων, προελέγχου της επωνυμίας και του διακριτικού τίτλου, της εκτέλεσης των απαραίτητων ενεργειών, μεταξύ άλλων, για χορήγηση αριθμού Γ.Ε.ΜΗ. και απόδοση Α.Φ.Μ. και κλειδαρίθμου TAXIS, αλλά και της έκδοσης αντιγράφων της εταιρικής σύμβασης/καταστατικού και της ανακοίνωσης σύστασης της εταιρίας (υπό την προϋπόθεση ότι έχουν υποβληθεί από τους ενδιαφερόμενους τα απαραίτητα έγγραφα και έχει καταβληθεί το απαιτούμενο γραμμάτιο ή/και τέλος).

Έμφαση δίνεται στην ηλεκτρονικοποίηση των διαδικασιών, και στο πλαίσιο του ν. 4399/2016, όπου προβλέπεται η ηλεκτρονικοποίηση της διαδικασίας υποβολής και αξιολόγησης των επενδυτικών σχεδίων. Πιο συγκεκριμένα, το σύνολο των διαδικασιών που προβλέπονται στον ανωτέρω νόμο διενεργείται υποχρεωτικά μέσω του Πληροφοριακού Συστήματος Κρατικών Ενισχύσεων (Π.Σ.Κ.Ε.) του Υπουργείου Οικονομίας και Ανάπτυξης. Προβλέπεται υποχρεωτικά ηλεκτρονική υποβολή της αίτησης υπαγωγής και του οικείου φακέλου τεκμηρίωσης μέσω του Π.Σ.Κ.Ε., ενώ και ο αιτών ενημερώνεται ηλεκτρονικά για την παραλαβή και καταχώρισή τους, καθώς και για την απόρριψη της αίτησης για λόγους μη πληρότητας του φακέλου. Η απορριπτική απόφαση αναρτάται στο Π.Σ.Κ.Ε. και κοινοποιείται στο φορέα του επενδυτικού σχεδίου. Η επιλογή του αξιολογητή γίνεται από σχετικό Μητρώο με τυχαία ηλεκτρονική επιλογή μέσω Π.Σ.Κ.Ε. Η αξιολόγηση διενεργείται είτε με τη μέθοδο της συγκριτικής αξιολόγησης (αξιολόγηση του συνόλου των αιτήσεων που πληρούν τους όρους και τις προϋποθέσεις) είτε με τη μέθοδο της άμεσης αξιολόγησης (αυτοτελής αξιολόγηση κάθε νόμιμης και εμπρόθεσμης αίτησης υπαγωγής, με βάση την αρχή της χρονικής προτεραιότητας και τους διαθέσιμους πόρους) και το αποτέλεσμα της ελέγχεται από Επιτροπή Αξιολόγησης Επενδυτικών Σχεδίων. Εκδίδεται και δημοσιεύεται Οδηγός Αξιολόγησης Επενδυτικών Σχεδίων, ως εργαλείο για την αντικειμενική και ισότιμη αξιολόγησή τους³⁸.

³⁸ Οδηγός Αξιολόγησης Επενδυτικών Σχεδίων εκδόθηκε και στο πλαίσιο του επενδυτικού νόμου 3908/2011. Στο άρθρο 7 παρ. 8 του π.δ. 33/2011 που εκδόθηκε κατ' εφαρμογή του, προβλέπεται η σχετική έκδοσή του.

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:

«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

Με στόχο την επιτάχυνση των διαδικασιών και στο πλαίσιο του ν. 4399/2016 προβλέπονται σύντομες προθεσμίες, ήτοι:

- η διαδικασία του σταδίου ελέγχου πληρότητας και νομιμότητας ολοκληρώνεται εντός είκοσι (20) ημερών από την ημερομηνία λήξης του κύκλου υποβολής των αιτήσεων υπαγωγής (στην περίπτωση της συγκριτικής αξιολόγησης) ή από την ημερομηνία υποβολής της αίτησης υπαγωγής (στην περίπτωση της άμεσης αξιολόγησης)
- η διαδικασία αξιολόγησης ολοκληρώνεται εντός τριάντα (30) ημερών από την ολοκλήρωση του ελέγχου πληρότητας και νομιμότητας.³⁹

3.2.2.3 Αναζητώντας την αποτελεσματικότητα: αξιολόγηση της δημόσιας πολιτικής για τις νεοφυείς επιχειρήσεις

Σημαντικό εργαλείο για τη διαπίστωση της αποτελεσματικότητας της δημόσιας πολιτικής, αποτελεί η διαρκής παρακολούθηση των αποτελεσμάτων της και η αξιολόγησή της, αξιοποιώντας σχετικούς μηχανισμούς και εργαλεία, αλλά και επιβάλλοντας κυρώσεις.

3.2.2.3.1 Μηχανισμοί και διαδικασίες παρακολούθησης και αξιολόγησης

Στο πλαίσιο της πολιτικής ΕΤΑΚ, της Εθνικής Στρατηγικής Έρευνας και Καινοτομίας για την Έξυπνη Εξειδίκευση και του νέου αναπτυξιακού νόμου προβλέπονται μηχανισμοί και διαδικασίες παρακολούθησης και αξιολόγησης. Παράλληλα, με στόχο την αποτελεσματική παρακολούθηση υλοποίησης των επιμέρους δράσεων, προβλέπεται αξιολόγηση και έλεγχος ιδίως των οικονομικών εργαλείων που αξιοποιούνται για την εφαρμογή της δημόσιας πολιτικής.

³⁹ Σε σωστή κατεύθυνση κινείται και η πρόσφατη απόφαση για την ανάπτυξη πληροφοριακού συστήματος για το Μητρώο Δομών Ενεργού Στήριξης Νεοφυούς Επιχειρηματικότητας που ολοκληρώθηκε το Σεπτέμβριο 2016. Στόχος του μητρώου, σύμφωνα με την ανωτέρω απόφαση είναι η καταγραφή της ταυτότητας, των υπηρεσιών και του δυναμικού δομών και προγραμμάτων υποστήριξης επιχειρηματικότητας.

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:

«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

Ερευνα, Τεχνολογική Ανάπτυξη και Καινοτομία

Η ΕΣΕΤΑΚ υλοποιείται μέσω ενός Σχεδίου Δράσης, το οποίο επικαιροποιείται κάθε επτά έτη, σύμφωνα με το άρθρο 5 παρ. 2 του ν. 4310/2014. Παράλληλα, προβλέπονται: α) διαδικασία αξιολόγησης των έργων, μελετών και προγραμμάτων και δράσεων που υποβάλλονται από επιχειρήσεις, ερευνητικούς οργανισμούς και λοιπούς φορείς με την αξιοποίηση δεικτών μέτρησης της απόδοσης και της αποτελεσματικότητας των προτάσεων, ανάλογα με τη φύση και τους στόχους, στα οποία αφορούν τα έργα ΕΤΑΚ (ιδίως βασική ή εφαρμοσμένη έρευνα, η παραγωγή έργων ή παροχή υπηρεσιών) και την οικονομική βιωσιμότητά τους, β) Μητρώο Πιστοποιημένων Αξιολογητών στη ΓΓΕΤ των προτάσεων και της παρακολούθησης της εκτέλεσης των έργων ΕΤΑΚ, εκπόνησης μελετών και υλοποίησης προγραμμάτων⁴⁰. Η παρακολούθηση της υλοποίησης της ΕΣΕΤΑΚ ενισχύεται με το Πληροφοριακό Σύστημα Δημόσιας Χρηματοδότησης, στο πλαίσιο του οποίου προβλέπεται η υποστήριξη της εφαρμογής της δημόσιας χρηματοδότησης και η διασύνδεση και διαλειτουργικότητα με το Πληροφοριακό Σύστημα Κρατικών Ενισχύσεων (Π.Σ.Κ.Ε.) του Υπουργείου Οικονομίας και Ανάπτυξης⁴¹.

Για την αξιολόγηση προόδου της χώρας στην ΕΤΑΚ προβλέπονται και δείκτες μέτρησης της αποτελεσματικότητας (βλ. άρθρο 32 ν. 4310/2014) που κατηγοριοποιούνται: α) στις αξιολογούμενες δραστηριότητες των ερευνητικών οργανισμών (enablers), β) στις αξιολογούμενες ιδιωτικές δραστηριότητες και γ) στα αποτελέσματα που προκύπτουν, ως ακολούθως⁴²:

Α) Καταλύτες:

α) Ανθρώπινοι πόροι: αα) νέοι διδάκτορες, ββ) απόφοιτοι τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, γγ) απόφοιτοι δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (δεύτερος κύκλος),

⁴⁰ Βλ. ωστόσο και μελέτη για την αποτίμηση των δράσεων ΕΤΑΚ (για την περίοδο 2000-2007), όπου γίνεται αναφορά στην αρνητική άποψη των συμμετεχόντων για την καταλληλότητα των αξιολογητών (Μητσός κά., 2015). Η ΓΓΕΤ το 2015 επιφορτίστηκε με την αξιολόγηση των έργων και των προγραμμάτων, μέχρι την ολοκλήρωση της διαδικασίας για τη δημιουργία του μητρώου των πιστοποιημένων αξιολογητών, ενώ το ΕΚΤ έχει αρχίσει να αξιολογεί τα προγράμματα χρηματοδότησης (Tsioura et al., 2016, p. 5).

⁴¹ Μέσω του Π.Σ.Κ.Ε. διενεργείται υποχρεωτικά και το σύνολο των διαδικασιών που προβλέπεται στο ν.4399/2016 (επιτυγχάνοντας την ηλεκτρονικοποίηση και την επιτάχυνση διαδικασιών).

⁴² Πρόκειται για δείκτες μέτρησης αποτελεσματικότητας που αξιοποιούνται ήδη σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης, στο πλαίσιο του European Innovation Scoreboard.

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:

«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

β) Ανοικτά, άριστα και ελκυστικά ερευνητικά συστήματα: αα) Διεθνείς επιστημονικές (συν)δημοσιεύσεις, ββ) μη διδακτορικοί φοιτητές της ευρωπαϊκής ένωσης, γγ) αναφορές (citations) ανά ερευνητή και ανά θεματικό επιστημονικό πεδίο, δδ) σύνολο επιχορηγήσεων ανά ερευνητή.

γ) Χρηματοοικονομικά και οικονομική ενίσχυση: αα) δημόσια δαπάνη για έρευνα και ανάπτυξη, ββ) επενδύσεις κεφαλαίου επιχειρηματικών συμμετοχών.

Β) Ιδιωτικές δραστηριότητες:

α) Ιδιωτικές επενδύσεις: αα) δαπάνες για έρευνα και ανάπτυξη στον ιδιωτικό τομέα, ββ) δαπάνες για μη τεχνολογική/ερευνητική καινοτομία, γγ) διασυνδέσεις και επιχειρηματικότητα, δδ) ενδοεπιχειρησιακή καινοτομία σε μικρομεσαίες επιχειρήσεις, εε) συνεργασίες καινοτόμων μικρομεσαίων επιχειρήσεων, ζζ) δημόσιες ιδιωτικές (συν)δημοσιεύσεις.

β) Πνευματική ιδιοκτησία: αα) διεθνείς αιτήσεις για διπλώματα ευρεσιτεχνίας, ββ) αριθμός διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας, γγ) διεθνείς αιτήσεις για διπλώματα ευρεσιτεχνίας για την αντιμετώπιση κοινωνικών προκλήσεων, δδ) κοινοτικά εμπορικά σήματα, εε) κοινοτικά σχέδια.

Γ) Αποτελέσματα:

α) Καινοτόμοι οργανισμοί: αα) μικρομεσαίες επιχειρήσεις που εισάγουν καινοτόμα προϊόντα ή διαδικασίες, ββ) μικρομεσαίες επιχειρήσεις που εισάγουν εμπορικές/οργανωτικές καινοτομίες, γγ) καινοτόμες εταιρίες με υψηλό ρυθμό ανάπτυξης.

β) Οικονομικές επιπτώσεις: αα) απασχόληση σε δραστηριότητες της οικονομίας της γνώσης, ββ) συνεισφορά της εξαγωγής προϊόντων μεσαίας και υψηλής τεχνολογίας στο εμπορικό ισοζύγιο, γγ) εξαγωγές υπηρεσιών της οικονομίας της γνώσης, δδ) πωλήσεις νέων καινοτόμων προϊόντων, εε) έσοδα από άδειες χρήσης και διπλώματα ευρεσιτεχνίας από το εξωτερικό.

Παράλληλα, στο πλαίσιο της Εθνικής Στρατηγικής Έρευνας και Καινοτομίας για την Έξυπνη Εξειδίκευση (RIS3) προβλέπεται ένας μηχανισμός παρακολούθησης και αξιολόγησής της, τόσο σε εθνικό όσο και σε περιφερειακό επίπεδο, αξιοποιώντας δείκτες που διευκολύνουν την παρακολούθηση της προόδου κάθε προτεραιότητας και την αξιολόγηση των δράσεων με όρους αποτελεσματικότητας και αποδοτικότητας. Η παρακολούθηση της υλοποίησης της στρατηγικής θα γίνει από τη Γ.Γ.Ε.Τ., η οποία

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:

«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

θα υποβάλει ανά διετία εκθέσεις στην Εθνική Αρχή Συντονισμού, βασιζόμενη σε στοιχεία που προκύπτουν από το Ολοκληρωμένο Πληροφοριακό Σύστημα, όπου καταχωρούνται δεδομένα για τις παρεμβάσεις που υλοποιούνται στο πλαίσιο του ΕΣΠΑ 2014-2020, αλλά και από βάσεις δεδομένων που αφορούν στην ΕΤΑΚ, όπως η βάση του ΕΚΤ, του ΟΒΙ και της ΕΛΣΤΑΤ. Προβλέπεται η διενέργεια αξιολόγησης από ανεξάρτητους εμπειρογνώμονες και περιλαμβάνει τις απαντήσεις σε μία σειρά ερωτημάτων που αφορούν στην αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας και της αποδοτικότητας υλοποίησης και στην αποτίμηση της συνεχιζόμενης ορθότητας και συνέπειας της στρατηγικής⁴³. Οι δείκτες που θα αξιοποιηθούν στο πλαίσιο του μηχανισμού παρακολούθησης και αξιολόγησης της εθνικής στρατηγικής αφορούν σε δείκτες εκροών (προκειμένου να διαπιστωθεί η πρόοδος των δράσεων και επιλέγονται μέσα από το σύστημα Κοινών Δεικτών, όπως προβλέπονται στους Κανονισμούς των Διαρθρωτικών Ταμείων ΕΤΠΑ και ΕΚΤ), καθώς και σε δείκτες άμεσων αποτελεσμάτων που μετρούν τις αλλαγές στον τομέα παρέμβασης λόγω των χρηματοδοτούμενων δράσεων⁴⁴.

Πολιτική ανάπτυξης και ενίσχυσης της ανταγωνιστικότητας – Νέος αναπτυξιακός νόμος

Ο νέος αναπτυξιακός νόμος «προβλέπει ουσιαστικά βήματα για τη δυνατότητα αξιολόγησης των αποτελεσμάτων του, τόσο κατά τη διάρκεια υλοποίησής του (*on going evaluation*), όσο και εκ των υστέρων (*ex post evaluation*) που θα επιτρέψει να γίνουν και αντίστοιχες διορθωτικές κινήσεις» (Αιτιολογική Έκθεση σχεδίου νόμου, σελ. 21). Οι αρμόδιες υπηρεσίες υπό τον συντονισμό και σε συνεργασία με τη Γενική Γραμματεία Στρατηγικών και Ιδιωτικών Επενδύσεων, συλλέγουν, επεξεργάζονται και αναλύουν ποσοτικά και ποιοτικά δεδομένα των ενισχυόμενων επενδύσεων και συντάσσουν αναφορές σε ετήσια βάση, οι οποίες ενδεικτικά περιλαμβάνουν στοιχεία σχετικά με τους πόρους που διατέθηκαν, τις επενδύσεις που ενισχύθηκαν, τις θέσεις εργασίας που δημιουργήθηκαν ανά κλάδο και περιφέρεια, τα αποτελέσματα των ενισχύσεων στις επιχειρήσεις που τις λαμβάνουν, την επίδρασή τους στην ανάπτυξη

⁴³ Για μία αναλυτική καταγραφή των ερωτημάτων, βλ. Εθνική Στρατηγική για την Έξυπνη Εξειδίκευση, σελ. 21972-21973.

⁴⁴ Για μία αναλυτική καταγραφή των δεικτών, βλ. Εθνική Στρατηγική για την Έξυπνη Εξειδίκευση, σελ. 21975-21988.

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:

«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

και τις δημοσιονομικές επιπτώσεις. Παράλληλα, η εφαρμοζόμενη αναπτυξιακή πολιτική αξιολογείται και από το Αναπτυξιακό Συμβούλιο που υποβάλλει ετήσια έκθεση για την ανταγωνιστικότητα της ελληνικής οικονομίας στον Υπουργό Οικονομίας και Ανάπτυξης. Σχετικές εκθέσεις αξιολόγησης που αναδεικνύουν συγκεκριμένα πρακτικά προβλήματα και δυσλειτουργίες υποβάλλονται από την Επιτροπή Κοινωνικών Εταίρων και Δημόσιας Διοίκησης στην Επιστημονική Επιτροπή του Αναπτυξιακού Συμβουλίου.

Επιπροσθέτως, στο επίπεδο των οικονομικών εργαλείων που αξιοποιούνται για την υλοποίηση της πολιτικής, προβλέπονται:

- ✓ Ο έλεγχος των επενδυτικών σχεδίων που υπάγονται στα καθεστώτα ενισχύσεων κατά τη διάρκεια υλοποίησής τους, κατά την ολοκλήρωση και έναρξη της παραγωγικής λειτουργίας της επένδυσης και για την τήρηση των μακροχρόνιων υποχρεώσεων τους⁴⁵. Ο έλεγχος μπορεί να είναι «διοικητικός» (επί των εγγράφων του φακέλου) ή/και επιτόπιος, τακτικός (μετά από αίτηση του φορέα του επενδυτικού σχεδίου) ή έκτακτος (οποτεδήποτε κρίνεται απαραίτητο με απόφαση της υπηρεσίας), ενώ η εκάστοτε αρμόδια υπηρεσία διενεργεί έλεγχο πληρότητας της έκθεσης ελέγχου και της τήρησης των όρων της απόφασης υπαγωγής. Τα Όργανα Ελέγχου Επενδύσεων συγκροτούνται με απόφαση του αρμόδιου οργάνου για την έκδοση ατομικής απόφασης υπαγωγής.
- ✓ Παρακολούθηση της τήρησης των μακροχρόνιων υποχρεώσεων των φορέων υλοποίησης των επενδυτικών σχεδίων: σε ετήσια βάση με ηλεκτρονική υποβολή των στοιχείων και πρόβλεψη ετήσιου ελέγχου των στοιχείων σε τυχαίο δείγμα (ποσοστό 10% των επενδυτικών σχεδίων που υποβάλλουν στοιχεία).
- ✓ Κυρώσεις στο πλαίσιο του ν. 4399/2016 (άρθρο 23):
 - α) ανάκληση της απόφασης υπαγωγής,
 - β) ανάκτηση του συνόλου της ενίσχυσης, προσαυξημένου κατά το ποσό των νόμιμων τόκων από την εκάστοτε καταβολή,

⁴⁵ Για την αξιολόγηση των επενδυτικών σχεδίων προβλέπεται Μητρώο Αξιολογητών που προέρχονται από το Εθνικό Μητρώο Πιστοποιημένων Αξιολογητών του π.δ. 33/2011, βάσει ηλεκτρονικής κλήρωσης, και για την παρακολούθηση και τον έλεγχο των σχεδίων αυτών προβλέπεται Μητρώο Ελεγκτών, αξιοποιώντας το Εθνικό Μητρώο Πιστοποιημένων Ελεγκτών του π.δ. 33/2001.

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:

«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

γ) παρακράτηση ή ανάκτηση μέρους της ενίσχυσης, προσαυξημένου κατά το ποσό των νόμιμων τόκων από την εκάστοτε καταβολή,

δ) ολική ή μερική απώλεια του φορολογικού οφέλους ή καταβολή του συνόλου ή μέρους τυχόν μη αποδοθέντος φόρου προσαυξημένου κατά το ποσό των νόμιμων τόκων από το κάθε έτος χρήσης της ωφέλειας (σε περίπτωση αξιοποίησης από την επιχείρηση του κινήτρου της φορολογικής απαλλαγής),

ε) επιστροφή του πρόσθετου ποσού ενίσχυσης προσαυξημένου κατά ποσοστό 10%,

στ) επιβολή προστίμου σε περίπτωση μη υποβολής στοιχείων (όπου προβλέπεται), που μπορεί να κυμαίνεται μεταξύ 0,5 % έως 3% της ενίσχυσης που έχει εγκριθεί, για κάθε έτος μη τήρησης της υποχρέωσης υποβολής στοιχείων.

Πρέπει, τέλος, να επισημανθεί ότι και στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων των υπηρεσιών της Γενικής Γραμματείας Βιομηχανίας (Διεύθυνση Επιχειρηματικής Καινοτομίας και Νέων Τεχνολογιών) προβλέπεται α) η παρακολούθηση και αποτίμηση ενεργειών, πρωτοβουλιών και δράσεων που σχετίζονται με την επιχειρηματική καινοτομία, β) η καταγραφή, μελέτη και αξιολόγηση πολιτικών και δεικτών καινοτομίας με σκοπό την εκπόνηση συγκρίσιμων στοιχείων αναφοράς και δεικτών στον τομέα της πολιτικής επιχειρηματικής καινοτομίας, καθώς και η συλλογή, ανάλυση, κωδικοποίηση, αξιολόγηση και διάδοση πληροφοριών σε θέματα επιχειρηματικής καινοτομίας και οικο-καινοτομίας, γ) η παρακολούθηση σε εθνικό επίπεδο, των μηχανισμών αξιολόγησης (assessment) και συγκριτικής αξιολόγησης των επιδόσεων (benchmarking) για τη μέτρηση της προόδου στον τομέα της επιχειρηματικής καινοτομίας και η αποτίμηση ενεργειών και δράσεων άλλων δημόσιων και ιδιωτικών φορέων, που σχετίζονται με την επιχειρηματική καινοτομία, η αξιολόγηση των επιπτώσεων τους και, σε συνεργασία με το Τμήμα Σχεδιασμού και Συντονισμού, η υποβολή προτάσεων για τον καλύτερο και αποτελεσματικότερο συντονισμό τους.

3.2.2.3.2 Έλεγχος αποτελεσματικότητας της εφαρμογής των πολιτικών στον τομέα της καινοτόμου επιχειρηματικότητας

Η αποτελεσματική λειτουργία του οικοσυστήματος της καινοτόμου επιχειρηματικότητας εξαρτάται από πολλούς παράγοντες, όπως την επάρκεια του

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:

«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

θεσμικού πλαισίου, τα χρηματοδοτικά εργαλεία υποστήριξης και ανάπτυξης των νεοφυών επιχειρήσεων, το βαθμό υποστήριξης και ενίσχυσης της καινοτομίας. Αξιοποιώντας δείκτες καινοτομίας, μπορούν να εξαχθούν συμπεράσματα για τη νεοφυή επιχειρηματικότητα και το περιβάλλον μέσα στο οποίο αυτή αναπτύσσεται. Ως εκ τούτου, οι επιδόσεις του ελληνικού συστήματος καινοτομίας εξετάζονται υπό το πρίσμα της κατάταξής του στο διεθνές και ευρωπαϊκό στερέωμα με την αξιοποίηση δεικτών.

Τα εργαλεία μέτρησης της καινοτομίας εμφανίζονται για πρώτη φορά συστηματικά στο Oslo Manual κάνοντας αναφορά σε συγκριτικές μεθόδους συλλογής και ανάλυσης δεικτών και δεδομένων καινοτομίας και απεικονίζοντας στην εκάστοτε έκδοση του εγχειριδίου και τις κρατούσες αντιλήψεις για την καινοτομία (Σταθοπούλου, 2013, σελ. 10-11).

Στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης αξιοποιείται το Innovation Union Scoreboard ως τρόπος μέτρησης της καινοτομίας συγκριτικά στα κράτη μέλη της Ε.Ε. Το Innovation Union Scoreboard, γνωστό και ως European Innovation Scoreboard (EIS), κάνει διάκριση μεταξύ τριών τύπων δεικτών και οκτώ διαστάσεων της καινοτομίας, που περιλαμβάνουν συνολικά 25 δείκτες. Οι τρεις βασικοί τύποι δεικτών αναφέρονται (European Union Scoreboard 2016, p. 8):

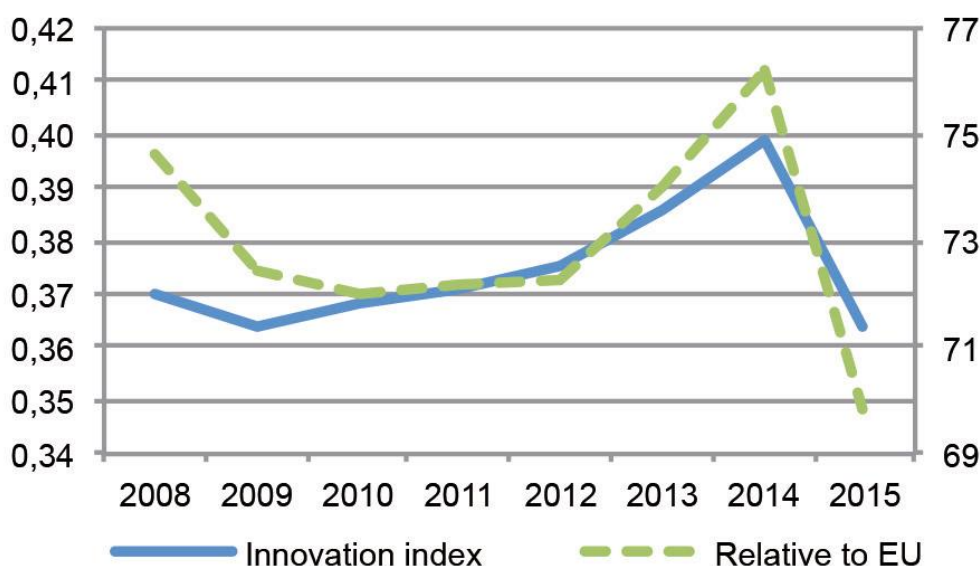
- α) στους παράγοντες διευκόλυνσης της καινοτομίας εκτός της επιχείρησης (enablers) και αφορούν i) στους ανθρώπινους πόρους, ii) στα ανοικτά, άριστα και ελκυστικά ερευνητικά συστήματα και iii) στη χρηματοδότηση και την υποστήριξη,
- β) στην επιχειρηματική δραστηριότητα που αφορά στο καινοτόμο εγχείρημα που αναλαμβάνουν οι επιχειρήσεις και εξειδικεύεται i) στις επενδύσεις επιχειρήσεων, ii) στις συνδέσεις και την επιχειρηματικότητα και iii) στα περιουσιακά στοιχεία διανοητικής ιδιοκτησίας,
- γ) στα αποτελέσματα που αφορούν στις επιπτώσεις των καινοτόμων δράσεων της επιχείρησης με δύο διαστάσεις καινοτομίας: i) παραγωγούς καινοτομίας (innovators) και ii) οικονομικά αποτελέσματα.

Τα κράτη μέλη κατηγοριοποιούνται σε τέσσερις ομάδες (performance groups) με βάση τη μέση επίδοσή τους στον τομέα της καινοτομίας: α) αυτοί που ηγούνται στον τομέα της καινοτομίας (πρωτοπόροι της καινοτομίας, innovation leaders) έχοντας

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:
«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

επιδόσεις πολύ υψηλότερες του μέσου όρου της Ε.Ε., β) αυτοί που ακολουθούν στον τομέα της καινοτομίας (ισχυροί καινοτόμοι, innovation followers) έχοντας επιδόσεις λίγο παραπάνω ή κοντά στο μέσο όρο της Ε.Ε., γ) αυτοί που βρίσκονται κάτω από το μέσο όρο της Ε.Ε. (με μέτριες επιδόσεις στην καινοτομία, moderate innovators) σε ποσοστό 50% έως 90% του ευρωπαϊκού μέσου όρου, όπως η Ελλάδα και δ) αυτοί που βρίσκονται πολύ κάτω του μέσου όρου της Ε.Ε. (με χαμηλές επιδόσεις στην καινοτομία, modest innovators). Η Ελλάδα βρίσκεται σε αυτή την ομάδα σύμφωνα με την έκθεση 2016, και στη 19^η θέση μεταξύ των 28 κρατών μελών της Ε.Ε., χωρίς διαφοροποίηση στην κατηγορία της ομάδας σε σχέση με τις αντίστοιχες των ετών 2014-2015, ωστόσο στο εσωτερικό της ομάδας η Ελλάδα ανέβηκε δύο θέσεις σε σχέση με το έτος 2015, αλλά είναι δύο θέσεις κατώτερη σε σχέση με το 2014.⁴⁶ Η πορεία του ελληνικού δείκτη καινοτομίας σε σχέση με τον αντίστοιχο ευρωπαϊκό, αναλύεται και στο σχήμα που ακολουθεί (Σχήμα 4).

Σχήμα 4. Ελληνικός δείκτης καινοτομίας σε σύγκριση με τον αντίστοιχο ευρωπαϊκό

Πηγή: European Innovation Scoreboard 2016

⁴⁶ Σύμφωνα και με την έκθεση έτους 2015 του Παρατηρητηρίου Έρευνας και Καινοτομίας του Κοινού Κέντρου Ερευνών της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, η Ελλάδα αποτελεί χώρα μέτριας καινοτομίας, με επιδόσεις που αντιστοιχούν στο 66 % του διάμεσου του δείκτη καινοτομίας της ΕΕ το 2014, σημειώνοντας πτώση κατά 5 ποσοστιαίες μονάδες σε σχέση με το 2013.

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:

«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

Πιο συγκεκριμένα, σύμφωνα με το European Union Scoreboard του έτους 2016, η Ελλάδα βελτίωσε τις επιδόσεις της στον τομέα της καινοτομίας μέχρι το 2014, ωστόσο το έτος 2015 ο δείκτης καινοτομίας υποχώρησε σημαντικά (κάτι που παρατηρείται βέβαια και στον ευρωπαϊκό μέσο όρο). Σε όλες τις διαστάσεις της καινοτομίας η Ελλάδα εμφάνισε επιδόσεις κατώτερες του μέσου ευρωπαϊκού όρου. Τα σχετικά δυνατά της σημεία είναι στους δείκτες «Ανθρώπινοι Πόροι» και «Παραγωγοί καινοτομίας». Η απόδοση με βάση τους δείκτες «Χρηματοδότηση και υποστήριξη» και «Περιουσιακά στοιχεία πνευματικής ιδιοκτησίας» είναι χαμηλή σε σχέση με τον ευρωπαϊκό μέσο όρο. Ιδιαίτερα χαμηλοί δείκτες επίδοσης αφορούν στις επενδύσεις σε κεφάλαια επιχειρηματικών συμμετοχών και στα έσοδα από άδειες χρήσης και ευρεσιτεχνίες από το εξωτερικό. Η Ελλάδα εμφανίζει επιδόσεις μεγαλύτερες του ευρωπαϊκού μέσου όρου στις διεθνείς επιστημονικές συνδημοσιεύσεις, στις δαπάνες για την καινοτομία που δεν συνδέονται με E & A, στις ΜμΕ με οργανωσιακή καινοτομία ή καινοτομία στο marketing και στις καινοτόμες ΜμΕ που συνεργάζονται με άλλες. Ωστόσο, αν και οι επιδόσεις στον τομέα των πνευματικών δικαιωμάτων υπολείπονται κατά πολύ του ευρωπαϊκού μέσου όρου, αυτή η διάσταση καινοτομίας γνώρισε τη μεγαλύτερη αύξηση (7%).⁴⁷

Στοιχεία παρέχονται και από τον Παγκόσμιο Δείκτη Καινοτομίας (Global Innovation Index) που δημοσιεύεται από το Cornell University, το INSEAD και τον Παγκόσμιο Οργανισμό Βιομηχανικής Ιδιοκτησίας (WIPO). Ο δείκτης αυτός εξετάζει την ικανότητα καινοτομίας 141 χωρών σε παγκόσμιο επίπεδο, αξιολογώντας 82 δείκτες σε επτά πυλώνες εισροών και εκροών⁴⁸. Πέντε πυλώνες εισροών αφορούν σε στοιχεία της εθνικής οικονομίας που διευκολύνουν τις δράσεις καινοτομίας, ήτοι οι Θεσμοί, το Ανθρώπινο Κεφάλαιο και η Έρευνα, οι Υποδομές, η Εξειδίκευση της Αγοράς και η Ποιότητα των Επιχειρηματικών Δικτύων και δύο πυλώνες εκροών που αφορούν στα αποτελέσματα της καινοτομίας: η Γνώση και τα Τεχνολογικά Προϊόντα της και η Δημιουργικότητα. Η θέση της Ελλάδας εμφανίζεται βελτιωμένη για το έτος 2016 (40^η), έναντι της θέσης που κατείχε το 2015 (45^η). Έχει καλές επιδόσεις στον πυλώνα που αφορά στο Ανθρώπινο Κεφάλαιο και την Έρευνα και πιο συγκεκριμένα στους δείκτες για την εκπαίδευση και την τριτοβάθμια εκπαίδευση, ενώ εμφανίζει αδύνατα

⁴⁷ Για μία ανάλυση των στοιχείων βλ. European Commission, 2016, p. 54.

⁴⁸ Βλ. <https://www.globalinnovationindex.org/about-gii>

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:

«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

σημεία στους πυλώνες «Ποιότητα Επιχειρηματικών Δικτύων» (Business Sophistication) (ιδιαίτερα σε ό,τι αφορά τα δίκτυα καινοτομίας και την αφομοίωση της γνώσης) και «Γνώση και Τεχνολογικά Προϊόντα» (Knowledge and Technology Outputs) (ιδιαίτερα στα αρχικά υποδείγματα χρησιμότητας, στο ρυθμό ανάπτυξης της ισοτιμίας αγοραστικής δύναμης, τις νέες επιχειρήσεις και τις μεγάλες και μεσαίες κατασκευές υψηλής τεχνολογίας, αν και έχει σχετικά υψηλή βαθμολογία στον αριθμό επιστημονικών και τεχνικών άρθρων και τον αριθμό των πιστοποιητικών ποιότητας κατά ISO 9001).

Ένα δείκτη καινοτομίας ανέπτυξε και το Γερμανικό Ινστιτούτο Οικονομικής Έρευνας DIW Berlin, ο οποίος αξιοποιήθηκε στο πλαίσιο σχετικής έρευνας της ΔιαΝέοσις και η τιμή του οποίου καθορίζεται από τις ελληνικές επιδόσεις στα ακόλουθα υποσυστήματα: α) εκπαίδευση (ποιότητα εκπαιδευτικού συστήματος και ικανότητας αύξησης των γνώσεων, ικανοτήτων και δεξιοτήτων εργαζομένων και επιχειρηματιών), β) έρευνα και ανάπτυξη (διπλώματα ευρεσιτεχνίας και δημοσιεύσεις, βασική και εφαρμοσμένη έρευνα), γ) δικτύωση (μεταξύ ερευνητικών ιδρυμάτων, πανεπιστημίων, επιχειρήσεων και άλλων συμμετεχόντων του συστήματος καινοτομίας), δ) χρηματοδότηση (διαθέσιμα δημόσια και ιδιωτικά κεφάλαια, βαθμός «ευκολίας» χρηματοδότησης έργων καινοτομίας), ε) ρύθμιση (καταλληλότητα, σταθερότητα, αξιόπιστες οικονομικές και δημοσιονομικές πολιτικές) και στ) ποιότητα διακυβέρνησης και ζήτηση για καινοτομία (δεκτικότητα της κοινωνίας στην καινοτομία και την αλλαγή, εμπιστοσύνη, θετική στάση) [ΔιαΝέοσις, 2016, σελ. 29 επ.]. Για την εξαγωγή ασφαλών συμπερασμάτων αξιοποιήθηκαν στοιχεία από διεθνείς και ευρωπαϊκές εκθέσεις (Global Competitiveness Report – World Economic Forum, The World Bank, Worldwide Governance Indicators – The World Bank, Eurostat, European Innovation Scoreboard) και χρησιμοποιήθηκαν ως μέτρο σύγκρισης χώρες της Ε.Ε. που παρουσιάζουν αντίστοιχες επιδόσεις και που είναι πρωτοπόρες στον τομέα της καινοτομίας, καθώς και η Ρωσία.

Τα δυνατά και αδύνατα σημεία που προέκυψαν, κατά την ανωτέρω έρευνα, για το ελληνικό σύστημα καινοτομίας και στο πλαίσιο κάθε υποσυστήματος έχουν ως ακολούθως:

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:

«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

Εκπαίδευση: το ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα απέχει αρκετά από το να ανταποκριθεί στις ανάγκες μιας ανταγωνιστικής οικονομίας, εκπαιδεύοντας ένα ανταγωνιστικό εργατικό δυναμικό. Αν και υπάρχει διαθεσιμότητα επαγγελματιών υψηλής εκπαίδευσης και ειδίκευσης (σε επίπεδο διδακτορικού), ωστόσο οι επιδόσεις είναι χαμηλές σε τομείς που συμβάλλουν αποφασιστικά στο σύστημα καινοτομίας, όπως οι φυσικές επιστήμες, τα μαθηματικά, η πληροφορική, η εφαρμοσμένη μηχανική, η βιομηχανική παραγωγή και οι κατασκευές.

Έρευνα και Ανάπτυξη: Οι δημόσιες και ιδιωτικές δαπάνες σε E&A κυμαίνονται σε χαμηλά επίπεδα. Κατά το έτος 2014, η Ελλάδα επένδυσε σε E&A ποσοστό 0,9 του ΑΕΠ. Οι επιχειρήσεις αδυνατούν να παράγουν νέα γνώση ή να αξιοποιήσουν την παραγόμενη από τα ερευνητικά ιδρύματα, ενώ και τα τελευταία εστιάζουν πολύ στη βασική έρευνα. Στα θετικά σημεία εντάσσεται η ύπαρξη ενός μικρού αριθμού ερευνητικών ιδρυμάτων που εστιάζουν στη βασική έρευνα αιχμής. Σε ό,τι αφορά τον αριθμό των αιτήσεων χορήγησης διπλώματος ευρεσιτεχνίας, οι ελληνικές επιδόσεις είναι χαμηλές. Παράλληλα, αν και υπάρχει ως ένα βαθμό άριστη βασική έρευνα (και πολλές επιστημονικές δημοσιεύσεις), το έλλειμμα εφαρμοσμένης έρευνας εμποδίζει τη σύνδεση της επιστημονικής γνώσης με καινοτόμα πρακτικά αποτελέσματα και τη μεταφορά τεχνογνωσίας στις επιχειρήσεις.

Δικτύωση: Αν και με βάση τα σχετικά στοιχεία φαίνεται ότι υπάρχει στην Ελλάδα ένας μικρός αριθμός καινοτόμων επιχειρήσεων που συνεργάζεται με ερευνητικά ιδρύματα, «τα ερευνητικά δίκτυα σπανίζουν και υπάρχει επί του παρόντος ελάχιστη συνεργασία ανάμεσα στη δημόσια έρευνα και την καινοτομία» (ΔιαΝέοσις, 2016, σελ. 42). Σε κάθε περίπτωση, προβληματική καθίσταται για την ανάπτυξη του συστήματος καινοτομίας η απουσία μεγάλων καινοτόμων επιχειρήσεων που μπορούν να κάνουν χρήση των οικονομικών κλίμακας και φάσματος. Το μικρό βαθμό διασύνδεσης της δημόσιας και ιδιωτικής έρευνας μαρτυρά ο μικρός αριθμός συνδημοσιεύσεων των ερευνητών του δημόσιου και του ιδιωτικού τομέα (αν και ο αριθμός των διεθνών συνδημοσιεύσεων είναι ικανοποιητικός, συνεπεία της ενσωμάτωσης της Ελλάδας στη διεθνή ακαδημαϊκή κοινότητα, εξαιτίας και του μεγάλου αριθμού εξαιρετικών Ελλήνων επιστημόνων που διαπρέπουν, ωστόσο, στο εξωτερικό).

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:

«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

Χρηματοδότηση: Ως πολύ περιορισμένη χαρακτηρίζεται στην Ελλάδα η χρηματοδότηση μέσω δανειοδότησης και κεφαλαίων επιχειρηματικού κινδύνου που έχει ως αποτέλεσμα την αδυναμία εισαγωγής καινοτόμων προϊόντων, μετατροπής της γνώσης σε εμπορεύσιμο προϊόν και τη λειτουργία νεοφυών επιχειρήσεων.

Ρύθμιση: Το επιχειρηματικό περιβάλλον στην Ελλάδα καλείται να αντιμετωπίσει εμπόδια, περιορισμούς και γραφειοκρατία που αφορούν εν γένει στις επιχειρήσεις (και όχι μόνο στις νεοφυείς), που σε ένα πρώτο επίπεδο παρεμποδίζουν τις επενδύσεις και τις εξαγωγές και σε ένα δεύτερο επίπεδο ωθούν την ελληνική επιχειρηματικότητα και το εργατικό δυναμικό στο εξωτερικό. Χαρακτηριστικό του θεσμικού πλαισίου είναι η πολυνομία που συμβάλλει στην αύξηση της διαφθοράς. Οι μηχανισμοί ελέγχου και καταπολέμησης της τελευταίας είναι αδύναμοι στην Ελλάδα, όπως προκύπτει και από σχετικές εκθέσεις. Παράλληλα, διαφαίνεται μία αδυναμία προστασίας δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας, καθυστερήσεις στην απονομή της δικαιοσύνης, αλλά και μία ασυνεπής εφαρμογή της φορολογικής νομοθεσίας. Ως εκ τούτου, *«πολλοί επιχειρηματίες –ακόμα και εάν έχουν αναπτύξει τις ιδέες τους στην Ελλάδα- ωθούνται να μεταφερθούν σε χώρες όπου έχουν περισσότερη νομική ασφάλεια και ένα περιβάλλον που ευνοεί την καινοτομία»* (ΔιαΝέοσις, 2016, σελ. 47).

Ποιότητα Διακυβέρνησης και Ζήτηση για Καινοτομία: Η Ελλάδα εμφανίζει χαμηλές επιδόσεις και στις δύο διαστάσεις που απεικονίζουν την ποιότητα του πολιτικού περιβάλλοντος, σύμφωνα με τους Παγκόσμιους Δείκτες Διακυβέρνησης, και στη διάσταση «Πολιτική Σταθερότητα και Μη Βία/Τρομοκρατία» και στη διάσταση «Αποτελεσματική Διακυβέρνηση». Παράλληλα, ο δείκτης «φόβος αποτυχίας» εμφανίζεται πολύ υψηλά αντανακλώντας την αρνητική αντίδραση της κοινωνίας απέναντι στα πρόσωπα που απέτυχαν στις επιχειρηματικές τους δραστηριότητες, αλλά και την επιφυλακτικότητα των επιχειρηματιών στο ρυθμιστικό πλαίσιο που αφορά στην πτωχευτική διαδικασία. Σε ό,τι αφορά τη ζήτηση για καινοτομία στην Ελλάδα, αυτή φαίνεται να είναι ασθενέστερη σε σχέση με άλλες χώρες και οι κρατικές αποφάσεις που αφορούν στις αγορές ενισχύουν σε μικρότερο βαθμό την καινοτομία (αν και οι επιχειρήσεις είναι πιο ανοικτές στην υιοθέτηση των νέων τεχνολογιών).

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:

«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

Σε εθνικό επίπεδο, επίσης, ενδιαφέρον παρουσιάζει η έρευνα που διενεργήθηκε από το Εθνικό Κέντρο Τεκμηρίωσης, αρμόδιο φορέα για την παραγωγή των επίσημων στατιστικών στοιχείων για την Έρευνα & Ανάπτυξη και την Καινοτομία στην Ελλάδα, σε συνεργασία με την Ελληνική Στατιστική Αρχή. Στο πλαίσιο της ανωτέρω έρευνας που έχει χρονικό σημείο αναφοράς την περίοδο 2010-2012, οι δείκτες καινοτομίας συνδέονται με τους τέσσερις «τύπους» καινοτομίας, ήτοι την παραγωγή ενός νέου για την επιχείρηση ή σημαντικά βελτιωμένου προϊόντος (αγαθού ή υπηρεσίας), την εφαρμογή μιας νέας ή βελτιωμένης διαδικασίας, την εφαρμογή μιας νέας ή σημαντικά βελτιωμένης οργανωσιακής μεθόδου και την εφαρμογή μιας νέας ή σημαντικά βελτιωμένης μεθόδου μάρκετινγκ. Αξίζει να σημειωθεί ότι στο ανωτέρω χρονικό πλαίσιο, το 52,53% των ελληνικών επιχειρήσεων εμφανίζονται καινοτόμες σε τουλάχιστον έναν από τους παραπάνω τύπους καινοτομίας, κατατάσσοντας την Ελλάδα στην 11^η θέση μεταξύ των 28 κρατών μελών και πάνω από τον ευρωπαϊκό μέσο όρο (48,9%) (Ε.Κ.Τ., 2015, σελ. 24 επ.).

Πέρα από τους δείκτες καινοτομίας, συμπεράσματα για το περιβάλλον μέσα στο οποίο αναπτύσσονται και δραστηριοποιούνται οι νεοφυείς επιχειρήσεις μπορούν να προσφέρουν και δείκτες στο πλαίσιο εκθέσεων που αφορούν στην επιχειρηματικότητα. Σύμφωνα με την ετήσια έκθεση για το έτος 2014 του Ιδρύματος Οικονομικών και Βιομηχανικών Ερευνών για λογαριασμό του Παγκόσμιου Παρατηρητηρίου Επιχειρηματικότητας (Global Entrepreneurship Monitor – G.E.M.), η επιχειρηματικότητα αρχικών σταδίων (επιχειρήσεις που λειτουργούν έως 42 μήνες – σε αντιδιαστολή με την καθιερωμένη επιχειρηματικότητα), κατηγορία στην οποία ανήκει η συντριπτική πλειοψηφία των νεοφυών επιχειρήσεων, καταγράφει σημαντική βελτίωση με το δείκτη να βρίσκεται στο 7,75% (από το 5,2% το έτος 2013), γεγονός που αποτελεί ένδειξη για ανάκαμψη της επιχειρηματικής δραστηριοποίησης στην Ελλάδα (Ιωαννίδης, 2015). Ωστόσο, στο πλαίσιο σχετικής έκθεσης για το 2015, το ποσοστό του πληθυσμού ηλικίας 18-64 ετών που βρισκόταν το 2015 σε αρχικά στάδια επιχειρηματικής ενεργοποίησης (συμπεριλαμβανομένης της αυτοαπασχόλησης) υποχωρεί στο 6,7%, ενώ μόλις 12,3% των επιχειρηματιών αρχικών σταδίων δηλώνουν ότι χρησιμοποιούν εντελώς νέες τεχνολογίες στην παραγωγή / παροχή των προϊόντων / υπηρεσιών τους. Το θετικό στοιχείο που προκύπτει για το έτος 2015 αφορά στην εξωστρέφεια των νέων εγχειρημάτων, καθώς

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:

«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

μόνος ένας στους τρεις δηλώνει ότι απευθύνεται αποκλειστικά στην εγχώρια αγορά, έναντι 39,4% στις χώρες καινοτομίας. Παρόλα αυτά και στο πλαίσιο αυτής της έρευνας αναδεικνύεται η υψηλή επίδοση της Ελλάδας ως προς το φόβο της επιχειρηματικής αποτυχίας. Επισημαίνεται ως ανασταλτικός παράγοντας για την έναρξη νέας επιχειρηματικής δραστηριότητας, από το 64,2% του πληθυσμού, ποσοστό που αγγίζει το 80% αν εστιάσουμε στους επιχειρηματίες αρχικών σταδίων (Τσακανίκας, 2016).

Επιπροσθέτως, σύμφωνα με την έκθεση της Παγκόσμιας Τράπεζας “Doing Business” 2017, που αφορά στο βαθμό ευκολίας ή δυσκολίας για έναν επιχειρηματία να ξεκινήσει και να λειτουργήσει μία ΜμΕ σε μία χώρα, όταν ακολουθεί τους σχετικούς κανονισμούς, η Ελλάδα κατέχει την 61^η θέση μεταξύ των 190 χωρών σε ό,τι αφορά τη διευκόλυνση της επιχειρηματικότητας (ease of doing business rank). Αξίζει να σημειωθεί ότι, σε σχέση με την αντίστοιχη έκθεση 2016, η Ελλάδα εμφανίζεται σε χειρότερη θέση στους περισσότερους δείκτες, όπως απεικονίζεται και στον κατωτέρω πίνακα (Πίνακας 8):

Πίνακας 8. Κατάταξη της Ελλάδας βάσει δεικτών στο πλαίσιο της έκθεσης της Παγκόσμιας Τράπεζας “Doing Business”

Δείκτης	2016	2017	Αλλαγή
Διευκόλυνση επιχειρηματικότητας (ease of doing business rank)	61	58	-3
Ίδρυση επιχείρησης (starting a business)	56	49	-7
Διαχείριση αδειών κατασκευής (dealing with construction permits)	58	55	-3
Παροχή ηλεκτρικής ενέργειας (getting electricity)	52	46	-6
Καταχώριση περιουσιακών	141	144	+3

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:
 «Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

στοιχείων (registering property)			
Λήψη πίστωσης (getting credit)	82	78	-4
Προστασία μειοψηφούντων επενδυτών (protecting minority investors)	42	40	-2
Πληρωμή φόρων (paying taxes)	64	62	-2
Διασυνοριακές εμπορικές συναλλαγές (trading across borders)	29	29	-
Εκτέλεση συμβάσεων (enforcing contracts)	133	131	-2
Πτωχευτική διαδικασία (resolving insolvency)	52	52	-

Πηγή: The World Bank, Doing Business (2016)(2017)

Όπως διαφαίνεται, η Ελλάδα βελτίωσε τη θέση της σε σχέση με το δείκτη που αφορά στην καταχώριση περιουσιακών στοιχείων και παραμένει σταθερή στην κατάταξη στον τομέα των διασυνοριακών συναλλαγών και την πτωχευτική διαδικασία, ενώ σε ό,τι αφορά τους λοιπούς δείκτες η θέση της επιδεινώθηκε, με αξιοσημείωτη την πτώση της κατά επτά θέσεις στην κατάταξη, σε ό,τι αφορά την ευκολία ίδρυσης μιας επιχείρησης.

3.2.3 Ζητήματα/προβλήματα σχεδιασμού, υλοποίησης και αξιολόγησης της εφαρμογής της δημόσιας πολιτικής

3.2.3.1 Στρεβλώσεις και πρακτικές αδυναμίες του πλαισίου ρύθμισης – λειτουργίας του πεδίου της καινοτόμου επιχειρηματικότητας

Τα εμπόδια όπως παρουσιάζονται και από τους ίδιους τους εκπροσώπους των startups⁴⁹ κατηγοριοποιούνται στους ακόλουθους τομείς που δεν λειτουργούν ανεξάρτητα, αλλά συνδέονται μεταξύ τους και αλληλεπιδρούν:

⁴⁹ Βλ. και <http://www.kemel.gr/articles/startups-ti-fovoyntai-poy-elpizoyn-oi-neoi-epiheirimaties>

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:

«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

α) Δημοσιονομική Κρίση: διαμόρφωση αντιανταγωνιστικού περιβάλλοντος, capital controls (αδυναμία για συγκεκριμένη περίοδο δρομολόγησης των συναλλαγών μέσω πιστωτικών καρτών, ειδικά στις περιπτώσεις που η εταιρεία που πραγματοποιεί την εκκαθάριση των συναλλαγών βρίσκεται στο εξωτερικό [βλ. Taxibeat] ή σε περιπτώσεις πληρωμών για servers και υπηρεσίες cloud στο εξωτερικό), πλήγμα στην αξιοπιστία και φερεγγυότητα των ελληνικών επιχειρήσεων έναντι ξένων προμηθευτών, καθυστερήσεις στην εξόφληση των οφειλών του δημοσίου, επιδείνωση συνθηκών δανεισμού (δύσκολη η χορήγηση δανείων από τις τράπεζες). «Οι ελληνικές επιχειρήσεις έχουν αποκοπεί τόσο από τις εγχώριες όσο και από τις ξένες πηγές πίστης και ρευστότητας» (KEME, 2016).

β) Θεσμικά εμπόδια: έλλειψη σταθερού φορολογικού και νομοθετικού πλαισίου, γραφειοκρατία, απουσία διαλειτουργικότητας μεταξύ φορέων του δημοσίου. «Η ελληνική φορολογική νομοθεσία δεν παρέχει καμία ειδική για τις καινοτόμες startups (του τεχνολογικού τομέα) ρύθμιση. Αντίθετα παρέχονται κάποια γενικά κίνητρα, τα οποία είναι πολύ αμφίβολο εάν είναι ελκυστικά για μια νέα επιχείρηση»⁵⁰. Όπως υπογραμμίζεται και από την Ελληνική Ένωση Νεοφυών Επιχειρήσεων, οι start up εταιρίες δεν διέπονται από συγκεκριμένο και στοχευμένο στις ανάγκες τους θεσμικό πλαίσιο λειτουργίας, παρά τις σχετικές συνεχείς διαβουλεύσεις με τους αρμόδιους φορείς. Αν και η Ελλάδα έχει, σε επίπεδο Έ.Ε. τον υψηλότερο αριθμό νεοϊδρυθέντων επιχειρήσεων υψηλής τεχνολογίας, το μεγαλύτερο ποσοστό αυτών, είτε παύει τη λειτουργία μετά από λίγο καιρό, είτε μεταφέρεται σε χώρες με ευνοϊκό φορολογικό περιβάλλον⁵¹.

γ) Χρηματοδότηση – προβληματική η ταχύτητα ένταξης σε προγράμματα του ΕΣΠΑ, αλλά εν γένει και το ποσό που διοχετεύεται στην πραγματική οικονομία και τις νεοφυείς επιχειρήσεις. Επισημαίνεται ότι στο πλαίσιο της προκήρυξης του προγράμματος ΕΣΠΑ για τις νεοφυείς επιχειρήσεις, οι αιτήσεις ανήλθαν στις 5.600 για επενδυτικά σχέδια προϋπολογισμού 318 εκ. ευρώ, όταν ο προϋπολογισμός του προγράμματος είναι 72 εκ. ευρώ⁵².

⁵⁰ Βλ. <http://www.epixeiro.gr/start-up>

⁵¹ Βλ. <http://www.kathimerini.gr/866834/article/oikonomia/ellhnikh-oikonomia/xwris-plaisio-leitoyrgias-oi-start-up-etairies>

⁵² Βλ. <http://www.kathimerini.gr/863830/article/oikonomia/epixeirhseis/h-forologia-pnigei-tis-ellhnikes-startups>

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:

«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

Προς αυτή την κατεύθυνση κινείται και η έρευνα με ερωτηματολόγιο σε εθνικούς εμπειρογνώμονες (national entrepreneurship experts) της επιχειρηματικότητας που διενεργήθηκε στο πλαίσιο του GEM και παρουσιάστηκε σε σχετική μελέτη του IOBE⁵³. Όπως προκύπτει από την ανάλυση *«η χαμηλή δυναμική της ελληνικής επιχειρηματικότητας ερμηνεύεται σε ένα βαθμό από τις επιπτώσεις της κρίσης κυρίως όμως οφείλεται σε δομικές/διαρθρωτικές αδυναμίες της χώρας που έχουν να κάνουν με τη γραφειοκρατία, το ασταθές φορολογικό πλαίσιο αλλά και τη μη διαθεσιμότητα ή μη αποτελεσματική λειτουργία μηχανισμών προώθησης και υποστήριξης της επιχειρηματικότητας»* (Τσακανίκας κá, ó.π., σελ. 87).

Κοινή διαπίστωση αποτελεί η αδυναμία του κράτους να σταθεί αρωγός των νέων επιχειρηματικών προσπαθειών. Η αδυναμία αυτή αφορά και στο πολιτικό σύστημα που επιχειρεί να εντάξει τη νεοφυή επιχειρηματικότητα σε μία αναπτυξιακή πολιτική με τρόπο αποσπασματικό, αλλά και στο διοικητικό σύστημα/τους κρατικούς φορείς. Παράλληλα η γραφειοκρατία και το φορολογικό πλαίσιο δημιουργούν προσκόμματα στη χρηματοδότηση μιας startup από διεθνή κεφάλαια, χωρίς να παραγνωρίζεται, βέβαια, η συμβολή στον τομέα της χρηματοδότησης των Jeremie Funds, καθώς και των ανεξάρτητων ιδιωτικών φορέων. Η συμβουλευτική υποστήριξη από «θερμοκοιτίδες» και «επιταχυντές», που παρέχουν υποδομές και υπηρεσίες στους νέους επιχειρηματίες κινείται στη σωστή κατεύθυνση, αλλά δεν μπορεί να θεωρηθεί πανάκεια, υποκαθιστώντας τον υποστηρικτικό ρόλο του κράτους.

Τα προβλήματα, ωστόσο, που ανακύπτουν κατά την ανάπτυξη της νεοφυούς επιχειρηματικότητας δεν αφορούν μόνο εξωγενείς παράγοντες, το περιβάλλον μέσα στο οποίο αναπτύσσεται, αλλά και ενδογενείς και πιο συγκεκριμένα στην ικανότητα προσαρμογής των υποψήφιων επιχειρηματιών στη νέα πραγματικότητα. Αν και υπάρχει στην Ελλάδα υψηλής ποιότητας ειδικευμένο ανθρώπινο δυναμικό, απουσιάζει η γνώση της εμπορικότητας, εμποδίζοντας να αξιοποιηθεί επιχειρηματικά μια ιδέα ή μια ερευνητική προσπάθεια.

⁵³ Για μία ανάλυση της έρευνας και των αποτελεσμάτων της, βλ. Τσακανίκας κá, (2016), σελ. 73-88.

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:
«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

3.2.3.2 Προβλήματα και ελλείψεις που αναφέρονται στα διάφορα στάδια του κύκλου πολιτικής

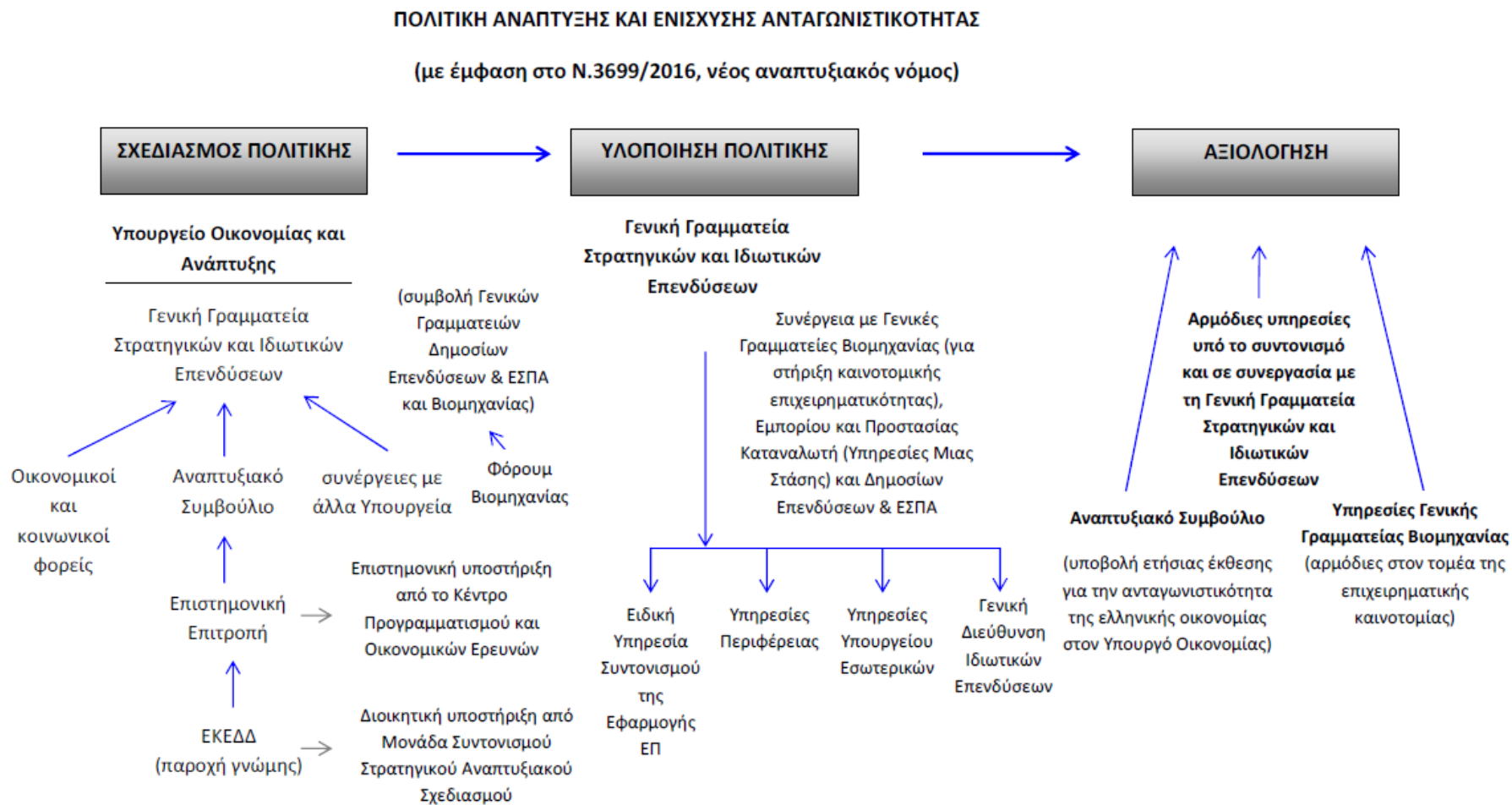
Η Εθνική Στρατηγική για την Έξυπνη Εξειδίκευση «αποτελεί το έγγραφο που περιέχει τα περισσότερα μέτρα για τη στήριξη της E&A, της καινοτομίας και της συνεργασίας δημόσιου και ιδιωτικού τομέα, και τα οποία προγραμματίζονται για την περίοδο 2015-2020» (Tsirouri et al., 2016, σελ. 2). Ωστόσο, σε ό,τι αφορά την καινοτόμο επιχειρηματικότητα παρατηρείται ότι πρόκειται για δύο παράλληλα συστήματα δημόσιας πολιτικής (οι νεοφυείς επιχειρήσεις στο πλαίσιο της δημόσιας πολιτικής για την έρευνα, την τεχνολογική ανάπτυξη και την καινοτομία και για την ανάπτυξη και την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας). Παράλληλα, «τα βασικά εμπόδια επιχειρηματικής δραστηριοποίησης στην Ελλάδα σε σημαντικό βαθμό εκπορεύονται από την έλλειψη ενός γενικότερου πλαισίου εθνικών πολιτικών για την επιχειρηματικότητα» (Τσακανίκας κ.α., ό.π., σελ. 87).

Ως εκ τούτου, δεν υπάρχει μία στοχευμένη δημόσια πολιτική που θέτει στο επίκεντρο τις νεοφυείς ΜμΕ, κάτι που εξ ορισμού δεν προεξοφλεί την αποτυχία της πολιτικής, λαμβάνοντας υπόψη ότι και η καινοτομία και η επιχειρηματικότητα μπορούν να διατρέχουν οριζόντια διάφορες πολιτικές. Στην περίπτωση αυτή, όμως, καθίσταται αδήριτη η ανάγκη για πρόβλεψη αποτελεσματικού συντονισμού μέσω και της ύπαρξης ενός συντονιστικού οργάνου.

Τα ανωτέρω συστήματα δημόσιας πολιτικής απεικονίζονται στα σχήματα που ακολουθούν (Σχήματα 5,6,7).

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:
 «Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

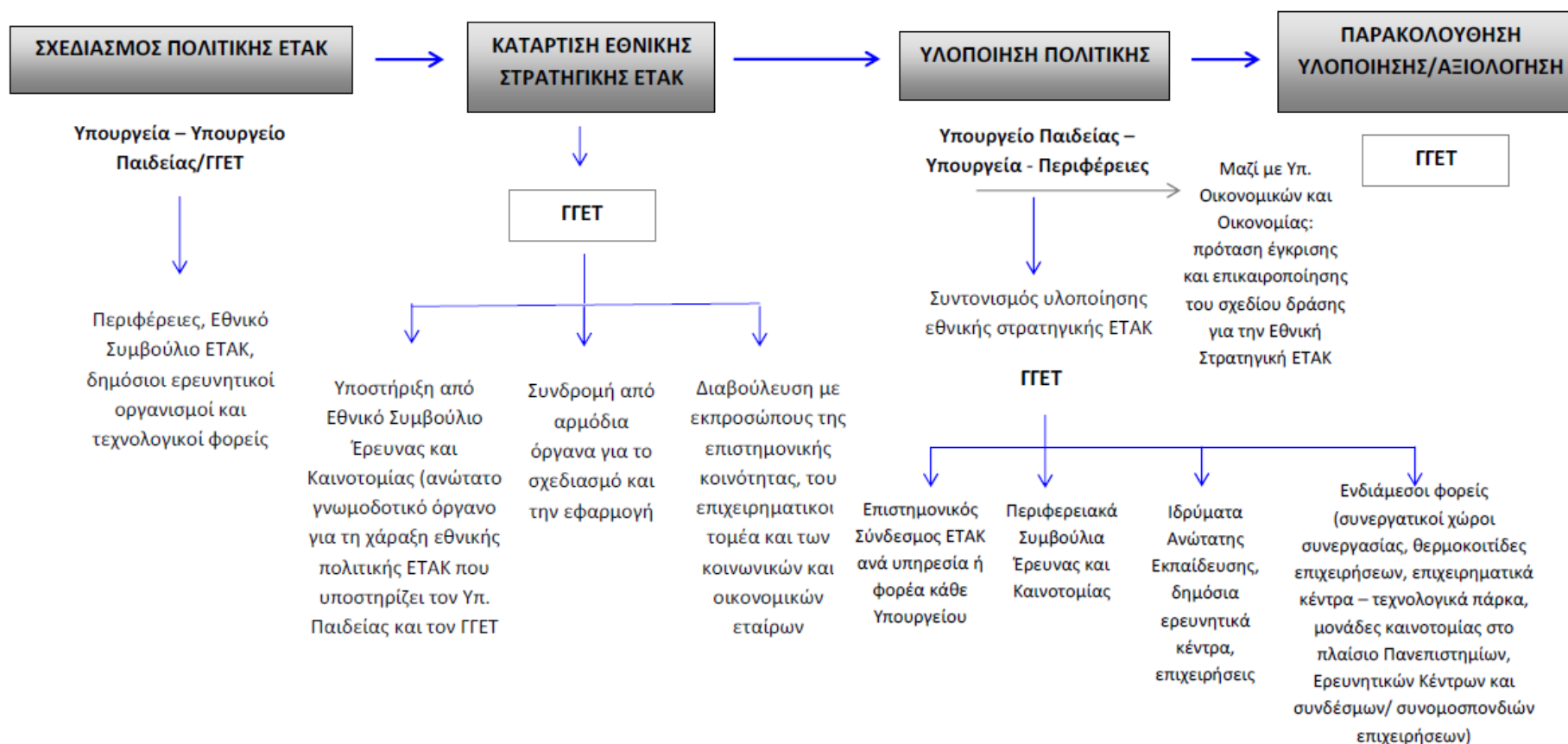
Σχήμα 5. Απεικόνιση συστήματος δημόσιας πολιτικής για την ανάπτυξη και ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:
 «Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

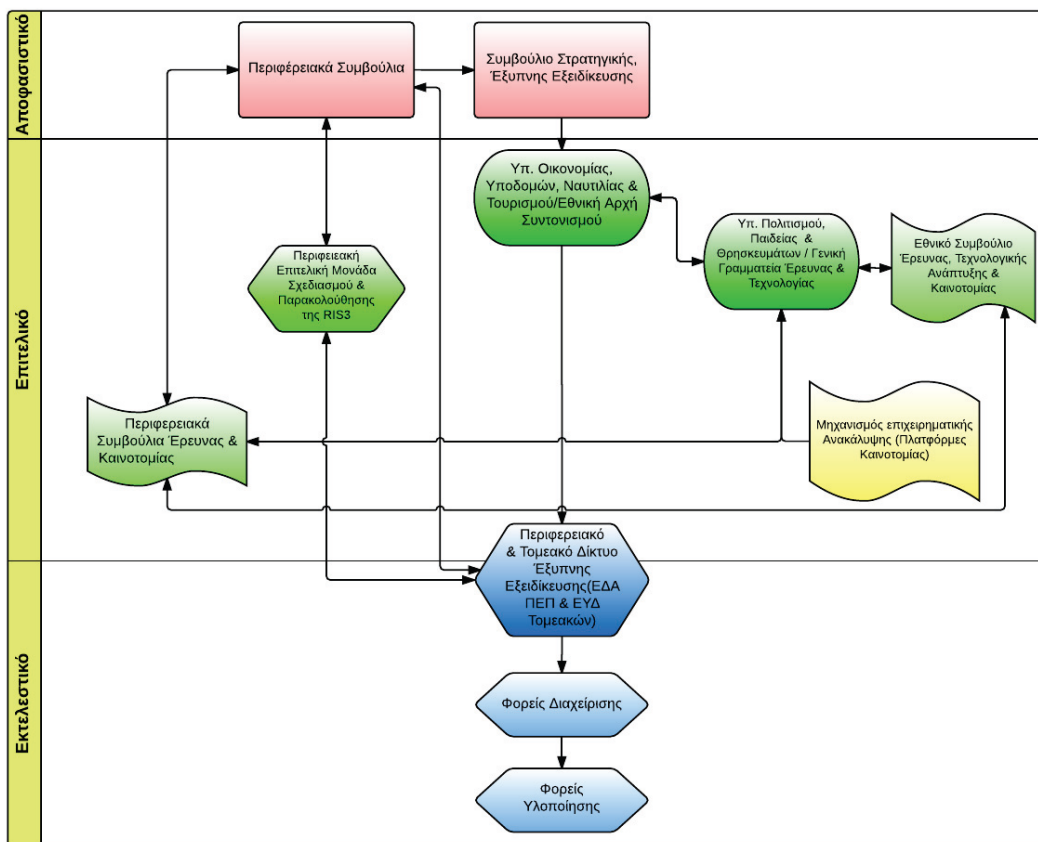
Σχήμα 6. Απεικόνιση συστήματος δημόσιας πολιτικής ΕΤΑΚ

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΡΕΥΝΑ, ΤΗΝ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ (ΕΤΑΚ)

Σχήμα 7. Σύστημα Διακυβέρνησης της Εθνικής Στρατηγικής της Έξυπνης Εξειδίκευσης

ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΕΞΥΠΝΗΣ ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΣΗΣ

Πηγή: ΓΓΕΤ, Εθνική Στρατηγική Έρευνας και Καινοτομίας για την Έξυπνη Εξειδίκευση 2014-2020, RIS3

Διαρθρωτικές αδυναμίες

Το εθνικό σύστημα καινοτομίας είναι «εξαιρετικά κατακερματισμένο, με τους επιμέρους οργανισμούς που το συγκροτούν να κινούνται με διαφορετικές ταχύτητες, προσανατολισμούς, ικανότητες αφομοίωσης και παραγωγής καινοτομίας» (Βουδούρη κά, 2013, σελ. 12). Ως προβληματικός μπορεί ενδεχομένως να αναδειχθεί και ο κατακερματισμός της αρμοδιότητας σχεδιασμού και υλοποίησης της ΕΣΕΤΑΚ σε περισσότερους του ενός φορείς της κεντρικής διοίκησης, καθώς και το γεγονός ότι οι ίδιοι φορείς εμπλέκονται και στο σχεδιασμό και στην υλοποίηση.

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:

«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

Πιο συγκεκριμένα, οι διαρθρωτικές αδυναμίες που χαρακτηρίζουν το σύστημα ΕΤΑΚ (Εθνική Στρατηγική για την Έξυπνη Εξειδίκευση, σελ. 21874) αφορούν σε⁵⁴:

- α) απουσία μακροπρόθεσμων στρατηγικών αναπτυξιακών επιλογών της χώρας,
- β) ασάφεια ως προς τον καθορισμό τους ρόλου της έρευνας,
- γ) έλλειψη συντονισμού των πολιτικών ΕΤΑΚ μεταξύ των αρμόδιων φορέων, τόσο σε κεντρικό, όσο και σε περιφερειακό επίπεδο,
- δ) ασάφεια ως προς τον προσανατολισμό των πολιτικών ΕΤΑΚ στις πραγματικές ανάγκες της κοινωνίας και της οικονομίας (*«ο παραγωγικός ιστός της χώρας και σύστημα E&T δεν φαίνονται να συναντώνται από άποψη στόχων»*),
- ε) συγκέντρωση της χρηματοδότησης στο νομό Αττικής, καθώς στην περιοχή αυτή παρατηρείται ο μεγαλύτερος βαθμός συγκέντρωσης δραστηριοτήτων,
- στ) «ο υπερβολικά μεγάλος αριθμός και το ευρύ πεδίο των δράσεων/παρεμβάσεων», το πολύπλοκο και γραφειοκρατικό πλαίσιο για τον έλεγχο και την παρακολούθησή τους, ο κατακερματισμός της διαχείρισής τους και η αδυναμία συντονισμού μεταξύ των εμπλεκόμενων διαχειριστικών υπηρεσιών, ο κατακερματισμός των προγραμμάτων συγχρηματοδότησης της ΕΤΑΚ που δεν ευνοεί την επαρκή τεκμηρίωση και αξιολόγηση,
- ζ) πολύπλοκο και γραφειοκρατικό σύστημα διαχείρισης του ΕΣΠΑ και η δημιουργία παράλληλων με τη ΓΓΕΤ μηχανισμών για τη διαχείρισή του.

Παράλληλα πρέπει να επισημανθεί ότι η μεταφορά της εποπτείας της ΓΓΕΤ μεταξύ των Υπουργείων Οικονομίας & Ανάπτυξης και Παιδείας, Έρευνας & Θρησκευμάτων κατά το χρονικό διάστημα 2009-2012, δεν ευνόησαν την ταχύτερη υλοποίηση της πολιτικής για την έρευνα και την καινοτομία.

⁵⁴ Για τις αδυναμίες του πλαισίου λειτουργίας στην Ελλάδα, βλ. και σχετική Μελέτη της Deutsche Bank (Stobbe et al., 2012).

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:
«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

Θεσμικό πλαίσιο

Όπως επισημαίνεται και στο πλαίσιο της Εθνικής Στρατηγικής για την Έξυπνη Εξειδίκευση (σελ. 21832), με την πάροδο των ετών το κανονιστικό περιβάλλον στην Ελλάδα έχει γίνει πιο φιλικό προς την επιχειρηματικότητα, ωστόσο υπάρχουν αρκετά που πρέπει να γίνουν ιδίως σε ό,τι αφορά τη διαρκώς μεταβαλλόμενη νομοθεσία και τα διοικητικά βάρη που προκύπτουν από τους κανονισμούς για την ίδρυση και λειτουργία των επιχειρήσεων, τις διαδικασίες εγκρίσεων⁵⁵, καθώς και τις διαδικασίες διαχείρισης.

Παρατηρείται, λοιπόν, θεσμικός κατακερματισμός, πολλά νομοθετήματα για την καινοτόμο επιχειρηματικότητα, ενώ δεν υπάρχει νομοθεσία που να διέπει και να αφορά αποκλειστικά στη διαμόρφωση και την υλοποίηση της καινοτόμου επιχειρηματικότητας (χωρίς να παραβλέπει κανείς το γεγονός ότι προβλέπεται πρόγραμμα ΕΣΠΑ προσανατολισμένο στη νεοφυή επιχειρηματικότητα)⁵⁶. Πρόβλημα συνιστά και η πρόβλεψη μεγάλου αριθμού υπουργικών και κοινών υπουργικών αποφάσεων για την ουσιαστική εφαρμογή των νόμων και την εξειδίκευση των διαδικασιών και της τήρησης των όρων που προβλέπονται σε αυτούς, γεγονός που οδηγεί σε μεγάλες καθυστερήσεις ή και στην ουσιαστική μη εφαρμογή των νομοθετικών προβλέψεων εξαιτίας της μη έκδοσης των σχετικών αποφάσεων.

Πρόσθετα εμπόδια ανακύπτουν και από τις συχνές αλλαγές στο θεσμικό πλαίσιο, χωρίς στόχευση αποκλειστικά στην καινοτόμο επιχειρηματικότητα, αλλά με ρύθμιση των θεμάτων της σε πολλά νομοθετήματα. Αν και είναι κατανοητή η διασύνδεση με την έρευνα, στο πλαίσιο του ν. 4310/2014, όπως τροποποιήθηκε και ισχύει δίνεται

⁵⁵ Αξίζει να σημειωθεί ότι μία απόπειρα βελτίωσης των διαδικασιών εγκρίσεων συνιστά και η ηλεκτρονικοποίηση της όλης διαδικασίας, όπως προβλέπεται στο πλαίσιο του ν. 4399/2016.

⁵⁶ Πρέπει να σημειωθεί ότι, αναγνωρίζοντας την ανάγκη για ύπαρξη κωδικοποιημένων νομοθετικών κειμένων και όχι πολλαπλών, όπου μεταγενέστερα αντικαθιστούν ή καταργούν εν μέρει προηγούμενους νόμους, δημιουργώντας ασάφεια, επελέγη στο πλαίσιο του ν. 4441/2016, η κατάργηση όλων των διατάξεων του ν. 3853/2010 για τις Υπηρεσίες Μίας Στάσης και η αντικατάστασή τους με πλήρες νομοθέτημα αντί για την αποσπασματική τροποποίηση ή συμπλήρωση διατάξεων του προηγούμενου νόμου (βλ. σχετική Αιτιολογική Έκθεση ν 4441/2016, σελ. 1 αλλά και Έκθεση Αξιολόγησης Συνεπειών Ρυθμίσεων του νόμου αυτού, σελ 2-3).

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:

«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

έμφαση κυρίως στο ερευνητικό έργο (τα ερευνητικά κέντρα είναι ο πρωταγωνιστής) και όχι στη νεοφυή επιχειρηματικότητα.

Χρηματοδότηση

«Σε επίπεδο χρηματοδότησης, περίπλοκοι διοικητικοί κανόνες, αναποτελεσματικές διαχειριστικές δομές και χαμηλή διοικητική ικανότητα περιορίζουν την αποδοτικότητα του συστήματος» (Tsirouri et al., op.cit, p. 5). Αμφισβητείται η αποτελεσματικότητα των οικονομικών εργαλείων για την εφαρμογή της δημόσιας πολιτικής για την καινοτομία και τις νεοφυείς επιχειρήσεις, γεγονός που μαρτυρά και η πληθώρα χρηματοδοτικών μηχανισμών και η ανάγκη για σύσταση, λίαν προσφάτως, νέων. Πρέπει να επισημανθεί ότι *«με βάση την έρευνα του GEM στην Ελλάδα κατά το 2015 τα μισά νέα εγχειρήματα που ξεκίνησαν απαιτούσαν ένα κεφάλαιο πάνω από 30.000€, ποσό που είναι σχεδόν διπλάσιο σε σύγκριση με τον ευρωπαϊκό μέσο (16.400€), αλλά υψηλότερο ακόμα και σε σύγκριση με τις χώρες υψηλού εισοδήματος (24.000€)»* (Τσακανίκας κά, ό.π., σελ.7). Το δημοσιονομικό περιβάλλον, μέσα στο οποίο καλείται να αναπτυχθεί η καινοτόμος επιχειρηματικότητα, δεν την ευνοεί, ο κατακερματισμός ωστόσο των χρηματοδοτικών εργαλείων και η πολυπλοκότητα της διαδικασίας επιτείνουν την κατάσταση. Παράλληλα, και τα στοιχεία για τις ιδιωτικές δαπάνες στην έρευνα και την καινοτομία δεν είναι ενθαρρυντικά. Η επένδυση στην καινοτομία κοστίζει και προϋποθέτει κλίμα και περιβάλλον που ευνοούν την επένδυση συνολικά. Το κοινωνικοοικονομικό περιβάλλον και η ανάγκη για δημοσιονομική προσαρμογή οριοθετούν, αν όχι ματαιώνουν την όποια συζήτηση για θέματα πολιτικής για την επιχειρηματική καινοτομία, καθώς οι ελληνικές επιχειρήσεις αντιμετωπίζουν προβλήματα ρευστότητας και αδυνατούν να επενδύσουν, όχι μόνο στην καινοτομία, αλλά και σε τομείς της βασικής λειτουργίας τους. Ως εκ τούτου, απαιτείται ένα σταθερό περιβάλλον που θα ευνοεί τις επενδύσεις και θα στηρίζεται σε σύγχρονα χρηματοδοτικά εργαλεία (ΕΚΚΕ, 2017, Εργαστήριο Καινοτομίας).

Αναμφισβήτητα, οι δημόσιες δαπάνες για την καινοτομία και την ενίσχυση της επιχειρηματικότητας παίζουν σημαντικό ρόλο, αυτό όμως που είναι καθοριστικό, δεν

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:

«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

είναι μόνο το ύψος τους, αλλά και η δομή τους και η κατεύθυνση προς την οποία διοχετεύονται. Και το ζητούμενο δεν είναι μόνο η απορροφητικότητα, αλλά και η επίτευξη των μεσοπρόθεσμων και μακροπρόθεσμων στόχων, για τους οποίους υπάρχει για να εξυπηρετεί η χρηματοδότηση αυτή. Όπως χαρακτηριστικά αναφέρεται και σε σχετική Έκθεση του Παρατηρητηρίου Έρευνας και Καινοτομίας (ΠΕΚ) του Κοινού Κέντρου Ερευνών της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (2015), μία από τις κύριες προκλήσεις που διαπιστώνονται στο σύστημα Έρευνας & Καινοτομίας της Ελλάδας είναι και η έλλειψη αποδοτικότητας και καθορισμού προτεραιοτήτων στην κατανομή της χρηματοδότησης. Και ακόμα κι αν θεωρηθεί ότι η αρχική χρηματοδότηση δεν αποτελεί εξ ορισμού πρόβλημα για την ίδρυση μιας νεοφυούς επιχείρησης, με την έννοια ότι αυτή στηρίζεται σε ίδια κεφάλαια, είναι απαραίτητο να υπάρχουν συμπληρωματικά εργαλεία χρηματοδότησης.

Αξιολόγηση

Η διαρκής αναθεώρηση και τροποποίηση του νομοθετικού πλαισίου δυσχεραίνει την εκτίμηση των επιπτώσεων των πολιτικών. Παράλληλα, η πολυπλοκότητα του συστήματος και η εμπλοκή περισσότερων φορέων στο σύστημα διακυβέρνησης καθιστούν δύσκολη την αποτελεσματική αξιολόγηση και ουσιαστική ανατροφοδότηση της πολιτικής με βελτιωτικές προτάσεις και δράσεις προς όφελος της ανάπτυξης της καινοτόμου επιχειρηματικότητας και της ενίσχυσης της πραγματικής οικονομίας⁵⁷. Η ύπαρξη μεθόδων και διαδικασιών ελέγχου της αποτελεσματικότητας των πολιτικών προς ενίσχυση της νεοφυούς επιχειρηματικότητας είναι σημαντικό βήμα, αλλά καθίσταται γράμμα κενό, όταν τα αποτελέσματα δεν μπορούν να αξιολογηθούν και να χρησιμοποιηθούν για τον ανασχεδιασμό δομών και διαδικασιών που συνιστούν τροχοπέδη στην υλοποίηση της πολιτικής. *«Έως το 2013 δεν υπήρχαν συστηματικές αξιολογήσεις πολιτικής [για την έρευνα και την καινοτομία] και χρηματοδοτικών προγραμμάτων....Η υποβολή*

⁵⁷ Η αξιολόγηση δεν πρέπει να είναι μόνο ex ante (κάτι που επιζητείται και στο πλαίσιο των προγραμμάτων ΕΣΠΑ), αλλά και ex post προκειμένου να γίνεται ανατροφοδότηση στον επόμενο κύκλο πολιτικής,

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:

«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

στατιστικών δεικτών σχετικά με την E&K δεν ήταν συστηματικά οργανωμένη, με αποτέλεσμα την έλλειψη στοιχείων από το 2011 έως το 2013 και, ως εκ τούτου, τη δημιουργία ασυνέχειας στις χρονοσειρές, γεγονός που δυσχεραίνει την ανάλυση των επιδόσεων» (Tsirouri et al, op.cit, p. 4). Σε κάθε περίπτωση, η πρόσφατη οριστική σύσταση και συγκρότηση γνωμοδοτικών οργάνων που καλούνται να υποβάλουν εκθέσεις για την αξιολόγηση των πολιτικών και την επίτευξη των στόχων τους (βλ. Εθνικό Συμβούλιο Έρευνας και Καινοτομίας και Αναπτυξιακό Συμβούλιο), καταθέτοντας και τεκμηριωμένες προτάσεις για την αντιμετώπιση των αδυναμιών του εκάστοτε συστήματος, αναμένεται να συμβάλει ουσιαστικά, αλλά δεν προσφέρει (λόγω του νεοσύστατου) αποτελέσματα μέχρι στιγμής.

Δικτύωση – συνεργασία

Μεταξύ των αδυναμιών του συστήματος καινοτομίας είναι, όπως έχει ήδη αναφερθεί, η αναποτελεσματική ανάπτυξη μηχανισμών και ενδιάμεσων φορέων ΕΤΑΚ. Μεταξύ των φορέων αυτών είναι και τα Ε&Τ Πάρκα που λειτουργούν σε όλη την Ελλάδα, αλλά και οι θερμοκοιτίδες (βλ. “Orange Grove” που υποστηρίζεται από την Ολλανδική Πρεσβεία και Φυτόριο «ΘΕΑ» που χρηματοδοτείται από το ΕΣΠΑ [ΕΒΕΑ και Δήμος Αθηναίων]). Όπως επισημαίνεται στο πλαίσιο της Εθνικής Στρατηγικής για την Έξυπνη Εξειδίκευση (σελ. 21857), ούτε αυτές οι θερμοκοιτίδες έχουν αναπτύξει κάποια ισχυρή σχέση συνεργασίας με Πανεπιστήμιο ή ερευνητικό κέντρο της χώρας⁵⁸. Η έρευνα στο πλαίσιο των ερευνητικών φορέων δεν είναι προσανατολισμένη σε πεδία που αφορούν στις ανάγκες της ελληνικής οικονομίας και επιχειρηματικότητας, αλλά σε πεδία που παρέχουν καλύτερες ευκαιρίες χρηματοδότησης. Η νέα γνώση που παράγεται στα ερευνητικά και πανεπιστημιακά ιδρύματα δεν αξιοποιείται στο παραγωγικό επίπεδο και δεν έχει αποτελεσματικό αντίκρυσμα στη βιομηχανία και την επιχειρηματική δραστηριότητα. Επιπροσθέτως,

⁵⁸ Επιπροσθέτως και τα τεχνολογικά πάρκα και οι θερμοκοιτίδες εμφανίζουν, μεταξύ άλλων, τα ακόλουθα μειονεκτήματα α) τα ελληνικά πάρκα είναι μικρότερα σε μέγεθος σε σχέση με τα διεθνή, προσφέρουν βασικές υπηρεσίες και δεν έχουν πολλές «ηγετικές» εταιρίες, β) δεν υπάρχει στην Ελλάδα κουλτούρα ανάληψης κινδύνων, γ) το θεσμικό περιβάλλον λειτουργίας τους είναι προβληματικό.

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:

«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

κατά την αναζήτηση της γνώσης αυτής δεν αξιοποιούνται δεδομένα που προσφέρει η επιχειρηματική πρακτική. Από την πλευρά τους, οι ελληνικές επιχειρήσεις εμφανίζουν μία εσωστρέφεια⁵⁹, ωστόσο οι καινοτόμες ΜμΕ αναπτύσσουν μεταξύ τους συνεργασίες, δίνοντας έμφαση περισσότερο στο μοντέλο της «ανοιχτής καινοτομίας» και όχι τόσο στην ανάπτυξη της Έρευνας και Ανάπτυξης εσωτερικά (Βουδούρη κά., 2013, σελ. 12).

Αυτό που χρειάζεται είναι όχι μόνο μία καλή, αλλά και πυκνή συνεργασία μεταξύ των εμπλεκόμενων δρώντων και αξίζει να επισημανθεί ότι η απόσταση στη σχέση μεταξύ των πανεπιστημιακών ιδρυμάτων και των επιχειρήσεων έχει μειωθεί σε σχέση με το παρελθόν και χάρη στις πλατφόρμες καινοτομίας, χωρίς να σημαίνει ότι δεν υπάρχουν περιθώρια βελτίωσης (ΕΚΚΕ, 2016, Εργαστήριο Καινοτομίας).

Κουλτούρα

Έχει αναπτυχθεί μια κουλτούρα που αφορά και στις επιχειρήσεις και στην ακαδημαϊκή και ερευνητική κοινότητα και αφορά για τις πρώτες στο «έλλειμμα καινοτομικής δραστηριότητας και αφομοιωτικής ικανότητας της παραγόμενης από τα Ελληνικά ΑΕΙ και ΕΚ γνώσης, με αντίστοιχη έλλειψη νοοτροπίας και πρακτικής διασύνδεσης του ερευνητικού συστήματος με την παραγωγή», αλλά και για τη δεύτερη στην «έλλειψη καλλιέργειας επιχειρηματικού πνεύματος...που θα είχε στόχο την εμπορική αξιοποίηση των αποτελεσμάτων της έρευνας και της τεχνολογικής» (Εθνική Στρατηγική για την Έξυπνη Εξειδίκευση, σελ. 21843). Αξίζει να σημειωθεί ότι ενώ μπορεί να υπάρχουν ιδέες και εφευρέσεις στον τομέα της τεχνολογίας που δημοσιοποιούνται σε συνέδρια εκ μέρους της ελληνικής επιστημονικής κοινότητας, δεν υπάρχει διασύνδεση του πανεπιστημίου με την αγορά. Παράλληλα, η ίδια η κοινωνία δεν αντιμετωπίζει τη δημιουργία μιας startup επιχείρησης ως επιλογή καριέρας, αν και τα κοινωνικοοικονομικά προβλήματα που αντιμετωπίζει η Ελλάδα

⁵⁹ Οι Έλληνες δεν συνδέονται με τον υπόλοιπο κόσμο. Είναι απομονωμένοι και χωρίς πρόσβαση σε όλα όσα έχει ένας δικτυωμένος επιχειρηματίας, είτε πρόκειται για επενδυτές, προμηθευτές, συνεργάτες, είτε για πελάτες (Hatsopoulos, 2015).

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:

«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

αποτελούν μια ευκαιρία, ένα πρόσφορο έδαφος για την εξεύρεση λύσεων μέσω καινοτόμων ιδεών⁶⁰.

Από την άλλη πλευρά, η επιχειρηματική δραστηριότητα επικεντρώνεται πολλές φορές στο χαμηλό κόστος και το εύκολο κέρδος, περιορίζοντας τις δαπάνες στην έρευνα⁶¹ και στοχεύει κυρίως στην εσωτερική αγορά και κατανάλωση, αποφεύγοντας την ανάπτυξη καινοτόμων δράσεων και την απορρόφηση προσωπικού υψηλής εξειδίκευσης, γεγονός που επιτείνεται από την έλλειψη εξειδικευμένων κεφαλαίων και την αναποτελεσματική ανάπτυξη μηχανισμών και ενδιάμεσων φορέων Ε.Τ.Α.Κ., αλλά και από το δυσμενές οικονομικό περιβάλλον (Εθνική Στρατηγική για την Έξυπνη Εξειδίκευση, σελ. 21843). Οι ελληνικές επιχειρήσεις είναι ανοικτές σε νέες ιδέες, οι οποίες όμως δεν υλοποιούνται πάντα. Παράλληλα, υπάρχει ένα υψηλό επιστημονικού επιπέδου ανθρώπινο δυναμικό, με περιορισμένη, ωστόσο, εμπειρία, αναντίστοιχες δεξιότητες και έλλειψη κινητικότητας εργασίας. Κρίσιμο είναι το επίπεδο συνειδητότητας εκ μέρους και των ενδιαφερόμενων να ιδρύσουν μία νεοφυή επιχείρηση, αλλά και των θεσμών σε σχέση με την επιχειρηματική καινοτομία. Το επίπεδο αυτό σχετίζεται με τέσσερις πυλώνες: α) την αντίληψη και την κατανοητότητα/γνώση (perception and cognition), β) την προδιάθεση (attitude), γ) την κοινωνική αποδοχή (social acceptance – το πώς βλέπουν οι άλλοι αυτό το εγχείρημα) και δ) την εκπαίδευση. Σε διεθνές επίπεδο, αυτό το σύστημα παραμέτρων αποτελεί έναν από τους θεμέλιους λίθους των Εθνικών Συστημάτων Καινοτομίας (ΕΚΚΕ, 2017, Εργαστήριο Καινοτομίας).

Σε κάθε περίπτωση, η ιδιωτική πρωτοβουλία εμφανίζει έναν ενισχυμένο ρόλο (το οποίο δεν είναι εξ ορισμού αρνητικό, αρκεί να μην υποκαθιστά το κράτος στο ρόλο που αυτό οφείλει να αναλαμβάνει). Το κράτος οφείλει να παρεμβαίνει ρυθμιστικά στις περιπτώσεις στρεβλώσεων στην ομαλή λειτουργία της αγοράς, ενώ εν γένει να

⁶⁰ <http://www.reporter.gr/Eidhseis/technologia/271385-F-Agrafiwth-H-paradosiakh-nootropia-sthn-Ellada-bazei-freno-sthn-kainotomo-epicheirhmatikothta>.

⁶¹ Γεγονός που διαφαίνεται και από το χαμηλό αριθμό αιτήσεων που υποβλήθηκαν στο Ευρωπαϊκό Γραφείο Διπλωμάτων Ευρεσιτεχνίας. Χαρακτηριστικά αναφέρεται ότι το 2012 υπεβλήθησαν 3,53 αιτήσεις ανά εκατομμύριο πληθυσμού, όταν ο μέσος όρος της Ε.Ε. ανέρχεται σε 108,91.

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:

«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

παραμένει υποστηρικτικό στην καινοτόμο διαδικασία και επιχειρηματικότητα, στο πλαίσιο της ελεύθερης αγοράς και του ανταγωνισμού. Σημαντική είναι η υποστήριξη στις επιχειρήσεις, όχι μόνο στην αρχή, αλλά και στη συνέχεια της λειτουργίας τους. Πάνω απ' όλα κρίνεται κρίσιμη η συνεργασία δημόσιου και ιδιωτικού τομέα, προκειμένου να εντοπιστούν τα προβλήματα στην επιχειρηματική καινοτομία και να αναζητηθούν λύσεις σε θεσμικό, οργανωτικό και εφαρμοστικό επίπεδο που θα υπερκεράσουν τα εμπόδια και τις αδυναμίες του οικοσυστήματος της νεοφυούς επιχειρηματικότητας.

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:
«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνόγλωσση

Βουδούρη, Ε., Παπαλεξανδρή, Αλ., Κωστόπουλος, Κ., Παπαγιαννάκης, Γ. και Κατσίκης Ι. (2013). *Εκπόνηση Μελέτης για την Καινοτομία στις Μικρές Επιχειρήσεις*, Τελικό Σχέδιο Πρότασης. Αθήνα: Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών.

ΓΣΕΒΕΕ κά. (2014). *Ανάπτυξη για τις Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις στην Ελλάδα*, Κείμενο Πολιτικής. Αθήνα.

ΔιαΝέοσις (2016). *Η Έρευνα ως Μοχλός Ανάπτυξης της Ελληνικής Οικονομίας*. German Institute for Economic Research.

E&T (2007). «Αφιέρωμα: Στρατηγικό Σχέδιο Ανάπτυξης της Έρευνας, Τεχνολογίας, Καινοτομίας», *E&T Μηνιαία Ενημερωτική Έκδοση*, 25.

Εθνικό Παρατηρητήριο για τις Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις (2008). *Πολιτικές για την Επιχειρηματικότητα και την Καινοτομία στην Ελλάδα*. Αθήνα: ΕΟΜΜΕΧ.

Θωμαδάκης, Σ. (2011). *Κράτος και Ανάπτυξη στην Ελλάδα. Ένα Εξελικτικό Δίδυμο*. Αθήνα: Αλεξάνδρεια.

Ιωαννίδης, Στ., Κόρρα, Ε. και Γιωτόπουλος, Ι. (2016). *Επιχειρηματικότητα 2014-2015: Η Δυναμική του Επιχειρηματικού Συστήματος στην Ελλάδα της Κρίσης*. Αθήνα: IOBE.

Ιωαννίδης, Στ. και Γιωτόπουλος, Ι. (2015). *Η Επιχειρηματικότητα στην Ελλάδα 2013-14: Η Δυναμική της Νεανικής Επιχειρηματικότητας*. Αθήνα: IOBE.

Ιωαννίδης, Στ. και Γιωτόπουλος, Ι. (2014). *Η Επιχειρηματικότητα στην Ελλάδα 2012-13: Ενδείξεις ανάκαμψης της μικρής επιχειρηματικότητας*. Αθήνα: IOBE.

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:
«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

Ιωακειμίδης, Π. (1993). Η ελληνική διοίκηση και η διαμόρφωση της ευρωπαϊκής πολιτικής στο Τσούκαλης Λ. (επιμ.), *Η Ελλάδα στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα: η πρόκληση της προσαρμογής* (σελ. 216 επ.). Αθήνα: Παπαζήσης.

ΚΕΜΕ (2016). Η Φορολόγηση των Επιχειρήσεων εν Μέσω Κρίσης: Επικαιροποιημένη Πρόταση 2016 για την αναμόρφωση του φορολογικού συστήματος. Αθήνα: ΕΒΕΑ.

Λαδη, Σ. και Νταλάκου, Β. (2010). *Ανάλυση Δημόσιας Πολιτικής*. Αθήνα: Παπαζήσης.

Κριεμάδης, Θ. (2012). *Η Καινοτομία στις Μικρές και Μεσαίες Επιχειρήσεις*. Αθήνα: Οικονομική Βιβλιοθήκη.

Λαμπρόπουλος, Στ. (2016). *Το περιβάλλον των νεοφυών (startup) επιχειρήσεων στην Ελλάδα: Μια εμπειρική διερεύνηση. (διπλωματική εργασία)*. Αθήνα, Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο.

Λιβιεράτος, Α. (2013). *Οδηγός Καινοτομίας για Μικρές Επιχειρήσεις*. Αθήνα: ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ.

Λιούκας, Σ., Βουδούρη, Ε., Γκούρας, Α. και Λαντζούνη, Π. (2009). *Η Καινοτομία στην Ελλάδα. Συγκριτική Αξιολόγηση με Διεθνείς Δείκτες, Πολιτικές, Προτάσεις Στρατηγικής*. Αθήνα: Ίδρυμα Κόκκαλη – Ο.Π.Α.

Μακρυδημήτρης, Α. (1999). *Ο «Μεγάλος Ασθενής» - Η μεταρρύθμιση και ο εκσυγχρονισμός της Δημόσιας Διοίκησης*. Αθήνα: Παπαζήση.

Μανασάκης, Κ. (2013). *Επιχειρηματικότητα στην Ελλάδα κατά την Διάρκεια της Οικονομικής Κρίσης*, Κείμενο Πολιτικής. Αθήνα: ΕΛΙΑΜΕΠ.

Μανουβέλος, Ευ. (2010). *Νέες Μορφές Διακυβέρνησης της Ευρωπαϊκής Ένωσης – Πολιτικές Σύγκλισης και Πεδία Εφαρμογής*. Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:
«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

Μητσός, Αχ. και Μαγκλής Αγγ. (2015). *Αποτίμηση διαχείρισης από την ΓΓΕΤ των Δράσεων ΕΤΑΚ*, Μελέτες Αποτίμησης Δράσεων ΕΤΑΚ – Έκθεση Αποτίμησης Προγράμματος, ΓΓΕΤ

Παπαδάκης, Β. (2012). *Στρατηγική των επιχειρήσεων: Ελληνική και διεθνής εμπειρία*, τόμ. 1: Θεωρία. Αθήνα: Μπένου.

Παπούλιας, Δ. (2009). *Η κρίση αλλάζει τη ζωή μας και το μάνατζμεντ*. Αθήνα: Κριτική.

Πραστάκος, Γρ. , Σπανός, Γ. και Κωστόπουλος, Κ. (2003). *Καινοτομία: Προσδιοριστικοί Παράγοντες και Προβληματισμοί για το Μέλλον της Ελληνικής Οικονομίας*. Αθήνα: Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών, Εργαστήριο Διοικητικής Επιστήμης.

Σπανού, Κ. (2001β), *Ελληνική Διοίκηση και Ευρωπαϊκή Ολοκλήρωση*. Αθήνα: Παπαζήσης.

Σπανού, Κ. (2001α). Δημόσια Διοίκηση και Δημόσια Πολιτική. Στο Σπηλιωτόπουλος, Ε. και Σπηλιωτόπουλος, Ε. και Μακρυδημήτρης, Αντ. (επιμ.), *Η Δημόσια Διοίκηση στην Ελλάδα*, (σελ. 169-188), Ελληνικό Ινστιτούτο Διοικητικών Επιστημών. Αθήνα: Σάκκουλας.

Σπανού, Κ. (επιμ.) (2010). *Δημόσιες πολιτικές στην Ελλάδα: Όψεις και αντιφάσεις*, Αθήνα: Παπαζήσης

Σταθοπούλου, Θ. (2013). *Καινοτομία: Ορισμοί, Πολιτικές και Πεδία Εφαρμογής*. Αθήνα: ΕΚΚΕ.

Τέφα, Κ. (2015). *Επιχειρηματικότητα και Καινοτομία*. Αθήνα: ΚΑΝΕΠ/ΓΣΕΕ.

Τσακανίκας, Αγγ., Γιωτόπουλος, Ι., Κόρρα, Ευθ. και Σταυράκη, Σ. (2016). *Επιχειρηματικότητα 2015-2016: Κρίσιμη καμπή για την αναπτυξιακή δυναμική του επιχειρηματικού συστήματος*. Αθήνα: IOBE.

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:
«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

Τσέκος, Θ. (2011). *Οι στρατηγικές των διοικητικών μεταρρυθμίσεων μπροστά στην οικονομική κρίση: Απόπειρα συμπερασμάτων και σχέδιασμα κατευθύνσεων*, διαθέσιμο στο <http://www.dee.gr/mediaupload/publications/Tsekos.pdf>, ανακτήθηκε στις 2 Δεκεμβρίου 2016.

Φόρουμ Βιομηχανίας (2016). *Πρόταση δράσεων για την ενίσχυση της Βιομηχανίας στο πλαίσιο του Αναπτυξιακού Σχεδίου για την επανεκκίνηση της Ελληνικής Οικονομίας – Εισήγηση προς το ΚΥ.Σ.ΟΙ.Π.*, Υπουργείο Οικονομίας, Ανάπτυξης και Τουρισμού, Γενική Γραμματεία Βιομηχανίας

ICAP (2012). *Σύνοψη Ετήσιας Έκθεσης με θέμα «Η κατάσταση και οι προοπτικές των ΜΜΕ στην Ελλάδα»*, διαθέσιμο στο <http://startupgreece.gov.gr/sites/default/files/%20CE%95%CE%9B%CE%9B%CE%97%CE%9D%CE%99%CE%9A%CE%91.pdf>, ανακτήθηκε στις 15 Ιουνίου 2016.

Storey, D., Greene, F., Χασσίδ, Ι. και Φαφαλιού, Ε. (2011). *Επιχειρηματικότητα για Μικρές και Μεσαίες Επιχειρήσεις*. Αθήνα: Κριτική.

Surel, Y. and Muller P. (2002). *Ανάλυση των Πολιτικών του Κράτους, Ανάλυση των Δημόσιων Πολιτικών*. Αθήνα: Τυπωθήτω.

Blank, S. (2013). Why are the Lean Start-up Changes Everything, *Harvard Business Review*, 91(5): 63-72.

Braczyk, H.-J., Cooke, P. and Heidenreich, M. (επιμ.) (1998). *Regional Innovation Systems*. London: UCL Press.

Filippetti, A. and Archibugi, D. (2011). Innovation in times of crisis: National system of innovation, structure and demand, *Research Policy* 40 (2), pp. 179-192.

Hatsopoulos, M. (2015). *Recovering Greece, How do you cure a distressed economy? One startup at a time*, διαθέσιμο στο <http://www.mitefgreece.org/recovering-greece-mit-news/>, ανακτήθηκε στις 13 Οκτωβρίου 2016.

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:
«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

Komninou, N. and Tsamis, A. (2008). The System of Innovation in Greece: Structural Asymmetries and Policy Failure, *International Journal of Innovation and Regional Development*, 1(1), pp. 1-23.

Livieratos, A. (2007). A Knowledge based framework for developing business incubator strategy in less developed institutional environments, paper presented at the 8th European conference on Knowledge Management, Βαρκελώνη, 6-7 Σεπτεμβρίου.

Porter, M. (1998). Clusters and the new economics of competition, *Harvard Business Review*, November - December, pp. 77-90.

Spanoy, C. and Sotiropoulos, D. A. (2011). The Odyssey of administrative reforms in Greece, 1981-2009: a tale of two reform paths, *Public Administration*, 89 (3), pp. 723–737.

Stobbe, A. and Pawlicki, P. (2012). *Greece, Ireland, Portugal – More growth via innovation*, EU Monitor – European Integration, Deutsche Bank

Tracey, P., Clark, G. and Smith, H.L. (2004). Cognition, learning and European regional growth: An agent-centred perspective on the “new” economy, *Economy, Innovation, New Technology* 13 (1), January, pp. 1-18.

Tsipouri, L., Athanassopoulou, S. And Gampfer, R. (2016). Έκθεση του RIO ανά χώρα για το 2015: Ελλάδα, Joint Research Centre, European Commission

ΠΡΩΤΟΓΕΝΕΙΣ ΠΗΓΕΣ

N. 3604/2007 «Αναμόρφωση και τροποποίηση του κωδικοποιημένου νόμου 2190/1920 «Περί ανωνύμων εταιρειών» και άλλες διατάξεις» (ΦΕΚ 189 Α΄/08-08-2007)

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:
«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

Ν. 3853/2010 «Απλοποίηση διαδικασιών σύστασης προσωπικών και κεφαλαιουχικών εταιριών και άλλες διατάξεις» (ΦΕΚ 90 Α΄/17.06.2010)

Ν. 3908/2011 «Ενίσχυση Ιδιωτικών Επενδύσεων για την Οικονομική Ανάπτυξη, την Επιχειρηματικότητα και την Περιφερειακή Συνοχή» (ΦΕΚ 8 Α΄/01-02-2011)

Ν. 4072/2012 «Βελτίωση επιχειρηματικού περιβάλλοντος – Νέα εταιρική μορφή – Σήματα – Μεσίτες Ακινήτων – Ρύθμιση θεμάτων ναυτιλίας, λιμένων και αλιείας και άλλες διατάξεις» (ΦΕΚ 86 Α΄/11-04-2012)

Ν. 4310/2014 «Έρευνα, Τεχνολογική Ανάπτυξη και Καινοτομία και άλλες διατάξεις» (ΦΕΚ 258 Α΄/08-12-2014)

Ν. 4386/2016 «Ρυθμίσεις για την έρευνα και άλλες διατάξεις» (ΦΕΚ 83 Α΄/11-05-2016)

Ν. 4429/2016 «Ελληνικό Ίδρυμα Έρευνας και Καινοτομίας και άλλες διατάξεις» (ΦΕΚ 199 Α΄/21-10-2016)

Ν. 4441/2016 «Απλοποίηση διαδικασιών σύστασης επιχειρήσεων, άρση κανονιστικών εμποδίων στον ανταγωνισμό και λοιπές διατάξεις» (ΦΕΚ 227 Α΄/6-12-2016)

Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 651/2014 της Επιτροπής της 17ης Ιουνίου 2014 για την κήρυξη ορισμένων κατηγοριών ενισχύσεων ως συμβατών με την εσωτερική αγορά κατ' εφαρμογή των άρθρων 107 και 108 της Συνθήκης

Αριθμ. 82139/ΕΥΣΣΑ 1810/04-08-2015 Απόφαση Υπουργού Οικονομίας, Υποδομών, Ναυτιλίας και Τουρισμού και Αν. Υπουργού Πολιτισμού, Παιδείας και Θρησκευμάτων «Έγκριση Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης 2014-2020» (ΦΕΚ 1862 Β΄/27-08-2015)

Αριθμ. 7314/1819/29-11-2016 Απόφαση Αναπληρωτή Υπουργού Οικονομίας και Ανάπτυξης «Σύσταση Ταμείου Χαρτοφυλακίου με την επωνυμία «ΤΑΜΕΙΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ II»» (ΦΕΚ 3904 Β΄/05-12-2016)

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:
«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

Αριθμ. 215301/15-12-2016 Απόφαση του Αναπληρωτή Υπουργού Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων «Συγκρότηση Εθνικού Συμβουλίου Έρευνας και Καινοτομίας (ΕΣΕΚ)» (ΦΕΚ Υ.Ο.Δ.Δ. 702/21-12-2016)

Γενική Γραμματεία Έρευνας και Τεχνολογίας (2014), «Εθνική Στρατηγική Έρευνας και Καινοτομίας για την Έξυπνη Εξειδίκευση 2014-2020», Αθήνα.

Γενική Γραμματεία Έρευνας και Τεχνολογίας (2007), «Στρατηγικό Σχέδιο Ανάπτυξης της Έρευνας, της Τεχνολογίας και της Καινοτομίας 2007-2013», Αθήνα.

ΕΚΚΕ (2017), *Εργαστήριο «Σχεδιασμός και εφαρμογή της δημόσιας πολιτικής για την Καινοτομία στη Βιομηχανία και τη Νεοφυή Επιχειρηματικότητα»*, 25 Ιανουαρίου, Αθήνα

Cornell University, INSEAD, and WIPO (2016), *The Global Innovation Index 2016: Winning with Global Innovation*, Ithaca, Fontainebleau, and Geneva

Cornell University, INSEAD, and WIPO (2015), *The Global Innovation Index 2015: Effective Innovation Policies for Development*, Fontainebleau, Ithaca, and Geneva

European Commission (2016), *European Innovation Scoreboard 2016*, Brussels

European Commission (2015), *Innovation Union Scoreboard 2015*, Brussels

European Commission (2014), *Innovation Union Scoreboard 2014*, Brussels

OECD (2014), *OECD Science, Technology and Industry Outlook 2014*, OECD Publishing

OECD (2008), *Measuring Entrepreneurship*, OECD Publishing

OECD (2005), *Evaluating Public Participation in Policy Making*, OECD Publishing

OECD, *Engaging Citizens in Policy-making: Information, Consultation and Public Participation*, PUMA Policy Brief No. 10, July 2001.

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:
«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

Research and Innovation Observatory (2015), Country report: Greece, Joint Research Center, European Commission

World Bank, *Doing Business 2017: Equal Opportunity for All*, Economy Profile 2017 – Greece

ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΕΣ

www.dianeosis.org: ΔιαΝεοσις – Οργανισμός Έρευνας και Ανάλυσης

<http://www.doingbusiness.org>: Doing Business – The World Bank

<http://ec.europa.eu/programmes/horizon2020/>: Πρόγραμμα «Ορίζοντας 2020»

http://ec.europa.eu/small-business/index_el.htm: Ευρωπαϊκή πύλη για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις

<https://www.espa.gr/el/pages/staticRIS3.aspx>: Στρατηγική Έρευνας και Τεχνολογίας για την Έξυπνη Εξειδίκευση (RIS3)

<http://europedirect.eliamer.gr>: Κέντρα Ευρωπαϊκής Πληροφόρησης Europe Direct του ΕΛΙΑΜΕΠ

<http://hellenicstartups.gr/>: Ελληνική Ένωση Νεοφυών Επιχειρήσεων

<http://www.gemconsortium.org>: Global Entrepreneurship Monitor

www.globalinnovationindex.org: The Global Innovation Index

www.gsrt.gr : Γενική Γραμματεία Έρευνας και Τεχνολογίας

www.mindev.gov.gr: Υπουργείο Οικονομίας και Ανάπτυξης

<http://startupgreece.gov.gr/el/>: Ψηφιακή πλατφόρμα πληροφόρησης και δικτύωσης

<http://startupincubator.gov.gr/>: Μητρώο Δομών Ενεργού Στήριξης Νεοφυούς Επιχειρηματικότητας

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:
«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας,
βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3.3

ΚΑΛΕΣ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ ΝΕΟΦΥΟΥΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΣΕ ΚΡΑΤΗ ΜΕΛΗ ΤΗΣ ΕΕ

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:
«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

3.3.1 Εισαγωγή

Το τρίτο κεφάλαιο της μελέτης στοχεύει στη διερεύνηση, τον εντοπισμό και την ανάδειξη καλών πρακτικών στις πολιτικές για τη νεοφυή επιχειρηματικότητα. Καλή πρακτική ορίζεται η μέθοδος ή η τεχνική η οποία γίνεται ευρύτερα αποδεκτή ως ιδανικότερη από κάθε άλλη επιλογή, διότι επιφέρει αποτελέσματα από κάθε άποψη προσφορότερα ή επειδή διαθέτει μια συγκεκριμένη και συγκροτημένη διαδικασία για τον σχεδιασμό ή την υλοποίηση μιας δράσης (Bogan and English 1994). Η αναζήτηση και ο εντοπισμός καλών πρακτικών στη δημόσια πολιτική αποτελεί επίσης μια έμμεση μορφή αξιολόγησης πολιτικών, καθώς η ανάδειξη τους προϋποθέτει μια συστηματική και σε βάθος μελέτη του πλαισίου υλοποίησής τους, των χαρακτηριστικών τους και των αποτελεσμάτων που αυτές παρήγαγαν (Dunn 2012).

Μια απόπειρα περιγραφής των τρόπων ανάδειξης καλών πρακτικών αποτελεί η μελέτη της Bardach (2011). Η Bardach εξετάζει την ανάλυση της δημόσιας πολιτικής σαν ένα σαφές εγχείρημα επίλυσης ενός προβλήματος ή επίτευξης ενός στόχου. Σε αυτό το πλαίσιο καλές πρακτικές είναι οι παρεμβάσεις που εμφανίζουν χαμηλά επίπεδα κόστους και κινδύνου αποτυχίας. Με άλλα λόγια είναι οι παρεμβάσεις οι οποίες έχουν την προοπτική προαγωγής του κοινού οφέλους με το χαμηλότερο δυνατό κόστος. Η σχέση κόστους αποτελέσματος είναι επομένως ένα κρίσιμο κριτήριο για τον ορισμό μιας πρακτικής ως καλής.

Ωστόσο, η μέθοδος ανάδειξης καλών πρακτικών δεν είναι ούτε ενιαία, ούτε ευθύγραμμη, ούτε μοναδική (Boxwell 1994). Δεν υπάρχει με άλλα λόγια μια μοναδική μέθοδος ή κάποια καθιερωμένη συνταγή. Άλλωστε μια τέτοια συνθήκη θα διάβρωνε τον ουσιαστικό χαρακτήρα του εγχειρήματος. Η αναζήτηση και ο εντοπισμός καλών πρακτικών είναι μια ανοικτή και δίχως περιορισμούς διαδικασία που διαφοροποιείται αναλόγως της σκοπιμότητας της αξιοποίησής τους.

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:
«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

Παρ' όλα αυτά ο Kaiser επιχείρησε μια ιδεοτυπική κατασκευή της διαδικασίας ανάδειξης καλών πρακτικών. Σύμφωνα με τη μελέτη του το πρώτο βήμα είναι η επιλογή του θέματος και το δεύτερο ο προσδιορισμός της διαδικασίας που θα ακολουθηθεί. Στη συνέχεια οριοθετούνται οι δυνητικοί φορείς που θα εξεταστούν καθώς επίσης και οι πηγές άντλησης των υπό επεξεργασία στοιχείων. Έπεται η συγκριτική παρατήρηση διαφορετικών περιπτώσεων και των επιδόσεων που εμφανίζουν στο συγκεκριμένο τομέα. Στη φάση της ολοκλήρωσης της διαδικασίας επιλέγονται οι πρακτικές εκείνες που εμφανίζουν υψηλές επιδόσεις και είναι συμβατές με την περίπτωση που επιδιώκεται να εφαρμοστούν (Fifer and Kaiser 1988).

Η ανάδειξη καλών πρακτικών νεοφυούς επιχειρηματικότητας είναι μια αντικειμενικά περίπλοκη διαδικασία. Προϋποθέτει πρωτογενή έρευνα και συστηματική εμβάθυνση για την επισκόπηση ενός εύρους διαφορετικών και πολύπλευρων παρεμβάσεων στις οποίες συμπεριλαμβάνονται διαφορετικοί δρώντες, διαφορετικά επίπεδα άσκησης πολιτικής και διαφορετικά χαρακτηριστικά (ενδεικτικά Bonoli and Trein 2015). Τίθεται λοιπόν μια σειρά κρίσιμων περιορισμών όπως η διαθεσιμότητα στοιχείων, η σύγκριση ομοειδών ή συναφών παρεμβάσεων, η χρηματοδότηση ευρωπαϊκών ερευνών με εισροές πληροφοριών από εθνικές εκθέσεις, τα γλωσσικά εμπόδια, κ.α..

Τέτοιου είδους περιορισμοί δεσμεύουν την έρευνα στις πρακτικές νεοφυούς επιχειρηματικότητας, όπως και πολλά άλλα εγχειρήματα συναφούς φιλοσοφίας. Η έλλειψη ενός πλουραλισμού πηγών, κυρίως εξαιτίας του εξαιρετικά πρόσφατου αναδυόμενου ενδιαφέροντος για τον συγκεκριμένο τομέα απασχόλησης αναγκάζει την επικέντρωση και την επεξεργασία των πρακτικών μόνο σε χώρες που διαθέτουν μια πληρότητα ενημέρωσης. Βασική πηγή άντλησης στοιχείων της μελέτης που ακολουθεί είναι ο κόμβος Startup Europe. Εκεί παρατίθενται αναλυτικά στοιχεία για το οικοσύστημα νεοφυούς επιχειρηματικότητας κρατών μελών, χαρακτηριστικά της διοικητικής διάθρωσης των εθνικών δομών έρευνας και καινοτομίας, καθώς και ιστορίες επιτυχίας από νεοφυείς επιχειρήσεις.

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:
«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

Σημαντικά συμπληρωματικά στηρίγματα προσφέρονται από τη μελέτη του Eurofound (2016), η οποία καθίσταται εξαιρετικά χρήσιμη τόσο για την επισκόπηση των πολιτικών όσο και για την παροχή ενδείξεων σε γενικό επίπεδο σχετικά με το ποια παραδείγματα παρεμβάσεων θα μπορούσαν να θεωρηθούν καλές πρακτικές. Επίσης στο πλαίσιο της ποσοτικής επεξεργασίας πληροφορίες παρέχονται από το Innovation Union Scoreboard (2016), κυρίως για τα επίπεδα καινοτομίας κάθε χώρας αλλά και από τον κόμβο Startup Europe που διαθέτει ειδικότερα στοιχεία επιδόσεων νεοφυούς επιχειρηματικότητας. Με βάση ένα συνδυασμό που να προσδίδει επάρκεια στα στοιχεία, παρακάτω αναλύονται σε βάθος με ποιοτικές και ποσοτικές μεθόδους οι πρακτικές νεοφυούς επιχειρηματικότητας σε δώδεκα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ο ποιοτικός και ο ποσοτικός συνδυασμός της ανάλυσης προκρίνει ορισμένες καλές πρακτικές, οι οποίες αναφέρονται στο τρίτο και τελευταίο μέρος της μελέτης.

3.3.2 Ποιοτική Ανάλυση: Επισκόπηση Πρακτικών Νεοφυούς Επιχειρηματικότητας σε Κράτη Μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Στόχος αυτού του πρώτου μέρους είναι η περιγραφή ορισμένων γενικών μέτρων και εργαλείων πολιτικής που συνηθίζεται να υιοθετούνται στις πολιτικές υποστήριξης της νεοφυούς επιχειρηματικότητας εντός των κρατών μελών της ΕΕ. Μια τέτοια προσπάθεια αποσκοπεί σε μια γενική κατηγοριοποίηση, η οποία σε δεύτερο επίπεδο θα αναπτυχθεί ειδικότερα μέσα από τον τρόπο εφαρμογής της στις επιμέρους δράσεις των κρατών μελών.

Σύμφωνα με τη μελέτη του Eurofound (2016) είναι εφικτή μια καταγραφή και κατηγοριοποίηση των εργαλείων που εφαρμόζονται στα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την προώθηση πρακτικών νεοφυούς επιχειρηματικότητας. Η έρευνα αυτή επικεντρώνεται σε μέτρα υποστήριξης της νεοφυούς επιχειρηματικότητας ως μορφής πολιτικής απασχόλησης των νέων ανέργων. Ωστόσο, μια τέτοια εργασία θα μπορούσε

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:

«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

σε μεγάλο βαθμό να θεωρηθεί αντιπροσωπευτική ευρύτερα για το πλαίσιο πολιτικών προώθησης αυτής της επιχειρηματικής δραστηριότητας. Δεδομένου ότι οι νέοι είναι η ηλικιακή ομάδα που καταπιάνεται περισσότερο με τέτοιου τύπου επιχειρηματικά εγχειρήματα.

Με βάση την τυπολογία που διαμορφώνει το Eurofound (2016: 19-20) θα μπορούσαν γενικά να διακριθούν πέντε διαφορετικά είδη παρεμβάσεων για την υποστήριξη της νεοφυούς επιχειρηματικότητας. Πρώτον, μέτρα που παρέχουν αποκλειστικά οικονομική υποστήριξη, έστω και με διαφορετικές μορφές χρηματοδότησης (για παράδειγμα επιχορηγήσεις, εφάπαξ επιδότηση, δάνεια, μετατροπή των επιδομάτων ανεργίας σε οικονομικά κίνητρα, φοροελαφρύνσεις ή κάλυψη των ασφαλιστικών εισφορών). Δεύτερον, μέτρα 'ήπιας' υποστήριξης όπως επιχειρηματική κατάρτιση, επιχειρηματική καθοδήγηση και συμβουλευτική από ειδικούς. Τρίτον, ένας συνδυασμός των προαναφερθέντων μέτρων οικονομικής επιδότησης και συμπληρωματικών υποστηρικτικών μέτρων. Τέταρτον, πρωτοβουλίες ευαισθητοποίησης και ποικίλα μέτρα επιχειρηματικής υποστήριξης που συνδέονται με το εκπαιδευτικό σύστημα, στοχευμένα σε νεότερες ηλικιακές ομάδες μαθητών. Πέμπτο, ένα εύρος υπηρεσιών υποστήριξης που εξασφαλίζουν την ύπαρξη των απαιτούμενων υποδομών για τους επίδοξους νέους επιχειρηματίες, ιδιαίτερα για όσους στοχεύουν στην καινοτομία και σε εγχειρήματα στον τομέα υψηλής τεχνολογίας.

Προφανώς στο σύνολο των παραπάνω μέτρων δεν υπάρχουν στεγανά. Αντίθετα, η ιδεοτυπική αυτή κατηγοριοποίηση στην πράξη εμφανίζει πολλούς συνδυασμούς και προσμίξεις με αποτέλεσμα το σύνολο των παραπάνω μέτρων να εφαρμόζεται συνδυαστικά στις περισσότερες περιπτώσεις χωρών που εξετάζονται. Η αναλογία αυτού του μίγματος μπορεί να εξαρτάται από το επίπεδο οικονομικής ανάπτυξης κάθε χώρας, το μέγεθος και την ποιότητα των υποδομών της, τον τύπο πολιτικής που επιλέγει να αναπτύξει για την επίτευξη καινοτομίας, των εμποδίων και των

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:
«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

περιορισμών που τίθενται, καθώς και των διαφορετικών κοινωνικών, οικονομικών και πολιτισμικών συνθηκών κάθε κράτους μέλους.

Σουηδία

Το μοντέλο νεοφυούς επιχειρηματικότητας της Σουηδίας συγκεντρώνει αρκετά από τα χαρακτηριστικά της Silicon Valley. Η Στοκχόλμη, η πρωτεύουσα της Σουηδίας, σφύζει από δημιουργικότητα διαθέτοντας πολλές ιστορίες επιτυχίας με υψηλά ειδικευμένους εργαζόμενους. Ένα ολοκληρωμένο οικοσύστημα με επιταχυντές, επιχειρηματικούς οργανισμούς και εκδηλώσεις έχουν δημιουργηθεί για την υποστήριξη αυτού του οράματος⁶².

Το Startup People of Sweden είναι ένας κόμβος που δημιουργήθηκε το 2013 προκειμένου να συσπειρώσει τα εγχειρήματα νεοφυούς επιχειρηματικότητας της Σουηδίας. Ο κόμβος αυτός προσφέρει πολλά συγκριτικά πλεονεκτήματα μέσα σε ένα πλαίσιο παγκόσμιου οικοσυστήματος επενδυτών, συμβούλων και εταιρών. Αποτελεί την έδρα για παραπάνω από 50 νεοφυείς επιχειρήσεις και έναν φυσικό χώρο συνάντησης για την κοινότητα νεοφυών επιχειρηματιών. Στον κόμβο αυτό γίνονται αποδεκτές μόνο καινοτόμες εταιρείες που δραστηριοποιούνται κυρίως στο χώρο του διαδικτύου, της κινητής τηλεφωνίας, των μέσων μαζικής ενημέρωσης και των βιντεοπαιχνιδιών⁶³.

Παράλληλα, ένα διευρυμένο σύστημα επιταχυντών προάγει επίσης το οικοσύστημα νεοφυούς επιχειρηματικότητας. Το STING επιχειρεί να ενεργοποιήσει ταλαντούχους ανθρώπους προκειμένου να μετατρέψουν τις ιδέες τους σε βιώσιμες επιχειρήσεις. Η υποστήριξη που προσφέρεται συμπεριλαμβάνει υψηλού επιπέδου καθοδήγηση στην

⁶² <https://ec.europa.eu/digital-single-market/made-sweden-0>

⁶³ <http://sup46.com/about-us/>

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:

«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

ανάπτυξη επιχείρησης, ένα δίκτυο επιχειρηματικών αγγέλων, ένα ταμείο επιχειρηματικών κεφαλαίων, υπηρεσίες στελέχωσης, καθώς επίσης και ένα διεθνές δίκτυο επενδυτών, επιχειρηματικών επαφών και εμπειρογνομόνων⁶⁴. Το MINC είναι ένας κόμβος για νεοφυείς επιχειρήσεις και επιχειρηματίες στη Νότια Σουηδία. Προσφέρει υπηρεσίες επιχειρηματικής ανάπτυξης, δημιουργικών χώρων εργασίας, διεθνή δικτύωση, συμβούλους με σχετικές ικανότητες, καθοδήγηση και ποικίλα προγράμματα για επιχειρηματίες και εταιρείες που θέλουν να αναπτυχθούν στο Μάλμε⁶⁵.

Οργανώσεις όπως η IIS είναι επιχειρήσεις διοίκησης και διαχείρισης τεχνικών λειτουργιών διαδικτυακού περιεχομένου. Η IIS συμβάλλει στην διαδικτυακή επιχειρηματική ανάπτυξη της Σουηδίας. Προγράμματα επιχειρηματικότητας μέσω διαδικτύου επενδύονται από τα έσοδα της εταιρείας⁶⁶. Επίσης η Σχολή Επιχειρηματικότητας της Στοκχόλμης αναγνωρίζεται ως ένας ηγετικός φορέας καινοτομίας και επιχειρηματικότητας. Η σχολή αξιοποιεί το υψηλής ποιότητας ακαδημαϊκό της περιβάλλον των επιμέρους φορέων που την απαρτίζουν και συγκεντρώνει κάτω από την ίδια στέγη το σύνολο των καινοτόμων και επιχειρηματικών ταλέντων⁶⁷. Η πλατφόρμα FundedbyMe είναι μια βάση χρηματοδότησης από το πλήθος που ιδρύθηκε το 2011 με έδρα την Στοκχόλμη. Απευθύνεται σε Ευρωπαίους επιχειρηματίες και αποτελεί την πρώτη πλατφόρμα crowdfunding παγκοσμίως που προσφέρει λύσεις όπως η υπηρεσία μιας στάσης για χρηματοδότηση από το πλήθος. Η πλατφόρμα δίνει μεγάλη έμφαση στις διασυνοριακές επενδύσεις που ωφελούν τόσο τους επενδυτές όσο και τους επιχειρηματίες προκειμένου να συμβάλλουν στο άνοιγμα θέσεων εργασίας και στην επιχειρηματική ανάπτυξη⁶⁸.

⁶⁴ <http://www.stockholminnovation.com/en/about-sting/>

⁶⁵ <http://www.minc.se/about-minc>

⁶⁶ <https://www.iis.se/vad-vi-gor/>

⁶⁷ <http://www.sses.se/about/sses>

⁶⁸ <https://www.fundedbyme.com/en/how-it-works/>

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:
«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

Στη Σουηδία ένας αριθμός δημοσίων φορέων έχει ως αντικείμενο ενασχόλησής του την προαγωγή της νεοφυούς επιχειρηματικότητας. Το Almi Invest είναι ένας επενδυτικός φορέας με ιδέες και προοπτικές που στοχεύουν στη μακροπρόθεσμη ανάπτυξη. Αναζητά επιχειρηματικές ομάδες ή μεμονωμένους επιχειρηματίες με ικανότητες να διαμορφώσουν επιτυχημένες αναπτυξιακές εταιρείες⁶⁹.

Η Vinnova είναι ένας φορέας καινοτομίας με σκοπό την ενδυνάμωση της βιώσιμης ανάπτυξης μέσω της βελτίωσης των συνθηκών για καινοτομία, όπως και τη χρηματοδότηση των ερευνητικών αναγκών. Το όραμα της Vinnova είναι η Σουηδία να καταστεί ηγέτιδα δύναμη στην έρευνα και την καινοτομία, καθώς και ένας ελκυστικός χώρος για επενδύσεις και επιχειρήσεις. Η Vinnova ενθαρρύνει συμπράξεις μεταξύ εταιρειών, πανεπιστημίων, ερευνητικών κέντρων και δημοσίων φορέων⁷⁰. Ένα από τα προγράμματα που υλοποιεί είναι η καινοτομία των νέων που στοχεύει στην ανάπτυξη γνώσης και ικανοτήτων σε νέους ηλικίας 18-30 ετών με σκοπό να ενεργοποιήσει τις καινοτόμες ιδέες τους (Eurofound 2016: 35).

Τέλος, μια σειρά τακτικών εκδηλώσεων βοηθούν στην προώθηση των προοπτικών και των ωφελειών που προσφέρουν οι δράσεις νεοφυούς επιχειρηματικότητας. Το STHLM TECH Meet Up είναι η μεγαλύτερη εκδήλωση που διεξάγεται σε μηνιαία βάση για τη νεοφυή επιχειρηματικότητα στην Ευρώπη. Κάθε μήνα, εδώ και τρία χρόνια, έρχονται σε επαφή πρόσωπα που εμπλέκονται με όλες τις διαστάσεις της νεοφυούς επιχειρηματικότητας⁷¹. Επίσης, το Internet Discovery Day είναι μια διοργάνωση που οι ταλαντούχοι χρήστες του διαδικτύου έχουν ευκαιρίες να αποκτήσουν πρόσβαση σε χρηματοδότηση και πόρους που είναι απαραίτητοι για την υλοποίηση των επιχειρηματικών τους σχεδίων⁷².

Οι παρεμβάσεις του Σουηδικού κράτους για την ενίσχυση της νεοφυούς επιχειρηματικότητας έχουν τις ρίζες τους περίπου τρεις δεκαετίες πίσω. Το Σουηδικό

⁶⁹ <http://www.almi.se/Almi-Invest/Om-Almi-Invest/>

⁷⁰ <http://www.vinnova.se/en/About-Vinnova/>

⁷¹ <http://www.meetup.com/STHLM-Tech-Meetup/>

⁷² <http://www.internetdiscoveryday.se/>

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:

«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

πρόγραμμα ενίσχυσης της νεοφυούς επιχειρηματικότητας ξεκίνησε το 1984 και στόχευε σε άνεργους από 25 χρονών και πάνω. Οικονομική υποστήριξη υπήρχε μέχρι και έξι μήνες και ήταν συνάρτηση των κοινωνικών παροχών που λάμβανε ο κάθε άνεργος. Το μέτρο εμπεριέχει, εκτός των οικονομικών ωφελειών, ενημερωτικές συναντήσεις και καθοδήγηση από εργασιακούς συμβούλους (Eurofound 2016: 23).

Από το 1980 επίσης έχει τεθεί σε λειτουργία το πρόγραμμα Junior Achievement Sweden το οποίο χρηματοδοτείται από μη κυβερνητική οργάνωση και στοχεύει στη μελλοντική δημιουργία επιχείρησης από μαθητές που φοιτούν στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Το πρόγραμμα προσφέρει μια πλατφόρμα για μαθητές 16-20 ετών προκειμένου να αποκτήσουν μια εμπειρία δημιουργίας και λειτουργίας μιας επιχείρησης σε ένα ασφαλές περιβάλλον κατά την διάρκεια της σχολικής χρονιάς (Eurofound 2016: 33).

Στη βάση των παραπάνω αξόνων έχουν σημειωθεί αρκετές ιστορίες επιτυχίας με πεδίο εφαρμογής τις νεοφυείς επιχειρήσεις. Η Appri είναι μια κοινωνική πλατφόρμα εμπορίου που συνδέει εκδότες, διαδικτυακά καταστήματα και πελάτες μέσω ψηφιακών εργαλείων. Με τον τρόπο αυτό βοηθάει τους εκδότες να κερδίσουν χρήματα χάρη στο περιεχόμενο τους, τα διαδικτυακά καταστήματα να ενισχύσουν την αναγνωρισιμότητα τους καθώς και τους πελάτες να αγοράσουν τα προϊόντα που επιθυμούν⁷³. Το Waitress είναι μια ηλεκτρονική εφαρμογή που προσφέρει την δυνατότητα παραγγελίας και πληρωμής φαγητού σε εστιατόρια της Στοκχόλμης. Οι πελάτες χρησιμοποιούν την εφαρμογή για να προπαραγγείλουν το φαγητό που θα παραλάβουν από το κατάστημα ή που θα καταναλώσουν εντός του. Με την πραγματοποίηση της παραγγελίας παραλαμβάνουν μια ενημέρωση για τον ακριβή χρόνο της ετοιμασίας του⁷⁴. Το SNOW είναι ένα ελεύθερο βιντεοπαιχνίδι snowboard

⁷³ <http://appri.com/en/>

⁷⁴ <http://www.waitress.com/#/>

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:
«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

που επιτρέπει στους παίκτες να περιηγηθούν στο ορεινό φυσικό περιβάλλον μέσα σε ένα εύρος διαφορετικών μονοπατιών και ανακαλύψεων⁷⁵.

Πορτογαλία

Στην Πορτογαλία τα τελευταία χρόνια πνέει ένας άνεμος αισιοδοξίας σε τομείς νεοφυούς επιχειρηματικότητας. Κάτι που παρατηρείται περισσότερο στις πόλεις της Λισαβόνας και του Πόρτο. Τα εγχειρήματα αυτά βρίσκουν υποστήριξη και ενθάρρυνση μέσα από ένα ισχυρό οικοσύστημα που είναι διαθέσιμο για παροχή συμβουλευτικής και χρηματοδότησης κυρίως μέσω ορισμένων επιταχυντών. Επίσης, μέσα από την διεξαγωγή τοπικών εκδηλώσεων και διαγωνισμών, καθώς και από πλατφόρμες crowdfunding⁷⁶.

Βασικός επιταχυντής της νεοφυούς επιχειρηματικότητας στην Πορτογαλία είναι το startup Lisboa, το οποίο υποστηρίζει την δημιουργία επιχειρήσεων και παρακολουθεί τα βήματα τους στα πρώτα χρόνια δραστηριοποίησης τους. Ιδρύθηκε το 2011 μέσα από μια σύμπραξη του Δήμου Λισαβόνας, της Τράπεζας Μοντέπιο και του Πορτογαλικού φορέα για την ανταγωνιστικότητα και την Καινοτομία. Είναι μια μη κερδοσκοπική οργάνωση που παρέχει στους επιχειρηματίες και τις εταιρείες χώρο δραστηριοποίησης και μια δομή υποστήριξης, διασύνδεση με στρατηγικούς εταίρους, πρόσβαση σε επενδυτές, βοήθεια σε θεμελιώδη ζητήματα επιχειρηματικότητας, δραστηριότητες δικτύωσης και επικοινωνίας⁷⁷. Το Beta-i είναι επίσης μια μη κερδοσκοπική οργάνωση με έδρα την Πορτογαλία που ιδρύθηκε το 2010. Αποστολή της είναι η βελτίωση της επιχειρηματικότητας βασιζόμενη σε θεμελιώδεις αρχές όπως την δημιουργία και την προώθηση ενός δικτύου επιχειρηματικότητας, και

⁷⁵ <http://www.snowthegame.com/>

⁷⁶ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/made-portugal>

⁷⁷ <http://www.startuplisboa.com/#about>

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:
«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

επιταχυντών νεοφυών επιχειρήσεων με παγκόσμιες φιλοδοξίες και διευκόλυνση της πρόσβασης στη χρηματοδότηση, την δημιουργία χώρου, υπηρεσιών και προϊόντων που βασίζονται σε νεοφυείς επιχειρήσεις⁷⁸.

Παράλληλα με τους επιταχυντές το Πορτογαλικό οικοσύστημα νεοφυών επιχειρήσεων προάγεται και μέσω εκδηλώσεων και διαγωνισμών. Ένα από αυτά είναι το startup pirates, το οποίο διοργανώνεται από μια μεγάλη κοινότητα έμπειρων επιχειρηματιών. Πρόκειται για μια στοχευμένη δράση που υλοποιείται μέσω της διεξαγωγής θεματικών εργαστηρίων που προσφέρουν στους συμμετέχοντες ευκαιρία ελέγχου και διαβούλευσης των επιχειρηματικών τους ιδεών αλλά και βελτίωσης των επιχειρηματικών τους δεξιοτήτων⁷⁹. Ακόμη, η PPL είναι μια πλατφόρμα χρηματοδότησης από το πλήθος (crowdfunding) που βοηθάει επιχειρηματίες νεοφυών επιχειρήσεων αλλά και εδραιωμένων επιχειρήσεων να επικοινωνήσουν με δυνητικούς επενδυτές των ιδεών τους⁸⁰.

Η Πορτογαλική κυβέρνηση το 2009 εισήγαγε ένα πρόγραμμα επιχειρηματικότητας και αυτοαπασχόλησης ανέργων. Κάτω από την ομπρέλα αυτού του προγράμματος, στις παροχές προσφέρονται επίσης τεχνική βοήθεια για επιχειρηματική ενοποίηση και συμπληρωματικά οικονομικά κίνητρα, όπως δάνεια με μειωμένο επιτόκιο. Επίσης, ένα περιεκτικό πακέτο μέτρων εισήχθη στο πλαίσιο του προγράμματος Youth Guarantee, το οποίο ήταν μέρος του Στρατηγικού Σχεδίου Παροχής Κινήτρων για την Υποστήριξη της Νεανικής Απασχολησιμότητας και των Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων. Σε αυτό το πλαίσιο τα προγράμματα υποστήριξης για την δημιουργία επιχείρησης και της νεανικής επένδυσης κατευθύνονται προς άνεργους ηλικίας από 18 έως 35 ετών. Σε αυτούς προσφέρονται εγγυήσεις και μειωμένα επιτόκια για την λήψη δανείων και στη συνέχεια τεχνική βοήθεια, όπως και συμβουλευτική, για την δημιουργία επιχείρησης (Eurofound 2016: 23, 31).

⁷⁸ <http://beta-i.pt/betai-2/>

⁷⁹ <http://startuppirates.org/about/>

⁸⁰ <http://ppl.com.pt/en>

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:
«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

Μια αντίστοιχη προσπάθεια διεξάγεται και από το National Microcredit Programme, το οποίο στοχεύει σε ανθρώπους ηλικίας 16-34 ετών οι οποίοι διαθέτουν επιχειρηματικά χαρακτηριστικά αλλά δυσκολεύονται να αποκτήσουν πρόσβαση στην αγορά εργασίας. Τέλος, σε περιφερειακό επίπεδο, το Δίκτυο για την Δημιουργία και Διαχείριση Επιχειρήσεων προσφέρει μηνιαία επιχορήγηση από 419 μέχρι 692 ευρώ τον μήνα για την κατάρτιση και την επιχειρηματική καθοδήγηση νέων ηλικίας 16-29 ετών που επιθυμούν να ξεκινήσουν μια επιχείρηση στις Περιφέρειες Norte, Centro και Alentejo (Eurofound 2016: 31).

Με βάση την παραπάνω διάρθρωση έχουν μέχρι σήμερα σημειωθεί αρκετές ιστορίες επιτυχίας πορτογαλικών νεοφυών επιχειρήσεων. Το Aptoide είναι μια εφαρμογή που συγκεντρώνει όλες τις εφαρμογές των κινητών Android σε ένα και μόνο μέρος. Είναι ένα συγκεντρωτικό ψηφιακό κατάστημα⁸¹. Το Tuizzi είναι μια διαδικτυακή πλατφόρμα στην οποία μικρές επιχειρήσεις ή διαφημιστικά γραφεία μπορούν εύκολα να βρουν και να κλείσουν τον εξωτερικό χώρο διαφήμισης που επιθυμούν. Το Wisergo είναι μια υπηρεσία που προσφέρει εξατομικευμένα ταξιδιωτικά πακέτα για ταξίδια στο εξωτερικό⁸². Ακόμη, το Buzzstreets είναι μια εφαρμογή που βοηθάει στην παρακολούθηση της κυκλοφοριακής κίνησης στην περιοχή που θέλει να μεταβεί κάποιος, προκειμένου να αποφεύγει το μποτιλιάρισμα⁸³.

Κύπρος

Παρότι η Κύπρος έχει μια μικρή γεωγραφική υπόσταση είναι ιδιαίτερα δραστήρια στον τομέα της νεοφυούς επιχειρηματικότητας. Διαθέτει έναν έντονο προσανατολισμό στην ψηφιακή αγορά και συγκεντρώνει πολλές πιθανότητες να καταστεί ένας

⁸¹ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/success-story-portuguese-startup-atpoid>

⁸² <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/success-story-portuguese-startup-wisergo>

⁸³ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/success-story-portuguese-startup-buzzstreets>

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:

«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

αναδυόμενος ισχυρός τεχνολογικός κόμβος. Ένας βασικός παράγοντας που οδηγεί σε αυτόν τον ισχυρισμό είναι ότι η Κύπρος έχει διαμορφώσει ένα ζωηρό οικοσύστημα νεοφυούς επιχειρηματικότητας που προσφέρει στους επίδοξους επιχειρηματίες προοπτικές χρηματοδότησης, ευκαιρίες στήριξης και καθοδήγησης, ώστε να μετατρέψουν τις ιδέες τους σε υλοποιήσιμα επιχειρηματικά σχέδια⁸⁴.

Το οικοσύστημα αυτό στηρίζεται και διαμορφώνεται με βάση δύο θεμελιώδεις πυλώνες. Ο πρώτος είναι οι επιταχυντές της νεοφυούς επιχειρηματικότητας, όπως οι Κυπριακοί Επιχειρηματικοί Άγγελοι (CyBAN), ο σύνδεσμος Κυπριακών Επιχειρήσεων, το Chrysalis Leap, και το Repower Cyprus. Το CyBAN είναι το μοναδικό δίκτυο επενδυτικών αγγέλων στην Κύπρο. Βασικός του στόχος είναι η σύνδεση καινοτόμων και ταχέως αναπτυσσόμενων επιχειρήσεων σε χρηματοδότηση με την συνδρομή έμπειρων επενδυτών⁸⁵. Ο σύνδεσμος Κυπριακών Επιχειρήσεων είναι ένας φορέας που βασίζεται κυρίως σε νέους σε ηλικία επιχειρηματίες και στοχεύει στη διασύνδεση και την υποστήριξη ταλαντούχων Κυπρίων επιχειρηματιών με σκοπό την τοπική και την παγκόσμια επιχειρηματική δικτύωση μέσω εκδηλώσεων, συναντήσεων, εργαστηρίων και προγραμμάτων⁸⁶. Το Chrysalis Leap είναι ένας κόμβος που στοχεύει στην υποστήριξη ιδεών με στόχο την βελτίωση του κλίματος. Ο φορέας καταρτίζει και καθοδηγεί με την συμβολή ειδικών τους επίδοξους επιχειρηματίες υποδεικνύοντας τρόπους να καταστήσουν την ιδέα τους υλοποιήσιμη⁸⁷. Τέλος, το Repower Cyprus στοχεύει σε τρεις στρατηγικούς πυλώνες ανάπτυξης προγραμμάτων και πρωτοβουλιών με μια κριτική επίδραση στην οικονομία και την κοινωνία της Κύπρου. Μεγάλη έμφαση παρέχει στην διάσταση της νεανικής επιχειρηματικότητας με εργαλεία και συμβουλευτική που στοχεύουν στην ανάπτυξη των ταλέντων τους για την καινοτόμο και βιώσιμη επιχειρηματικότητα⁸⁸.

⁸⁴ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/made-cyprus>

⁸⁵ http://www.cyban.com.cy/?page_id=295

⁸⁶ <http://www.projectcel.com/>

⁸⁷ <http://chrysalisleap.com/>

⁸⁸ <http://www.repowercyprus.com/our-work?tid=All>

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:

«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

Ο δεύτερος πυλώνας προαγωγής της νεοφυούς επιχειρηματικότητας στην Κύπρο είναι η δημιουργία κόμβων διοργάνωσης εκδηλώσεων. Δρώμενα όπως τα 'Hackathons' του Hack Cyprus⁸⁹ που επιδιώκουν την εδραίωση της Κύπρου στον παγκόσμιο τεχνολογικό χάρτη ή διαγωνισμοί όπως το Cleanlunchpad⁹⁰ ή τα Startup Weekend⁹¹ και Startup Live⁹² που στοχεύουν στην καλύτερη διάχυση των προοπτικών και των ευκαιριών που προσφέρει η νεοφυής επιχειρηματικότητα και δημιουργούν συνθήκες υποστήριξης των νέων επιχειρηματιών⁹³.

Μια πολιτική προώθησης της νεοφυούς επιχειρηματικότητας από το Κυπριακό κράτος αναπτύχθηκε στο πλαίσιο λήψης μέτρων για την αντιμετώπιση της ανεργίας των νέων. Το «Σχέδιο Ενίσχυσης της Νεανικής Επιχειρηματικότητας» προσέφερε επιχορήγηση σε ανθρώπους ηλικίας 20-39 χρονών. Επρόκειτο για ένα προσωρινό πρόγραμμα συγχρηματοδοτούμενο από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης. Ειδική έμφαση δινόταν στη χρήση τεχνολογιών και σε στοιχεία καινοτομίας. Βασική ομάδα στόχος ήταν οι απόφοιτοι Πανεπιστημιακής εκπαίδευσης, καθώς εμφάνιζαν υψηλά ποσοστά ανεργίας (το 2013 υπολογίζονταν περίπου στο 25%). Ποσοστά μεγαλύτερα από τις ομάδες εργαζόμενων χαμηλής ειδίκευσης (την ίδια χρονιά υπολογίζονταν στο 22%). Με οικονομικούς όρους η επιχορήγηση έφτανε κατά μέσο όρο τις 50.000 ευρώ και παρείχε επιλέξιμες δαπάνες που κάλυπταν το 50% των λειτουργικών εξόδων της επιχείρησης. Το μέτρο ήταν αποθαρρυντικό κυρίως για την ηλικιακή ομάδα των 20-25 ετών, καθώς έπρεπε να αναζητήσουν εναλλακτικές πηγές χρηματοδότησης για το υπόλοιπο 50% των δαπανών (Eurofound 2016: 20).

Στη βάση αυτών των θεμελίων έχουν μέχρι σήμερα σημειωθεί μια σειρά από επιτυχημένα νεοφυή εγχειρήματα. Ενδεικτικά, το Diyful είναι μια ηλεκτρονική πλατφόρμα που βοηθάει στην ανεύρεση πληροφοριών, των καλύτερων τιμών και των

⁸⁹ <http://hackcyprus.com/>

⁹⁰ <http://www.cleanlaunchpad.eu/>

⁹¹ <http://cyprus.startupweekend.org/>

⁹² <http://www.startuplive.org/events/cyprus-1/>

⁹³ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/node/70030>

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:

«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

σημείων διαθεσιμότητας μιας σειράς από υλικά και εργαλεία⁹⁴. Το ENGINO 3D βοηθάει στην ανάπτυξη της δημιουργικότητας και της φαντασίας των παιδιών κατασκευάζοντας μια ιστοσελίδα τρισδιάστατου συστήματος κατασκευής παιχνιδιών⁹⁵. Το Ladybug είναι μια εφαρμογή που δίνει την δυνατότητα σε κάθε πολίτη να παρακολουθεί την ενέργεια που καταναλώνει εντός του χώρου της κατοικίας του με στόχο την καλύτερη ενεργειακή διαχείριση των οικιακών εργασιών του⁹⁶.

Βουλγαρία

Ο τομέας των νεοφυών επιχειρήσεων παρουσιάζει ιδιαίτερη δυναμική στην Βουλγαρία τα τελευταία χρόνια και φαίνεται να διαθέτει προοπτικές μεγαλύτερης ακμής στα επόμενα. Το πιο επιτυχημένο σχήμα με τεχνολογικό προσανατολισμό και στοιχεία νεοφυούς επιχειρηματικότητας ήταν αυτό της Εθνικής Ψηφιακής Συμμαχίας (Digital National Alliance), η οποία είναι η εθνική ένωση ψηφιακών θέσεων εργασίας της Βουλγαρίας. Η ένωση αυτή ξεκίνησε το 2014 και προέκυψε ως προϊόν της εθνικής εκστρατείας του Υπουργείου Παιδείας της Βουλγαρίας με τίτλο “Future Code”⁹⁷. Το Future Code αποτέλεσε μια προσπάθεια εξοικείωσης των σχολείων με την ψηφιακή αγορά εργασίας.

Η Εθνική Ψηφιακή Συμμαχία ανέπτυξε διαφορετικές πρωτοβουλίες, οι οποίες έθεσαν ως στόχο την διασφάλιση ότι περισσότεροι Βούλγαροι πολίτες θα αναπτύξουν τεχνολογικές δεξιότητες, την μείωση της αναντιστοιχίας μεταξύ αναγκών των επιχειρήσεων και εκπαιδευτικών απαιτήσεων, την υποστήριξη των νέων ταλέντων στις προσπάθειες τους στην παγκόσμια ψηφιακή σκηνή, την υποστήριξη νέων σε

⁹⁴ <http://www.diyful.com/quiz/?id=quiz>

⁹⁵ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/success-story-cypriot-startup-engino>

⁹⁶ <http://www.smart-ladybug.com/ladybug.html>

⁹⁷ <http://www.futureiscode.com/>

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:
«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

ηλικία ανθρώπων να έχουν πρόσβαση σε ψηφιακές τεχνολογίες και να αποκτήσουν επικοινωνία και δικτύωση με την υπόλοιπη Ευρώπη, καθώς και την υποστήριξη νέων ανθρώπων στην ανεύρεση νέων επαγγελματικών προοπτικών⁹⁸.

Η Εθνική Ψηφιακή Συμμαχία συγκροτήθηκε από ένα πολυεπίπεδο και πολυσυλλεκτικό φάσμα φορέων και εμπλεκόμενων δρώντων όπως η Κυβέρνηση της Βουλγαρίας, Πανεπιστημιακά Ιδρύματα, Δημοτικές Αρχές, Πολυεθνικές Εταιρείες με τεχνολογικό προσανατολισμό, Επιστημονικές Ενώσεις, νεοφυείς επιχειρήσεις της Βουλγαρίας, κ.α.

Γαλλία

Το οικοσύστημα της Γαλλικής νεοφυούς επιχειρηματικότητας βρίσκεται σε διαδικασία οικοδόμησης. Ένα δημοφιλές πρόγραμμα υποστήριξης για την δημιουργία ή την απόκτηση επιχείρησης είναι το ACCRE, το οποίο είναι κυρίως μια μορφή φοροελαφρύνσεων. Πρόκειται για ένα μέτρο υποστήριξης ανέργων για την δημιουργία της δικής τους επιχείρησης, το οποίο εφαρμόζεται από το 1979. Οι ωφελούμενοι του προγράμματος απαλλάσσονται από την καταβολή ασφαλιστικών εισφορών για ένα χρόνο από την επίσημη ημερομηνία έναρξης της νεοφυούς επιχείρησης. Υπό προϋποθέσεις, δυνατότητα επέκτασης του μέτρου για μικρές επιχειρήσεις προβλέπεται για άλλα δύο χρόνια. Οι ωφελούμενοι του προγράμματος εξακολουθούν να λαμβάνουν τις λοιπές κοινωνικές παροχές του συστήματος καταπολέμησης της ανεργίας κατά την διάρκεια που εντάσσονται στο πρόγραμμα (Eurofound 2016: 26).

Μια άλλη πρωτοβουλία είναι το Creators' group, το οποίο πιλοτικά εφαρμόστηκε το 2000 στη Senart και πλέον εφαρμόζεται σε εθνικό επίπεδο. Υποστηριζόμενο από τις

⁹⁸ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/digital-national-alliance-dna-bulgaria>

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:

«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

υπηρεσίες απασχόλησης για νέους αυτές οι ομάδες προσφέρουν βοήθεια στους νέους που επιθυμούν να σχεδιάσουν την δική τους επιχείρηση και επίσης κατάρτιση για μια περίοδο τεσσάρων έως έξι μηνών. Επίσης, το 2013 υιοθετήθηκε ένα μέτρο που συνδυάζει την οικονομική υποστήριξη με τα ήπια εργαλεία υποστήριξης. Το Cap' Jeunes προσφέρει σε νέους ηλικίας από 18 έως 25 ετών την προοπτική δημιουργίας επιχείρησης με ένα εφάπαξ επίδομα 2.000 ευρώ και βοήθεια στο να εξασφαλίσουν χρηματοδότηση από ιδιώτες με ευνοϊκούς όρους. Προϋπόθεση για την ένταξη στο πρόγραμμα είναι το επιχειρηματικό σχέδιο των νέων επιχειρηματιών να μην ξεπερνά τις 50.000 ευρώ και η ατομική συνεισφορά του υποψήφιου να μην υπερβαίνει το 25% του συνολικού προϋπολογισμού της συνολικής επένδυσης. Το μέτρο υλοποιείται από μη κυβερνητική οργάνωση (Eurofound 2016: 27-9).

Πρόσφατα το Γαλλικό κράτος υιοθέτησε μια νέα ιδιότητα για τους φοιτητές, την οποία την ονόμασε 'φοιτητής-επιχειρηματίας' με σκοπό την ανάπτυξη καινοτόμων επιχειρήσεων από φοιτητές ή από πρόσφατα αποφοιτήσαντες πτυχιούχους. Όσοι αποκτούν αυτή την ιδιότητα μπορούν να λάβουν μια πιστοποίηση φοιτητή-επιχειρηματία και έχουν την δυνατότητα να παρακολουθήσουν ένα πρόγραμμα σπουδών σχετικά με τη νεοφυή επιχειρηματικότητα και να λάβουν μια πριμοδότηση για επιχειρηματικές δραστηριότητες. Άλλες παροχές αφορούν σε ακαδημαϊκή και επιχειρηματική καθοδήγηση, καθώς και πρόσβαση σε χώρους εργασίας νεοφυών επιχειρήσεων, ενώ παράλληλα εξακολουθούν να λαμβάνουν λοιπές κοινωνικές παροχές που απορρέουν λ.χ. από την φοιτητική τους ιδιότητα (Eurofound 2016: 33).

Επιτυχημένες νεοφυείς επιχειρήσεις έχουν ιδρυθεί τα τελευταία χρόνια στη Γαλλία. Το captaindash είναι μια εφαρμογή που βοηθάει στη βελτίωση των λειτουργικών αναγκών με την κοινή χρήση δεδομένων βελτιώνοντας την ταχύτητα και την αποτελεσματικότητα των ενεργειών μιας επιχείρησης⁹⁹. Το BlaBlaCar είναι μια διαδικτυακή εφαρμογή που δίνει την δυνατότητα στους οδηγούς ιδιωτικών

⁹⁹ <http://www.captaindash.com/en/our-solution/>

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:
«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

αυτοκινήτων με κενές θέσεις να μεταφέρουν και άλλους επιβάτες προς την ίδια κατεύθυνση μοιραζόμενοι τα έξοδα της μετακίνησης¹⁰⁰.

Το Vestiaire Collective είναι ένας ιστότοπος αγοραπωλησιών με έδρα το Παρίσι που επιτρέπει στον καθένα να αγοράζει και να πουλάει μεταχειρισμένα πολυτελή αντικείμενα¹⁰¹. Το Lima είναι μια καινοτόμος τεχνολογική εφαρμογή που επιτρέπει στους χρήστες της να έχουν άμεση πρόσβαση στην ψηφιακή τους βιβλιοθήκη από οποιαδήποτε ψηφιακή συσκευή¹⁰². Τέλος, το Bird Office δίνει την δυνατότητα στους χρήστες να κάνουν κράτηση χώρων συναντήσεων εργασίας σε αίθουσες επιχειρήσεων, ξενοδοχείων ή ακόμα και εστιατορίων για μια μέρα ή για λίγες ώρες¹⁰³.

Σλοβακία

Η νεοφυής επιχειρηματικότητα είναι μια ακμάζουσα δραστηριότητα τα τελευταία χρόνια στη Σλοβακία. Για τον λόγο αυτό αναφέρεται σαν μια χώρα στην οποία μπορούν να υλοποιηθούν καινοτόμες και αποδοτικές επενδυτικές ιδέες. Η ανάπτυξη της καινοτομίας στη Σλοβακία υποστηρίζεται κατά βάση από το Κέντρο Επιχειρηματικότητας και Καινοτομίας που εδρεύει στην Μπρατισλάβα. Το κέντρο ιδρύθηκε το 1991 και είναι ο επίσημος εκπρόσωπος της Σλοβακίας στο Ευρωπαϊκό Δίκτυο Επιχειρήσεων¹⁰⁴. Αποστολή του είναι συμβουλευτική, η διακρατική μεταφορά τεχνογνωσίας, η παροχή οικονομικών και επενδυτικών συμβουλών, η περιφερειακή ανάπτυξη, η υποστήριξη των ευρωπαϊκών πλαισίων για την έρευνα, την τεχνολογία και την καινοτομία, η διαχείριση έργων και οι επενδυτικές συμβουλές¹⁰⁵.

¹⁰⁰ <https://www.blablacar.com/>

¹⁰¹ <http://www.vestiairecollective.com/>

¹⁰² <https://meetlima.com/index.php?lang=en>

¹⁰³ <https://www.bird-office.com/>

¹⁰⁴ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/made-slovakia>

¹⁰⁵ <http://www.bic.sk/index.php?lang=en>

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:
«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

Παράλληλα με το Κέντρο, μια σειρά επιμέρους κοινοτήτων και θερμοκοιτίδων νεοφυούς επιχειρηματικότητας συμπληρώνουν το Σλοβακικό οικοσύστημα. Το Neulogy είναι ένας φορέας που παρέχει συμβουλές για την προώθηση της έρευνας, της ανάπτυξης και της καινοτομίας. Κύριος σκοπός του είναι η βελτίωση των ερευνητικών υποδομών στη Σλοβακία, η υποβοήθηση των πελατών του στην εξασφάλιση καλύτερης χρηματοδότησης για την υλοποίηση των ιδεών τους, αλλά και οι προτάσεις του σχετικά με ζητήματα έρευνας και ανάπτυξης¹⁰⁶. Το Startupers¹⁰⁷ και το Startitup¹⁰⁸ είναι ιστοσελίδες που παρέχουν πληροφόρηση σχετικά με τη νεοφυή επιχειρηματικότητα και τις δυνατότητες της στη Σλοβακία. Τέλος, το the Spot είναι μια πρωτοβουλία υποστηρικτών των νεοφυών επιχειρήσεων που προσπαθεί να δημιουργήσει το κατάλληλο έδαφος για να αναπτύξουν επιχειρηματικά σχέδια άνθρωποι με δημιουργικότητα και ενδιαφέρον για την καινοτομία. Έχει καταστεί κόμβος δημιουργίας πολλών επιχειρηματικών πρωτοβουλιών¹⁰⁹.

Στη Σλοβακία το 2014 ξεκίνησε την κανονική λειτουργία του το πρόγραμμα 'Επιχείρηση και Επιχειρηματικότητα', το οποίο συνδύαζε μια παραδοσιακή μορφή επιχειρηματικής εκπαίδευσης μαζί με συμβουλευτική από ειδικούς για την υποστήριξη νέων επιχειρηματιών. Το πρόγραμμα απευθυνόταν σε φοιτητές που επιθυμούσαν να δημιουργήσουν μια πραγματική νεοφυή επιχείρηση. Οι επιλεγόμενοι θα λάμβαναν βοήθεια από συμβούλους για την κατά το δυνατόν ευκρινέστερη μετατροπή της επιχειρηματικής τους ιδέας σε επιχείρηση και θα συμμετείχαν σε μια σειρά εκδηλώσεων νεοφυούς επιχειρηματικότητας με δυνητικούς επενδυτές. Το πρόγραμμα δεν προσέφερε οικονομική υποστήριξη. Αυτό θα πραγματοποιούνταν από τους δυνητικούς επενδυτές της νεοφυούς επιχείρησης (Eurofound 2016: 33).

Μέσα σε ένα τέτοιο περιβάλλον στη Σλοβακία έχουν σημειωθεί κάποια επιτυχημένα εγχειρήματα νεοφυών επιχειρήσεων. Ένα από αυτά είναι το Piano Media, σκοπός του

¹⁰⁶ <http://www.neulogy.com/who-we-are>

¹⁰⁷ <http://www.startupers.sk/>

¹⁰⁸ <http://www.startitup.sk/>

¹⁰⁹ <http://www.thespot.sk/en/about>

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:

«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

οποίου είναι να βοηθήσει εταιρείες μέσω μαζικής ενημέρωσης να δημιουργήσουν αξιόπιστο όνομα, πιστό κοινό και βιώσιμα έσοδα¹¹⁰. Ένα άλλο είναι το Martinus, το οποίο είναι ένα μεγάλο διαδικτυακό βιβλιοπωλείο¹¹¹. Το SAShe είναι η μεγαλύτερη ιστοσελίδα στη Σλοβακία, στην οποία οι χρήστες της μπορούν να πραγματοποιήσουν εξ αποστάσεως αγορές χειροποίητων προϊόντων¹¹². Το Culcharge είναι μια ιστοσελίδα που εμπορεύεται χρήσιμα προϊόντα που λύνουν προβλήματα της καθημερινότητας¹¹³. Τέλος, το Inhiro είναι μια πλατφόρμα που ιδιωτικές εταιρείες αναζητούν προσωπικό με συγκεκριμένα χαρακτηριστικά με έμφαση στον εντοπισμό νέων και ταλαντούχων εργαζόμενων που θα δώσουν νέα ώθηση και αξία στην επιχείρηση¹¹⁴.

Ισπανία

Η Ισπανία έχει καταστήσει την παράμετρο της επιχειρηματικότητας σαν ένα κεντρικό όχημα διαφυγής από την οικονομική κρίση που την μαστίζει τα τελευταία χρόνια. Μέσω της επιχειρηματικότητας και, ιδιαίτερα, της νεανικής επιχειρηματικότητας η Ισπανία φιλοδοξεί να επιτύχει την οικονομική ανάκαμψη και επίσης να αντιμετωπίσει τα υψηλά ποσοστά ανεργίας. Η νεοφυής επιχειρηματικότητα είναι μια χαρακτηριστική περίπτωση επιδίωξης των παραπάνω στόχων. Το όραμα αυτό προσπαθεί να το εκπληρώσει μέσα από ένα οικοσύστημα επιταχυντών και επιχειρηματικών οργανώσεων, μέσα από πλατφόρμες χρηματοδότησης, από δημόσιους φορείς υποστήριξης τέτοιων δραστηριοτήτων αλλά και από άλλες συναφείς εκδηλώσεις¹¹⁵.

Ένας σημαντικός επιταχυντής στην Ισπανία είναι το Landazera. Το Landazera χρηματοδοτείται εξολοκλήρου από ιδιωτικά κεφάλαια και στοχεύει στην υποστήριξη

¹¹⁰ <https://piano.io/about/>

¹¹¹ <http://www.martinus.sk/>

¹¹² <http://www.sashe.sk/>

¹¹³ <http://www.culcharge.com/>

¹¹⁴ <https://inhiro.com/>

¹¹⁵ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/made-spain>

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:
«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

επιχειρηματιών που θα δημιουργήσουν εταιρείες με επιπρόσθετη αξία εφαρμόζοντας ένα εξατομικευμένο επιχειρηματικό μοντέλο που θα βασίζεται στην παραγωγική εργασία¹¹⁶. Το Wayra είναι ένας επιταχυντής νεοφυών επιχειρήσεων στον τομέα της τηλεφωνίας. Στόχος του είναι να βοηθά επιχειρηματίες με προοπτικές να αναπτυχθούν και να δημιουργήσουν επιτυχημένες επιχειρήσεις. Το πρόγραμμα του Wayra προσφέρει χρηματοδότηση μέχρι 50.000 δολάρια, έναν ευνοϊκό χώρο εργασίας, συμβούλους και επιχειρηματικούς εταίρους, καθώς και πρόσβαση σε παγκόσμια δίκτυα ταλέντων με σκοπό την απόκτηση εκατομμυρίων πελατών στον χώρο της τηλεφωνίας¹¹⁷. Το Seedrocket προσφέρει ένα πλήρες πρόγραμμα κατάρτισης, επενδύσεων και επιτάχυνσης της τεχνολογίας για νεοφυείς επιχειρήσεις. Από το 2008 έχει καταγράψει πάνω από 170 εγχειρήματα δημιουργίας και επιτάχυνσης επιχειρήσεων¹¹⁸.

Οι βασικότερες επιχειρηματικές οργανώσεις που υποστηρίζουν τους επίδοξους επιχειρηματίες είναι η CEAJE και η AIEI. Η CEAJE είναι η ισπανική συνομοσπονδία νέων επιχειρηματιών. Πρόκειται για μια πολυπληθή οργάνωση που συμπεριλαμβάνει πάνω από 18.500 μέλη και περίπου 21.000 μικρές, μεσαίες και μεγάλες επιχειρήσεις, ενώ ενσωματώνει επίσης 55 περιφερειακές ενώσεις. Κύριος στόχος της CEAJE είναι η βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος και η θετική συμβολή της στην προώθηση της σταθερότητας, της ανταγωνιστικότητας, της καινοτομίας και της διεθνοποίησης των επιχειρήσεων¹¹⁹. Η AIEI είναι ο Σύνδεσμος Επενδυτών και Επιχειρηματιών του Διαδικτύου. Βασικές επιδιώξεις του είναι η υποστήριξη των επιχειρηματιών που ξεκινούν την καριέρα τους, η βοήθεια στη σύνταξη επιχειρηματικών σχεδίων, η παροχή συμβουλών σχετικά με επιχειρηματικά μοντέλα, η βοήθεια στην ανάπτυξη τεχνολογικών υποδομών, κλπ. Επίσης, στηρίζει τους

¹¹⁶ <http://www.lanzadera.es/>

¹¹⁷ <http://wayra.co/en/about>

¹¹⁸ <http://www.seedrocket.com/startups/>

¹¹⁹ <http://www.ceaje.es/ceaje/que-es-ceaje/>

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:
«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

επιχειρηματίες στην ανεύρεση οικονομικών πόρων, ενθαρρύνει τις συμπράξεις μέσω της ανεύρεσης επιχειρηματικών εταίρων, κ.α.¹²⁰

Παράλληλα με τους παραπάνω φορείς, η χρηματοδοτική υποστήριξη της νεοφυούς επιχειρηματικότητας στην Ισπανία υποστηρίζεται και από δύο μεγάλες πλατφόρμες χρηματοδότησης από το πλήθος. Η Crowd Angel είναι η πρώτη διαδικτυακή πλατφόρμα για επενδυτές σε νεοφυείς επιχειρήσεις που βασίζεται στη φιλοσοφία του venture capital¹²¹. Επίσης, η Socios Inversores είναι μια πλατφόρμα που διευκολύνει την επικοινωνία μεταξύ επενδυτών και νεοφυών επιχειρήσεων, προσφέροντας ευκαιρίες επένδυσης που ενισχύουν τις πρακτικές καινοτομίας¹²².

Το οικοσύστημα νεοφυούς επιχειρηματικότητας της Ισπανίας ενισχύεται σημαντικά και από δημόσιους φορείς που επιδιώκουν την υποστήριξη του. Το ENISA είναι μια δημόσια επιχείρηση που υπάγεται στο Υπουργείο Βιομηχανίας, Ενέργειας και Τουρισμού και έχει ενεργό συμμετοχή στη χρηματοδότηση βιώσιμων και καινοτόμων επιχειρηματικών σχεδίων. Προσπαθεί να παρέχει εργαλεία επιχειρηματικότητας και χρηματοδότησης προσαρμοσμένα στις ανάγκες των επιχειρηματιών με σκοπό την βελτίωση των αναπτυξιακών συνθηκών της χώρας¹²³. Το ENISA προσφέρει επίσης δάνεια για την δημιουργία και λειτουργία νεοφυών επιχειρήσεων. Στα δάνεια αυτά δεν απαιτείται η παροχή εγγυήσεων από τις νεοφυείς επιχειρήσεις, ωστόσο το επιτόκιο αποπληρωμής τους εξαρτάται από τα κέρδη που αυτές θα επιτύχουν και παρέχονται με μέγιστη περίοδο χάριτος το ένα έτος (Eurofound 2016: 25).

Ένας δεύτερος δημόσιος φορέας είναι το CDTI, το Κέντρο Ανάπτυξης της Βιομηχανικής Τεχνολογίας της Ισπανίας. Υπάγεται στο Υπουργείο Οικονομίας και Ανταγωνιστικότητας, το οποίο είναι υπεύθυνο για την προώθηση της καινοτομίας και της τεχνολογικής ανάπτυξης των ισπανικών εταιρειών¹²⁴. Το ICEX είναι επίσης μια

¹²⁰ <http://www.aiei.es/>

¹²¹ <https://www.thecrowdangel.com/index/howitworks>

¹²² https://www.sociosinversores.com/paginas/funcionamiento_basico

¹²³ <http://www.enisa.es/es/conocenos/info/quienes-somos>

¹²⁴ http://www.cdti.es/index.asp?MP=6&MS=5&MN=1&r=1024*768

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:

«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

δημόσια εταιρεία που ασχολείται με τις ισπανικές εξαγωγές και επενδύσεις με στόχο την διεθνοποίηση των ισπανικών εταιρειών¹²⁵. Ακόμη, στο τοπίο της ισπανικής νεοφυούς επιχειρηματικότητας αναπτύσσονται δράσεις δικτύωσης με παγιωμένες εκδηλώσεις όπως το Start-up the Fusion και το South Summit.

Η Ισπανία έχει σχεδιάσει μία διευρυμένη Στρατηγική για την Επιχειρηματικότητα και την Απασχόληση των Νέων (2013-2016). Η Στρατηγική αναγνωρίζει την ανάγκη αύξησης των επιπέδων αυτοαπασχόλησης και επιχειρηματικής δραστηριότητας των νέων ανθρώπων προκειμένου να επιτευχθεί η μείωση της ανεργίας τους. Απευθύνεται σε άνεργους νέους μεταξύ 16 και 30 ετών. Συμπεριλαμβάνει εντός της 100 μέτρα για την προαγωγή της επιχειρηματικότητας και της νεανικής απασχόλησης από τα οποία τα 15 μέτρα είναι βραχυπρόθεσμα και τα υπόλοιπα 85 μακροπρόθεσμα. Τα 15 βραχυπρόθεσμα μέτρα εμπεριέχουν ειδικά επιχειρηματικά κίνητρα. Τα υπόλοιπα μέτρα συνοδεύονται από βελτιωμένες ευκαιρίες πρόσβασης στη χρηματοδότηση σε στάδια πρώιμης επιχειρηματικής δραστηριοποίησης, παροχή καλύτερης προστασίας των αυτοαπασχολούμενων στην περίπτωση που η επιχείρηση καθίσταται μη βιώσιμη, την προαγωγή της ένταξης επιχειρηματιών σε κοινωνικές επιχειρήσεις και συνεταιρισμούς και την θεμελίωση γραφείων μέσω των υπηρεσιών απασχόλησης για την παροχή επιχειρηματικής συμβουλευτικής και υποστήριξης. Σύμφωνα με τα διαθέσιμα στοιχεία από το 2013 μέχρι το 2014 περίπου 130.000 άτομα ωφελήθηκαν από την Στρατηγική (Eurofound 2016: 37).

Ένα άλλο πρόγραμμα προαγωγής της αυτοαπασχόλησης στην Ισπανία είναι το flat rate. Πρόκειται για ένα μέτρο αντιμετώπισης της ανεργίας, το οποίο καλύπτει τις ασφαλιστικές εισφορές στους ωφελούμενους για μια περίοδο δύο ετών και άνω. Η κάλυψη των ασφαλιστικών εισφορών φτάνει στο 80% για τους πρώτους έξι μήνες και στο 50% για το δεύτερο εξάμηνο του μέτρου. Κατά το δεύτερο έτος οι εισφορές επιδοτούνται κατά 30% για επιχειρηματίες μέχρι 30 ετών για περίοδο 18 μηνών και για επιχειρηματίες άνω των 30 ετών για μια περίοδο έξι μηνών. Από το μέτρο αυτό

¹²⁵ <http://www.icex.es/icex/es/navegacion-principal/que-es-icex/index.html>

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:
«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

υπολογίζεται ότι κατά το 2014 ωφελήθηκαν περίπου 300.000 άνεργοι, οι οποίοι ξεκίνησαν την δική τους επιχείρηση (Eurofound 2016: 26).

Επιτυχημένα εγχειρήματα νεοφυούς επιχειρηματικότητας στην Ισπανία θα μπορούσαν να θεωρηθούν το Concept Inbox, το οποίο είναι μια καινοτόμος διαδικτυακή πλατφόρμα συνεργασίας για δημιουργικές ομάδες. Απευθύνεται σε σχεδιαστές, αρχιτέκτονες και εμπόρους και τους βοηθά να ανταλλάζουν ιδέες και σχόλια για τα υπό διαμόρφωση προϊόντα τους¹²⁶. Επίσης το Tyba είναι μια ιστοσελίδα κοινωνικής δικτύωσης που απευθύνεται ως επί το πλείστον σε νέους που βρίσκονται σε αναζήτηση εργασίας¹²⁷. Τέλος, το Smartaxi είναι μια καινοτόμος εφαρμογή για κινητά τηλέφωνα που βοηθά τους οδηγούς ταξί να βρουν ανθρώπους που ενδιαφέρονται εκείνη την στιγμή για τις υπηρεσίες τους¹²⁸.

Ολλανδία

Η Ολλανδία είναι μια χώρα η οποία διαθέτει ευέλικτο εργατικό δυναμικό, εξαιρετικές υποδομές για πρόσβαση σε ψηφιακά δεδομένα και πολλά κέντρα καινοτομίας. Πρόκειται για μια χώρα που προάγει έντονα τις ψηφιακές δεξιότητες. Ο κρατικός τομέας αναπτύσσει ισχυρές συμπράξεις με μη κυβερνητικές οργανώσεις και τον ιδιωτικό τομέα στο πλαίσιο της καλύτερης δυνατής επίτευξης του προαναφερθέντα σκοπού¹²⁹.

Μια παρέμβαση της Ολλανδικής κυβέρνησης που σχετίζεται με τη νεοφυή επιχειρηματικότητα ήταν το Bbz. Το πρόγραμμα αυτό προσφέρει στους ωφελούμενους διαρκή καθοδήγηση στη φάση δημιουργίας μιας νεοφυούς επιχείρησης

¹²⁶ <http://conceptinbox.com/>

¹²⁷ <http://tyba.com/>

¹²⁸ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/success-story-spanish-startup-smartaxi>

¹²⁹ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/made-netherlands>

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:

«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

σε συνδυασμό με οικονομική υποστήριξη στη μορφή του ελάχιστου εγγυημένου εισοδήματος ή ένα άτοκο δάνειο για την προετοιμασία μιας νεοφυούς επιχείρησης (Eurofound 2016: 32).

Μια σειρά από επιτυχημένες νεοφυείς επιχειρήσεις έχουν ξεκινήσει την λειτουργία τους από την Ολλανδία. Το 3D Hubs είναι μια προσπάθεια παγκόσμιας διασύνδεσης όλων των επιχειρήσεων τρισδιάστατης εκτύπωσης με στόχο να καταχωρηθούν σε μια ενιαία ψηφιακή πλατφόρμα διευκολύνοντας την πρόσβαση σε αυτές¹³⁰. Το Gibbon είναι μια πλατφόρμα κοινωνικής μάθησης που επιτρέπει στους ανθρώπους να μοιράζονται μεταξύ τους γνώσεις¹³¹. Το Human είναι μια ψηφιακή εφαρμογή παρακολούθησης της σωματικής άσκησης που επιτρέπει τον κατά προσέγγιση υπολογισμό των καθημερινών επιπέδων άθλησης κάθε χρήστη της¹³². Το messagebird είναι μια διαδικτυακή υπηρεσία αποστολής γραπτών και φωνητικών μηνυμάτων προς όλο τον κόσμο¹³³. Το Ticketswap είναι ένα διαδικτυακό μέρος αγοραπωλησίας εισιτηρίων για πολιτιστικές δραστηριότητες¹³⁴.

Γερμανία

Το Βερολίνο είναι ο κινητήριος άξονας της Νεοφυούς Επιχειρηματικότητας στη Γερμανία. Είναι ο τόπος όπου οι περισσότεροι νέοι επιχειρηματίες ξεκινούν ψηφιακές επιχειρήσεις. Η ψηφιακή βιομηχανία είναι ο περισσότερο διαδεδομένος τομέας ενασχόλησης των νεοφυών επιχειρήσεων στη Γερμανία. Περισσότερες από τις μισές ασχολούνται με υπηρεσίες ψηφιακού υλικού, ηλεκτρονικού εμπορίου ή διαδικτυακών υπηρεσιών. Επίσης, η μια στις δύο στοχεύει στην παγκόσμια αγορά. Από σχετικές

¹³⁰ <https://www.3dhubs.com/about#about-start>

¹³¹ <https://gibbon.co/>

¹³² <http://human.co/index.html>

¹³³ <https://www.messagebird.com/>

¹³⁴ <https://www.ticketwap.nl/>

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:

«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

εκθέσεις προκύπτει ότι οι συνθήκες αρχικής χρηματοδότησης των νεοφυών επιχειρήσεων είναι ικανοποιητικές και οι επενδύσεις επιχειρηματικών αγγέλων βρίσκονται σε άνοδο. Παρ' όλα αυτά, εντοπίζονται δυσκολίες πρόσβασης σε αναπτυξιακά κεφάλαια (Ripsas and Hentschel 2015).

Οι εννέα από τους δέκα μεγαλύτερους επιταχυντές νεοφυών επιχειρήσεων στη Γερμανία έχουν έδρα το Βερολίνο. Για παράδειγμα, το Hardware.co είναι μια παγκόσμια κοινότητα και επιταχυντής για επιχειρηματίες και επαγγελματίες στο χώρο της βιομηχανίας που ασχολείται με την δημιουργία καινοτόμων εξαρτημάτων¹³⁵. Το German Accelerator προσφέρει εργαλεία υποστήριξης για την ανάπτυξη υψηλής γερμανικής τεχνολογίας μέσω νεοφυών επιχειρήσεων και αναδυόμενων εταιρειών με σκοπό την διεθνή επιχειρηματικότητα¹³⁶. Επίσης βιομηχανικά δίκτυα, όπως το startupbootcamp, επικεντρώνονται στην ανάπτυξη επιταχυντών νεοφυών επιχειρήσεων. Πρόκειται για διεθνή δίκτυα στα οποία εμπλέκονται σύμβουλοι, εταίροι και επενδυτές των οποίων η συμβολή είναι σημαντική για την παγκόσμια ανάπτυξη των επιχειρήσεων που συμμετέχουν¹³⁷.

Μια από τις κυριότερες παρεμβάσεις της Γερμανικής κυβέρνησης είναι το EXIST programme. Το μέτρο είχε ως ομάδα στόχο φοιτητές και απόφοιτους Πανεπιστημίων και έδινε έμφαση σε νεοφυείς επιχειρήσεις που βασίζονται στην τεχνολογία, την γνώση ή την επιστήμη. Το πρόγραμμα παρείχε δωδεκάμηνη επιχορήγηση 800 ευρώ / μήνα για φοιτητές, 2000 ευρώ για απόφοιτους και 2500 ευρώ για υποψήφιους διδάκτορες, προκειμένου να εκπονήσουν ένα επιχειρηματικό σχέδιο. Επίσης καλύπτονταν δαπάνες για εξοπλισμό της επιχείρησης σε ύψος 10.000 ευρώ για μεμονωμένους επιχειρηματίες και 17.000 ευρώ για ομάδες νεοφυούς επιχείρησης. Τέλος, καλύπτονταν και δαπάνες επιχειρηματικής καθοδήγησης μέχρι του ποσού των 5.000 ευρώ. Παρόλο που η παρέμβαση είχε οικονομοκεντρικό χαρακτήρα, κάθε πανεπιστήμιο ή ερευνητικός φορέας διέθετε τις υποδομές του προς αξιοποίηση από

¹³⁵ <http://hardware.co/about/>

¹³⁶ <http://germanaccelerator.com/>

¹³⁷ <http://www.startupbootcamp.org/>

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:

«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

τους ωφελούμενους για την ανάπτυξη της επιχείρησης. Ακόμη, παρείχε δυνατότητες συνεργασίας με επιχειρηματικά δίκτυα, σχεδίαζε και υλοποιούσε υπηρεσίες σεμιναρίων και καθοδήγησης στην προετοιμασία του επιχειρηματικού σχεδίου και των οικονομικών διαστάσεων έναρξης μιας επιχείρησης (Eurofound 2016: 21).

Μια δεύτερη πολιτική του Γερμανικού κράτους είναι το επίδομα έναρξης νεοφυούς επιχείρησης. Το επίδομα αποδίδεται σε άνεργους και συνδυάζει δύο διαφορετικά στοιχεία: καλύπτει τα έξοδα διαβίωσης και τις ασφαλιστικές εισφορές κατά την φάση δημιουργίας της νεοφυούς επιχείρησης. Στην τωρινή του φάση το πρόγραμμα κατά τους πρώτους έξι έως εννέα μήνες προσφέρει σε κάθε άνεργο επιχορήγηση ίση με το επίδομα ανεργίας το οποίο λαμβάνει συν 300 ευρώ για την κάλυψη των ασφαλιστικών εισφορών. Η προϋπόθεση για την επέκταση του επιδόματος σε εννέα μήνες είναι η θετική αξιολόγηση της επιχείρησης (Eurofound 2016: 23).

Ένα τρίτο μέτρο της Γερμανίας είναι το πρόγραμμα καθοδήγησης για την δημιουργία νεοφυών επιχειρήσεων. Οι παροχές περιέχουν επιχορήγηση υπηρεσιών καθοδήγησης της λειτουργίας νεοφυούς επιχείρησης, οι οποίες καλύπτουν από το 50-75% των δαπανών για τέτοιου είδους υπηρεσίες εντός δύο ετών από την ημερομηνία έναρξης της επιχείρησης (Eurofound 2016: 28).

Μερικές από τις πολλές επιτυχημένες νεοφυείς επιχειρήσεις στη Γερμανία είναι οι παρακάτω. Το Zalando είναι μια επιχείρηση στην οποία επώνυμες αλυσίδες ένδυσης και υπόδησης προσφέρουν τα προϊόντα τους σε πελάτες μέσω διαδικτύου¹³⁸. Το Researchgate είναι μια ιστοσελίδα που δημιουργήθηκε από επιστήμονες και απευθύνεται σε ερευνητές και ακαδημαϊκούς. Τους επιτρέπει να συνδέονται και να μοιράζονται επιστημονικό υλικό και δημοσιεύσεις τους¹³⁹. Το Wooga είναι μια εφαρμογή ανάπτυξης παιχνιδιών για κινητά τηλέφωνα, τάμπλετ και για μέσα κοινωνικής δικτύωσης¹⁴⁰. Το Trivago είναι η μεγαλύτερη διαδικτυακή ιστοσελίδα

¹³⁸ <https://www.zalando.de/>

¹³⁹ <https://www.researchgate.net/>

¹⁴⁰ <https://www.wooga.com/>

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:
«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

αναζήτησης ξενοδοχείων και πραγματοποίησης κρατήσεων σε αυτά¹⁴¹. Το Home24 είναι ένα διαδικτυακό κατάστημα πώλησης επίπλων, ηλεκτρικών συσκευών και οικιακού εξοπλισμού το οποίο είναι διαθέσιμο σε έξι ευρωπαϊκές χώρες¹⁴².

Ιταλία

Η Ιταλία διαθέτει μακροχρόνια παράδοση σε πρακτικές καινοτομίας. Τα τελευταία χρόνια μια νέα γενιά καινοτόμων επιχειρηματιών προσπαθεί να αξιοποιήσει προοπτικές και ευκαιρίες στα πεδία του διαδικτύου και των εφαρμογών κινητής τηλεφωνίας. Το Ιταλικό οικοσύστημα καινοτομίας και νεοφυούς επιχειρηματικότητας προσφέρει τις επιλογές συμβουλών και χρηματοδότησης σε επίδοξους επιχειρηματίες μέσα από μια πληθώρα εναλλακτικών αξόνων όπως οι επιταχυντές νεοφυών επιχειρήσεων, οι ενώσεις νεοφυούς επιχειρηματικότητας και οι τακτικές εκδηλώσεις προώθησης της¹⁴³.

Στον άξονα των επιταχυντών το H-farm Ventures είναι μια ψηφιακή πλατφόρμα που ιδρύθηκε το 2005 με στόχο να βοηθήσει νέους επιχειρηματίες στα πρώτα τους βήματα. Κυρίως απευθύνεται στην προσπάθεια επιχειρηματιών να μετατοπίσουν το βάρος των δραστηριοτήτων τους προς την ψηφιακή αγορά¹⁴⁴. Το Seedlab είναι το κεντρικό πρόγραμμα επιτάχυνσης για υψηλής τεχνολογίας επιχειρήσεις στην Ιταλία. Έχει επενδύσει πάνω από 600.000 ευρώ σε νεοφυείς επιχειρήσεις. Το Seedlab συνεργάζεται με ένα ευρύ δίκτυο συμβούλων που στηρίζουν τις νεοφυείς επιχειρήσεις στη διάρκεια, που εντάσσονται στις δράσεις του αλλά και στη μετέπειτα αρχική πορεία τους¹⁴⁵. Το iCatalyst ιδρύθηκε το 2012 και είναι ο μοναδικός επιταχυντής

¹⁴¹ <http://www.trivago.de/>

¹⁴² <http://www.home24.de/>

¹⁴³ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/made-italy>

¹⁴⁴ <http://www.h-farm.com/>

¹⁴⁵ <http://www.seedlab.com/#!/homeen/cf6m>

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:
«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

επιχειρήσεων που επικεντρώνεται στην εδραίωση των ευρωπαϊκών τεχνολογιών στην παγκόσμια αγορά. Προσπαθώντας την εξάλειψη των πολιτισμικών, γλωσσικών και οικονομικών εμποδίων και της έλλειψης ενός συνεκτικού δικτύου διαθέτει την πεποίθηση ότι οι ευρωπαϊκές νεοφυείς επιχειρήσεις έχουν την ικανότητα να αναπτυχθούν παγκόσμια¹⁴⁶.

Ταυτόχρονα, ενώσεις με αντικείμενο ενασχόλησης την καινοτομία στην Ιταλία στοχεύουν στη διασύνδεση τοπικών νεοφυών επιχειρήσεων με την Silicon Valley. Η Mind the Bridge είναι μια παγκόσμια οργάνωση που αναπτύσσει εκπαιδευτικά προγράμματα για νεοφυείς επιχειρήσεις, εταιρείες και επενδυτές. Η έδρα της είναι στη Silicon Valley ενώ διαθέτει γραφεία και στο San Francisco, το Λονδίνο και την Πάβια της Ιταλίας¹⁴⁷. Τέλος, η ανάδειξη και η συστηματική προώθηση των πρακτικών νεοφυούς επιχειρηματικότητας επιτυγχάνεται μέσα από μια σειρά θεσμών διοργάνωσης τακτικών εκδηλώσεων και διαγωνισμών. Τέτοιοι είναι το Premio Gaetano Marzotto, το Expo Delle Startup και το IntesaSanPaolo Startup Initiative¹⁴⁸.

Το Ιταλικό κράτος έχει από το 2000 εισάγει πρόγραμμα αυτοαπασχόλησης ανέργων. Αντικείμενο του προγράμματος ήταν η τόνωση νέων ανέργων ηλικίας 18-35 ετών παρέχοντας οικονομική υποστήριξη μέσω άτοκων δανείων με ανώτατο χρονικό όριο αποπληρωμής τα οκτώ έτη και με κάλυψη του 75% των λειτουργικών εξόδων. Ένα παρόμοιο πρόγραμμα ξεκίνησε στην Ιταλία το 2013 με τίτλο Smart and Start Italia. Το πρόγραμμα επικεντρωνόταν στη δημιουργία επιχειρήσεων σε τομείς καινοτομίας και υψηλής τεχνολογίας. Προσέφερε άτοκα δάνεια σε καινοτόμες νεοφυείς επιχειρήσεις οι οποίες είχαν περίοδο λειτουργίας λιγότερο από τέσσερα έτη. Το μέτρο στήριξης περιείχε επιχορήγηση με ανώτατο όριο αποπληρωμής τα οκτώ έτη, η οποία κάλυπτε επενδυτικές και διαχειριστικές δαπάνες νεοφυών πρότζεκτ αξίας από 100.000 ευρώ μέχρι και 1,5 εκατομμυρίου. Επίσης υπήρχε κάλυψη λειτουργικών εξόδων στο ύψος

¹⁴⁶ <http://icatapult.co/>

¹⁴⁷ <http://mindthebridge.com/our-story/>

¹⁴⁸ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/made-italy>

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:

«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

του 70%, το οποίο έφτανε στο 80% αν η νεοφυής επιχείρηση ξεκινούσε από γυναίκα ή από νέο σε ηλικία επιχειρηματία (Eurofound 2016: 24).

Επίσης η πρωτοβουλία Junior Achievement Italia προσφέρει πολλές επιχειρηματικές πρωτοβουλίες. Μια είναι τα κέντρα δημιουργικότητας, τα οποία είναι διαγωνισμοί νεοφυούς επιχειρηματικότητας που χρηματοδοτούνται από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο και απευθύνονται σε Ιταλούς ηλικίας από 14 μέχρι 35 ετών. Οι συμμετέχοντες παρουσιάζουν μια καινοτόμο ιδέα νεοφυούς επιχείρησης, η οποία αξιολογείται από επιχειρήσεις και από οικονομολόγους. Οι νικητές του διαγωνισμού κερδίζουν ευκαιρίες κατάρτισης, συμμετοχή σε ομάδες εργασίας και βοήθεια από εμπειρογνώμονες, επιχειρηματικούς οργανισμούς και έμπειρους επιχειρηματίες να αναπτύξουν την ιδέα τους σε ένα βιώσιμο και καινοτόμο επιχειρηματικό σχέδιο. Στο τέλος της περιόδου κατάρτισης, όλοι οι συμμετέχοντες έχουν την ευκαιρία να παρουσιάσουν τη νεοφυή τους επιχείρηση σε εταιρείες, φορείς, τράπεζες και πιθανούς επενδυτές. Τα τρία καλύτερα σχέδια λαμβάνουν χρηματικό βραβείο (Eurofound 2016: 34).

Στο πλαίσιο αυτό πολλά είναι τα παραδείγματα επιτυχίας Ιταλικών νεοφυών επιχειρήσεων. Το Moneyfarm είναι μια υπηρεσία ψηφιακού συμβούλου για τους μικρούς και μεσαίους τραπεζικούς καταθέτες¹⁴⁹. Το Spreaker είναι μια εφαρμογή που επιτρέπει σε οποιονδήποτε να δημιουργήσει το δικό του ηχητικό περιεχόμενο και στη συνέχεια να το μοιραστεί στο διαδίκτυο μέσω κινητού τηλεφώνου¹⁵⁰. Το Doveconviene είναι ένα ψηφιακό περίπτερο εφημερίδων που προσφέρει πληροφορίες για καταστήματα λιανικής πώλησης διαφόρων προϊόντων. Η υπηρεσία είναι διαθέσιμη διαδικτυακά και σαν εφαρμογή μέσω κινητού τηλεφώνου¹⁵¹.

¹⁴⁹ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/success-story-italian-startup-moneyfarm>

¹⁵⁰ <http://www.spreaker.com/>

¹⁵¹ <http://www.doveconviene.it/roma>

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:
«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

Πολωνία

Στην Πολωνία τα τελευταία χρόνια οι επιχειρήσεις έχουν μετατοπίσει το κέντρο του ενδιαφέροντός τους προς τις διεθνείς αγορές. Νεοφυείς επιχειρήσεις έχουν εμφανιστεί στη Βαρσοβία, την Κρακοβία και σε άλλες μικρότερες πόλεις¹⁵². Από πλευράς Πολωνικής κυβέρνησης δράσεις επιχειρηματικότητας σχεδιάστηκαν για την αντιμετώπιση της ανεργίας από το 2004. Οι εγγεγραμμένοι άνεργοι έχουν την δυνατότητα να κάνουν αίτηση για έναρξη νέας επιχείρησης λαμβάνοντας μια εφάπαξ επιχορήγηση. Η επιχορήγηση φτάνει λίγο πάνω από το 60% ενός μέσου μισθού και αξιοποιείται για την κάλυψη νομικών συμβουλών και καθοδήγησης για την έναρξη μιας επιχείρησης (Eurofound 2016: 22).

Ένα δεύτερο μέτρο αποσκοπεί στην απόδοση δανείων για νεοφυείς επιχειρήσεις με ευνοϊκούς όρους αποπληρωμής. Το μέτρο απευθύνεται κυρίως σε νέους Πολωνούς, σε μαθητές που έχουν εγκαταλείψει το εκπαιδευτικό σύστημα και σε απόφοιτους Πανεπιστημίου. Πρόκειται για ένα πιλοτικό εγχείρημα που ξεκίνησε να υλοποιείται το 2013 σε τρεις Περιφέρειες της Πολωνίας υπό τον τίτλο First Business – Support for Startup. Μετά την πιλοτική εφαρμογή του το 2014 το πρόγραμμα δανειοδότησης νεοφυών επιχειρήσεων επεκτάθηκε σε όλη την επικράτεια για όλους τους εγγεγραμμένους ανέργους. Στην τωρινή μορφή του το μέτρο προσφέρει οικονομική υποστήριξη μέσω χαμηλότοκων δανείων. Τα δάνεια καλύπτουν το 100% των συνολικών προβλεπόμενων δαπανών για την έναρξη μιας επιχείρησης και πρέπει να αποπληρωθούν εντός επταετίας. Παράλληλα με την δανειοδότηση προβλέπονται και άλλες μορφές υποστήριξης, όπως η ατομική και ομαδική συμβουλευτική, κατάρτιση σε νομικά ζητήματα έναρξης και λειτουργίας επιχειρήσεων, ζητήματα φορολογίας των επιχειρήσεων αλλά και τρόπων διαχείρισης και αποπληρωμής του δανείου της νεοφυούς επιχείρησης (Eurofound 2016: 25).

¹⁵² <https://ec.europa.eu/digital-single-market/made-poland>

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:
«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

Μια τρίτη παρέμβαση στην Πολωνία ήταν το Human Capital Programme το οποίο στόχευε στην ηλικιακή ομάδα νέων ανέργων κάτω των 25 ετών και συγχρηματοδοτούνταν από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Αντικείμενο του προγράμματος ήταν η προαγωγή της επιχειρηματικής κουλτούρας προσφέροντας ένα περιεκτικό πακέτο υπηρεσιών υποστήριξης που συμπεριλάμβαναν συμβουλευτική και κατάρτιση για την ανάπτυξη των επιχειρηματικών δεξιοτήτων και ικανοτήτων για την λειτουργία επιχειρήσεων. Οικονομική υποστήριξη με την μορφή εφάπαξ επιχορηγήσεων ή άτοκων μικροδανείων για την ανάπτυξη επιχείρησης επίσης παρέχονταν στο πλαίσιο του προγράμματος (Eurofound 2016: 32).

Μια από τις νεοφυείς επιχειρήσεις που έχουν ιδρυθεί στην Πολωνία είναι η Ivona. Πρόκειται για ένα πολύγλωσσο εργαλείο σύνθεσης ομιλίας. Οι χρήστες πληκτρολογούν το γραπτό κείμενο που επιθυμούν και η εφαρμογή το μετατρέπει σε προφορικό λόγο. Πρόκειται για μια εφαρμογή που βοηθά ανθρώπους με προβλήματα όρασης¹⁵³. Το UXPin είναι μια πλατφόρμα σχεδιασμού προϊόντων που επιτρέπει σε ομάδες εργασίας με αβίαστο τρόπο να σχεδιάζουν περιγράμματα και πρωτότυπα σχέδια ιδεών που θα μπορούσαν να τραβήξουν το ενδιαφέρον ξένων επενδυτών¹⁵⁴. Το Codility είναι ένα εργαλείο για προγραμματιστές και για εταιρείες προγραμματιστών το οποίο θέτει διάφορες δοκιμασίες που οι προγραμματιστές πρέπει να ανταπεξέλθουν¹⁵⁵.

Ουγγαρία

Τα τελευταία χρόνια στην Ουγγαρία έχουν αναπτυχθεί ορισμένα εγχειρήματα νεοφυούς επιχειρηματικότητας τα περισσότερα των οποίων έχουν έδρα την

¹⁵³ <https://www.ivona.com/us/about-us/text-to-speech/>

¹⁵⁴ <https://uxpin.com/>

¹⁵⁵ <https://codility.com/>

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:
«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

Βουδαπέστη. Κεντρικός κόμβος ανάπτυξης της νεοφυούς επιχειρηματικότητας στην Ουγγαρία είναι το Venture Village. Το Venture Village έχει συμβάλει στην αφύπνιση της νεοφυούς επιχειρηματικότητας προσπαθώντας να προωθήσει νέες και ενδιαφέρουσες επιχειρηματικές ιδέες, καθώς και να εμπνεύσει νέους και ταλαντούχους επιχειρηματίες¹⁵⁶.

Μια σειρά από επιταχυντές, χώρους εργασίας, επενδυτικούς ομίλους, εκδηλώσεις και συνέδρια προάγονται με την συμβολή του Venture Village. Το Colabs είναι ο πρώτος σε λειτουργία κόμβος νεοφυούς επιχειρηματικότητας και τεχνολογίας στη Βουδαπέστη¹⁵⁷. Το Megoldas.Most είναι ένας όμιλος ειδικών στην ανάπτυξη εταιρειών που ειδικεύονται στις νεοφυείς επιχειρήσεις¹⁵⁸. Τέλος, ετήσιες συναντήσεις όπως το Barcamp Budapest έχουν ως αντικείμενο συστηματικής ενασχόλησης την επιχειρηματικότητα μέσω του διαδικτύου¹⁵⁹ και εκθέσεις όπως το Hungarian Innovation Tech Show έχουν ως θέμα τις τεχνολογικές εταιρείες¹⁶⁰.

Η κυβέρνηση της Ουγγαρίας με χρηματοδότηση από την Ευρωπαϊκή Ένωση εφάρμοσε το 2013 το Social Renewal Programme Item 2.3.6 το οποίο στόχευε στην αντιμετώπιση της ανεργίας των νέων κάτω των 25 ετών. Σύμφωνα με αυτό το πρόγραμμα η υποστήριξη για έναρξη νεοφυούς επιχείρησης προσφέρεται σε δύο φάσεις. Στην πρώτη φάση παρέχεται βοήθεια σε ζητήματα εκπαίδευσης και κατάρτισης στη δημιουργία δεξιοτήτων στη νεοφυή επιχειρηματικότητα. Στην δεύτερη φάση προσφέρεται οικονομική βοήθεια για την δημιουργία νεοφυούς επιχείρησης. Κατά την πρώτη φάση οι συμμετέχοντες πραγματοποιούν ένα εύρος δραστηριοτήτων κατάρτισης, λαμβάνουν συμβουλευτική από ειδικούς και καθοδήγηση προκειμένου να μετατρέψουν την επιχειρηματική τους ιδέα σε επιχείρηση. Οι συμμετέχοντες που ολοκλήρωσαν επιτυχώς την πρώτη φάση του προγράμματος και έχουν σχεδιάσει ένα βιώσιμο επιχειρηματικό πλάνο προκρίνονται

¹⁵⁶ <http://theheureka.com/budapest-startup-ecosystem-guide>

¹⁵⁷ <http://colabs.hu/>

¹⁵⁸ <http://megoldasmost.hu/>

¹⁵⁹ <http://barcamp.ap.hu/english>

¹⁶⁰ <http://techshow.mmklaszter.com/>

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:

«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

στη δεύτερη φάση. Η δεύτερη φάση συμπεριλαμβάνει την παροχή ενός εφάπαξ επιδόματος 9.800 ευρώ για κάθε επιχείρηση καθώς και συμβουλευτική και καθοδήγηση κατά τους πρώτους έξι μήνες λειτουργίας της επιχείρησης (Eurofound 2016: 32).

Επιτυχημένες νεοφυείς επιχειρήσεις στην Ουγγαρία θα μπορούσαν να θεωρηθούν το Smartvineyard, το οποίο αναπτύσσει ένα πλέγμα υπηρεσιών για την προστασία των αμπελιών¹⁶¹. Επίσης, το Gazdagmami είναι μια διαδικτυακή νεοφυής επιχείρηση που προσφέρει στις νέες μητέρες πληροφορίες σχετικά με το πώς να αναζητήσουν εργασία από το σπίτι¹⁶². Το Codie είναι ένα ρομποτικό παιχνίδι που στοχεύει στην εξοικείωση των παιδιών με τους ηλεκτρονικούς υπολογιστές¹⁶³.

¹⁶¹ <http://smartvineyard.com/home/>

¹⁶² <http://www.gazdagmami.hu/>

¹⁶³ <http://www.getcodie.com/>

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:
«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

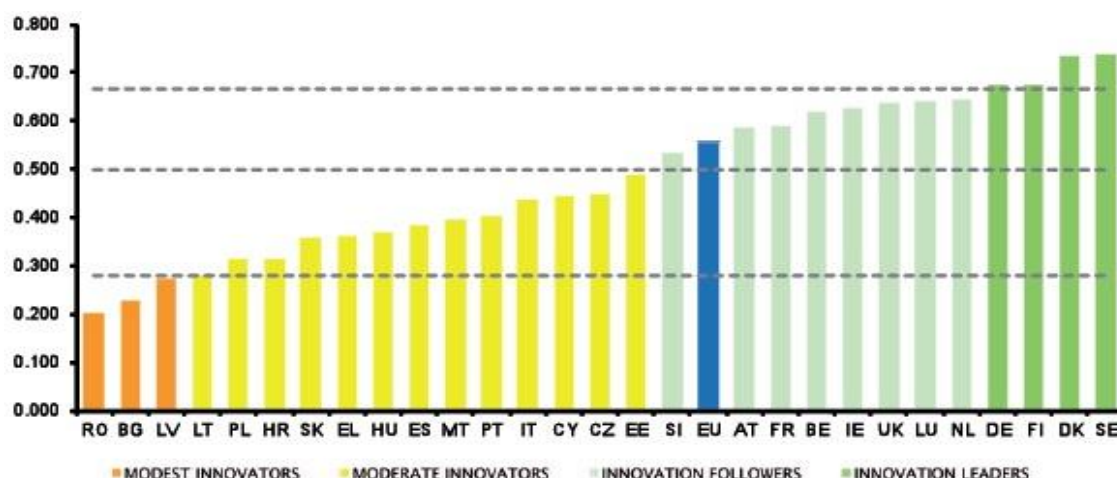
3.3.3 Ποσοτική Ανάλυση: Επιδόσεις Κρατών Μελών σε Διαστάσεις Σχετιζόμενες με τη Νεοφυή Επιχειρηματικότητα

Το μέρος της μελέτης που ακολουθεί θα στραφεί προς την ποσοτική διάσταση των πρακτικών καινοτομίας και νεοφυούς επιχειρηματικότητας. Αυτό θα πραγματοποιηθεί με την αξιοποίηση πρωτογενών δεδομένων από δύο διαφορετικές πηγές. Πρώτον, με την χρήση των στατιστικών δεδομένων του Innovation Union Scoreboard (2015). Τα στοιχεία αυτά εμπεριέχουν πληροφορίες για τις επιδόσεις καινοτομίας, τις επιδόσεις στην παράμετρο των ανθρώπινων πόρων, τα επίπεδα ανοικτότητας, αριστείας και ελκυστικότητας του συστήματος έρευνας, τα επίπεδα χρηματοδότησης, υποστήριξης και επιχειρηματικότητας, καθώς επίσης και τα επίπεδα καινοτόμων πρωτοβουλιών.

Δεύτερον, σε πιο ειδικό επίπεδο, η ανάλυση θα συνεχιστεί με την χρήση των στοιχείων που προσφέρονται από το Startup Europe. Θα επιχειρηθεί η παρουσίαση ποσοτικών στοιχείων που σχετίζονται πιο στενά με ζητήματα νεοφυούς επιχειρηματικότητας. Τέτοιες διαστάσεις μπορούν να είναι τα επίπεδα συνδεσιμότητας και χρήσης του διαδικτύου, ο βαθμός ενσωμάτωσης της ψηφιακής τεχνολογίας ή, ακόμη, τα επίπεδα ανάπτυξης ψηφιακών υπηρεσιών σε κάθε κράτος μέλος.

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:
 «Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

Πίνακας 9: Επιδόσεις Καινοτομίας (2015)

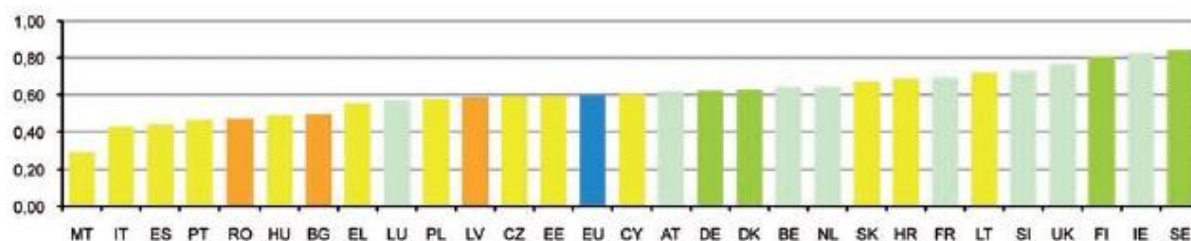

Πηγή: Innovation Union Scoreboard (2015: 10).

Ο πίνακας 9 παρουσιάζει τις επιδόσεις καινοτομίας των κρατών μελών το 2015. Όπως προκύπτει από τα ποσοστά τα κράτη μέλη ομαδοποιούνται σε τέσσερις διαφορετικές κατηγορίες επιδόσεων. Η πρώτη ομάδα ταξινόμησης αποτελείται από τις χώρες ηγέτες (innovation leaders) στις επιδόσεις καινοτομίας. Από τις χώρες που αναλύθηκαν στο προηγούμενο μέρος εδώ δεσπόζουν η Σουηδία και η Γερμανία (και οι δύο επιτυγχάνουν επιδόσεις από 0.700 και πάνω). Η δεύτερη ομάδα είναι οι χώρες ακόλουθοι καινοτομίας (innovation followers). Σε αυτή την κατηγορία συμπεριλαμβάνονται η Ολλανδία και η Γαλλία με επιδόσεις μεταξύ 0.500-0.700. Στην τρίτη κατηγορία συγκεντρώνονται οι χώρες με μετριοπαθείς επιδόσεις καινοτομίας (moderate innovators), στην οποία ανήκουν η Κύπρος, η Ουγγαρία, η Ιταλία, η Ισπανία, η Πολωνία, η Πορτογαλία και η Σλοβακία. Στην τελευταία ταξινόμηση βρίσκονται οι χώρες με μέτρια επίδοση (modest innovators) όπου δεν εντάσσεται καμία από τις χώρες που αναλύθηκαν στο προηγούμενο κεφάλαιο.

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:
 «Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

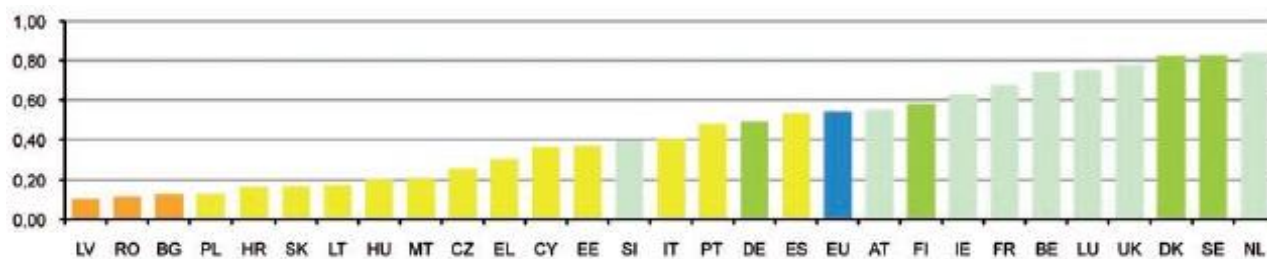
Πίνακας 10: Επιδόσεις Ανθρώπινων Πόρων (2015)

Πηγή: Innovation Union Scoreboard (2015: 21).

Ο πίνακας 10 αναφέρεται στις επιδόσεις που εμφανίζουν τα κράτη μέλη σε επίπεδο ανθρώπινων πόρων. Από τις χώρες ηγέτες η Σουηδία βρίσκεται στην πρώτη θέση εμφανίζοντας την καλύτερη επίδοση. Η Γαλλία, η Σλοβακία, η Ολλανδία και η Γερμανία επιτυγχάνουν επίσης επιδόσεις που βρίσκονται κοντά στις πρώτες θέσεις. Αντίθετα, χώρες όπως η Πολωνία, η Ουγγαρία, η Πορτογαλία, η Ισπανία και η Ιταλία βρίσκονται χαμηλότερα του μέσου όρου καταλαμβάνοντας χαμηλή κατάταξη.

Πίνακας 11: Επίπεδα Ανοικτού, Άριστου και Ελκυστικού Συστήματος Έρευνας (2015)

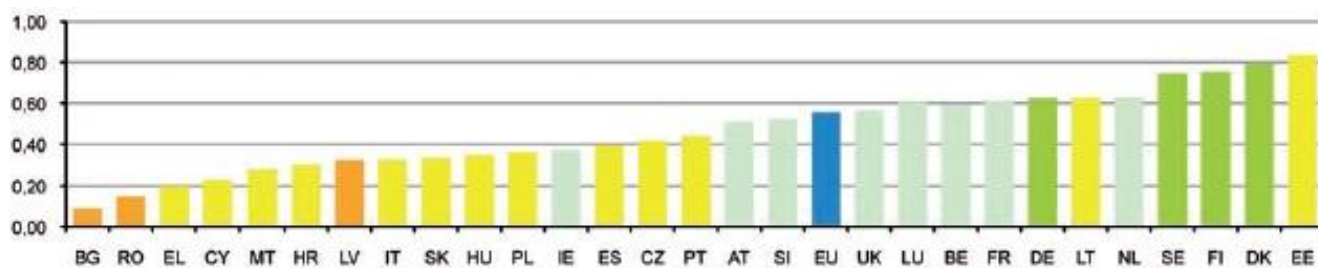

Πηγή: Innovation Union Scoreboard (2015: 22).

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:
«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

Στον πίνακα 11 αναφέρονται τα ποσοστά των κρατών μελών σχετικά με την ανοικτότητα, την αριστεία και την ελκυστικότητα του συστήματος έρευνας τους. Όπως προκύπτει από τα δεδομένα η Ολλανδία και η Σουηδία καταλαμβάνουν τις δύο πρώτες θέσεις, ενώ σε υψηλή θέση κινείται και η Γαλλία. Η Γερμανία, η Ισπανία, η Πορτογαλία και η Ιταλία κινούνται σε μεσαία επίπεδα. Προς τις τελευταίες θέσεις βρίσκονται τα συστήματα έρευνας της Κύπρου, της Ουγγαρίας, της Σλοβακίας και της Πολωνίας.

Πίνακας 12: Επίπεδα Χρηματοδότησης και Υποστήριξης (2015)

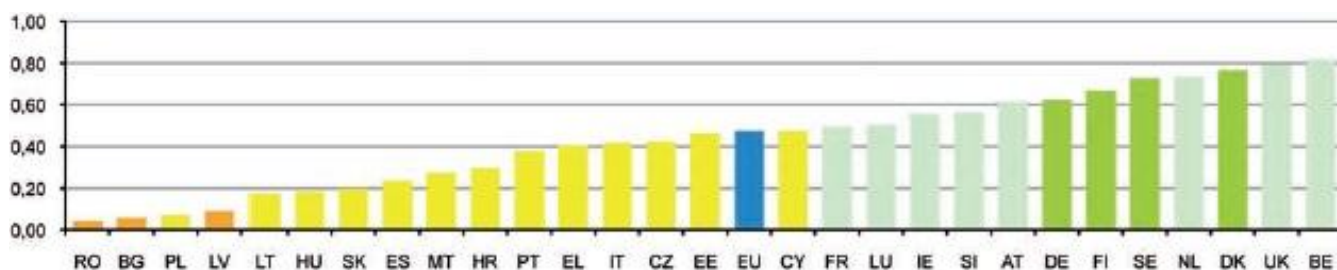

Πηγή: Innovation Union Scoreboard (2015: 23).

Στον πίνακα 12 παρουσιάζονται τα επίπεδα χρηματοδότησης και υποστήριξης σε πρακτικές καινοτομίας των κρατών μελών. Από τα ποσοστά προκύπτει ότι η Σουηδία, η Ολλανδία, η Γερμανία και η Γαλλία καταφέρνουν να παρουσιάσουν μερικές εκ των υψηλότερων επιδόσεων. Αντίθετα, χώρες όπως η Πολωνία, η Ουγγαρία, η Σλοβακία, η Ιταλία και η Κύπρος εμφανίζουν ορισμένες από τις χαμηλότερες βοήθειες σε επίπεδο χρηματοδότησης και ευρύτερης υποστήριξης της καινοτομίας.

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:
 «Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

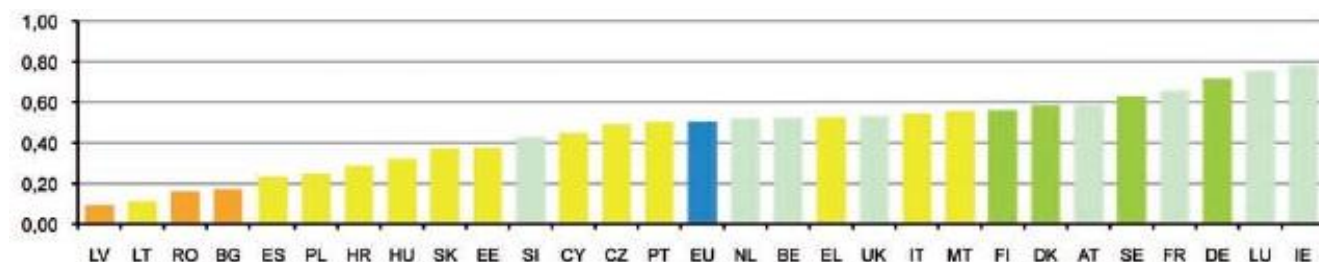
Πίνακας 13: Επίπεδα Συνδέσεων και Επιχειρηματικότητας (2015)

Πηγή: Innovation Union Scoreboard (2015: 25).

Στον πίνακα 13 παρουσιάζονται οι επιδόσεις στη διάσταση των συνδέσεων και της επιχειρηματικότητας στα κράτη μέλη της ΕΕ. Χώρες όπως η Σουηδία, η Ολλανδία, η Γερμανία και η Γαλλία εξακολουθούν να κυμαίνονται πάνω από τον μέσο όρο μέχρι και τις πρώτες θέσεις. Αντίστοιχα, κράτη όπως η Ιταλία, η Πορτογαλία, η Ισπανία, η Σλοβακία και η Πολωνία καταγράφουν σε ένα ακόμα γράφημα τα πιο χαμηλά ποσοστά.

Πίνακας 14: Επίπεδα Καινοτόμων Πρωτοβουλιών (2015)

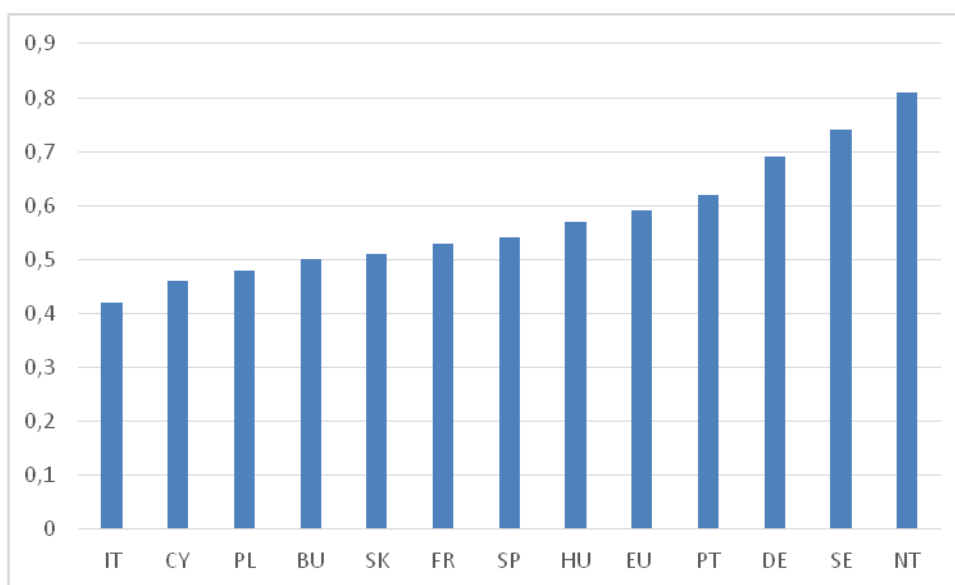

Πηγή: Innovation Union Scoreboard (2015: 27).

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:
«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

Ο πίνακας 14 παρουσιάζει το επίπεδο των καινοτόμων πρωτοβουλιών που αναπτύσσονται σε κάθε κράτος μέλος. Σε έναν ακόμη πίνακα η Γερμανία, η Γαλλία και η Σουηδία εμφανίζουν τις καλύτερες επιδόσεις. Η Ολλανδία, αν και πάνω από τον μέσο όρο, δείχνει μια ελαφριά απόκλιση από τις γενικά υψηλότερες επιδόσεις που εμφάνισε στους προηγούμενους πίνακες. Αντίστοιχα, η Ιταλία στο συγκεκριμένο πίνακα φαίνεται να εμφανίζει σχετικά καλύτερα από τα συνηθισμένα ποσοστά. Η Πορτογαλία, η Κύπρος, η Σλοβακία, η Ουγγαρία, η Πολωνία και η Ισπανία κινούνται σε μια ακόμη παράμετρο σε χαμηλές επιδόσεις.

Πίνακας 15: Επίπεδα Συνδεσιμότητας στο Διαδίκτυο (2016)

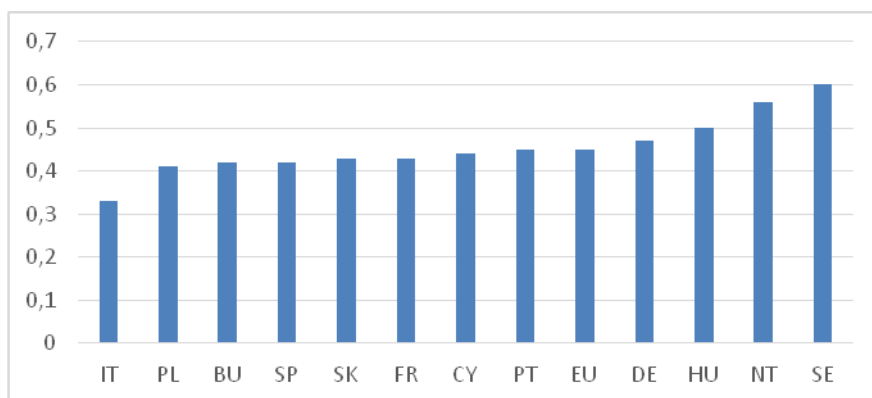
Πηγή: <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/startup-success-stories>

Στον πίνακα 15 παρατίθενται τα επίπεδα συνδεσιμότητας στο διαδίκτυο στα κράτη μέλη τα οποία έχουν διαθέσιμα στοιχεία στο Startup Europe. Η Ολλανδία, η Σουηδία και η Γερμανία εξακολουθούν να εμφανίζουν τις καλύτερες επιδόσεις συγκριτικά με τις υπόλοιπες χώρες. Σχετικά καλύτερα ποσοστά από τους προηγούμενους πίνακες

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:
«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

φαίνεται να επιτυγχάνουν η Πορτογαλία και η Ουγγαρία. Ενώ, μειωμένες εμφανίζονται οι επιδόσεις της Γαλλίας. Σλοβακία, Βουλγαρία, Πολωνία, Κύπρος και Ιταλία κινούνται σε αντίστοιχα χαμηλά επίπεδα με τους παραπάνω πίνακες.

Πίνακας 16: Επίπεδα Χρήσης του Διαδικτύου (2016)

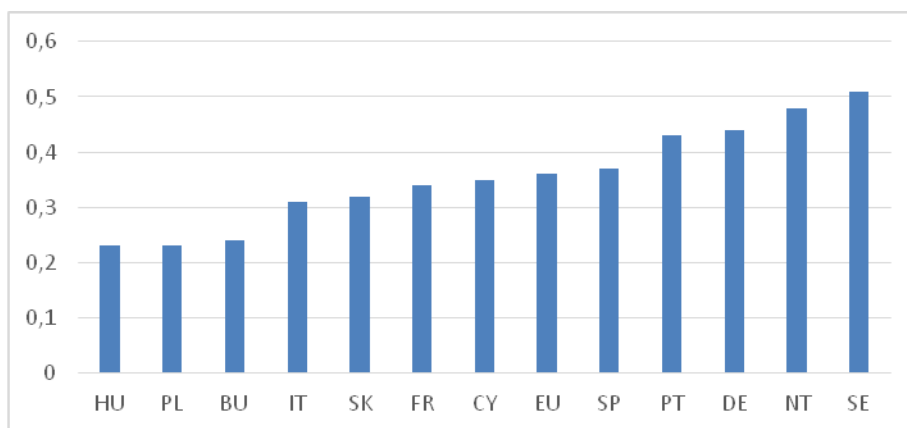

Πηγή: <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/startup-success-stories>

Στον πίνακα 16 παρουσιάζονται τα επίπεδα χρήσης του διαδικτύου στις χώρες που προσφέρονται διαθέσιμα στοιχεία από το Startup Europe. Η Σουηδία, η Ολλανδία και η Γερμανία εξακολουθούν να εμφανίζονται ως η πιο ισχυρή τριάδα των υπό ανάλυση χωρών. Εκπλήξεις σημειώνονται από Ουγγαρία και Πορτογαλία που κινούνται σε σχετικά υψηλές θέσεις. Η Γαλλία εμφανίζεται σε δεύτερο συνεχόμενο διάγραμμα με ασθενείς επιδόσεις, όπως και η Σλοβακία, η Ισπανία, η Βουλγαρία και η Ιταλία.

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:
«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

Πίνακας 17: Επίπεδα Ενσωμάτωσης Ψηφιακής Τεχνολογίας (2016)

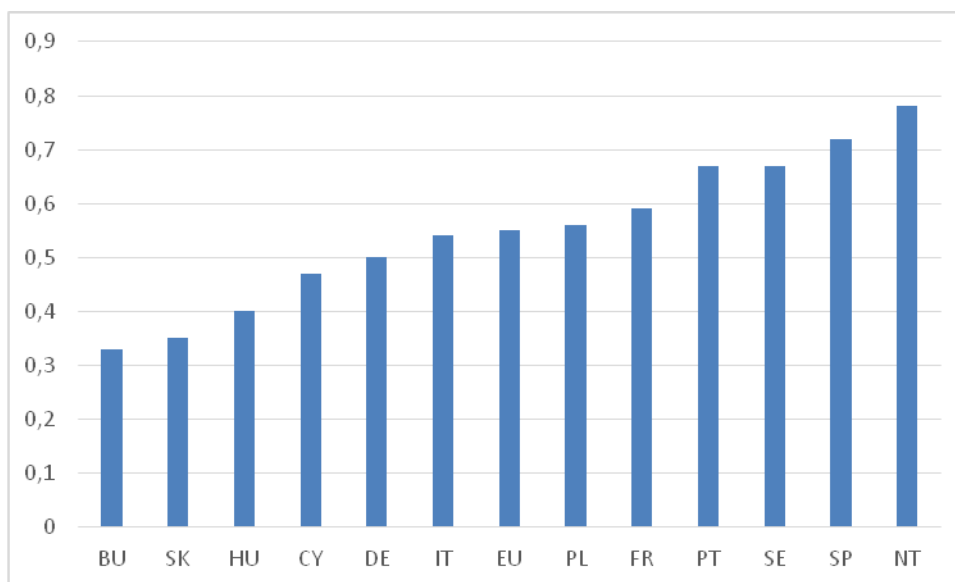

Πηγή: <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/startup-success-stories>

Αντικείμενο επεξεργασίας του πίνακα 17 είναι ο βαθμός ενσωμάτωσης της ψηφιακής τεχνολογίας σε κάθε κράτος μέλος. Σουηδία, Ολλανδία και Γερμανία επιτυγχάνουν σε μια ακόμα διάσταση να καταστούν κυρίαρχες δυνάμεις. Η Πορτογαλία ανταπεξέρχεται στις καλές επιδόσεις που σημειώνει σε ζητήματα διαδικτύου και ψηφιακής τεχνολογίας. Η Γαλλία εμφανίζεται να κινείται και πάλι κάτω του μέσου όρου, όπως και η Σλοβακία, η Ιταλία, η Βουλγαρία και η Πολωνία. Η Ουγγαρία δεν μπόρεσε να συνεχίσει τις καλές επιδόσεις που σημείωσε στους δύο παραπάνω πίνακες, καθώς έρχεται τελευταία από τις εξεταζόμενες χώρες.

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:
«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

Πίνακας 18: Επίπεδα Ψηφιακών Δημόσιων Υπηρεσιών (2016)

Πηγή: <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/startup-success-stories>

Ο τελευταίος πίνακας που αναλύεται ασχολείται με τα επίπεδα των ψηφιακών δημόσιων υπηρεσιών των κρατών μελών. Η Ολλανδία και η Σουηδία βρίσκονται και πάλι στην τριάδα των καλύτερων ποσοστών. Η Πορτογαλία διατηρείται, ψηλά, στην τέταρτη θέση της σχετικής κατάταξης. Η Γαλλία βελτιώνει την θέση της σε σχέση με τους προηγούμενους τρεις πίνακες. Η Γερμανία κινείται χαμηλά σε σύγκριση με τις συνηθισμένες επιδόσεις της. Κύπρος, Ουγγαρία, Σλοβακία και Βουλγαρία καταλαμβάνουν και πάλι τις τελευταίες θέσεις.

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:
«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

3.3.4 Επιλογή και Ανάδειξη Καλών Πρακτικών Νεοφυούς Επιχειρηματικότητας

Από την ποιοτική και ποσοτική ανάλυση που προηγήθηκε γίνεται φανερό πως τρία από τα πληρέστερα και αποτελεσματικότερα οικοσυστήματα καινοτομίας και νεοφυούς επιχειρηματικότητας είναι το Σουηδικό, το Ολλανδικό και το Γερμανικό. Με βάση την επισκόπηση της δομής, των πολιτικών και των αποτελεσμάτων αυτών των οικοσυστημάτων, όπως και των επιδόσεών τους, προκύπτει ότι μπορούν να αποτελέσουν καλές πρακτικές. Πιο συγκεκριμένα ως καλή πρακτική θα μπορούσαν να θεωρηθούν τα παρακάτω προγράμματα από τις τρεις αυτές χώρες:

- **Γερμανία:** Startup Coaching (Μέτρο Συμβουλευτικής Υποστήριξης)
- **Σουηδία:** Business Startup Support (Μέτρο Οικονομικής Υποστήριξης)
- **Ολλανδία:** Bbz (Συνδυασμός Οικονομικής και Συμβουλευτικής Υποστήριξης)

Ειδικότερες λεπτομέρειες για τα στοιχεία αυτών των τριών παρεμβάσεων μπορούν να αντληθούν από το Eurofound (2016), το οποίο βασίζεται σε στοιχεία των εθνικών εκθέσεων που στάλθηκαν για τον σκοπό αυτό. Όπως προκύπτει από την σχετική αξιολόγηση, το startup coaching scheme είναι ένα πρόγραμμα που εντάσσεται σε ευρύτερες παρεμβάσεις με συγχρηματοδότηση του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου. Πρόκειται για μέτρα στα οποία τίθενται ειδικοί ποσοτικοί στόχοι. Αντίθετα προγράμματα όπως το Business Startup Support στη Σουηδία ή το Bbz στην Ολλανδία δεν θέτουν ποσοτικούς στόχους. Ιδιαίτερα το Bbz είναι ένα πρόγραμμα απασχόλησης που εφαρμόζεται σε τοπικό επίπεδο και η θέσπιση συγκεκριμένων στόχων είναι στη

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:
«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας,
βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

διακριτική ευχέρεια των τοπικών αρχών (Eurofound 2016: 43).

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:
 «Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

Πίνακας 19: Αντικείμενο και Στόχοι των Τριών Καλών Πρακτικών που Επιλέχθηκαν

Χώρα	Όνομα Μέτρου	Τύπος Υποστήριξης	Κύριο Αντικείμενο	Περίοδος Λειτουργίας	Ποσοτικοί Στόχοι	Συνολικός Προϋπολογισμός	Ωφελούμενοι
Γερμανία	Startup Coaching	Υπηρεσίες Συμβουλευτικής για Νεοφυείς Επιχειρήσεις	Υποστήριξη των ανέργων να ξεκινήσουν μια επιχείρηση	2008-2013	Κάλυψη του 75% των εξόδων των ωφελούμενων για 24 μήνες προκειμένου να γίνουν αυτοαπασχολούμενοι 5 ποσοστιαίες μονάδες διαφορά μεταξύ του ποσοστού αυτοαπασχόλησης των υποστηριζόμενων επιχειρήσεων σε σύγκριση με μη υποστηριζόμενες εταιρείες σε ορίζοντα 24 μηνών μετά την δημιουργία της επιχείρησης 36% των νεοφυών επιχειρήσεων πρέπει να έχουν περισσότερους υπαλλήλους σε ορίζοντα 24 μηνών μετά την έναρξη της λειτουργίας τους	650 Εκ. ευρώ (2008 - 2013)	18.273 (2010)
Σουηδία	Business Startup Support		Αύξηση της απασχόλησης και του αριθμού των Σουηδικών Επιχειρήσεων με σκοπό την συνεισφορά στην εθνική οικονομική ανάπτυξη	1987-Σήμερα	Όχι συγκεκριμένοι ποσοτικοί στόχοι	45.5 εκ. ευρώ (2013)	2.990 (2013)
Ολλανδία	Bbz	Υπηρεσίες Συμβουλευτικής και Οικονομικής Υποστήριξης	Υποστήριξη Ανέργων για την Δημιουργία Επιχείρησης	1986-Σήμερα	Όχι συγκεκριμένοι ποσοτικοί στόχοι	28.5 εκ. ευρώ ετησίως	1.500 – 2.000 κατά μέσο όρο ετησίως

Πηγή: Eurofound (2016: 44, 54)

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:

«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

Από τις αξιολογήσεις των επιλεγμένων παρεμβάσεων προέκυψαν κάποιες ενδείξεις για τον κοινωνικό αντίκτυπο τους. Σύμφωνα με τα στοιχεία του Eurofound (2016: 60) η επικέντρωση του startup coaching της Γερμανίας σε άνεργους υποψήφιους επιχειρηματίες αποτέλεσε ένα κριτήριο επιτυχίας του προγράμματος. Το πρόγραμμα έδωσε ώθηση σε νεοφυείς επιχειρήσεις με την συνεργασία εργασιακών συμβούλων επιτρέποντας η βοήθεια να προσαρμοστεί στις ανάγκες της επιχείρησης. Αυτό το γεγονός το διαφοροποιεί από άλλα προγράμματα που προσέφεραν γενικά και όχι στοχευμένα υποστήριξη ή μια εφάπαξ οικονομική επιχορήγηση. Το Σουηδικό πρόγραμμα Business startup support εμφάνισε υψηλά ποσοστά παραμονής στην ίδια θέση απασχόλησης τέσσερα χρόνια μετά την εφαρμογή του. Τέλος, η αξιολόγηση του Bbz της Ολλανδίας δείχνει επίσης έναν θετικό αντίκτυπο, καθώς προκύπτει ότι ένας ωφελούμενος έχει περισσότερες πιθανότητες επιτυχούς εργασιακής ένταξης όταν συνδυάζεται οικονομική υποστήριξη με εργασιακή συμβουλευτική (Eurofound 2016: 59-61).

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:
«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

Βιβλιογραφία

Επιστημονική Βιβλιογραφία

Bardach E. (2011), *A Practical Guide for Policy Analysis: The Eightfold Path to More Effective Problem Solving*, Thousand Oaks: Sage.

Bogan C. E. – English M. J. (1994), *Bench Marking for Best Practices: Winning through Innovative Adaptation*, New York: McGraw-Hill.

Bonoli G. – Trein P. (2015), “Best Practice Report on Policy Learning Infrastructures in Innovative Labour Market Policies”, INSPIRES Working Paper Series 1, Brussels: European Commission.

Boter H. – Backstrom P. (2015), “Main Findings for Sweden”, European Startup Monitor, Brussels.

Boxwell R. (1994), *Benchmarking for Competitive Advantage*, New York: McGraw-Hill.

Capape J. – Guemes J. (2015), “Main Findings of the European Startup Monitor 2015 for Spain”, European Startup Monitor, Brussels.

Dunn W. (2012), *Public Policy Analysis*, Fifth Edition, Boston: Pearson.

Eurofound (2016), “Start-up Support for Young People in the EU: From Implementation to Evaluation”, Luxembourg: Publications Office of the European Union.

European Commission (2015), “Innovation Union Scoreboard 2015”, Brussels.

Fifer R. – Kaiser M. (1988), *Beating the Competition: A Practical Guide to Benchmarking*, Vienna: Kaiser Associates.

Ripsas S. – Hentschel B. (2015), “Country Report Germany 2015”, European Startup Monitor, Brussels.

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:
«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

Διαδικτυακές Πηγές

<https://ec.europa.eu/digital-single-market/made-sweden-0>

<http://sup46.com/about-us/>

<http://www.stockholminnovation.com/en/about-sting/>

<http://www.minc.se/about-minc>

<https://www.iis.se/vad-vi-gor/>

<http://www.sses.se/about/sses>

<https://www.fundedbyme.com/en/how-it-works/>

<http://www.almi.se/Almi-Invest/Om-Almi-Invest/>

<http://www.vinnova.se/en/About-Vinnova/>

<http://www.meetup.com/STHLM-Tech-Meetup/>

<http://www.internetdiscoveryday.se/>

<http://apprl.com/en/>

<http://www.waitress.com/#/>

<http://www.snowthegame.com/>

<https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/made-portugal>

<http://www.startuplisboa.com/#about>

<http://beta-i.pt/betai-2/>

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:
«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

<http://startuppirates.org/about/>

<http://ppl.com.pt/en>

<https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/success-story-portuguese-startup-atpoid>

<https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/success-story-portuguese-startup-wisergo>

<https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/success-story-portuguese-startup-buzzstreets>

<https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/made-cyprus>

http://www.cyban.com.cy/?page_id=295

<http://www.projectcel.com/>

<http://chrysalisleap.com/>

<http://www.repowercyprus.com/our-work?tid=All>

<http://hackcyprus.com/>

<http://www.cleanlaunchpad.eu/>

<http://cyprus.startupweekend.org/>

<http://www.startuplive.org/events/cyprus-1/>

<https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/node/70030>

<http://www.diyful.com/quiz/?id=quiz>

<https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/success-story-cypriot-startup-engino>

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:
«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

<http://www.smart-ladybug.com/ladybug.html>

<http://www.futureiscode.com/>

<https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/digital-national-alliance-dna-bulgaria>

<http://www.captaindash.com/en/our-solution/>

<https://www.blablacar.com/>

<http://www.vestiairecollective.com/>

<https://meetlima.com/index.php?lang=en>

<https://www.bird-office.com/>

<https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/made-slovakia>

<http://www.bic.sk/index.php?lang=en>

<http://www.neulogy.com/who-we-are>

<http://www.startupers.sk/>

<http://www.startitup.sk/>

<http://www.thespot.sk/en/about>

<https://piano.io/about/>

<http://www.martinus.sk/>

<http://www.sashe.sk/>

<http://www.culcharge.com/>

<https://inhiro.com/>

<https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/made-spain>

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:
«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

<http://www.lanzadera.es/>

<http://wayra.co/en/about>

<http://www.seedrocket.com/startups/>

<http://www.ceaje.es/ceaje/que-es-ceaje/>

<http://www.aiei.es/>

<https://www.thecrowdangel.com/index/howitworks>

https://www.sociosinversores.com/paginas/funcionamiento_basico

<http://www.enisa.es/es/conocenos/info/quienes-somos>

http://www.cdti.es/index.asp?MP=6&MS=5&MN=1&r=1024*768

<http://www.icex.es/icex/es/navegacion-principal/que-es-icex/index.html>

<http://conceptinbox.com/>

<http://tyba.com/>

<https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/success-story-spanish-startup-smartaxi>

<https://ec.europa.eu/digital-single-market/made-netherlands>

<https://www.3dhubs.com/about#about-start>

<https://gibbon.co/>

<http://human.co/index.html>

<https://www.messagebird.com/>

<https://www.ticketswap.nl/>

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:
«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

<http://hardware.co/about/>

<http://germanaccelerator.com/>

<http://www.startupbootcamp.org/>

<https://www.zalando.de/>

<https://www.researchgate.net/>

<https://www.wooga.com/>

<http://www.trivago.de/>

<http://www.home24.de/>

<https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/made-italy>

<http://www.h-farm.com/>

<http://www.seedlab.com/#!/homeen/cf6m>

<http://icatapult.co/>

<http://mindthebridge.com/our-story/>

<https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/made-italy>

<https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/success-story-italian-startup-moneyfarm>

<http://www.spreaker.com/>

<http://www.doveconviene.it/roma>

<https://ec.europa.eu/digital-single-market/made-poland>

<https://www.ivona.com/us/about-us/text-to-speech/>

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:
«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

<https://uxpin.com/>

<https://codility.com/>

<http://theheureka.com/budapest-startup-ecosystem-guide>

<http://colabs.hu/>

<http://megoldasmot.hu/>

<http://barcamp.ap.hu/english>

<http://techshow.mmklaszter.com/>

<http://smartvineyard.com/home/>

<http://www.gazgadmami.hu/>

<http://www.getcodie.com/>

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:
«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3.4

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΙΣ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:
«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

3.4 ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΙΣ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Στο πλαίσιο της παρούσας ανάλυσης θα διερευνηθούν οι προϋποθέσεις υπέρβασης των προβλημάτων και δυσλειτουργιών που κάνουν την εμφάνισή τους κατά τη διαμόρφωση και υλοποίηση της πολιτικής που αφορά στην καινοτομία και στην ανάπτυξη της στο πλαίσιο δραστηριοποίησης των νεοφυών επιχειρήσεων και θα αναζητηθούν συγκεκριμένα μέτρα/προτάσεις που μπορούν να συμβάλουν στη διαδικασία σχεδιασμού και εφαρμογής της πολιτικής για τις νεοφυείς επιχειρήσεις.

3.4.1 Προϋποθέσεις υπέρβασης των προβλημάτων και δυσκαμψιών της τομεακής πολιτικής

Απαραίτητη προϋπόθεση υπέρβασης των προβλημάτων, ελλείψεων και αδυναμιών που αναφέρονται είναι, σε ένα πρώτο επίπεδο, η συνειδητοποίησή τους από τους εμπλεκόμενους στα διάφορα στάδια του κύκλου πολιτικής και η ιεράρχησή τους. Σημαντικό εργαλείο προς αυτή την κατεύθυνση αποτελεί ο μηχανισμός αξιολόγησης της εκάστοτε πολιτικής, που εφόσον είναι αποτελεσματικός μπορεί να προσφέρει αξιόπιστα συμπεράσματα και ουσιαστικό έλεγχο και να οδηγήσει στον τυχόν απαιτούμενο επανασχεδιασμό της πολιτικής, προκειμένου να επιτευχθούν οι στόχοι της.

Σε κάθε περίπτωση, στο πλαίσιο αξιολόγησης της εκάστοτε στρατηγικής και πολιτικής πρέπει να δοθεί έμφαση στις προτεραιότητες και τους επιδιωκόμενους στόχους και να αναζητηθεί ο βαθμός επίτευξης των στόχων που έχουν τεθεί, αλλά και η καταλληλότητα των επιλεγμένων στόχων, λαμβάνοντας υπόψη τις ιδιαιτερότητες των κοινωνικοοικονομικών συνθηκών και την ανάγκη προσαρμογής σε ένα διαρκώς μεταβαλλόμενο περιβάλλον. Σε ό,τι αφορά την ανάπτυξη της καινοτόμου επιχειρηματικότητας, η εξωστρέφεια και η διεθνής ανταγωνιστικότητα φαίνεται να

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:

«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

συνιστούν το διακύβευμα. Όπως υπογραμμίζεται και στο πλαίσιο της Εθνικής Στρατηγικής για την Έξυπνη Εξειδίκευση (σελ. 21890) *«είναι επιτακτική η ανάγκη για την ανάταξη και αναβάθμιση του παραγωγικού ιστού της χώρας και η σταδιακή μεταστροφή της εγχώριας επιχειρηματικότητας από μη διεθνώς ανταγωνιστικές δραστηριότητες, στην παραγωγή διεθνώς ανταγωνιστικών προϊόντων και υπηρεσιών με υψηλή εγχώρια προστιθέμενη αξία. Κύριος μοχλός για τη μεταστροφή αυτή θα είναι η καινοτομία»*. Καθίσταται, λοιπόν, αδήριτη η ανάγκη να δοθεί έμφαση στην ενίσχυση των μικρομεσαίων επιχειρήσεων που αποτελούν το κατάλληλο όχημα για καινοτόμες δράσεις με στόχο την ενίσχυση της ελληνικής οικονομίας και επιχειρηματικότητας, ενίσχυση που μπορεί να επιτευχθεί με όρους εξωστρέφειας και διεθνούς ανταγωνιστικότητας.

Πρέπει να επισημανθεί ότι, στο ανωτέρω πλαίσιο, ο επαναπροσδιορισμός της στρατηγικής και πολιτικής για την ανάπτυξη της καινοτομίας και της επιχειρηματικότητας με έναν προσανατολισμό που θέτει στο επίκεντρο την ανάπτυξη της οικονομίας, αλλά και έχοντας απώτερο στόχο τη βελτίωση του κοινωνικοοικονομικού περιβάλλοντος, λειτουργεί ως ένα εργαλείο εξόδου από την κρίση.

Όρο για την επίτευξη των στόχων, όπως αυτοί αποτυπώνονται κατά τη διαμόρφωση της δημόσιας πολιτικής, αποτελεί η σύνδεσή τους με τα κατάλληλα μέσα υλοποίησης, λαμβάνοντας υπόψη τις ιδιαιτερότητες της ελληνικής περίπτωσης και αναζητώντας τρόπους αξιοποίησης και ενσωμάτωσής τους κατά την άσκηση της πολιτικής για τις νεοφυείς επιχειρήσεις, προκειμένου να επιτευχθεί η παραγωγή νέων ή/και η αναβάθμιση υφιστάμενων προϊόντων και υπηρεσιών με στόχο, όχι μόνο την εγχώρια, αλλά και τη διεθνή αγορά. Προς αυτή την κατεύθυνση κινείται και η αξιοποίηση επιτυχών παραδειγμάτων και καλών πρακτικών, επιλέγοντας, ωστόσο, κατάλληλα εργαλεία και μηχανισμούς μεταφοράς που θα λαμβάνουν υπόψη τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του ελληνικού κοινωνικοοικονομικού και πολιτισμικού περιβάλλοντος, χωρίς να περιορίζονται σε μία στείρα ενσωμάτωση.

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:
«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

Επιπροσθέτως, για την υπέρβαση των προβλημάτων που αναφέρονται στο πλαίσιο της τομεακής πολιτικής απαιτείται κινητοποίηση, συναντίληψη, συνεργασία και επικοινωνία όλων των εμπλεκόμενων. Το κράτος οφείλει να αναλάβει το ρόλο που του αναλογεί με παρεμβατικές δράσεις που στοχεύουν στην καταπολέμηση του αθέμιτου ανταγωνισμού και στη διαμόρφωση ενός περιβάλλοντος ευνοϊκού για την ανάπτυξη της καινοτόμου επιχειρηματικότητας με οφέλη που έχουν προεκτάσεις όχι μόνο οικονομικές, αλλά και κοινωνικές. Αντίστοιχα, απαιτείται και μία αλλαγή νοοτροπίας εκ μέρους των επιχειρήσεων που συνίσταται στην ανάληψη ενός πιο ενεργού ρόλου, αλλά και ρίσκου εκ μέρους τους, χωρίς να έχουν μοναδικό στόχο το γρήγορο, εύκολο κέρδος και το χαμηλό κόστος.

Αυτό, όμως, που διαφαίνεται να αποτελεί το θεμέλιο λίθο στην αντιμετώπιση των δυσκαμυγιών που προκύπτουν στον κύκλο της πολιτικής για την καινοτομία και τις νεοφυείς επιχειρήσεις, είναι η διαμόρφωση μίας κουλτούρας καινοτομίας και δημιουργικότητας που θα διαπερνά το πολιτικοδιοικητικό σύστημα και θα διαχέεται στην κοινωνία και την οικονομία. Πρόκειται για μία ενδεχόμενη μεταβολή νοοτροπίας τόσο στον κρατικό μηχανισμό και τους δημόσιους φορείς, όσο και στον ιδιωτικό τομέα, αλλά και στην ίδια την κοινωνία. Η εξωστρέφεια του ελληνικού συστήματος καινοτομίας δεν αφορά μόνο στη διεθνή ανταγωνιστικότητά του, αλλά και στην ανάδειξη του ρόλου που μπορεί να διαδραματίσει και απέναντι στην κοινωνία, ρόλος που πρέπει να είναι ορατός σε κάθε πολίτη.

3.4.2 Συγκεκριμένα μέτρα βελτίωσης της διαδικασίας σχεδιασμού και εφαρμογής της πολιτικής για τις νεοφυείς επιχειρήσεις

Στο πλαίσιο της αναζήτησης συγκεκριμένων μέτρων βελτίωσης του κύκλου δημόσιας πολιτικής που αφορά στην καινοτομία και τη νεοφυή επιχειρηματικότητα,

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:
«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

διατυπώνονται κατωτέρω προτάσεις που αφορούν στη βελτίωση της ποιότητας της υφιστάμενης πολιτικής, καθώς και πρακτικά μέτρα που αφορούν στη διαδικασία σχεδιασμού και υλοποίησής της.

3.4.2.1 Προτάσεις για τη βελτίωση της ποιότητας της υφιστάμενης τομεακής πολιτικής

Μεταξύ των προτάσεων για τη βελτίωση της πολιτικής για τη νεοφυή επιχειρηματικότητα είναι και οι κάτωθι:

✓ *Διαμόρφωση στρατηγικής για την καινοτομία και τη νεοφυή επιχειρηματικότητα με μακροπρόθεσμο χαρακτήρα, προκειμένου να διαμορφωθεί ένα ευνοϊκό περιβάλλον σε επενδυτικό και επιχειρηματικό επίπεδο και να εδραιωθεί ένα κλίμα εμπιστοσύνης μεταξύ των αγορών και των επενδυτών. Όπως υπογραμμίζεται και σε σχετική Έκθεση Πολιτικής, προαπαιτούμενο της ανάπτυξης της καινοτόμου επιχειρηματικής δραστηριότητας είναι η χάραξη εθνικής στρατηγικής για την καινοτομία, της οποίας σημαντικό τμήμα θα αποτελεί ο τομέας των Τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνιών, τομέας που επιδρά και διευκολύνει την ανάπτυξη άλλων τομέων της οικονομίας (Ε.Κ.Δ.Δ.Α., 2011, σελ. 38). Η μακροπρόθεσμη στρατηγική ανάπτυξη προϋποθέτει ευρεία συναίνεση όλων των ενδιαφερόμενων μερών από την πολιτική, την επιστήμη και τις επιχειρήσεις και δημιουργία «θεσμικής μνήμης», μέσω της απρόσκοπτης εφαρμογής δράσεων και έργων ανεξάρτητα από τις εναλλαγές των κυβερνήσεων (ΔιαΝέοσις, 2016, σελ. 70). Ως εκ τούτου, απαιτείται η «ανάπτυξη μηχανισμού συλλογικής επεξεργασίας και διαμόρφωσης της Στρατηγικής ΕΤΑΚ ώστε να παραμείνει επίκαιρη, ευφυής και βιώσιμη στο πέρασμα του χρόνου, αναπτύσσοντας και αξιοποιώντας στρατηγικά ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα που βασίζονται στη γνώση και την καινοτομική προσπάθεια» (Εθνική Στρατηγική για τη Έξυπνη Εξειδίκευση, σελ. 21889). Η χάραξη στρατηγικής πρέπει να γίνει σε κεντρικό επίπεδο και όχι περιφερειακό, λαμβάνοντας υπόψη, σε κάθε περίπτωση, τις γεωγραφικές ιδιαιτερότητες σε κάποιες περιφέρειες. Ο καθορισμός, ωστόσο, των θεματικών*

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:

«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

προτεραιοτήτων δεν μπορεί να γίνει άνωθεν από μία «επιτροπή σοφών», αλλά προκύπτει από τις ίδιες τις κοινωνικοοικονομικές ανάγκες, όπως αυτές διατυπώνονται και από τους εμπλεκόμενους δρώντες.

Πρέπει, ωστόσο, να ληφθεί υπόψη, ότι τα startups στην Ελλάδα δεν διαφοροποιούνται ριζικά από αυτά που εμφανίζονται στην υπόλοιπη Ευρώπη, αλλά έχουν όρια, καθώς δεν μπορούν να παραχθούν αποτελέσματα σε επίπεδο μακροοικονομικό. Ως εκ τούτου, αυτό μεταφέρεται στο επίπεδο της δημόσιας πολιτικής και στα όρια που αυτή έχει για τη νεοφυή επιχειρηματικότητα. Και είναι δύσκολο να υπάρξει μία πολιτική για τις επιχειρήσεις, καθώς αυτές έχουν διαφορετικές ανάγκες. Οι δράσεις που θα ανταποκρίνονται σε αυτές δεν μπορούν να είναι τόσο κατακερματισμένες, ωστόσο πρέπει να υπάρχει γνώση των υποκειμένων στα οποία απευθύνεται (ΕΚΚΕ, 2017, Εργαστήριο Καινοτομίας).

Συνδυασμός πολιτικών. Πρέπει να ληφθεί υπόψη η συστημική έννοια της καινοτομίας, αλλά και τα διάφορα επιχειρηματικά οικοσυστήματα που υπάρχουν. Ως εκ τούτου χρειάζεται ένας συνδυασμός πολιτικών, από τη μία πλευρά της προσφοράς (με την έννοια των πολιτικών που αφορούν στην έρευνα και την τεχνολογία, την εκπαίδευση, τις δομές διάχυσης γνώσης και παροχής πληροφορίας, τη δικτύωση, το clustering), και από την άλλη ο συνδυασμός αυτών των εργαλείων με εργαλεία από την πλευρά της ζήτησης (τι ζητάμε είτε ως δημόσιος είτε ως ιδιωτικός τομέας από τις επιχειρήσεις που δημιουργούνται). Άρα πρέπει να υπάρχει μία σύνδεση της προσφοράς με τη ζήτηση, καθώς και ένας συνδυασμός τόσο για βραχυπρόθεσμη, όσο και για μακροπρόθεσμη πολιτική. Οι ανάγκες των νέων επιχειρήσεων διαφοροποιούνται όταν είναι στο στάδιο της διαμόρφωσης και όταν έχουν ιδρυθεί και έχουν περάσει ένα κρίσιμο ορίζοντα ζωής (3-4 χρόνων), οπότε πρέπει να μουν σε τροχιά ανάπτυξης. Εκεί χρειάζονται πολιτικές για να είναι εύκολη η πρόσβαση στην αγορά και σε πελάτες, προκειμένου να μπορέσουν να αναπτυχθούν (ΕΚΚΕ, ό.π., Εργαστήριο Καινοτομίας).

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:

«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

✓ Αξιοποίηση των πλεονεκτημάτων που προσφέρει το ελληνικό κοινωνικοοικονομικό περιβάλλον και που καθιστούν τις ελληνικές επιχειρήσεις πιο ανταγωνιστικές και ενσωμάτωση αυτών των πλεονεκτημάτων στο σχεδιασμό και στην εφαρμογή της πολιτικής για τις νεοφυείς επιχειρήσεις. Κρίνεται αναγκαίο να δοθεί έμφαση στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις που αποτελούν τη ραχοκοκαλιά του παραγωγικού ιστού της χώρας, καθώς και ένας προσανατολισμός των μέτρων πολιτικής (αλλά και της ερευνητικής δραστηριότητας) στις ανάγκες της ελληνικής οικονομίας. Ήδη και στο πλαίσιο της Εθνικής Στρατηγικής για την Έξυπνη Εξειδίκευση εντοπίστηκαν οι τομείς στους οποίους η έρευνα και η καινοτομία μπορούν να συμβάλουν στην ανάπτυξη σημαντικού ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος, μεταξύ των οποίων είναι και οι τεχνολογίες πληροφορικής και επικοινωνιών (όπου κυρίως δραστηριοποιούνται και οι start-ups).

✓ Αποφυγή αλληλοεπικαλύψεων, καθυστερήσεων και τριβών που αποπροσανατολίζουν από την παραγωγή των επιδιωκόμενων αποτελεσμάτων με τη συγκέντρωση αρμοδιοτήτων σχεδιασμού και υλοποίησης σε ένα κρατικό φορέα (βελτίωση του τρόπου διακυβέρνησης). Στις περιπτώσεις που αυτό δεν είναι εφικτό, κρίνεται απαραίτητη η υιοθέτηση εργαλείων που θα συμβάλουν στον καλύτερο συντονισμό των εμπλεκόμενων. Στο ανωτέρω πλαίσιο κρίνεται απαραίτητη η ανάδειξη ενός επισπεύδοντα φορέα που θα έχει συντονιστικό ρόλο και θα φέρει την ευθύνη του συνολικού σχεδιασμού και των τελικών χειρισμών. Επισημαίνεται ότι «η δημιουργία μιας κεντρικής δομής σχεδιασμού και συντονισμού των δράσεων ενίσχυσης της καινοτομίας, ώστε να διασφαλίζεται η συμπληρωματικότητα, συνεκτικότητα και ο ολοκληρωμένος χαρακτήρας των παρεμβάσεων θα βοηθούσε καθώς η διασπορά της προσπάθειας ενίσχυσης της καινοτομίας λειτουργεί ανασταλτικά» (Βουδούρη κά, 2013, σελ. 13).

✓ Εδραίωση εμπιστοσύνης στις σχέσεις μεταξύ κεντρικού και περιφερειακού πολιτικοδιοικητικού συστήματος. Μπορεί ο καθορισμός της στρατηγικής να γίνεται σε

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:

«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

κεντρικό επίπεδο, ωστόσο η επιτυχία των επιδιωκόμενων στόχων εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό και από την εμπλοκή και συμμετοχή στο εγχείρημα της τοπικής αυτοδιοίκησης. Σε αυτό το πλαίσιο μπορεί να ενταχθεί και σχετική πρόταση για μεταφορά μέρους των εσόδων από την απόδοση των φόρων στην τοπική αυτοδιοίκηση, δηλαδή ενός μεριδίου από το τοπικά παραγόμενο φορολογικό εισόδημα ως επιβράβευση για τη συμβολή τους στη δημιουργία ελκυστικού επιχειρηματικού περιβάλλοντος (ΔιαΝέοσις, ο.π., σελ.74). Η απονομή ενός ποσοστού των φορολογικών εσόδων από την επιχειρηματική δραστηριότητα που αναπτύσσεται σε επίπεδο τοπικής αυτοδιοίκησης αποτελεί ένα κίνητρο για τη διαμόρφωση καλού κλίματος για την ανάπτυξη της τοπικής επιχειρηματικότητας (Herrmann and Kritikos, 2013, p. 18).

✓ *Συνέργεια της ακαδημαϊκής – ερευνητικής κοινότητας και του επιχειρηματικού περιβάλλοντος*, ενσωματώνοντας την ερευνητική δραστηριότητα στις παραγωγικές διαδικασίες. Απαραίτητη προϋπόθεση γι’ αυτό είναι η κοινή στόχευση της ερευνητικής και επιχειρηματικής δραστηριότητας.

✓ *Ενεργή συμμετοχή του επιχειρηματικού κόσμου*. Πρέπει να επισημανθεί ότι στο προσχηματικό τουλάχιστον επίπεδο δεν έλειψε η συμμετοχή του επιχειρηματικού κόσμου μέσω κάποιων fora για τις διαδικασίες σχεδιασμού αναπτυξιακών δράσεων για την επιχειρηματική καινοτομία, ωστόσο δεν του «χρεώθηκε» συγκεκριμένη ευθύνη. Αυτό που είναι απολύτως αναγκαίο είναι μία νέα σχέση της διοίκησης με τον επιχειρηματικό τομέα, πιο αληθινή και πιο δεσμευτική και για τα δύο μέρη, κάτι που μπορεί να γίνει και στο επίπεδο του Εθνικού Συμβουλίου Έρευνας και Καινοτομίας, αλλά πρέπει να έχει ουσιαστική και πρακτική μορφή (ΕΚΚΕ, ό.π., Εργαστήριο Καινοτομίας).

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:
«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

3.4.2.2 Πρακτικά μέτρα που αφορούν στη διαδικασία σχεδιασμού και υλοποίησης της πολιτική

Κατωτέρω δίνεται έμφαση σε πρακτικά μέτρα που αφορούν στο σχεδιασμό και την υλοποίηση της τομεακής πολιτικής και μπορούν να συμβάλουν στη βελτιστοποίησή τους. Επισημαίνεται ότι οι διαδικασίες σχεδιασμού, υλοποίησης αλλά και επανασχεδιασμού είναι στενά συνυφασμένες, λαμβάνοντας και υπόψη ότι διάφοροι δρώντες εμπλέκονται σε περισσότερα του ενός στάδια το κύκλου πολιτικής.

- *Βελτίωση του θεσμικού πλαισίου*: υιοθέτηση συγκεκριμένων εργαλείων που αφορούν στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις και εξειδικεύονται στην καινοτόμο επιχειρηματικότητα. «*Το οικονομικό περιβάλλον λόγω έλλειψης χρηματοοικονομικών πόρων θα είναι πιο δυσμενές στο μέλλον. Άρα, θα πρέπει να βελτιωθεί άμεσα το θεσμικό πλαίσιο δημιουργίας, λειτουργίας και ανάπτυξης των επιχειρήσεων. Όχι όμως αόριστα και οριζόντια αλλά εξειδικευμένα σε συγκεκριμένους καινοτόμους, εξωστρεφείς και σημαντικούς κλάδους για την εθνική οικονομία*» (Δουκίδης, 2015).

Τα εργαλεία αφορούν, μεταξύ άλλων, στην απλοποίηση και κωδικοποίηση της νομοθεσίας, στη βελτίωση και απλοποίηση του τρόπου σύστασης, λειτουργίας αλλά και παύσης λειτουργίας των επιχειρήσεων, στην προστασία της διανοητικής/βιομηχανικής ιδιοκτησίας, στη μείωση της γραφειοκρατίας και την ενίσχυση της ηλεκτρονικοποίησης των διοικητικών διαδικασιών που εμπλέκονται στην ανάπτυξη της επιχειρηματικής δραστηριότητας¹⁶⁴, στο σταθερό φορολογικό περιβάλλον και εν γένει στην ανάγκη προβλεψιμότητας του θεσμικού πλαισίου, χωρίς διαρκείς αλλαγές των νόμων και του τρόπου εφαρμογής τους.

Κρίνεται απαραίτητη η ύπαρξη ενός κωδικοποιημένου νομοθετήματος που θα έχει στο επίκεντρο τη διασύνδεση της καινοτόμου έρευνας με την καινοτόμο

¹⁶⁴ Η διαχείριση των έργων ΕΤΑΚ προσδιορίζεται εντός ενός πολύπλοκου γραφειοκρατικού πλαισίου (Εθνική Στρατηγική για την Έξυπνη Εξειδίκευση, σελ. 21931).

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:

«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

επιχειρηματικότητα και την αγορά εργασίας. Η νομοθέτηση δεν είναι πανάκεια, μπορεί ωστόσο να προσδιορίσει τις κατευθυντήριες γραμμές, τον προσανατολισμό στην υλοποίηση μιας εθνικής στρατηγικής, όπου η καινοτόμος επιχειρηματικότητα και οι νεοφυείς επιχειρήσεις θα έχουν πρωταγωνιστικό ρόλο. Ως εκ τούτου, «η νομοθέτηση δεν πρέπει να συγχέεται με την ελλιπή ή ανεπαρκή νομοθέτηση. Αντίθετα, το βέλτιστο ρυθμιστικό πλαίσιο πρέπει να εφαρμόζεται όπου είναι αναγκαίο, προάγοντας τον ανταγωνισμό και διασφαλίζοντας τα δικαιώματα ιδιοκτησίας, ενώ ταυτόχρονα παρέχει τη μεγαλύτερη δυνατή οικονομική ελευθερία στα ενδιαφερόμενα μέρη» (ΔιαΝέοσις, ό.π., σελ. 30-31).

- Χρηματοδότηση / Αύξηση των δαπανών για την Έρευνα και την Τεχνολογική Ανάπτυξη. Οι δαπάνες έχουν αυξηθεί τα τελευταία χρόνια (0,80% επί του ΑΕΠ το 2013, έναντι 0,58% επί του ΑΕΠ το 2007), ωστόσο οι εθνικές επιδόσεις υστερούν σε σχέση με το μέσο όρο της Ε.Ε. Οι δημόσιες επενδύσεις και προμήθειες είναι αναγκαίο να αποτελέσουν εργαλεία για να την προσέλκυση καινοτόμων επιχειρηματικών δραστηριοτήτων. Παράλληλα, μπορούν να αξιοποιηθούν και εναλλακτικές μορφές χρηματοδότησης, όπως τα venture capitals και το crowdfunding, όχι μόνο με εθνικούς, αλλά και διεθνείς αποδέκτες¹⁶⁵ και στόχο την προσέλκυση και ξένων επενδυτών. Επιπροσθέτως, κρίσιμη είναι και η διευκόλυνση της χρηματοδότησης καινοτόμων επενδυτικών σχεδίων, καθώς και η διασφάλιση της απρόσκοπτης πρόσβασης των επιχειρήσεων στις πηγές ρευστότητας μέσω της αξιοποίησης των δομών και εργαλείων του ΕΤΕΑΝ και αναβάθμισής του σε κατεξοχήν φορέα της ενίσχυσης της μικρομεσαίας επιχειρηματικότητας¹⁶⁶. Σημαντικό μέσο χρηματοδότησης αποτελούν και οι πόροι της Ε.Ε. για την έρευνα, την καινοτομία και την τεχνολογία, των οποίων ωστόσο η απορροφητικότητα πρέπει να ενισχυθεί. Βήμα προς τη βελτίωση των δαπανών για την Έρευνα και την Ανάπτυξη αποτελεί και η ίδρυση του Ελληνικού Ιδρύματος Έρευνας και Καινοτομίας.

¹⁶⁵ Βλ. και σχετική καλή πρακτική που υιοθετήθηκε στη Σουηδία, αλλά και στην Ισπανία (Κεφάλαιο 3 της παρούσας μελέτης).

¹⁶⁶Βλ. <http://news.in.gr/economy/article/?aid=1500102959>.

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:

«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

- *Στόχευση των οικονομικών εργαλείων πολιτικής*, όπως οι ενισχύσεις, σε καινοτόμες μικρομεσαίες επιχειρήσεις. Προς αυτή την κατεύθυνση φαίνεται να κινούνται και τα δύο πρόσφατα σχετικά νομοθετήματα (ν. 4399/2016 και ν. 4441/2016). Μεταξύ άλλων, μπορούν να περιληφθούν σε αυτά τα εργαλεία οι φοροελαφρύνσεις, η μείωση ή κάλυψη για συγκεκριμένο χρονικό διάστημα των ασφαλιστικών εισφορών, τα δάνεια με ευνοϊκό ή μηδενικό επιτόκιο για συγκεκριμένο χρονικό διάστημα¹⁶⁷. Ήδη σχετικές προτάσεις έχουν υποβληθεί και από τη ΓΣΕΒΕΕ και την ΕΣΕΕ στο πλαίσιο συνάντησης των κοινωνικών εταίρων με τους εκπροσώπους του ΔΝΤ. Πιο συγκεκριμένα, η εφαρμογή του ακατάσχετου επιχειρηματικού λογαριασμού και το πάγωμα των ληξιπρόθεσμων οφειλών στα Ταμεία αναδεικνύονται ως κρίσιμοι παράγοντες που θα διευκολύνουν τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις και θα δώσουν ώθηση στην ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας εξασφαλίζοντας ένα ελάχιστο επίπεδο ρευστότητας¹⁶⁸.

Παράλληλα, η επένδυση στην καινοτομία πρέπει να εκκινήσει από τομείς, στους οποίους η Ελλάδα εμφανίζει ήδη σχετικό συγκριτικό πλεονέκτημα, όπως ο τουρισμός και οι μεταφορές, οι ιχθυοκαλλιέργειες, η καπνοβιομηχανία, η αγροτική παραγωγή, η παραγωγή τροφίμων, τα ενδύματα, οι εκτυπώσεις και τα χημικά και φαρμακευτικά προϊόντα (Stobbe and Pawlicki, 2012, p. 14).

- *Διάχυση των δράσεων και της χρηματοδότησης που αφορούν στην καινοτόμο επιχειρηματικότητα σε όλη την επικράτεια* και όχι συγκέντρωσή τους μόνο στην Αττική (και ως απάντηση στην ανισομερή ανάπτυξη των περιφερειών τόσο ως προς το ΑΕΠ όσο και ως προς τις επιδόσεις ΕΤΑΚ, βλ. Εθνική Στρατηγική για την Έξυπνη Εξειδίκευση, σελ. 21885). Παράλληλα, κρίνεται αναγκαία η ενδυνάμωση και

¹⁶⁷ Βλ. και αντίστοιχες περιπτώσεις σε Γαλλία, Ισπανία, Γερμανία, Ιταλία και Πολωνία (Κεφάλαιο 3 της παρούσας μελέτης).

¹⁶⁸ Βλ. <http://news.in.gr/economy/article/?aid=1500102959>. Σύμφωνα με την πρόταση της ΓΣΕΒΕΕ κρίνεται αναγκαίο να προβλεφθεί η δυνατότητα μεταφοράς των οφειλών αυτών στο τέλος του ασφαλιστικού βίου, όπου είτε θα εξαγοράζονται από τον ασφαλισμένο είτε θα αφαιρούνται από τον ασφαλιστικό του χρόνο κατά τον υπολογισμό του ύψους της σύνταξης.

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:

«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

αξιοποίηση περιφερειακών οικοσυστημάτων καινοτομίας μέσω του εντοπισμού των βασικών τεχνολογιών γενικής εφαρμογής (KETs) που μπορούν να ενισχύσουν ουσιαστικά την ανταγωνιστικότητα της βιομηχανίας όχι μόνο σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο. Όπως επισημαίνεται και στο πλαίσιο της Εθνικής Στρατηγικής Έρευνας και Καινοτομίας για την Έξυπνη Εξειδίκευση «είναι σκόπιμο η χρηματοδότηση των KETs να συνδέεται με την επίλυση συγκεκριμένων προβλημάτων που αναδεικνύονται στα πεδία παρέμβασης των τομέων προτεραιότητας της RIS3 μέσω εμβληματικών ή άλλων ολοκληρωμένων πρωτοβουλιών» (σελ. 21859).

- *Αναβάθμιση της λειτουργίας της δημόσιας διοίκησης και αποτελεσματική εμπλοκή της, κάνοντας μέτοχους τους δημόσιους λειτουργούς στο σχεδιασμό και την υλοποίηση της τομεακής πολιτικής, αλλά και διασφαλίζοντας την ποιοτική παροχή υπηρεσιών και την ανταπόκρισή τους στο ρόλο που καλούνται να διαδραματίσουν μέσω της ποιοτικής και ποσοτικής στοχοθεσίας στους ίδιους και την υπηρεσία τους, της εσωτερικής και εξωτερικής αξιολόγησής τους, της παροχής κινήτρων, της διαρκούς επιμόρφωσης, αλλά και της τήρησης της αξιοκρατίας. Σημαντική θέση στο ανωτέρω εγχείρημα, έχει και η καταγραφή των διοικητικών διαδικασιών που ακολουθούνται στα διάφορα στάδια της πολιτικής για την καινοτόμο επιχειρηματικότητα, προσφέροντας τη δυνατότητα για επανεξέταση και ανασχεδιασμό των διαδικασιών που κρίνονται ως πολύπλοκες, χρονοβόρες και κοστοβόρες, χωρίς να επιτυγχάνονται τα επιδιωκόμενα αποτελέσματα. Με αυτόν τον τρόπο μπορούν να αντιμετωπιστούν και φαινόμενα διαφθοράς, που προκαλούν αβεβαιότητα και κόστος και αποτελούν τροχοπέδη στην επένδυση στην επιχειρηματική καινοτομία.*

- *Δημόσιοι φορείς με στοχευμένο αντικείμενο την ανάπτυξη της καινοτομίας και την ενίσχυση της νεοφυούς επιχειρηματικότητας. Στο πλαίσιο δράσης τους, οι ίδιοι οι δημόσιοι φορείς μπορούν να αναζητούν επιχειρηματίες / επιχειρηματικές ομάδες με*

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:

«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

ικανότητα να διαμορφώσουν επιτυχημένες αναπτυξιακές εταιρίες¹⁶⁹. Παράλληλα, μπορεί να ανατεθεί η υλοποίηση μέτρων από μη κυβερνητικούς φορείς¹⁷⁰. Ένα ερώτημα που τίθεται είναι κατά πόσο ο ιδιωτικός τομέας θα μπορούσε να αναλάβει πρωταγωνιστικό ρόλο στη διοίκηση, καθώς και στην οργάνωση/σχεδιασμό του φορέα υλοποίησης προγραμμάτων σχετικών με την καινοτομία. Ο ιδιωτικός τομέας, οι επιχειρήσεις μπορούν να αναλάβουν ένα πιο ουσιαστικό ρόλο, χωρίς ωστόσο να υποκαθιστούν το κράτος. Σε κάθε περίπτωση, η όποια μεταφορά αρμοδιοτήτων πρέπει να συνοδεύεται και από λογοδοσία.

- Διευκόλυνση της συνεργασίας των θερμοκοιτίδων με τα πανεπιστήμια και τα ερευνητικά κέντρα – δικτύωση των μικρομεσαίων επιχειρήσεων με πανεπιστήμια και ερευνητικούς φορείς¹⁷¹ - ανάπτυξη συνεργατικών σχηματισμών μεταξύ των ερευνητικών κέντρων, των πανεπιστημιακών ιδρυμάτων και των επιχειρήσεων, επισημαίνοντας την ανάγκη για σύνδεση και σύγκλιση της έρευνας με τις ανάγκες της αγοράς στην Ελλάδα. Σε ό,τι αφορά τα Πανεπιστήμια, υπάρχουν διάφορα εργαλεία, όπως τα Γραφεία Διασύνδεσης και οι Μονάδες Καινοτομίας και Επιχειρηματικότητας, οι προσπάθειες όμως που καταβάλλονται δεν πρέπει να είναι αποσπασματικές, αλλά να χαρακτηρίζονται από μία συνέχεια (που πολλές φορές προϋποθέτει και χρηματοδότηση). Ως εκ τούτου κρίνεται απαραίτητη α) η ενίσχυση προγραμμάτων, την υλοποίηση των οποίων αναλαμβάνουν άνθρωποι που είναι στην αιχμή της τεχνολογίας και παράγουν τεχνολογία, β) η ενίσχυση εργαλείων μέσα στο Πανεπιστήμιο, ώστε και η γνώση να μεταδίδεται στην αγορά, αλλά και το ερευνητικό προσωπικό, αποκτώντας τις κατάλληλες δεξιότητες, να μπορεί να φέρει το ίδιο ένα αποτέλεσμα στην αγορά (ΕΚΚΕ, ό.π., Εργαστήριο Καινοτομίας).

¹⁶⁹ Βλ. και περίπτωση Almi Invest στη Σουηδία ή Startup Lisboa στην Πορτογαλία (Κεφάλαιο 3 της παρούσας μελέτης).

¹⁷⁰ Βλ. Πρόγραμμα Cap' Jeunes στη Γαλλία (Κεφάλαιο 3 της παρούσας μελέτης).

¹⁷¹ Βλ. και σχετική καλή πρακτική που αναπτύσσεται στη Σουηδία, στη Σλοβακία και στη Γερμανία, αλλά και τη σύνδεση των Πανεπιστημίων και των επιχειρήσεων μέσω του «φοιτητή – επιχειρηματία» στη Γαλλία (Κεφάλαιο 3 της παρούσας μελέτης).

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:

«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

Η ώσμωση που προκύπτει από τη σύνδεση των ιδρυμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης είναι προς όφελος και των μέρων και συμβάλει στη βελτίωση της καινοτομικής ικανότητας της οικονομίας. Απαραίτητη προϋπόθεση, όμως, για την επιτυχή έκβαση αυτής της σύνδεσης είναι ο περιορισμός των απαιτούμενων γραφειοκρατικών διαδικασιών, αλλά και αλλαγή νοοτροπίας που θα αφορά τόσο στο άνοιγμα της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στον ιδιωτικό τομέα, όσο και στην εξασφάλιση στα εκπαιδευτικά ιδρύματα και στα ερευνητικά κέντρα μεγαλύτερης αυτονομίας και παροχή χρηματοδότησης με κριτήρια αριστείας (Τσακλόγλου κá, 2016, σελ. 138). Σε κάθε περίπτωση, η ανάπτυξη νέων ιδεών και η μετατροπή τους σε εμπορεύσιμα προϊόντα προϋποθέτει την ανταλλαγή εμπειριών και τη διαδραστικότητα μεταξύ όλων των «παικτών» στην αλυσίδα καινοτομίας, κάτι που προϋποθέτει αμοιβαία εμπιστοσύνη και συνδέσμευση.

- *Ενίσχυση των ελληνικών πάρκων έρευνας και τεχνολογίας και των θερμοκοιτίδων και προσέλκυση «ηγετικών εταιριών», απλό θεσμικό πλαίσιο λειτουργίας φορέων, όπως τα κέντρα καινοτομίας και οι επιχειρηματικές συστάδες (clusters) και παροχή κινήτρων για δημιουργία επιχειρηματικών κέντρων καινοτομίας. Παράλληλα, στο πλαίσιο αυτό, πρέπει να καταστούν ευρέως γνωστές και να διαδοθούν βέλτιστες κλαδικές πρακτικές του ελληνικού επιχειρηματικού κόσμου, προκειμένου να αξιοποιηθούν και από άλλους¹⁷². Η διαμόρφωση συστάδων με την εμπλοκή διαφόρων δρώντων επιτρέπει τη συγκέντρωση εμπειρογνομόνων σε κάθε τομέα, στην ίδια γεωγραφική περιοχή και τη διαμόρφωση δικτύων, φέρνοντας σε επαφή την έρευνα και τη νεοφυή επιχειρηματικότητα, μειώνοντας τα κόστη και το χρόνο και αυξάνοντας την αποτελεσματικότητα.*

- Σε συνέχεια του ανωτέρω, *στήριξη της επιχειρηματικής προσπάθειας από τη σύλληψη της ιδέας μέχρι την υπέρβαση της κοιλάδας του θανάτου με την ανάπτυξη υποδομών*

¹⁷² Τέσσερα τέτοια κλαδικά παραδείγματα που αποτυπώνουν την επιχειρηματική στρατηγική, αλλά και τους όρους για την ανάπτυξή τους, βλ. και Δουκίδης, 2015.

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:

«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

εκκόλαψης νέων καινοτόμων επιχειρήσεων, οι οποίες θα λειτουργούν ως «υποκινητές» (animators) και «εξυπηρετητές» (facilitators) πλαισιώνοντας τις βασικές λειτουργίες φιλοξενίας και προσφέροντας δράσεις συμβουλευτικής, καθοδήγησης και δικτύωσης. Στην κατεύθυνση της παροχής συμβουλευτικής και καθοδήγησης κινείται η πρωτοβουλία JoinForces του StartUpGreece της Γενικής Γραμματείας Βιομηχανίας του Υπουργείου Οικονομίας και Ανάπτυξης, στην οποία συμμετέχουν μεγάλες επιχειρήσεις-οργανισμοί (αρχικά επτά) παρέχοντας υπηρεσίες συμβουλευτικής-καθοδήγησης και άλλες παροχές σε δυνητικούς και νέους δυναμικούς startup επιχειρηματίες¹⁷³.

- *Καλύτερη αξιοποίηση του ερευνητικού έργου και προσωπικού* μέσω της εδραίωσης κατάλληλων μηχανισμών μεταφοράς τεχνογνωσίας, κατοχύρωσης ευρεσιτεχνιών, της ίδρυσης τεχνοβλαστών, σύμπραξης με θεματικούς συνεργατικούς σχηματισμούς επιχειρήσεων. Σε ένα ευρύτερο πλαίσιο, κρίνεται απαραίτητη η αντιμετώπιση του φαινομένου της «διαρροής εγκεφάλων» (“brain drain”), αξιοποιώντας τους νέους επιστήμονες¹⁷⁴, αλλά και παρέχοντας κίνητρα για την προσέλκυση ερευνητών, αλλά και καινοτόμων επιχειρηματιών από το εξωτερικό. Η διαμόρφωση ελκυστικού περιβάλλοντος για τους ερευνητές θα μπορούσε να αφορά στη διασφάλιση ανεξάρτητης έρευνας, σε ανταγωνιστικές αμοιβές σε σύγκριση με παρόμοια ερευνητικά ινστιτούτα στο εξωτερικό και στον περιορισμό των ρυθμιστικών βαρών για την έναρξη της ερευνητικής δραστηριότητας στην Ελλάδα, αλλά και στη διαμόρφωση μιας ευρύτερης πολιτικής για τη διασπορά που θα στοχεύει, μεταξύ άλλων στην αλληλεπίδραση και την ανάπτυξη συνεργασιών του ερευνητικού και επιχειρηματικού κόσμου εντός και εκτός Ελλάδας (Herrmann and Kritikos, op.cit, p. 16, 19).

¹⁷³ Βλ. <http://startupgreece.gov.gr/node/18555>.

¹⁷⁴ Για τη συμβολή της έρευνας, της τεχνολογικής ανάπτυξης και της καινοτομίας στην απασχόληση και στην αναχαίτιση του φαινομένου “brain drain”, βλ. ΓΓΕΤ, 2012, σελ. 18.

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:

«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

- *Συνδέσμευση των επιχειρήσεων για την αύξηση των δαπανών τους στην έρευνα και για την αξιοποίηση στο προσωπικό τους ερευνητικού δυναμικού, αλλά παράλληλα και παροχή κινήτρων* ιδίως στις μικρές επιχειρήσεις προκειμένου να επενδύσουν στην Έρευνα και Ανάπτυξη και όχι αποκλειστικά στη μεταφορά ώριμης τεχνολογίας από το εξωτερικό. Αξίζει να επισημανθεί ότι το μεγαλύτερο ποσοστό δαπανών για καινοτομικές δραστηριότητες αφορά σε αγορά εξοπλισμού και μηχανημάτων (63,2%) και όχι σε έρευνα και καινοτομία. Πάνω από όλα, όμως απαιτείται η ανάπτυξη μιας νέας επιχειρηματικής κουλτούρας, που δεν θα είναι προσανατολισμένη στο γρήγορο και εύκολο κέρδος, συντηρώντας παθογένειες του συστήματος με αθέμιτες πρακτικές και ευκαιριακές συμπεριφορές, χωρίς μακροπρόθεσμο σχεδιασμό, δομή και οργάνωση. Απαιτείται η ανάπτυξη ενός πνεύματος intrapreneurship που στηρίζεται στην ανάληψη του κινδύνου, στη λογοδοσία και στην ύπαρξη προγραμματισμού (ΕΚΚΕ, ό.π., Εργαστήριο Καινοτομίας).

- *Εκπαίδευση / επιμόρφωση του ανθρώπινου δυναμικού και στο δημόσιο τομέα* (στους κρατικούς φορείς που εμπλέκονται στη διαμόρφωση και στην εφαρμογή της πολιτικής για την καινοτόμο επιχειρηματικότητα), αλλά και στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις στον τομέα των νέων τεχνολογιών¹⁷⁵, δίνοντας έμφαση στη διαμόρφωση κουλτούρας για δια βίου μάθηση. Η εκπαίδευση και η κατάρτιση αφορά και στο προσωπικό και τα μέλη των δομών υποστήριξης της επιχειρηματικότητας (όπως οι θερμοκοιτίδες και οι επιταχυντές) με έμφαση σε θέματα μεταξύ τους δικτύωσης και ανάπτυξης διεθνών δράσεων και συνεργειών. Ήδη και στο πλαίσιο της Εθνικής Στρατηγικής για την Έξυπνη Εξειδίκευση για την προγραμματική περίοδο 2014-2020, τίθεται ως πρόκληση-ανάγκη παρέμβασης «η εξωστρέφεια των συντελεστών του συστήματος καινοτομίας, τόσο σε ό,τι αφορά την ανάπτυξη συνεργασιών για την προώθηση και αξιοποίηση καινοτομίας, όσο και για την παρακολούθηση και ενεργητική αφομοίωση και αξιοποίηση των επιστημονικών και τεχνολογικών εξελίξεων διεθνώς» (σελ. 21889).

¹⁷⁵ Για την ανάπτυξη της δεξιότητας του «επιχειρείν» βλ. και Bacigalupo, M., Kamylyis, P., Punie, Y. and Van den Brande, G. (2016), *EntreComp: The Entrepreneurship Competence Framework*, Joint Research Centre, European Commission.

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:
«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

Προς αυτή την κατεύθυνση κινείται και η ανάγκη ανάπτυξης ψηφιακών πλατφορμών συνεργασίας και συναλλαγών.

- *Δράσεις ενημέρωσης / εκπαίδευση*, προκειμένου η κοινωνία να αντιληφθεί τα οφέλη της καινοτόμου επιχειρηματικότητας στην καθημερινότητα, την ποιότητα ζωής, αλλά και την οικονομία. Απαιτείται ανάπτυξη σχετικής κουλτούρας ήδη από τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση με προγράμματα ευαισθητοποίησης, δραστηριοποίησης και ενίσχυσης της νεοφυούς επιχειρηματικότητας¹⁷⁶, αλλά και ενίσχυσης των ψηφιακών δεξιοτήτων, συμβάλλοντας και στον επαναπροσδιορισμό της επιχειρηματικότητας και την αλλαγή του επιχειρηματικού προτύπου. Προς αυτή την κατεύθυνση θα μπορούσε να κινηθεί και η διοργάνωση βιωματικών παιχνιδιών στην πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση σχετικά με τη δημιουργία εταιριών ή την κατασκευή προϊόντων¹⁷⁷. Σε κάθε περίπτωση, αυτό που απαιτείται είναι η βελτίωση του εν γένει κοινωνικού κλίματος απέναντι στην καινοτομία και την επιχειρηματικότητα, καταρρίπτοντας φραγμούς, όπως ο φόβος της αποτυχίας και των κοινωνικών συνεπειών στην περίπτωση ενός αποτυχημένου σχεδίου που υλοποιεί μία νεοφυής επιχείρηση (ΔιαΝέοσις, ό.π., σελ. 87-88).

- Περαιτέρω *ενίσχυση των εκδηλώσεων / διοργανώσεων / διαγωνισμών* που προσφέρουν πληροφόρηση, τεχνογνωσία, αλλά και συνιστούν ερέθισμα για την ανάπτυξη της νεοφυούς επιχειρηματικότητας. Ενίσχυση άτυπων πρωτοβουλιών (π.χ. Open Coffee), αλλά και υποστήριξη σχετικών ιστοσελίδων δημόσιων φορέων που επιχειρούν τη συγκέντρωση κατακεραματισμένων πληροφοριών (π.χ. Startup Greece), με στόχο την ενημέρωση και την ευαισθητοποίηση των επιχειρήσεων σχετικά με την καινοτομία και τα οφέλη που μπορούν να αποκομίσουν από αυτή, διασφαλίζοντας όχι μόνο την επιβίωσή τους, αλλά και την ανάπτυξη ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος.

¹⁷⁶ Βλ. Πρόγραμμα Junior Achievement Sweden (Κεφάλαιο 3 της παρούσας μελέτης).

¹⁷⁷ Βλ. Ε.Κ.Δ.Δ.Α., 2011, σελ. 40, αλλά και το σχετικό οδηγό που έχει εκδώσει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή για την εφαρμογή προγραμμάτων σπουδών που αφορούν στην επιχειρηματικότητα (European Commission, Entrepreneurship Education: A Guide for Educators, 2014).

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:

«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

- *Διακρατική μεταφορά τεχνογνωσίας και αξιοποίηση καλών πρακτικών* από χώρες που είναι ηγέτιδες στον τομέα της καινοτομίας, όπως η Σουηδία, αλλά και από χώρες, των οποίων το κοινωνικοοικονομικό περιβάλλον εμφανίζει παρόμοια χαρακτηριστικά με αυτό της Ελλάδας, όπως η Ισπανία και η Πορτογαλία (βλ. και οικονομική κρίση). Όπως διαφαίνεται και στο πλαίσιο των καλών πρακτικών, αξιοποιούνται πολλά εργαλεία πολιτικής για τη νεοφυή επιχειρηματικότητα, τα οποία λειτουργούν και συνδυαστικά και εστιάζουν κυρίως α) στη χρηματοδότηση και β) σε ήπια εργαλεία υποστήριξης, όπως η συμβουλευτική και η καθοδήγηση (π.χ. βοήθεια στη σύνταξη επιχειρηματικών σχεδίων).

- *Θεσμοθετημένος διάλογος μεταξύ του κράτους και των εκπροσώπων των παραγωγικών τάξεων* που πρέπει να έχει διάρκεια και συνέχεια, αλλά και ανάπτυξη νέων μορφών διαλόγου με τις επιχειρήσεις και τους κοινωνικούς εταίρους διασφαλίζοντας την ενεργή συμμετοχή τους στην προώθηση μέτρων και δράσεων που ευνοούν την καινοτόμο επιχειρηματικότητα, αλλά και στην παρακολούθηση της εφαρμογής τους. Προς αυτή την κατεύθυνση κινείται και η πρόβλεψη σύστασης του Αναπτυξιακού Συμβουλίου.

- *Προώθηση συμφερόντων των εθνικών επιχειρήσεων* στα ευρωπαϊκά λόμπυ και συμμετοχή στη διαμόρφωση των ευρωπαϊκών επιλογών και πολιτικών για την καινοτόμο επιχειρηματικότητα, λαμβάνοντας υπόψη τις εθνικές ιδιαιτερότητες.

- *Βελτίωση/αξιοποίηση των μηχανισμών παρακολούθησης και αξιολόγησης*: οι μηχανισμοί παρακολούθησης και αξιολόγησης που προβλέπονται σε νομοθετικά κείμενα αποτελούν το άμεσο εργαλείο για τη διαπίστωση της αποτελεσματικότητας της τομεακής πολιτικής και των στόχων που αυτή επιδιώκει. Η παρακολούθηση και η αξιολόγηση επιβάλλεται να γίνεται και από τους ίδιους τους εμπλεκόμενους και ωφελούμενους, προσφέροντας μία διαρκή ανατροφοδότηση σχετικά με τις αδυναμίες,

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:

«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

τις ελλείψεις, αλλά και τις ανάγκες για αναπροσαρμογή του περιεχομένου της πολιτικής και των μέσων υλοποίησής της.

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:
«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνόγλωσση

Βουδούρη, Ε., Παπαλεξανδρή, Αλ., Κωστόπουλος, Κ., Παπαγιαννάκης, Γ. και Κατσίκης Ι. (2013). *Εκπόνηση Μελέτης για την Καινοτομία στις Μικρές Επιχειρήσεις*, Τελικό Σχέδιο Πρότασης. Αθήνα: Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών.

ΓΓΕΤ (2012). *Πρόταση ΓΓΕΤ για τη Διαμόρφωση Κατευθύνσεων Σχεδιασμού και Κατάρτισης Αναπτυξιακού Προγραμματισμού 2014-2020*.

ΓΣΕΒΕΕ κά. (2014). *Ανάπτυξη για τις Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις στην Ελλάδα*, Κείμενο Πολιτικής. Αθήνα.

ΔιαΝέοσις (2016). *Η Έρευνα ως Μοχλός Ανάπτυξης της Ελληνικής Οικονομίας*, German Institute for Economic Research.

Δουκίδης Γ. (2015). *Καινοτομία, επιχειρηματικότητα και εξειδικευμένες κλαδικές θεσμικές παρεμβάσεις για αντιμετώπιση της οικονομικής κρίσης*, διαθέσιμο στο <http://www.kainotomeis.gr/article.aspx?id=114>, ανακτήθηκε στις 16 Δεκεμβρίου 2016.

Ε&Τ (2007). «Αφιέρωμα: Στρατηγικό Σχέδιο Ανάπτυξης της Έρευνας, Τεχνολογίας, Καινοτομίας», *Ε&Τ Μηνιαία Ενημερωτική Έκδοση*, 25.

Εθνικό Παρατηρητήριο για τις Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις (2008). *Πολιτικές για την Επιχειρηματικότητα και την Καινοτομία στην Ελλάδα*. Αθήνα: ΕΟΜΜΕΧ.

Ε.Κ.Δ.Δ.Α. (2011). *Καινοτόμο Εργαστήριο «Βελτίωση Επιχειρηματικού Περιβάλλοντος»*, Έκθεση Πολιτικής, Αθήνα.

Ιωαννίδης, Στ., Κόρρα, Ε. και Γιωτόπουλος, Ι. (2016). *Επιχειρηματικότητα 2014-2015: Η Δυναμική του Επιχειρηματικού Συστήματος στην Ελλάδα της Κρίσης*. Αθήνα: ΙΟΒΕ.

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:
«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

Ιωαννίδης, Στ. και Γιωτόπουλος, Ι. (2015). *Η Επιχειρηματικότητα στην Ελλάδα 2013-14: Η Δυναμική της Νεανικής Επιχειρηματικότητας*. Αθήνα: IOBE.

Ιωαννίδης, Στ. και Γιωτόπουλος, Ι. (2014). *Η Επιχειρηματικότητα στην Ελλάδα 2012-13: Ενδείξεις ανάκαμψης της μικρής επιχειρηματικότητας*. Αθήνα: IOBE.

ΚΕΜΕ (2016). *Η Φορολόγηση των Επιχειρήσεων εν Μέσω Κρίσης: Επικαιροποιημένη Πρόταση 2016 για την αναμόρφωση του φορολογικού συστήματος*. Αθήνα: ΕΒΕΑ.

Μανασάκης, Κ. (2013). *Επιχειρηματικότητα στην Ελλάδα κατά την Διάρκεια της Οικονομικής Κρίσης*, Κείμενο Πολιτικής. Αθήνα: ΕΛΙΑΜΕΠ.

Πραστάκος, Γρ. , Σπανός, Γ. και Κωστόπουλος, Κ. (2003). *Καινοτομία: Προσδιοριστικοί Παράγοντες και Προβληματισμοί για το Μέλλον της Ελληνικής Οικονομίας*. Αθήνα: Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών, Εργαστήριο Διοικητικής Επιστήμης.

Τσακανίκας, Αγγ., Γιωτόπουλος, Ι., Κόρρα, Ευθ. και Σταυράκη, Σ. (2016). *Επιχειρηματικότητα 2015-2016: Κρίσιμη καμπή για την αναπτυξιακή δυναμική του επιχειρηματικού συστήματος*. Αθήνα: IOBE.

Τσακλόγλου, Π., Οικονομίδης, Γ., Παγουλάτος, Γ., Τριαντόπουλος, Χρ. Και Φιλιππόπουλος, Απ. (2016). *Ένα νέο Αναπτυξιακό Πρότυπο για την Ελληνική Οικονομία και η Μετάβαση σε αυτό*, ΔιαΝέοσις.

Φόρουμ Βιομηχανίας (2016). *Πρόταση δράσεων για την ενίσχυση της Βιομηχανίας στο πλαίσιο του Αναπτυξιακού Σχεδίου για την επανεκκίνηση της Ελληνικής Οικονομίας – Εισήγηση προς το ΚΥ.Σ.ΟΙ.Π.*, Υπουργείο Οικονομίας, Ανάπτυξης και Τουρισμού, Γενική Γραμματεία Βιομηχανίας

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:
«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

Ξενογλώσση

Bacigalupo, M., Kampylis, P., Punie, Y. and Van den Brande, G. (2016). *EntreComp: The Entrepreneurship Competence Framework*, Joint Research Centre, European Commission

Surel, Y. and Muller P. (2002). *Ανάλυση των Πολιτικών του Κράτους, Ανάλυση των Δημόσιων Πολιτικών*. Αθήνα: Τυπωθήτω.

Blank, S. (2013). Why are the Lean Start-up Changes Everything, *Harvard Business Review*, 91(5): 63-72.

Braczyk, H.-J., Cooke, P. and Heidenreich, M. (επιμ.) (1998). *Regional Innovation Systems*. London: UCL Press.

Filippetti, A. and Archibugi, D. (2011). Innovation in times of crisis: National system of innovation, structure and demand, *Research Policy* 40 (2), pp. 179-192.

Herrmann, B. and Kritikos, A. S. (2013). Growing out of the crisis: hidden assets to Greece's transition to an innovation economy, *IZA DP No 7606*, Institute for the Study of Labor.

Stobbe, A. and Pawlicki, P. (2012). *Greece, Ireland, Portugal – More growth via innovation*, EU Monitor – European Integration, Deutsche Bank

ΠΡΩΤΟΓΕΝΕΙΣ ΠΗΓΕΣ

ΕΚΚΕ (2017), *Εργαστήριο «Σχεδιασμός και εφαρμογή της δημόσιας πολιτικής για την Καινοτομία στη Βιομηχανία και τη Νεοφυή Επιχειρηματικότητα»*, 25 Ιανουαρίου, Αθήνα

European Commission (2014), *Entrepreneurship Education: A Guide for Educators*, Brussels.

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:
«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

Research and Innovation Observatory (2015), Country report: Greece, Joint Research Center, European Commission.

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:
«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

Συμπεράσματα μελέτης

Η ανάπτυξη της καινοτομίας και της νεοφυούς επιχειρηματικότητας συνιστά:

- μοχλό όχι μόνο για την αντιμετώπιση της ανεργίας (καθώς οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις και η νεοφυής επιχειρηματικότητα μπορούν να είναι μία λύση καριέρας ειδικά στους νέους ανθρώπους, συμβάλλοντας στην καταπολέμηση της ανεργίας και στην αύξηση της νεανικής απασχολησιμότητας), αλλά και για τη διαμόρφωση ενός εθνικού αναπτυξιακού μοντέλου με προεκτάσεις και οικονομικές και κοινωνικές (ευμάρεια, ποιότητα ζωής).

- εργαλείο εξόδου από την κρίση. Όπως αναφέρεται και σε μελέτη της Deutsche Bank, σε συνεργασία με το Πανεπιστήμιο Goethe της Φρανκφούρτης, σχετικά με τους τρόπους επίτευξης οικονομικής ανάπτυξης στην Ελλάδα, στην Πορτογαλία και την Ιρλανδία, καταλυτικό ρόλο διαδραματίζουν οι επενδύσεις στην καινοτομία και την τεχνολογία, καθώς και η παροχή κινήτρων για την ίδρυση εταιρειών υψηλής τεχνολογίας.

Η σχέση της καινοτομίας με την ανάπτυξη δεν είναι γραμμική, δεν καθορίζει ο αριθμός των καινοτομιών την ανάπτυξη. Η σχέση της καινοτομίας με την ανάπτυξη συνδέεται με το ρόλο της καινοτομίας στο περίφημο τρίγωνο της γνώσης, με το ρόλο της καινοτομίας στο σύστημα που μπορεί να οδηγήσει στην ανάπτυξη.

Η ανάκαμψη της οικονομίας δεν μπορεί να προέλθει μόνο από τη μείωση των δαπανών και τις διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις. Χρειάζεται, μεταξύ άλλων, η ανάπτυξη ενός συστήματος καινοτομίας και νεοφυούς επιχειρηματικότητας που θα στηρίζεται στην υιοθέτηση στοχευμένων και συνεκτικών μέτρων που θα αφορούν στη βελτίωση του θεσμικού πλαισίου και του επιχειρηματικού περιβάλλοντος για τις καινοτόμες επιχειρήσεις, στην ανάπτυξη των χρηματοδοτικών εργαλείων, στην

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:

«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

αναβάθμιση της λειτουργίας της δημόσιας διοίκησης, στη διευκόλυνση της δικτύωσης και της συνεργασίας μεταξύ των εμπλεκόμενων διασφαλίζοντας τη συνδέσμευσή τους και τη διασύνδεση της έρευνας και της καινοτομίας με την αγορά, αλλά και στην αλλαγή της επιχειρηματικής κουλτούρας και της νοοτροπίας που επικρατεί εν γένει στην κοινωνία μέσω της εκπαίδευσης και των δράσεων διάχυσης της γνώσης και της πληροφόρησης.

«Μπορεί η δημοσιονομική πειθαρχία και οι διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις να είναι αναγκαίες για τη σταθεροποίηση της οικονομίας, όμως η αλλαγή του παραγωγικού προτύπου και η αύξηση της προστιθέμενης αξίας των παραγόμενων αγαθών προϋποθέτουν σημαντικές αλλαγές στον τομέα της καινοτομίας. Τα οφέλη αυτών των αλλαγών ενδεχομένως να φανούν μακροχρόνια, όμως τα πρώτα βήματα πρέπει να αναληφθούν όσο το δυνατόν συντομότερα» (Γσακλόγλου κά, ό.π., σελ. 139).

Η χώρα μπορεί να αξιοποιήσει ορισμένα κρυφά «ατού» που θα τη βοηθήσουν να επιτύχει την οικονομική ανάπτυξη και την κοινωνική ευημερία με όχημα την καινοτομία. Το πρώτο είναι ο μικρός αριθμός ερευνητικών κέντρων που παράγουν σημαντικό ερευνητικό αποτέλεσμα. Το δεύτερο είναι ότι οι περισσότεροι Έλληνες αποδέκτες χρηματοδοτήσεων του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Έρευνας εργάζονται σε ιδρύματα εκτός Ελλάδος (και λαμβάνοντας υπόψη ότι η αναλογία πληθυσμού και ερευνητικών επιχορηγήσεων είναι παρόμοια με καινοτόμες οικονομίες, όπως η Γαλλία, η Γερμανία και το Ηνωμένο Βασίλειο). Τρίτον, έχουν γίνει κάποια αρχικά βήματα για την ανάπτυξη των ερευνητικών clusters και παράλληλα υπάρχει στην Ελλάδα ένας αριθμός μικρών καινοτόμων επιχειρήσεων που αναπτύσσουν ιδέες έτοιμες να μετατραπούν σε εμπορεύσιμα προϊόντα. Το τέταρτο σημαντικό δυνατό σημείο που έχει η Ελλάδα είναι η ελκυστικότητά της σε ό,τι αφορά το κλίμα και το περιβάλλον, αλλά και η ποιότητα ζωής (Herrmann and Kritikos, op.cit., p. 11-12).

Αν και οι επιδόσεις της Ελλάδας στον τομέα της καινοτομίας και της επιχειρηματικότητας χρήζουν βελτίωσης, κάποια βήματα έχουν γίνει. Υπάρχει ένα

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:

«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

σύστημα καινοτομίας, καθώς και προσπάθειες, χρηματοδοτικής κυρίως, ενίσχυσης των νεοφυών επιχειρήσεων. Αυτό που απαιτείται είναι να αντιμετωπιστούν τα κενά που παρατηρούνται στον κύκλο δημόσιας πολιτικής, προκειμένου αυτή να καταστεί πιο αποτελεσματική, επιτυγχάνοντας τους στόχους της και διαμορφώνοντας ένα θετικό αντίκτυπο όχι μόνο στους άμεσα αποδέκτες της, αλλά και ένα περιβάλλον ευνοϊκό και ανταγωνιστικό για την προώθηση της επιχειρηματικότητας και της ανάπτυξης και εν τέλει την επίτευξη της οικονομικής και κοινωνικής ευμάρειας.

Απαιτείται πάνω απ' όλα αλλαγή κουλτούρας και νοοτροπίας που πρέπει να διαπερνά τη λειτουργία των θεσμών, της διοίκησης, του επιχειρηματικού κόσμου, αλλά και την ίδια την κοινωνία, προκειμένου η καινοτομία και η νεοφυής επιχειρηματικότητα να αντιμετωπιστεί ως μία ευκαιρία εξόδου από την κρίση, μεταστροφής του αναπτυξιακού μοντέλου που στηριζόταν στον τουρισμό και την παροχή υπηρεσιών και με όχημα την έρευνα και την επιχειρηματική καινοτομία, αξιοποιώντας τα ανταγωνιστικά της πλεονεκτήματα, να αποτελέσει η Ελλάδα μία ευρωπαϊκή “Silicon Valley” επιτυγχάνοντας μακροπρόθεσμα οφέλη και για την οικονομία και για την κοινωνία.

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:
«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Εργαστήριο «Σχεδιασμός και εφαρμογή της δημόσιας πολιτικής για την Καινοτομία στη Βιομηχανία και τη Νεοφυή Επιχειρηματικότητα»

ΕΚΚΕ, 25 Ιανουαρίου 2017, Αθήνα

Στο Εργαστήριο για την Καινοτομία στη Βιομηχανία και τη Νεοφυή Επιχειρηματικότητα παρευρέθησαν εκπρόσωποι του Ε.Κ.Κ.Ε., του Υπουργείου Οικονομίας και Ανάπτυξης, Καθηγητές Πανεπιστημίου, εκπρόσωποι φορέων και εμπειρογνώμονες. Τα ερωτήματα που ετέθησαν αφορούσαν στη διαδικασία παραγωγής της δημόσιας πολιτικής και την υποβολή προτάσεων για την υπέρβαση των εμπλοκών και των προβλημάτων με έμφαση στα κάτωθι:

- τον τρόπο παραγωγής της δημόσιας πολιτικής και τους εμπλεκόμενους,
- το ρόλο του κράτους,
- τις πιθανές οργανωτικές παρεμβάσεις σε επίπεδο δομών ή διαδικασιών για την παραγωγή της πολιτικής,
- την εμπλοκή κοινωνικών, οικονομικών φορέων δημόσιων ή ιδιωτικών στην παραγωγή αυτής της πολιτικής ή στην εφαρμογή της,
- το περιεχόμενο της πολιτικής,
- το είδος των επιχειρήσεων που θέλουμε (συμμετοχή στη διαδικασία σχεδιασμού ή/και εφαρμογής της πολιτικής).

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:
«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

Σύνοψη:

- Η σχέση της καινοτομίας με την ανάπτυξη δεν είναι γραμμική, δεν καθορίζει ο αριθμός των καινοτομιών την ανάπτυξη, γι' αυτό μιλάμε και για εθνικά συστήματα καινοτομίας, τα οποία όμως επηρεάζονται από τους θεσμούς και τη διακυβέρνηση.
- Πρέπει να ληφθούν υπόψη τα διάφορα επιχειρηματικά οικοσυστήματα που υπάρχουν, ώστε να υπάρχει και ένας συνδυασμός πολιτικών. Άλλες ανάγκες έχουν οι νέες επιχειρήσεις όταν είναι στο στάδιο της διαμόρφωσης και άλλες όταν έχουν ιδρυθεί και έχουν περάσει ένα κρίσιμο ορίζοντα ζωής.
- Πρέπει να υπάρχει ένας συνδυασμός πολιτικών και εργαλείων, συνδέοντας την προσφορά με τη ζήτηση, τόσο σε βραχυπρόθεσμο, όσο και για μακροπρόθεσμο επίπεδο. Η καινοτομία διατρέχει διάφορες πολιτικές, αλλά είναι απαραίτητος ο συντονισμός.
- Η επένδυση στην επιχειρηματική καινοτομία είναι ακριβή, κοστίζει και προϋποθέτει κλίμα και περιβάλλον για την επένδυση συνολικά. Η δημοσιονομική κρίση επηρεάζει τις επενδύσεις των ελληνικών επιχειρήσεων και όχι μόνο στον τομέα της καινοτομίας. Αυτό που λείπει είναι ένα περιβάλλον σταθερό που θα αποτελεί πρόσκληση – πρόκληση προς τους νέους παίκτες της επιχειρηματικής καινοτομίας για να επενδύσουν. Πολλές φορές, βέβαια, η κρίση είναι ένα άλλοθι.
- Απαιτείται συνέχεια της πολιτικής και των εργαλείων που αξιοποιούνται για την ενίσχυσή της, καθώς και ενίσχυση της λογικής της ανάληψης κινδύνου.
- Χρειάζεται διασύνδεση των Πανεπιστημίων και της αγοράς. Δεν μπορεί να υπάρχει καινοτομία χωρίς συνεργασία.
- Είναι απολύτως αναγκαία μία νέα σχέση της διοίκησης με τον επιχειρηματικό τομέα, πιο αληθινή και πιο δεσμευτική και για τα δύο μέρη. Πρέπει να συμμετέχει ο ιδιωτικός τομέας όχι απλώς ως παρατηρητής, ως ακροατής με άποψη, αλλά ως παίκτης με πρωταγωνιστικό ρόλο και στο σχεδιασμό και στη διοίκηση-υλοποίηση.

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:
«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

Βασικά σημεία από τις τοποθετήσεις συμμετεχόντων:

Γιώργος Φρυσαλάκης (Γενική Γραμματεία Βιομηχανίας, Υπουργείο Οικονομίας και Ανάπτυξης)

- ✓ Απαιτείται συνεργασία δημόσιου και ιδιωτικού τομέα για να διαπιστωθούν τα προβλήματα στην επιχειρηματική καινοτομία, τα εμπόδια και να αναζητηθούν λύσεις σε θεσμικό, διοικητικό, οργανωτικό επίπεδο.
- ✓ Οι πολιτικές για την επιχειρηματική καινοτομία πρέπει να ενταχθούν σε πολιτικές, όπως η κυκλική οικονομία, η βιομηχανική συμβίωση, οι νέες τεχνολογίες και αξιοποιώντας τα συγκριτικά πλεονεκτήματα της χώρας μπορούμε να δούμε την επιχειρηματική καινοτομία στον τομέα του πολιτισμού, της περιφερειακής ανάπτυξης των παραδοσιακών κλάδων, των δημιουργικών βιομηχανιών και των ιδιαιτεροτήτων της περιφέρειας.
- ✓ Η Ελλάδα όλα αυτά τα χρόνια είχε χρηματοδότηση, αλλά δεν είχε ενιαία πολιτική πάνω στη βιομηχανική ανάπτυξη. Για να υπάρχει εθνική πολιτική σε ένα τομέα, θα πρέπει να υπάρχει συνεργασία όλων των μονάδων της διοίκησης (και όχι μόνο ενός Υπουργείου). Μέχρι τώρα, όμως, το μοντέλο της διοίκησης ήταν η ηγεσία να είναι λίγο μακριά από τη δομή της υπηρεσίας, η οποία μπορεί να ερχόταν σε επαφή με τους stakeholders, αλλά να διαμορφωνόταν εν τέλει μία πολιτική που εξαρτιόταν από το timing.
- ✓ Παρατηρείται έλλειψη δεξιοτήτων. Η βιομηχανία έχει μεγάλη δυσκολία να βρει τεχνική επαγγελματική εκπαίδευση, το κατάλληλο στελεχιακό δυναμικό.

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:

«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

✓ Αντιμετωπίζεται θετικά μία πιο ενεργή ανάμιξη του ιδιωτικού τομέα. Πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι πέρα από την κεντρική διοίκηση υπάρχουν και εποπτευόμενοι φορείς, όπου χρειάζεται να γίνουν κάποιες παρεμβάσεις.

✓ Δεν υπάρχει συνεργασία μεταξύ Πανεπιστημίου και επιχείρησης. Μία λύση που έχει καταγραφεί και στο πλαίσιο του Φόρουμ Βιομηχανίας είναι το Πανεπιστημιακό Εργαστήριο να είναι πιο ανοικτό, να παρέχει υπηρεσίες αξιόπιστες, διαπιστωμένες και να κινείται μέσα στο χώρο της κλαδικής βιομηχανικής πολιτικής. Ο ομφάλιος λώρος για να περάσει το Πανεπιστήμιο στη βιομηχανία είναι το Εργαστήριο.

Αχχιλέας Μητσός (Καθηγητής Διεθνών Οικονομικών Σχέσεων, Πρόεδρος ΠΣΕΚ)

✓ Υπάρχουν πέντε παρανοήσεις στον τομέα της πολιτικής για την καινοτομία:

1) Η πρώτη αφορά στη σχέση καινοτομίας και ανάπτυξης: η θεώρηση ότι όσο περισσότερες καινοτομίες γίνουν, τόσο πιο εύκολο δρόμο προς την ανάπτυξη θα έχουμε είναι λάθος. Η σχέση της καινοτομίας με την ανάπτυξη δεν είναι γραμμική, δεν καθορίζει ο αριθμός των καινοτομιών την ανάπτυξη. Η σχέση της καινοτομίας με την ανάπτυξη συνδέεται με το ρόλο της καινοτομίας στο περίφημο τρίγωνο της γνώσης, με το ρόλο της καινοτομίας στο σύστημα που μπορεί να οδηγήσει στην ανάπτυξη. Είναι συστημικό το πρόβλημα και όχι γραμμικό. Βεβαίως συνδέεται με την επιχειρηματικότητα και με την εξωστρέφεια της οικονομίας συνολικότερα.

2) Το δεύτερο έχει να κάνει με την ίδια την πολιτική για την καινοτομία: δεν υπάρχει συνταγή για το πως μπορεί να προωθηθεί η καινοτομία και δεν υπάρχει ακριβώς λόγω του συστημικού, αλλά και γιατί η όλη λογική είναι αυτό το διαδραστικό (interactive) ανάμεσα στους γραφειοκράτες, στη βιομηχανία, στον ερευνητή, στο νέο. Υπάρχει κλίμα, υπάρχουν μέτρα, αλλά δεν μπορεί να υπάρξει πολιτική με την έννοια που το λέμε.

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:

«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

3) Το τρίτο αφορά στο γεωγραφικό επίπεδο καθορισμού της πολιτικής: πάρα πολλές φορές συζητείται αν το σωστό είναι η περιφέρεια (η καινούρια τάση είναι ότι από εκεί ξεκινά η καινοτομία), το κράτος ή η Ε.Ε. Στην Ελλάδα κανείς δεν μπορεί να αμφισβητήσει ότι το καίριο είναι το εθνικό επίπεδο, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι δεν πρέπει να ληφθούν υπόψη κάποιες γεωγραφικές ιδιαιτερότητες σε ορισμένες περιφέρειες. Αλλά το να περιμένουμε ότι θα υπάρχει χάραξη πολιτικής σε επίπεδο περιφέρειας είναι τουλάχιστον ανέφικτο, επειδή ακριβώς είναι θέμα συστημικό. Υπάρχει κι ένας ρόλος της Ε.Ε., βοηθητικός όμως.

4) Ο προσανατολισμός της όποιας πολιτικής ή των μέτρων: βεβαίως έχουν σημασία τα άμεσα μέτρα, τα μέτρα που αποβλέπουν στην άμεση ενίσχυση της καινοτομίας ή έστω στην ενίσχυση της έρευνας και όχι της καινοτομίας, αλλά σε καμία περίπτωση (και είναι πρόβλημα που ταλανίζει την ελληνική διοίκηση τα τελευταία χρόνια) δεν μπορεί να είναι άνωθεν ο καθορισμός θεματικών προτεραιοτήτων. Η έρευνα βεβαίως πρέπει να ενισχυθεί και όχι μόνο εκείνη που θα αποδείξει τη χρησιμότητά της, αλλά και η έρευνα που γενικά προάγει το εκπαιδευτικό, το ερευνητικό και τη δυνατότητα απορρόφησης (absorbptive capacity).

5) Υπάρχει πάντοτε μία δημοσιονομική διάσταση: ενισχύσεις μέσω ΕΣΠΑ, δημόσια ενίσχυση των επενδύσεων που συνδέονται με την καινοτομία. Κανείς δεν αμφισβητεί τη χρησιμότητα και πρέπει να ξεκινήσει μία συζήτηση όχι μόνο για το ύψος των δημοσίων δαπανών, αλλά και τη δομή τους, προς τα που πάνε οι δημόσιες δαπάνες. Ωστόσο, και χωρίς να υποτιμάται η σημασία της δημόσιας δαπάνης για ενίσχυση, είναι λάθος και λίγο άλλοθι και τεχνητό, το ότι για όλα ευθύνεται η έλλειψη χρημάτων ή ο περιορισμός των δημοσίων δαπανών.

✓ Κάτι που λείπει από την ελληνική πραγματικότητα είναι η λογική της ανάληψης κινδύνου, την οποία δεν έχουν ούτε η διοίκηση, ούτε η βιομηχανία, ούτε το Πανεπιστήμιο.

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:

«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

✓ Ο φορέας σχεδιασμού και υλοποίησης οποιουδήποτε προγράμματος καινοτομίας, έστω κι αν η χρηματοδότησή του προέρχεται αποκλειστικά από την Ε.Ε., πρέπει να έχει όχι απλώς οριακή εμπλοκή, αλλά στον πυρήνα του, τον ιδιωτικό επιχειρηματικό τομέα. Πρέπει να συμμετέχει ο ιδιωτικός τομέας όχι απλώς ως παρατηρητής, ως ακροατής με άποψη, αλλά ως παίκτης με πρωταγωνιστικό ρόλο και στο σχεδιασμό και στη διοίκηση-υλοποίηση.

Κουσία Βενετία (τέως Πρόεδρος και Διευθύνουσα Σύμβουλος Manpower)

✓ Όταν μιλάμε για επιχειρηματικότητα και καινοτομία και συγκρίνουμε και τους δείκτες που υστερούμε, έχοντας στο μυαλό ότι μιλάμε για την επιχειρηματικότητα στην Ελλάδα ως ανάγκη και όχι ως λύση (δηλαδή αποφασίζουν να στραφούν προς τα startups, τη νεοφυή επιχειρηματικότητα, άνθρωποι που δεν κάνουν να είναι επιχειρηματίες) μέσα σε ένα περιβάλλον που δεν έχουμε καταφέρει να φτιάξουμε ένα επιχειρηματικό οικοσύστημα, προσπαθούμε να βρούμε ποια πράγματα θα βοηθήσουν την καινοτομία. Χρειάζεται και διάχυση για να βγάλουμε το στίγμα του επιχειρείν που ακόμα υπάρχει σε όλους αυτούς που τους λέμε stakeholders, να τους αναγνωρίσουμε ποιοι είναι.

✓ Η Ε.Ε. για πρώτη φορά το 2016 δημοσίευσε το Entrepreneurship Competence Framework και χώρισε τους ανθρώπους σε πέντε επίπεδα για να τους εκπαιδεύσει (και ανέργους και πρώην επιχειρηματίες που επανεπεντάσσονται). Χρειάζεται ένα οικοσύστημα και μία αλλαγή νοοτροπίας, πως συμπεριφέρεται ο δημόσιος υπάλληλος, ο επιχειρηματίας, η ΜΚΟ και να υπάρχει συντονισμός από πάνω.

✓ Χρησιμοποιούμε σαν άλλοθι την έλλειψη των χρημάτων. Κάτι που λείπει στην Ελλάδα είναι και ότι δεν έχει γίνει μέτρηση αυτών των startups και γίνεται αντιληπτό ότι μετά από πέντε χρόνια αυτές οι επιχειρήσεις που άνοιξαν δεν κατάφεραν, όχι μόνο να μεγαλώσουν κατά 50%, αλλά και να παράξουν καμία θέση εργασίας.

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:

«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

- ✓ Μέσα στις επιχειρήσεις πρέπει να υπάρχει ένα πνεύμα intrapreneurship που στηρίζεται στην ανάλυση του κινδύνου, στο accountability, το να έχω ένα πλάνο που έχει αρχή, μέση και τέλος και να μπορώ να το φέρω εις πέρας σε χρονικά πλαίσια.
- ✓ Βασική προϋπόθεση για όλα είναι η δημιουργία ενός οικοσυστήματος όπου θα κυριαρχεί η εμπιστοσύνη. Ωστόσο, δεν αναγνωρίζεται η συμπληρωματικότητα των θεσμών, των Πανεπιστημίων.
- ✓ Σημασία έχει και η νοοτροπία: η επιχειρηματικότητα δεν μπορεί να είναι λύση, γιατί δεν έχω κάτι άλλο να κάνω. Επίσης, πέρα από τις γνώσεις, πρέπει να έχεις και τις δεξιότητες (skills).
- ✓ Χρειάζεται: α) σύστημα αξιολόγησης του ανθρώπινου δυναμικού, β) συντονισμός μεταξύ Υπουργείων Παιδείας, Ανάπτυξης και Απασχόλησης, γ) πριν από αυτά εμπιστοσύνη και αλλαγή νοοτροπίας, δ) οι επιχειρήσεις να ενδυναμωθούν με professional management.

Κωττάκης Ιωάννης (Γενική Γραμματεία Βιομηχανίας, Υπουργείο Οικονομίας και Ανάπτυξης)

- ✓ Η σχέση καινοτομίας – οικονομίας δεν είναι γραμμική, είναι απολύτως συστημική, γι' αυτό μιλάμε και για εθνικά συστήματα καινοτομίας, τα οποία όμως επηρεάζονται σαφέστατα από τους θεσμούς και από το governance, διότι αυτοί είναι ισχυρότατοι παίκτες του εθνικού συστήματος καινοτομίας. Καλές συνταγές δεν υπάρχουν, αλλά υπάρχουν ενδεδειγμένες συνταγές που δεν εγγυώνται οπωσδήποτε την επιτυχία, μπορούν όμως να εγγυηθούν την αποφυγή μερικών βασικών λαθών. Ένα από αυτά αφορά στο πως οι ενδιαφερόμενοι να ιδρύσουν μία startup επιχείρηση, αλλά και αυτοί που απαρτίζουν τους θεσμούς, σκέπτονται σε σχέση με την επιχειρηματική καινοτομία, το επίπεδο συνειδητότητας, όταν ξεκινάμε να εμπλακούμε σε ένα τέτοιο εγχείρημα. Το επίπεδο της συνειδητότητας σχετίζεται με τέσσερις πυλώνες που

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:

«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

αφορούν α) στην αντίληψη και την κατανοητότητα (perception and cognition), β) την προδιάθεση (attitude), γ) την κοινωνική αποδοχή (social acceptance) και δ) την εκπαίδευση. Σε διεθνές επίπεδο αυτά προσλαμβάνουν τη μέγιστη προσοχή, θεωρείται ότι αυτό το σύστημα παραμέτρων αποτελεί ένα από τους βασικότερους λίθους του συστήματος των Εθνικών Συστημάτων Καινοτομίας.

✓ Το 2011 προκηρύχθηκε στη Γενική Γραμματεία Βιομηχανίας το Πρόγραμμα νέας καινοτομικής επιχειρηματικότητας που ολοκληρώνεται τώρα και απευθυνόταν σε startups και νεοφυείς επιχειρήσεις. 1200 υπέβαλαν πρόταση, για πολλούς εκ των οποίων ήταν επιχειρηματικότητα ανάγκης που την ονομάτιζαν καινοτομία. 480 υπήχθησαν ύστερα από αυστηρή αξιολόγηση, σύμφωνα με τις διατάξεις του προγράμματος και αυτή τη στιγμή παρ' όλη την κρίση, έχουν ολοκληρώσει το πρόγραμμα 180-200 επιχειρήσεις, οι περισσότερες εξαγωγικές και με ήδη κλεισμένη τριετή λειτουργία, ενώ αρκετές κλείνουν πενταετή. Τι ανέδειξε και σε τι διαφοροποιήθηκε αυτό το πρόγραμμα; Ότι δεν υπάρχει μεγάλη διαφορά των Ελλήνων επιχειρηματιών με τους υπόλοιπους πχ. τους Γερμανούς. Δόθηκε χρηματοδότηση σε ανθρώπους που ήταν πλήρως αποφασισμένοι και συνειδητοποιημένοι με οποιοδήποτε κόστος. Θα υπήρχαν και άλλες 150 επιχειρήσεις, εκτός των 180 που ολοκλήρωσαν το πρόγραμμα, εάν δεν υπήρχαν τα προβλήματα που αναφέρθηκαν ή τουλάχιστον ήταν μικρότερης έντασης. Στο πρόγραμμα δεν υπήρχε οργανωτική καινοτομία. Υπήρχε οικο-καινοτομία, κυκλική οικονομία και συμπλήρωση κενών στην αλυσίδα αξίας και ουσιαστικά το πρόγραμμα μείωσε το ρίσκο και το κόστος, δίνοντας ένα ισχυρό ποσοστό επιχορήγησης, αλλά με αυστηρά κριτήρια, στοχοθέτηση (το 50% του τζίρου της επιχείρησης μόλις ολοκληρωθεί το πρόγραμμα πρέπει να προέρχεται από την ιδέα που χρηματοδοτείται ή από συναφείς spin-off εφαρμογές της), με συναφή αξιολόγηση και έδωσε ένα ευρύτατο πλαίσιο δαπανών που απαιτούνται για τη μείωση του κόστους της εφαρμοσμένης πλέον καινοτομίας, σε όλα τα στάδια που η επιχείρηση είχε ανάγκη. Γι' αυτό και υπήρχε αυτό το αποτέλεσμα.

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:

«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

✓ Σε ό,τι αφορά τον τρόπο που παράγεται η πολιτική και το ποιος εμπλέκεται σε ποια διαδικασία, επισημαίνεται ότι ο νόμος του τρέχοντος ΕΣΠΑ έχει αφαιρέσει τη δυνατότητα όλων των οργανισμών, δημόσιων ή μη που ασχολούνται στον τομέα τους, να κάνουν προτάσεις πολιτικής και να φτιάξουν δράσεις για να την υλοποιήσουν. Σε επίπεδο Γενικής Γραμματείας Βιομηχανίας, έχει ετοιμαστεί ο διάδοχος του ανωτέρω προγράμματος, που είναι επαυξημένος και πολύ καλύτερος και έχει υποβληθεί σε άλλο δημόσιο φορέα αίτημα έγκρισής του, είναι όμως κρίσιμο και αυτός ο φορέας να έχει επαφή με το αντικείμενο.

✓ Ο ιδιωτικός τομέας, οι μεγάλες επιχειρήσεις πρέπει να έχουν ρόλο. Χρειάζεται, βέβαια, καταμερισμός των ρόλων γιατί ο καθένας πρέπει να κάνει αυτό που ξέρει καλά και όχι τα πάντα. Θα πρέπει να υπάρχει λογοδοσία και τέλος πρέπει να απαντήσουμε και στο ερώτημα τι επιχείρηση θέλουμε.

Βερναρδάκης Νίκος (Ομότιμος Καθηγητής)

✓ Μπορεί να υπάρχει δημόσια πολιτική για την καινοτομία, όπως και διεθνώς υπάρχει αυτό που λέμε innovation policy. Στο πλαίσιο του οικοσυστήματος της βιομηχανίας, με υποσύστημα τις νεοφυείς επιχειρήσεις, περιμένουμε μια δημόσια πολιτική που προσπαθεί να πετύχει εθνικούς στόχους, αλλά και να λάβει τα αναγκαία βήματα για να τους πετύχει. Οι στόχοι στις μέρες μας έχουν πάρει τη μορφή της οικονομικής ανάπτυξης, της αύξησης του εισοδήματος, της δημιουργίας θέσεων εργασίας, αλλά δεν ήταν πάντα έτσι. Τώρα είναι η τρίτη εποχή, της καινοτομίας. Ζητούμενο δεν είναι να «καναλιζάρουμε» την καινοτομία, αλλά το να την αυξήσουμε και πως να την αυξήσουμε, προς ποια κατεύθυνση και ποιος θα το κάνει. Είναι διάφορα κομμάτια: Πανεπιστήμια – ιδρύματα – Εθνικό Συμβούλιο Έρευνας και Καινοτομίας. Παίζει ρόλο το κτίσιμο του συστήματος, τα κομμάτια, το αν αυτά δουλεύουν και αν διασυνδέονται μεταξύ τους. Για να δουλεύει το οικοσύστημα πρέπει να είναι φιλόξενο προς την επιχειρηματικότητα, άρα χρειάζεται συμπλήρωμα από το

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:

«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

εκπαιδευτικό σύστημα, ακόμα και από τη μεταναστευτική πολιτική, τα πνευματικά δικαιώματα, τη φορολογία.

✓ Τα χαρακτηριστικά που πρέπει να έχει η πολιτική, είναι η ειδικότητα και η εξειδίκευση. Δεν μπορούμε να έχουμε το ίδιο οικοσύστημα καινοτομίας με τη Βουλγαρία ή την Αυστρία. Πρέπει να είναι εύκαμπτο για να έχουμε διάχυση και σε άλλους κλάδους, της επιτυχίας που παρατηρείται σε έναν.

✓ Φύση της πολιτικής: όσο απέχει μία χώρα από το τεχνολογικό μεταίχμιο, τόσο περισσότερη έμφαση χρειάζεται να δοθεί στη συσσώρευση κεφαλαίου, στην εκπαίδευση, στην υιοθέτηση και μεταφορά τεχνολογίας και λιγότερο στην καινοτομία. Δεν μπορείς να μην υπάρχει καθόλου τεχνολογία και έρευνα, γιατί δεν θα είναι δυνατή η παρακολούθηση του τι συμβαίνει.

✓ Ένα ζητούμενο είναι ο βαθμός χρηματοδότησης, άλλο είναι ο βαθμός παρέμβασης και η διαχείριση. Η καινοτομία πρέπει να είναι ο κεντρικός άξονας της πολιτικής. Δεν αφορά μόνο σε ένα Υπουργείο, αλλά πρέπει να είναι πολιτικές σε όλα τα Υπουργεία και να υπάρχει ένας συντονιστής που πρέπει να είναι ξεκάθαρο ποιος είναι.

✓ Χρειάζεται όχι μόνο καλή, αλλά και πυκνή συνεργασία μεταξύ των συνδέσμων. Δεν μπορεί να υπάρχει καινοτομία χωρίς συνεργασία. Τα Πανεπιστήμια δεν βγάζουν ένα interface γνωστοποιώντας τη δράση τους στην κοινωνία.

✓ Το κόστος της έρευνας εκτινάσσεται. Σε ό,τι αφορά, όμως, τις επενδύσεις δεν φταίει μόνο η κρίση. Και πριν δεν ήταν μεγάλη η προσπάθεια από τον επιχειρηματικό κόσμο να κάνει επενδύσεις. Σε ό,τι αφορά τη χρηματοδότηση, μπορεί το μεγαλύτερο ποσοστό να αυτοχρηματοδοτείται, αλλά ερωτώνται αυτές οι επιχειρήσεις που τελικά πέτυχαν. Επίσης, το κρίσιμο είναι όχι τι γίνεται στα 3 χρόνια, αλλά στα 7 χρόνια λειτουργίας των επιχειρήσεων.

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:

«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

✓ Σε ό,τι αφορά το επίπεδο Πανεπιστήμιο και αγορά, το Πανεπιστήμιο πρέπει να κάνει μία καταγραφή του πνευματικού κεφαλαίου που έχει στη διάθεσή του. Έξω δεν είναι γνωστό τι υπάρχει μέσα στο Πανεπιστήμιο και μέσα από το Πανεπιστήμιο κανείς δεν προσπαθεί να το περάσει προς τα έξω ή προσπαθεί, αλλά δεν ξέρει που. Και δεν εννοείται απλώς μια καταγραφή, αλλά και που χρησιμεύει.

Τσακανίκας Άγγελος (Επίκουρος Καθηγητής ΕΜΠ, Επιστημονικός Σύμβουλος ΙΟΒΕ)

✓ Η κατάσταση με τα Πανεπιστήμια δεν είναι όπως ήταν πριν από 20 χρόνια. Έχουν αρχίσει σημαντικές πρωτοβουλίες, έχουν έρθει κοντά οι δύο κόσμοι, αν και υπάρχουν αρκετά ακόμα για να γίνουν. Σε αυτό έχουν βοηθήσει και οι πλατφόρμες καινοτομίας. Δε λείπει η γνώση. Είναι θέμα κουλτούρας και διάθεσης, παρά άγνοια της ύπαρξης μίας ομάδας που δουλεύει σε ένα ερευνητικό πεδίο.

✓ Σε ό,τι αφορά τη νεοφυή επιχειρηματικότητα, τα startups στην Ελλάδα δεν διαφοροποιούνται από αυτά που δημιουργούνται στην υπόλοιπη Ευρώπη. Είναι επίσης μικρά, οι άνθρωποι είναι αυτοί που επενδύουν τα χρήματά τους, παρόλο που λειτουργεί το τραπεζικό σύστημα και επίσης ψάχνουν στην ευρωπαϊκή πολιτική πως θα μεγαλώσουν. Τα ελληνικά startups έχουν τα ίδια χαρακτηριστικά και τα ίδια προβλήματα που έχουν και στη Γερμανία.

✓ Τα startups έχουν όρια: δεν μπορείς να έχεις αποτελέσματα σε επίπεδο μακροοικονομικό. Πρέπει να γίνουν αντιληπτά τα όρια που έχει μία πολιτική για τη νεοφυή επιχειρηματικότητα. Αυτό μεταφέρεται στο επίπεδο της δημόσιας πολιτικής και ούτε υπάρχει και μία πολιτική για τις επιχειρήσεις. Άλλες ανάγκες έχουν οι μικρές και άλλες οι πιο μεγάλες. Βέβαια, δεν είναι δυνατός ο κατακερματισμός των δράσεων σε τόσο μεγάλο βαθμό, αλλά πρέπει να υπάρχει γνώση των υποκειμένων, στα οποία απευθύνονται οι δράσεις, ποιοι είναι αυτοί που θα το υποστηρίξουν.

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:

«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

✓ Σημαντικό στοιχείο είναι και η μέτρηση και η αξιολόγηση. Η πληροφορία δεν ανατροφοδοτεί στο επίπεδο του σχεδιασμού και μένει μία μέτρηση για να υπάρχει αξιολόγηση. Η αξιολόγηση πρέπει να υπάρχει, και όχι τόσο ex ante που ζητείται στο πλαίσιο του ΕΣΠΑ, αλλά και ex post δίνοντας feedback στον επόμενο κύκλο. Αυτό, βέβαια, δεν είναι πρόβλημα μόνο ελληνικό.

✓ Πρέπει να αναρωτηθούμε ποιος είναι ο επισπεύδων μιας πολιτικής, ποιος πρέπει να έχει το συντονισμό. Αν υπάρχει μια προτεραιότητα, αυτή είναι στο κομμάτι του σχεδιασμού που πρέπει να γίνεται κεντρικά από έναν φορέα (αυτό μπορεί να γίνει από τη ΓΓΕΤ). Υπάρχει στο νόμο 4310/2014 ο chief scientist από κάθε Υπουργείο ή Περιφέρεια και υπάρχει και ο συνομιλητής της ΓΓΕΤ. Σε κάθε περίπτωση ο κατακερματισμός της πολιτικής δεν είναι χρήσιμος.

Πρωτογέρου Αιμιλία (ΕΔΙΠ, Σχολή Χημικών Μηχανικών ΕΜΠ)

✓ Αυτό που διαχωρίζει τις ελληνικές επιχειρήσεις, αλλά και επιχειρήσεις άλλων χωρών, όπως η Ιταλία και η Ισπανία, είναι το γενικότερο οικονομικό περιβάλλον που είναι αρκετά δυσμενές, με την έννοια της πολύ συχνής αλλαγής στο φορολογικό καθεστώς, το νομοθετικό κλπ. Δεν μπορούν να ανταπεξέλθουν όχι μόνο στο ύψος, αλλά και στις συχνές αλλαγές. Επίσης, το πρόβλημα δεν είναι τόσο πως θα βρεθεί η αρχική χρηματοδότηση, ακριβώς επειδή χρηματοδοτούνται τα περισσότερα εγχειρήματα από κεφάλαια των ίδιων των ιδρυτών, χωρίς αυτό να αναιρεί το ότι πρέπει να υπάρχουν εργαλεία χρηματοδότησης συμπληρωματικά ή να βοηθούν τις επιχειρήσεις στο ξεκίνημά τους. Πρέπει να εστιάσουμε αλλού και όχι στη χρηματοδότηση.

✓ Μιλάμε για ένα συστημικό φαινόμενο που σημαίνει ότι δεν βοηθά να έχουμε εργαλεία πολιτικής, τα οποία αναπτύσσονται μεμονωμένα και αποσπασματικά. Θα πρέπει να λάβουμε υπόψη μας τη συστημική έννοια της καινοτομίας, αλλά και τα διάφορα επιχειρηματικά οικοσυστήματα που υπάρχουν. Πρέπει να υπάρχει ένας

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:

«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

συνδυασμός πολιτικών και εργαλείων, από τη μία πλευρά της προσφοράς (με την έννοια των πολιτικών που αφορούν στην έρευνα και την τεχνολογία, την εκπαίδευση, τις δομές διάχυσης γνώσης και παροχής πληροφορίας, τη δικτύωση, το clustering), και από την άλλη πλευρά της ζήτησης (τι ζητάμε είτε ως δημόσιος είτε ως ιδιωτικός τομέας από τις επιχειρήσεις που δημιουργούνται). Άρα πρέπει να υπάρχει μία σύνδεση της προσφοράς με τη ζήτηση, καθώς και ένας συνδυασμός τόσο για βραχυπρόθεσμη, όσο και για μακροπρόθεσμη πολιτική. Άλλες ανάγκες έχουν οι νέες επιχειρήσεις όταν είναι στο στάδιο της διαμόρφωσης και άλλες όταν έχουν ιδρυθεί και έχουν περάσει ένα κρίσιμο ορίζοντα ζωής (3-4 χρόνων), οπότε πρέπει να μπουν σε τροχιά ανάπτυξης. Εκεί χρειάζονται πολιτικές για να βγουν καλύτερα στην αγορά, να βρουν περισσότερους πελάτες, αλλιώς δεν θα μεγαλώσουν, ούτε θα συμβάλουν στην οικονομική μεγέθυνση της χώρας, ούτε θα δημιουργηθούν περισσότερες θέσεις απασχόλησης.

✓ Σημαντικό ρόλο για την έξοδο στην αγορά έχει η δικτύωση. Πολλές φορές οι επιχειρήσεις δεν έχουν την πληροφόρηση ή την πρόσβαση και εδώ είναι σημαντικός ο ρόλος των φορέων διαμεσολάβησης, όπως τα διάφορα επιμελητήρια και ενώσεις.

✓ Παρόλο που παράγουμε έρευνα και μάλιστα υψηλού επιπέδου, υπάρχει ένα θέμα νοοτροπίας και κλίματος, αλλά και έλλειψη πλαισίου εκπαίδευσης. Επίσης, όλες οι προσπάθειες που έχουν γίνει από την πλευρά της πολιτικής με διάφορα εργαλεία πχ. τα Γραφεία Διασύνδεσης ή τις MoKE, χρειάζεται να έχουν μία συνέχεια, προκειμένου τα Πανεπιστήμια να μπορέσουν να βοηθήσουν τους αποφοίτους τους (mentoring, coaching). Αυτές οι προσπάθειες είναι εντελώς αποσπασματικές.

✓ Προτάσεις: α) ενίσχυση των προγραμμάτων ειδικά για ανθρώπους που είναι μέσα στην αιχμή της τεχνολογίας και παράγουν τεχνολογία, β) ενίσχυση εργαλείων μέσα στο Πανεπιστήμιο, έτσι ώστε και η γνώση να μεταδίδεται στην αγορά, αλλά και οι διδάκτορες/μεταδιδάκτορες που φοβούνται να φέρουν ένα αποτέλεσμα στην αγορά, να το κάνουν, αποκτώντας τις κατάλληλες δεξιότητες (πχ. marketing skills).

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:
«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

Κωνσταντέλου Νατάσα (Αναπληρώτρια Καθηγήτρια, Πανεπιστήμιο Αιγαίου)

✓ Η καινοτομία, είτε τεχνολογική, είτε διαδικασίας, είτε marketing κλπ. σχετίζεται με μία αγορά, διαφορετικά παραμένει τεχνολογία, εφεύρεση, ιδέα χωρίς αξιοποίηση. Η αγορά, λοιπόν, θα πρέπει να στηριχθεί με διαφορετικές πολιτικές. Θα πρέπει να υπάρχουν soft πολιτικές, πολιτικές διασύνδεσης, ευαισθητοποίησης που θα φέρνουν σε επαφή τους παίκτες, δηλαδή επιχειρήσεις που έχουν επιχειρηματικό πνεύμα, έχουν αγοράσει ή παράξει τεχνολογία και έχουν διάθεση να αναλάβουν το ρίσκο – αλλά και αυτοί θα πρέπει να βοηθηθούν.

✓ Επίσης, χρειάζεται και εξωστρέφεια, η ελληνική αγορά δεν είναι το Α και το Ω. Καλό παράδειγμα αποτελεί το Βέλγιο: η φλαμανδική κοινότητα σχεδιάζει τις δικές της πολιτικές, στο πλαίσιο των οποίων υπάρχει ένα οριζόντιο πρόγραμμα ως ομπρέλα με στόχο τη διασύνδεση των Πανεπιστημίων με τον έξω κόσμο. Σημαντική, βέβαια, δεν είναι μόνο η διασύνδεση με την αγορά, αλλά και η συνέχιση της πολιτικής.

✓ Υπάρχει μία άκριτη υιοθέτηση ευρωπαϊκών και άλλων πολιτικών που η σύλληψή τους είναι αλλού, η δημιουργία τους είναι αλλού, η χάραξή τους είναι αλλού και υιοθετούνται με ελαφρές τροποποιήσεις για να λειτουργήσουν στο ελληνικό περιβάλλον. Οι τεχνολογικές συστάδες ήταν ένα τέτοιο παράδειγμα. Η ελληνική δημόσια πολιτική δεν είχε ποτέ στόχευση. Αγόταν και φερόταν από τις μόδες.

Χατζαντώνης Δημήτρης (Σύμβουλος Διοίκησης, ΣΕΒ)

✓ Έχουμε ένα συστηματικό χρόνιο πρόβλημα αποσαφήνισης των σημείων από τα οποία παράγεται αυτή η πολιτική. Έχουμε δύο Υπουργεία, Παιδείας και Ανάπτυξης. Αυτοί οι διαχωρισμοί σε μία μικρή χώρα, με μικρά οικονομικά μεγέθη και μικρές κλίμακες, προκαλούν δυσλειτουργίες και ενδεχομένως και απορίες γιατί είμαστε σε αυτό το σημείο. Προκαλεί απορία ένα βεβιασμένο *modus operandi* ή και *vivendi* που

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:

«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

έχει βρεθεί μεταξύ των δύο πόλων πολιτικής. Αυτό προϋποθέτει πολύ καλά οργανωμένες δημόσια διοίκηση και σχέσεις με το οικοσύστημα της καινοτομίας γενικά, αλλά είναι αμφίβολο κατά πόσο αυτά υφίστανται.

✓ Η επένδυση στην επιχειρηματική καινοτομία είναι ακριβή και προϋποθέτει κλίμα και περιβάλλον για την επένδυση συνολικά. Να θυμηθούμε ότι βρισκόμαστε στο 5^ο – 6^ο έτος αποεπένδυσης στην οικονομία, δηλαδή αρνητικού σχηματισμού παγίου κεφαλαίου στην οικονομία. Αυτό οριοθετεί, αν όχι ματαιώνει, την όποια συζήτηση για θέματα πολιτικής για την επιχειρηματική καινοτομία. Οι ελληνικές επιχειρήσεις δεν επενδύουν, και όχι μόνο για την καινοτομία, αλλά ακόμα και για να αντικαταστήσουν τον εξοπλισμό τους. Το ότι είναι ακριβή συνεπάγεται και την ανάγκη εξεύρεσης πόρων. Έκτακτες ενισχύσεις, ακανόνιστες, τύπου ΕΣΠΑ βοηθούν, αλλά δεν είναι πολιτική. Είναι καταλύτης. Αυτό που λείπει είναι ένα περιβάλλον σταθερό που θα αποτελεί πρόσκληση – πρόκληση προς τους νέους παίκτες της επιχειρηματικής καινοτομίας για να επενδύσουν. Υπάρχει ιστορικά μία ανώμαλη κατάσταση στη χώρα όσον αφορά την πολιτική των επενδύσεων. Έχουμε ένα εργαλείο απαρχαιωμένο, ομολογουμένως αναποτελεσματικό, που είναι ο αναπτυξιακός νόμος. Επανέρχεται για να στηρίξει την επιχειρηματική καινοτομία, όταν κανένας πολιτικός σχεδιαστής σε αυτή τη χώρα δεν έχει μιλήσει θετικά γι' αυτό το εργαλείο. Το σταθερό περιβάλλον, όμως, δεν έχει να κάνει με δωρεάν χρήματα, αλλά με σύγχρονα χρηματοδοτικά εργαλεία, όπως το επιχειρηματικό κεφάλαιο, το κεφάλαιο συμμετοχών εν γένει.

✓ Η καινοτομία, εκτός από ακριβή, είναι δύσκολη και θέλει χρόνο. Η δουλειά που γίνεται σε επίπεδο διοίκησης, όσο σημαντική κι αν είναι, δεν γίνεται με συνέχεια. Υπάρχουν επιχειρήσεις που περιμένουν και δεν ξέρουν πότε μπορούν να κάνουν κάτι με τα προγράμματα. Δεν είναι δυνατόν η στήριξη των όποιων συνεργασιών και προτάσεων των επιχειρήσεων να αποφασίζεται σημειακά και ευκαιριακά. Λείπει η υποδομή εκείνη που ωριμάζει projects συνεργασίας των επιχειρήσεων με Πανεπιστήμια και ερευνητικά κέντρα, προκειμένου να είναι έτοιμα στην περίπτωση προκήρυξης των προγραμμάτων. Τα Πανεπιστήμια σήμερα δεν διαθέτουν και τον

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:

«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

παλιό μηχανισμό της μεταφοράς τεχνολογίας, τα Γραφεία Διαμεσολάβησης. Συζητείται η επανέναρξή τους, ωστόσο η χώρα δεν διαθέτει στοιχειώδεις μηχανισμούς για την επανεκκίνηση της οικονομίας της. Υπάρχουν υποδομές που θα μπορούσαν να δημιουργήσουν ένα ευνοϊκό περιβάλλον, όπως τα τεχνολογικά πάρκα και που χρηματοδοτήθηκαν γι' αυτό το σκοπό, προκειμένου να βοηθήσουν στην έξοδο της γνώσης και την αξιοποίησή της από το Πανεπιστήμιο και το ερευνητικό κέντρο προς την οικονομία και την κοινωνία. Υπάρχει όπως πληροφόρηση και απολογισμός για το τι έχει γίνει;

✓ Σε ό,τι αφορά τις νεοφυείς επιχειρήσεις, ό,τι γίνεται καλώς γίνεται. Ωστόσο υπάρχει μία παρανόηση. Θεωρούμε ότι μπορούμε να αναπτύξουμε νεοφυή επιχειρηματικότητα στην Ελλάδα σε απόσταση από την υπόλοιπη οικονομία, από τις υπόλοιπες mainstream επιχειρήσεις. Οι νεοφυείς επιχειρήσεις μπορούν να σταθούν στα πόδια τους ως συνεργάτες της καθιερωμένης βιομηχανίας.

✓ Στο προσχηματικό τουλάχιστον επίπεδο δεν έλειψε η συμμετοχή του επιχειρηματικού κόσμου μέσω κάποιων fora για τις διαδικασίες σχεδιασμού αναπτυξιακών δράσεων σχετικά με την επιχειρηματική καινοτομία. Αυτό που έλειψε και τον καθιστά μη υπεύθυνο γι' αυτά που υλοποιούνται, είναι ότι ποτέ δεν του χρεώθηκε συγκεκριμένη ευθύνη. Ένα παράδειγμα αφορά στις συνεργασίες τύπου clusters. Ο σχεδιασμός δράσεων για τις συστάδες επιχειρήσεων ήταν συνήθως μια δημόσια δράση που αναλάμβανε ένας πυρήνας συμβούλων στο Υπουργείο ή στη Γενική Γραμματεία και εντός κάποιου διαστήματος 40 ημερών ή 2 μηνών έπρεπε να γίνει ό,τι γίνεται. Αυτό όμως δεν γίνεται έτσι πουθενά. Αυτό που δεν έχει γίνει ποτέ είναι να κληθεί η βιομηχανία, προκειμένου να αναλάβει ένα ρόλο, να χρεωθεί με ευθύνη στο σχεδιασμό των κρίσιμων πολιτικών για την επιχειρηματική καινοτομία. Καλείται προσχηματικά να συμμετάσχει σε πλατφόρμες καινοτομίας.

✓ Είναι απολύτως αναγκαία μία νέα σχέση της διοίκησης με τον επιχειρηματικό τομέα, πιο αληθινή και πιο δεσμευτική και για τα δύο μέρη. Αυτό μπορεί να γίνει σε

Ερευνητικό Πρόγραμμα με τίτλο:
«Κοινωνικές επιπτώσεις και δημόσιες πολιτικές στους τομείς της ενέργειας, βιομηχανίας, αστικού σχεδιασμού και υποδομών του διαδικτύου»

επίπεδο Εθνικού Συμβουλίου Καινοτομίας, αλλά πρέπει να γίνει πολύ πιο πρακτικά σε επίπεδο σχεδιασμού επιχειρησιακών δράσεων εκεί που υπάρχουν προτεραιότητες.

Παλλαδινού Σοφία (Γενική Γραμματεία Βιομηχανίας, Υπουργείο Οικονομίας και Ανάπτυξης)

✓ Υπάρχει έλλειψη εθνικής πολιτικής και ειδικά για την καινοτομία είναι και αποσπασματική. Στην ουσία πρόκειται για μοίρασμα χρημάτων χωρίς στόχο. Όπου χορηγήθηκε, ό,τι χορηγήθηκε, ήταν χωρίς σκοπό και πρόβλεψη διασύνδεσης με άλλους τομείς. Δεν υποστηρίχθηκε η καινοτομία γύρω από το προϊόν. Είμαστε αναγκασμένοι να εφαρμόσουμε διαδικασίες γιατί υπάρχει προϊόν. Αν δεν υπάρχει προϊόν, ποια διαδικασία, που και τι πρέπει να εφαρμοστεί; Κάτι πρέπει να παράγεται Αυτό που πρέπει να παραχθεί, πρέπει και να πουληθεί. Όταν για παράδειγμα υπήρχαν προγράμματα πράσινης επιχειρηματικότητας από τη Γενική Γραμματεία Βιομηχανίας πχ. για τις ανακυκλωτικές, κάποιες από αυτές που αξιοποίησαν τα χρήματα, δημιούργησαν μισά κομμάτια των γραμμών παραγωγής που έλεγαν ότι θα κάνουν, με αποτέλεσμα να υλοποιηθεί το πιο δύσκολο κομμάτι, η συλλογή και η διαχείριση, η πρώτη επεξεργασία των απορριμμάτων, αλλά τα υπόλοιπα κομμάτια που θα έπαιρναν το προϊόν της πρώτης μεταποίησης και θα το πήγαιναν στην υψηλή προστιθέμενη αξία, δεν ενισχύθηκαν σε επίπεδο πολιτικής. Οι επιχειρήσεις πέτυχαν υψηλούς τζίρους μόνο και μόνο επειδή έστελναν πρώτη ύλη στο εξωτερικό, αλλά το εθνικό αποτέλεσμα ήταν πολύ μικρό.

✓ Είναι απαραίτητος ο ορισμός της καινοτομίας. Όταν κάνεις πολιτική, πρέπει να τη θέσεις, να πεις ποια είναι και να προβλέψεις τους τρόπους διευκόλυνσης της διασύνδεσης των τομέων παραγωγής.